

T.C.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

VE BUNDAN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN

SPORTİF YARGI YOLUYLA ÇÖZÜMÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur ŞAHİN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet ERDEM

ARALIK 2015

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ
VE BUNDAN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN
SPORTİF YARGI YOLUYLA ÇÖZÜMÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur ŞAHİN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet ERDEM

ARALIK 2015

ÖNSÖZ

Futbol, günümüzde kitleleri peşinden sürükleyen bir spor dalı olmakla birlikte yayın hakları, maç gelirleri ve futbolla ilgili ticari faaliyetlerden büyük çapta paraların kazanıldığı ve harcandığı bir endüstri haline gelmiştir. Futbolun en önemli parçası olmasına rağmen profesyonel futbolcular, ancak AB Adalet Divanı'nın 1995 yılında verdiği Bosman kararı ile futbol endüstrisinden önemli pay almaya başlamıştır. Günümüzde orta büyüklükteki kulüplerden daha fazla ekonomik gelir elde eden profesyonel futbolcular bulunmakla birlikte asgari ücretle futbol hayatına devam edenler de bulunmaktadır. Bu konuda UEFA, hem futbolcular arasındaki gelir dengesizliğini telafi edebilmek hem de kulüplerin harcamalarını kontrol altında tutabilmek için futbolcu ücretlerine ilişkin kısıtlayıcı uygulamalar geliştirmektedir. Bu girişime rağmen, profesyonel futbolcu ücretlerindeki büyük farkların önüne geçilememektedir ve dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmeleri, hem futbolcular hem de kulüpler açısından büyük önem taşımaktadır.

Futbol dünyası ve profesyonel futbolcu ve kulüp arasındaki ilişki, özellikle ülkemizde, dış müdahaleye kapalı bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle profesyonel futbolcu sözleşmesinin hükümlerine, sözleşmenin devamı sırasında nadiren başvurulmaktadır. Ancak sözleşmenin sona ermesiyle taraflar arasındaki ilişki de sona ermekte ve profesyonel futbolcu sözleşmesinin hükümleri, sona erme safhasında ön plana çıkmaktadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, taraflar arasında önemli maddi ve hukuki sonuçlar doğurmakta ve bu sonuçlar taraflar arasında uyuşmazlıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çalışmamızda, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, sona ermenin sonuçları ve sona ermeden kaynaklanan uyuşmazlıkların sportif yargı yoluyla çözümü ele alınmıştır.

Çalışmamız esnasında farklı güçlüklerle karşılaştık. Bunlardan ilki, çalışma konusunun farklı hukuk alanlarını kapsamamasından kaynaklanmaktadır. Aynı anda

farklı kanun, düzenleme ve kriterlerin çalışmamız içerisinde tek bir hukuki duruma etki edebileceği görülmüş ve dolayısıyla farklı alanların hepsine aynı anda başvurulması ve spora uygulanması gereken en iyi çözümün tespit edilmesi gerekmiştir. Bir diğer güçlük ise ülkemizde yeterli doktrinsel ve içtihadi kaynakların bulunamamasıdır. İctihadi kaynaklar olan CAS ve FIFA gerekçeli kararlarına elektronik ortamda ulaşılabilirken TFF'nin gerekçeli kararlarına ulaşmak mümkün değildir. Doktrinsel olarak da, her ne kadar son yıllarda bu alanda yapılan çalışmalar artsa da, mevcut kaynakların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu noktada yetersiz yerli kaynakları, yabancı kaynaklarla desteklenmeye çalışılmıştır.

Öncelikle, hem aynı alanda yaptığı ufukumuzu açan çalışması hem de çalışmamıza en başından beri getirdiği olumlu eleştiriler nedeniyle TFF Baş Hukuk Müşaviri merhum Faruk Baştürk'ü saygı ve şükranlarımla anıyorum.

TFF Tahkim Kurulu'nun gerekçeli kararlarından oluşan eserleri bu çalışmaya destek olmak amacıyla hediye etme nezaketini gösteren TFF Hukuk Müşaviri Av. Orçun Uruk'a teşekkürlerimi sunarım.

Kaynakların çevirisinde yardımcı olan meslektaşım ve arkadaşım Anne Runku'ya; Fransızca ve hukuk bilgisiyle bu çalışmaya önemli katkıda bulunan T.C. Merkez Bankası'nda görev yapan hukukçu Nazan Olgaç'a müteşekkirdiğimi bu vesileyle de belirtmeliyim.

Çalışmamıza yazılı ve elektronik kaynaklarıyla katkıda bulunan Glasgow Üniversitesi Kütüphanesi ve çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Yoğun temposuna rağmen benden desteğini esirgemeyen tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Erdem'e benden desteğini esirgemediği için teşekkürlerimi sunarım.

Ortaköy, İstanbul 2015

Av.Onur Şahin

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar.....	viii
Resumé.....	x
Abstract.....	xvi
Özet.....	xxii
Giriş.....	1

Birinci Bölüm

Futbolun Kökeni, Gelişimi ve Kurumsallaşması

I. Futbolun Kökeni.....	7
II. Futbolun Gelişimi ve Modern Futbol.....	9
1. Futbolun Britanya’da Ortaya Çıkışı.....	9
2. Futbolun Britanya’da Gelişimi.....	10
3. Dünyada Futbol.....	11
4. Türkiye’de Futbol.....	12
III. Futbol Ekonomisi.....	14

İkinci Bölüm

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi

I. Profesyonellik Kavramı.....	18
II. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi.....	20
A. Tanımı.....	20
B. Asli Unsurları.....	22
1. İş Görme.....	22
2. Bağımlılık.....	23
3. Ücret.....	24

C. Hukuki Niteliği.....	26
D. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesiyle İlgili Türk Hukukunda Yer Alan Hukuki Kaynaklardan Bazıları.....	31
E. Sözleşmenin Tarafları.....	34
1. Futbolcu.....	34
2. Kulüp.....	35
a. Dernek Kulüpler.....	36
b. Şirket Kulüpler.....	37
F. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF).....	41
1. Hukuki Statüsü.....	44
2. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi Üzerindeki Rolü.....	48

Üçüncü Bölüm

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Sona Ermesi

I. Sona Erme Halleri.....	50
A. Kendiliğinden Sona Erme.....	50
1. Sürenin Sona Ermesi.....	50
2. Ölüm.....	53
3. Kulübün Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi.....	54
4. İmkansızlık.....	57
5. Bozucu Şart.....	59
B. Tarafların Sona Erdirmesi.....	60
1. Tarafların Anlaşmasıyla Sona Erme.....	60
2. Fesih.....	61
a. Kulübün Fesih Hakkı.....	63
aa. Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması.....	64
ab. Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması.....	65
ac. Futbolcunun PFSTT md.25'te sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi.....	66
ad. Futbolcunun, Futbolcu Temsilcileri Talimatı'na aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması.....	67

ae. Borca aykırılık.....	69
b. Futbolcunun Fesih Hakkı.....	71
ba. Ücretin ödenmemesi nedeniyle fesih hakkı.....	71
bb. Kulübün ücret dışındaki edimlerini yerine getirmemesi nedeniyle fesih hakkı.....	72
bc. Sportif nedenle fesih hakkı.....	73
II. Sona Ermenin Sonuçları.....	76
A. Serbest Kalma.....	77
B. Faal Futbol Hayatının Sona Ermesi.....	78
C. Sır Saklama Yükümlülüğü ve Rekabet Yasağı.....	79
D. Cezai Şart.....	81
E. Tazminat.....	84
F. Sportif Cezalar.....	89

Dördüncü Bölüm

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Sona Ermesinden Kaynaklanan

Uyuşmazlıkların Sportif Yargı Yoluyla Çözümü.....	92
I. Genel Olarak Spor Uyuşmazlıklarının Çözümü.....	92
II. Ulusal Sportif Yargı Yolu	94
A. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu.....	96
1. Oluşumu.....	96
2. Başvuru ve İnceleme Usulü.....	97
B. TFF Tahkim Kurulu.....	101
1. Oluşumu.....	102
2. Başvuru ve İnceleme Usulü.....	103
III. Uluslararası Sportif Yargı Yolu.....	105
A. FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu.....	106
1. Oluşumu.....	107

2. Başvuru ve İnceleme Usulü.....	108
B. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS).....	111
1. Temyiz Mercii Olarak CAS.....	112
2. İlk Derece Tahkim Mercii Olarak CAS.....	115
IV. Genel Değerlendirme.....	119
Sonuç.....	124
Kaynakça.....	129
Özgeçmiş.....	150

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CAS/TAS	: Spor Tahkim Mahkemesi (The Court of Arbitration for Sport / Tribunal Arbitral du Sport)
D	: daire
DK	: Dernekler Kanunu
dn.	: dipnot
DRC	: FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (FIFA Dispute Resolution Chamber)
ECA	: Avrupa Klüpler Birliği (European Club Association)
EPFL	: Avrupa Profesyonel Futbol Ligleri (European Professional Football Leagues)
FA	: İngiltere Futbol Federasyonu (The Football Association of England)
FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association)
FIFA Talimatı	: FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (Regulations on the Status and Transfer of Players)
FIFPro	: Uluslararası Profesyonel Futbolcular Federasyonu (Fédération Internationale des Associations de Footballeurs Professionnels)
FTT	: Futbolcu Temsilcileri Talimatı
GSGM	: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü
HD	: hukuk dairesi
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

KTİ	: Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı
md.	: madde
MÜHF	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
para.	: paragraf
PFDK	: Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu
PFTT	: Profesyonel Futbolcu Temsilcileri Talimatı
PSC	: FIFA Oyuncuların Statüsü Komitesi (Players' Status Committee)
S.	: sayı
s.	: sayfa
Talimat	: TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
Talimat Yorumu	: FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın Yorumu (Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players)
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TFFK	: 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
TFFS	: Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (<i>The Union of European Football Associations</i>)
UÇK	: Uyuşmazlık Çözüm Kurulu
vd.	: ve devamı

RÉSUMÉ

Le présent document a pour finalité d'examiner des questions concernant le contrat d'un joueur professionnel de football et la résolution de différends découlant de ces contrats. Le football est le sport le plus populaire en Turquie et c'est pourquoi il est important d'analyser sa relation avec l'économie et droit. L'analyse de contrat de joueur professionnel qui établit des rapports contractuels doit être le point de départ. En outre, une approche élaborée est nécessaire, parce que ce contrat est réglementé par le droit des obligations et le droit du sport en même temps

Régissant la relation de travail entre le joueur et le club, le contrat de joueur professionnel de football a un effet direct sur les parties. Résultant de la nature de football renfermé sur lui-même, ce contrat fait rarement l'objet d'un examen juridique. Un tel contrat fait l'objet d'un examen juridique dans la cadre de la terminaison de la relation contractuelle. En outre, l'objet de ce document devrait être limitées et centrée sur des points problématiques du tel contrat à titre de base de discussion. C'est pourquoi le présent document a pour unique objectif d'examiner des questions concernant la terminaison et des processus de résolution des différends.

Ce document contient quatre chapitres. Le premier chapitre vous fournira une vue d'ensemble sur les antécédents de football dans le monde et en Turquie. Dans le second chapitre nous allons examiner des principaux éléments, des caractéristiques juridiques identiques et des parties de contrat de football professionnel. Nous jugeons que le second chapitre est nécessaire à un examen approfondi. Dans le troisième chapitre, nous allons examiner dans le détail les termes, la procédure et les conséquences de la fin du contrat. Dans le chapitre précédent, nous allons discuter de la procédure de règlement des différends résultant de la résiliation du contrat de travail aux niveaux national et international

Bien que la portée du présent document soit limitée à la terminaison du contrat et à la procédure de règlement des différends résultant de la résiliation, il est estimée nécessaire d'attirer l'attention sur l'histoire du football pour contribuer à une meilleure compréhension de l'importance de contrat de joueurs de football. Le football est évolué d'un très simple jeu du ballon et devenu un phénomène public. Ce sont les joueurs de football qui ont joué un rôle clé dans cette évolution.

Les données historiques nous montrent que des différentes formes de football a été jouée dans les temps anciens, en Chine, au Japon, en Australie et dans les Amériques. Bien qu'elle ne soit pas la source de football ancien la Grande-Bretagne représente la mère patrie de football, parce que le football est devenu un sport de masse avec les principes et règles modernisées grâce aux clubs et établissements d'Association du Football en Grande Bretagne.

Les Rums, les Britanniques, les Grecs et les Italiens étaient les premiers à jouer le football en Turquie. Ensuite, le football est devenu populaire parmi les Turcs. Le premier club de football, Smyrna, est construit en 1894 par les Rums et après le premier club turc a été fondé en 1905. Le football a devenu très populaire en Turquie et il était également urgent d'établir un organisme national de régie pour le sport, qui a donné lieu à la fondation de la Fédération turque de football et son Affiliation à la FIFA en 1923.

Le football est devenu le sport le plus joué en Turquie et sa popularité augmenté, avec pour conséquence une augmentation des bénéfices et concurrence entre les clubs pour être plus réussis que d'autres. Compétitivité sportive entre les clubs de football permettait les clubs de rémunérer davantage d'attirer les meilleurs joueurs. En conséquence, concept du professionnalisme a émergé et a déjà joué un rôle considérable dans l'évolution du football d'une activité sportive à une grosse industrie. Dans ce cadre, Il est certain que le contrat de joueur professionnel de football est au cœur de cette grande industrie.

Le contrat de joueur professionnel de football se conclut par un club de football et un joueur de football inscrits à la Fédération turque de Football. Ce contrat fait un double effet sur les deux parties et à cet égard, le club doit verser un salaire plus que les frais pour son activité footballistique. Les modalités de contrat sont stipulées librement entre les parties, mais ils doivent être conformément au règlement

de la Fédération turque de Football, le dirigeant autonome du football. Pour jouer en matches officiels, les joueurs professionnels doivent être inscrits à la Fédération turque de Football. Dans ce cadre, la Fédération turque de Football (FTF) joue un rôle essentiel dans la conclusion, de l'exécution et de la dénonciation de tels contrats. Compte tenu de l'autorité et des tâches qui lui sont conférées par la loi, on peut en conclure qu'elle est une entité sui generis du domaine public.

Elément essentiel de contrat de joueur professionnel de football est l'activité footballistique conformément aux instructions du club. Lorsque nous examinons des éléments essentiels de contrat, on pourrait soutenir qu'il existe des similitudes entre le contrat de joueur professionnel de football et le contrat de travail. Toutefois, une disposition précise du code turc du travail exclut les joueurs de football professionnels de son champ d'application. En conséquence, ce contrat est dans le champ d'application du Code des obligations turc et son champ d'activité donc reste dans le cadre de la FTF. Selon les statuts de la Fédération, le contrat de joueur professionnel de football doit couvrir une certaine période de temps. En conclusion, le contrat de joueur professionnel de football est un contrat de travail à durée déterminée.

Les stipulations du contrat généralement font l'objet d'un examen juridique à l'étape du processus de cessation. Par conséquent, il est important de préciser des conditions particulières et des conséquences juridiques de terminaison. Le contrat peut être résilié automatiquement ou de nullité. La nullité est une sanction qui met fin au contrat ex tunc, quand résiliation automatique ou résiliation par les parties ont un effet ex nunc. En cas de faute, de fraude ou d'abus à la terminaison ou signature du contrat, tel contrat sera considéré invalide. Il y avait des cas où les joueurs de football ont été forcés, sous la menace des armes, à signer un contrat de joueur professionnel de football.

En droit turc, résiliation automatique de contrat peut découler de l'expiration du délai de contrat, de décès d'une partie, la cessation de l'entité juridique, de l'impossibilité et d'une condition postérieure. Conformément aux règlements de la FTF, le contrat doit être conclu pour une durée déterminée et il est mis fin à l'expiration du terme sans effectuer une déclaration explicite d'intention. Le contrat professionnel d'un joueur de football définit les obligations des joueurs de football et

donc le contrat est automatiquement et immédiatement résilié, sans préavis, en cas de décès du joueur. Dans ce contexte la cessation d'une entité juridique auraient le même effet. Une autre cause terminaison est l'impossibilité d'exécution d'obligations contractuelles de la part du joueur et dans ce cas aussi le contrat est automatiquement résilié. Les parties du contrat peuvent également conviennent de la résiliation automatique du contrat en cas de l'existence de la condition subséquent.

Les contrats peuvent aussi être résiliés par un contrat de terminaison ou ex parte. Si les parties souhaitent de résilier le contrat ils sont libres de faire un contrat de terminaison entrant en vigueur immédiatement. Les contrats peuvent être résiliés ex parte pour de justes motifs. Il existe différentes “justes motifs” pour les joueurs et les clubs de football dans d'autres circonstances. Un club peut utiliser le droit à la terminaison de contrat, si un joueur était frappé blessé pendant une activité outre que football exigeant plus de trois mois de convalescence ou suspendu de matchs pendant plus de six mois. Un joueur professionnel accompli ayant pris part à moins de dix pour cent des matches officiels joués par son club au cours d'une saison peut résilier son contrat.

Terminaison du contrat a des conséquences significatives sur les deux parties, par exemple le droit au libre transfert, le droit de mettre un terme à la carrière de joueur professionnel. L'obligation de confidentialité et l'intimité, des sanctions sportives, responsabilité pénale et l'obligation d'indemnisation. Après la résiliation du contrat, un joueur professionnel est libre de conclure un contrat avec un autre club ou il peut mettre un terme à sa carrière de joueur professionnel. S'il préfère a continuer sa carrière de joueur. Professionnel, il peut librement conclure un contrat avec un autre club de football sans verser des frais de transfert au club l'ancien. Les autres conséquences, comme l'obligation de confidentialité et l'intimité, engagent les deux parties. En plus de l'obligation de confidentialité et l'intimité, il faut noter la clause de non-concurrence, stipulé dans les contrats éventuellement, mais dans le cadre d'un contrat professionnel de football, la clause de non-concurrence s'est opposés à la nature compétitif du contrat de joueur de football et ça pourrait lui risquer le droit d'en vivre.

Des sanctions sportives, la clause pénale et l'obligation d'indemnisation sont applicables à la partie contractante qui résilie d'une façon unilatérale le contrat sans

juste cause. Le sujet de la période de protection est le principal critère pour détermination des sanctions sportives. La durée de protection est une période de trois saisons ou trois ans pour un joueur de football professionnel qui conclut un contrat avant 28 ans et deux ans pour un joueur de football professionnel qui conclut un contrat après 28 ans. Les sanctions sportives sont applicables à la partie contractante qui résilie d'une façon unilatérale le contrat sans juste cause dans la période de protection. Une autre conséquence de la terminaison du contrat est la clause pénale et le montant d'elle doit être déterminé au cas par cas selon les conditions économiques des parties au contrat, sinon il pourrait être atténué. Dernier point, mais pas le moindre, la terminaison sans juste cause résulte en l'obligation d'indemnisation.

Le présent document est centré sur les procédures judiciaires l'organe dirigeants du football spécialement conçu pour résolution des différends liés au football. Processus de règlement des revendications particulières. Processus de résolution des conflits en Turquie sont différentes par rapport à d'autres pays. Sur le plan international les autorités judiciaires de première instance sont Chambre de Règlement des Litiges de la FIFA et Chambre d'arbitrage ordinaire. Les parties peuvent convenir de la compétence de ces organes comme autorités judiciaires de première instance pour résolution des différends liés au football, toutefois les appels doit également être inscrite à la Chambre d'arbitrage ordinaire comme l'autorité en dernière instance.

La procédure de résolution des conflits se déroule en deux étapes en Turquie. Lors de la première étape, Chambre de Résolution des Litiges de TFT statuerait sur des différends contractuels en capacité de juridiction compétente. À la deuxième étape, le Comité des Recours est la seule instance d'appel compétente de TFT. On observe une forte similarité en résolution des différends liés au football sur la scène nationale et internationale. Cependant, Il existe des différences importantes sur les principes de base, par exemple au niveau structurel des comités judiciaires. Contrairement au système international, la structure des organes structurelles de TFT donne lieu à des doutes sur l'impartialité et de l'indépendance du système. En conclusion, Nous proposons création d'un organe judiciaire autonome et indépendant de TFT.

ABSTRACT

This paper discusses the termination of professional football players' contracts and the specific resolution process of disputes arising thereof. Professional football is the most popular sport in Turkey and therefore, it is important to analyse its relationship with economics and law. In our view, analysing professional football players' contracts which establishes the relationship in the core of professional football should be the starting point. Additionally, such a contract is regulated by both the law of obligations and sports law and hence, requires an elaborate approach.

A professional football players' contract regulates the employment relationship between a player and a club and has direct effects on both parties. Because of the self-enclosed characteristic of professional football, it is usually not possible to come across with disputes which are made a matter of law between players and clubs. Generally, parties prefer to resort to the judgement when there is a dispute at the termination process of their contract. In addition to this, the subject of paper needs to be narrowed down and focus on problematic issues of the contract in order to provide efficient legal discussion. In accordance with these motives, this paper discusses only the termination and the dispute resolution processes.

This paper has four chapters.– In the first chapter, an overview of the history of football in the world and in Turkey will be provided, as well as the institutionalisation and modernisation processes of it. In the second chapter, the key elements, legal characteristics and the parties of professional football players' contracts will be examined. This is necessary in order to allow for an accurate examination of the termination process. In the third chapter, the terms, procedure and

consequences of termination will be examined in detail. In the last chapter, a discussion of the national and international resolution processes of disputes arising from the termination of professional players' contract will follow.

Although the subject of this paper is restricted to the termination and dispute resolution processes, it is required to draw attention to the history of football in order to provide for a better understanding of the importance of players' contracts. In history, football has evolved from a simple ball game to a phenomenon for the public. This evolution is played by professional football players and now, they mean more than ordinary ball players to the public.

Historical findings show that different forms of football have been played in ancient times in China, Japan, Australia and Americas. Although it is not the source of ancient football, Britain is recognised as the motherland of football, because football has become a game with rules and been modernised by professionalism, clubs and the establishment of the Football Association (FA) in Britain.

Football was first played in Turkey by Britons, Rums and Italians and has later become popular amongst Turks. The first football club, Football Club Smyrna, was founded in İzmir in 1894 by Rums and the first Turkish football club was Galatasaray, which was founded in 1905. After it became widely popular in Turkey, there arose an urgent need of a sport's governing body which led to the foundation of the Turkish Football Federation (TFF) and its affiliation to FIFA in 1923.

With its rising popularity, football has resulted in economic profits, causing competition between clubs to become more successful than before. This led them to pay football players to make a part of their team. As a consequence of that, the concept of professionalism has arisen and it has played a substantial role in the evolution of football from a sport to a huge industry. In this context, there is no doubt that professional football players' contracts are at the core of this industry.

A professional football player's contract is made by a football club, which is registered at TFF as a professional club, and a player. The contract has dual effect on both parties and in this regard, the club has to pay a certain amount of wage more than expenses to the player in return of his footballing activity. The terms of the contract are stipulated freely between parties but they must be in accordance with the regulations of the Turkish autonomous governing body of football, in other words the

TFF regulations, since professional players must be registered at TFF to play for their clubs in official matches. In this context, TFF has a substantial role in the conclusion, application and the termination of the contract. When its authority and duties given by law are taken into consideration, we can reach the conclusion that TFF is a public entity *sui generis*, which is regulated under private law.

Primary elements of professional football players' contracts are footballing activity, conduction of footballing activity in compliance with the club's instructions and remuneration. When we examine the primary elements, it can be argued that they overlap with the elements of an employment agreement. However, there is an explicit provision of the Turkish Labour Code which excludes professional football players from its scope. Therefore, the contract in general is within the scope of the Turkish Code of Obligations and specifically in the scope of the TFF Laws and Statutes. According to the TFF Statutes, the contract must be made for a certain period of time. In conclusion, a professional football players' contract can be described as a fixed term employment contract.

The provisions of the contract are generally made a matter of law at termination process and therefore, disputes arise in this specific period. As a result, it is important to set forth specific conditions for and the legal consequences of a termination of contract. The contract can be terminated by parties, automatically or because of nullity. Nullity is a sanction which terminates the contract *ex tunc* and in contrary, automatic termination and termination by parties have *ex nunc* effect. If there is a fault, fraud or lesion in the conclusion of a contract or it is signed under duress, the contract is treated as invalid from the outset. There are some instances in which football players are threatened at gunpoint to sign a contract.

In Turkish law, automatic termination of the contract arises from the expiration of the term, the death of one of the parties, the termination of the legal entity, impossibility and the condition subsequent. Under the regulations of the TFF, the contract must be concluded for a fixed term and it is terminated upon expiry of the term without an explicit declaration of intention. Professional football players' contracts cause a personal obligation for football players and hence, the contract is terminated automatically upon the death of the player. In this context, the termination of a club's legal entity causes the same consequence. Another cause for termination is impossibility, i.e. if it becomes impossible for a player to perform his obligation,

footballing activity, the contract is terminated automatically. Lastly, the parties may agree on automatic termination of their contract by condition subsequent.

A contract can also be terminated by a termination agreement or *ex parte*. If the parties wish to end their contract, they are free to make a termination agreement which can be effective immediately. Termination *ex parte* is a right given to the parties, when there is a just cause. There are different just causes for players and clubs under different circumstances. A club can use its termination right, if a player is injured from an activity other than football and has a recovery period of more than 6 months, if a player is suspended from matches for more than 6 months, if he violates Article 25 of the TFF Statute on the Status and Transfer of Players, if a player is suspended from at least 4 matches because of his violation of the TFF Players' Agents Regulations, and if a player breaches his obligations under the Turkish Code of Obligations. A player can use his right to terminate if his club breaches its contractual obligations including the payment of remuneration. In addition, a player is entitled to terminate his contract with sporting just cause. A player, who has appeared in fewer than ten percent of the official matches of his club during a season, may terminate his contract.

Termination of the contract has important consequences for both parties; e.g. free transfer right, entitlement to end professional football career, the obligation of confidentiality and privacy, sporting sanctions, penal obligation and the obligation to pay compensation. After the termination of the contract, a player is free to resume his career in another club or to end his professional football career. If a player wishes to resume his career, he is free to conclude a new contract with another club without the obligation to pay a transfer fee to his previous club. Another consequence is the obligation of confidentiality and privacy which burdens both parties to secure the privacy and confidential information obtained during the course of employment. In addition to the confidentiality obligation, non-compete clauses are usually stipulated in employment contracts, but in the context of professional football players' contracts, these clauses are generally against the competitive concept of professional football and it might cause a risk on player's right to earn a living.

Sporting sanctions, penal obligations and the obligation to pay compensation are imposed on a party who terminates the contract unilaterally without a just cause. The Protected period is the most important criteria for the determination of sporting

sanctions. The protected period is three seasons or three years for a professional player who concludes a contract prior to his or her 28th birthday and it is two years or two seasons for a professional player who concludes a contract after his or her 28th birthday. Sporting sanctions are imposed on a party, if the contract is terminated unilaterally without a just cause during the protected period. A penal clause is another consequence of the termination of a contract. The amount of a penal clause must be considered in the light of the economic conditions of the parties, otherwise it might be abated by judgement. Last but not least, termination without just cause results in the obligation to pay compensation. It is ambiguous how to estimate the amount of compensation and the TFF and FIFA regulations do not provide sufficient guidance on this issue. On the contrary, CAS enables a solution with its Webster decision. In this decision, it is set forth that the amount of compensation shall be the same for both parties and it shall be the amount of remuneration and other benefits for the time remaining on the player's contract. This solution provides predictability and strikes a balance between the parties.

This paper focuses on the judicial processes at governing bodies of football, which are specifically designed for the resolution of football related disputes. The specific resolution process of football related disputes has different procedures in Turkey and in the international arena. In the international arena the first instance judicial authorities are the FIFA Dispute Resolution Chamber and the CAS Ordinary Arbitration Division. If parties agree on their jurisdiction, they can apply for a resolution of their contract related disputes, but appeals must be filed at the CAS Appeal Arbitration Division as the last instance judicial authority.

In Turkey, there are two stages of the resolution procedure of football related disputes. In the first stage, the TFF Dispute Resolution Chamber has the jurisdiction to decide on contractual disputes between clubs and players. In the second stage, the Appeals Committee is the sole appeals body of the TFF. The overall impression is, that there is a similarity between the national and international dispute resolution systems. But on the other hand, there are important differences on the basic principles of structure of their judicial committees. Contrary to the international system, it can be argued that the structure of the judicial bodies of the TFF casts doubt about their independence and impartiality. In conclusion, it is suggested that

there is a need to establish an autonomous court of arbitration for football independent from the TFF.

ÖZET

Tez çalışmamızın konusunu, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesi ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların sportif yargı yoluyla çözümü oluşturmaktadır. Profesyonel futbolun ülkemizde en çok takip edilen spor dalı olmasından dolayı ekonomik ve hukuki alanlarla ilişkisinin analiz edilmesi toplumsal olarak büyük önem taşımaktadır. Analize, profesyonel futbolun temelinde yer alan hukuki ilişkiyi kuran profesyonel futbolcu sözleşmelerinin incelenmesi ile başlamak gerekmektedir. Ayrıca profesyonel futbolcu sözleşmelerinin, spor hukuku ve borçlar hukukunun kesiştiği alanda yer alması ayrı bir bilimsel çalışma özeni gösterilmesini gerektirmektedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, futbolcu ve kulüp arasındaki iş görme ilişkisini düzenleyen ve taraflar üzerinde birçok farklı hukuki etki doğuran sözleşmelerdir. Futbol dünyasının kendine özgü yapısı ve dinamikleri nedeniyle futbolcu ve kulüp arasındaki ilişki devamı sırasında dışa ve gözleme kapalı yürütülmektedir. Dolayısıyla taraflar arasındaki uyuşmazlıklar, genellikle sona ermesi safhasında ortaya çıkmaktadır. Ayrıca daha sağlıklı bir bilimsel inceleme yapılabilmesi için tez konusunun daraltılması, çelişki ve problemlerin daha sık rastlandığı bölümlerle kısıtlı tutulması gerekmektedir. Bu gerekçeler doğrultusunda çalışmamızda, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesi ve sona ermeden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü yolu üzerinde odaklanmayı tercih etmekteyiz.

Çalışmamız, dört ana bölümden oluşmakta ve ilk bölümde, futbolun dünyadaki ve ülkemizdeki geçmişi, kurumsallaşması ve günümüze gelişine yer verilecektir. İkinci bölümde, profesyonel futbolcu sözleşmesi ele alınmış ve asli unsurları, niteliği, tarafları gibi sözleşmenin temel hususları incelenecektir. İkinci bölüme çalışmamızda yer vermemizin sebebi, profesyonel futbolcu sözleşmesinin

temellerine ilişkin saptamalar yapmadan sözleşmenin sona erme hallerinin doğru şekilde incelenmesinin mümkün olmamasıdır. Üçüncü bölümde, profesyonel futbolcu sözleşmesinin hangi hallerde, hangi usullerle sona ereceğine ve sona ermenin ne gibi sonuçlar doğuracağı tartışılacaktır. Son bölümde ise profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların sportif yargı yoluyla nasıl çözüleceği incelenecektir.

Çalışmamızı, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi ve bundan kaynaklanan uyuşmazlıkların sportif yargıyla çözümü konusunda sınırlandırmakla beraber futbolun yerinin ve profesyonel futbolcu sözleşmelerinin öneminin daha net anlaşılabilmesi için basit bir şekilde futbolun geçmişine de yer vermeyi tercih ettik. Çünkü futbol tarih içinde basit bir top oyunu olarak ortaya çıkmışken günümüzde kitleleri peşinden sürükleyen bir olgu haline gelmiştir ve bunun baş aktörleri de futbolculardır. Artık futbolcular basit bir top oyuncusu değil hukuki ilişkilere ve ekonomik dengelere bağlı profesyonellerdir.

Tarih içinde futbolun, günümüzdeki formundan farklı birçok formda, oynandığına ilişkin bulgulara Çin, Japonya, Avustralya ve Amerika’da rastlanılmıştır. Futbol, ilk olarak başka kıtalarda oynansa da, antik formundan çıkıp modern formuna Britanya’da kavuşması nedeniyle Britanya, futbolun beşiği olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, futbolun takım halinde oynanan kurallı bir spor oluşu, profesyonellik kavramının, kulüplerin ve futbol federasyonunun ortaya çıkması gibi önemli gelişmeler Britanya’da ortaya çıkmıştır.

Futbol, ülkemizde ilk olarak İngiliz, Rum ve İtalyanlar tarafından oynanmış olup daha sonra Türkler arasında yaygınlaşmıştır. İlk futbol kulübü, 1894’te İzmir’de Rumların kurduğu Football Club Smyrna, Türklerin kurduğu ilk futbol kulübü ise 1905 yılında kurulan Galatasaray olmuştur. Futbolun ülkemizde yoğun ilgi görmesiyle bir üst kuruluş ihtiyacı duyulmuş ve 1923 yılında Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş, ayrıca aynı yıl FIFA’ya üye olunmuştur.

Futbolun ülkemizde ve dünyada yoğun ilgi görmesi, ekonomik gelir oluşturmuş ve ekonomik kazanç sağlayan kulüplerin arasındaki rekabeti artırmıştır. Böylece kulüpler, daha yetenekli futbolcuların kendi bünyelerinde futbol oynaması için ücret ödemeye başlamış ve böylelikle profesyonellik kavramı ortaya çıkmıştır. Profesyonellik, futbolun bir oyun olmaktan çıkıp büyük bir ekonomik sektöre

dönüşmesinde başrolü oynamıştır. Her ekonomik ilişkinin taraflar arasında hukuki bir yansımasının bulunması dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmesi, bir sektör haline gelen futbola şekil vermektedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesi, futbolcunun ücret karşılığında profesyonel olarak tescil edilmiş bir takıma bağlı olarak futbol oynaması amacıyla yapılan iki tarafa da hak ve borçlar yükleyen rızai bir sözleşmedir. Sözleşme şartları, kural olarak taraflar arasında özgürce belirlenebilmektedir ancak profesyonel futbolun özerk otoritesi olan Türkiye Futbol Federasyonu'nca belirlenen emredici kurallara uygun olması gerekmektedir. Ayrıca futbolcunun kulübüne bağlı olarak resmi maçlarda görev alabilmesi için sözleşmenin Türkiye Futbol Federasyonu nezdinde tescil edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, her ne kadar sözleşme futbolcu ve kulüp arasında yapılsa da, Türkiye Futbol Federasyonu, sözleşmenin kurulması, devam ettirilmesi ve sonlandırılması aşamalarında etkin olması sebebiyle sözleşme üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Futbolun düzenlenmesi, yönetilmesi ve profesyonel futbolcu sözleşmesi üzerindeki rolü göz önüne alındığında, Türkiye Futbol Federasyonu'nun hukuki statüsünün, kanunun emredici düzenlemesiyle özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış ancak yürüttüğü faaliyetler, yapılması, gelirleri, görev ve yetkileri bakımından atipik, kendine özgü bir kamu tüzel kişisi olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin asli unsurlarını, futbolcunun futbol oynaması, bunu kulübünün talimatlarına bağlı olarak yapması ve karşılığında futbolcuya ücret ödenmesi oluşturmaktadır. Bu unsurlara baktığımızda, iş görme sözleşmelerinin asli unsurları olan iş görme, sadakat, talimatlara bağlılık ve ücret unsurlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Böylelikle profesyonel futbolcu sözleşmelerinin hukuki nitelik olarak bir iş görme sözleşmesi türü olduğu söylenebilecektir. Ancak uygulanacak olan kanun, açık hüküm gereği İş Kanunu olmayacak ve dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerine, genel kanun olarak Borçlar Kanunun hizmet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır. Borçlar Kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla sözleşmeye, özel düzenleme niteliğinde öncelikli olarak uygulanacak hükümler ise Türkiye Futbol Federasyonu'nun talimat ve düzenlemeleridir. Türkiye Futbol Federasyonu talimatları gereği, profesyonel futbolcu sözleşmeleri belirli süreler için yapılmak

zorundadır. Sonuç olarak profesyonel futbolcu sözleşmeleri, belirli süreli hizmet sözleşmesi niteliğindedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinde yer alan hükümlerin etkisi, en çok sözleşmenin sona ermesi sırasında görülmekte ve taraflar arasında uyuşmazlıklar en çok bu safhada ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı, sözleşmenin hangi hallerde sona ereceği ve taraflar üzerinde hangi sonuçları doğuracağı büyük önem taşımaktadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona erdiği hallerin hükümsüzlük, kendiliğinden sona erme ve tarafların iradesiyle sona erme olarak üç başlıkta incelenmesi yerinde olacaktır. Hükümsüzlük geriye doğru (*ex tunc*) etki doğururken kendiliğinden ve tarafların iradesiyle sona erme ileriye doğru (*ex nunc*) etki doğurmaktadır. Yanılma (hata), aldatma (hile), korkutma (ikrah) ve aşırı yararlanma (gabin) gibi irade sakatlığı hallerinin varlığı halinde, profesyonel futbolcu sözleşmesi, hükümsüzlük yaptırımıyla geçersiz olacaktır. Futbol dünyasında örnekleri bulunan ve en çok rastlanılabilecek olan irade sakatlığı hali korkutmadır ve bu halde kulüplerin futbolcuları tehditle hatta silah zoruyla imzalattıkları sözleşmeler, en başından itibaren hükümsüz olmaktadır.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendiliğinden sona ermesi beş halde mümkündür. Bunlar; sürenin sona ermesi, ölüm, tüzel kişiliğin sona ermesi, imkansızlık ve bozucu şarttır. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinin belirli süreli olarak akdedilmesinden dolayı belirlenmiş olan sürenin sona ermesiyle sözleşme, herhangi bir irade açıklamasına gerek olmadan kendiliğinden sona ermektedir. Borçlar hukuku hükümleri doğrultusunda, kişiye bağlı borç doğuran sözleşmeler, taraflarının ölümüyle sona ermektedir. Bu açıdan profesyonel futbolcu sözleşmesi, futbolcunun kişisel özellikleri gözetilerek yapılması dolayısıyla futbolcu açısından kişiye bağlı borç doğurmaktadır. Sonuç olarak, futbolcunun ölümü halinde sözleşme kendiliğinden sona ermektedir. Aynı doğrultuda, kulübün tüzel kişiliğini kaybetmesi, sözleşme taraflarından birini ortadan kaldırmakta ve kendiliğinden sona ermeye sebep olmaktadır. Sözleşme taraflarının üstlendikleri edimleri ifa etmelerinin imkansız hale gelmesi ise sözleşmeyi kendiliğinden sona erdiren bir başka nedendir. Kulübün üstlendiği asli edimin ücret ödeme olmasından dolayı sözleşmenin futbol kulübü açısından imkansız hale gelmesi mümkün değildir. İmkansızlık hali, fiziki bir edimde bulunan futbolcu açısından görülebilir ve futbolcunun futbol oynamasının imkansız hale gelmesi durumunda, sözleşme kendiliğinden sona ermektedir. Bir

diğer son sona erme nedeni olan bozucu şartta, futbolcu ve kulüp, profesyonel futbolcu sözleşmesine koyacakları bir hüküm ile belirli bir olayın gerçekleşmesi halinde sözleşmenin sona ereceğini kararlaştırabilmektedir.

Tarafların iradesiyle profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, fesih ve ikale yoluyla gerçekleşmektedir. İ kale, futbolcu ve kulübün sözleşmeyi sona erdirmeye yönündeki iradelerinin bir araya gelmesiyle yaptıkları sözleşmedir. Fesih hakkı ise belirli şartların gerçekleşmesi durumunda futbolcu ve kulübe tanınan sözleşmeyi tek tarafı olarak sona erdirmeye yetkisi vermektedir. Futbolcu ve kulübün fesih hakkını kullanabilmeleri için ayrı şartlar düzenlenmiştir. Futbolcunun futbol faaliyeti dışında ortaya çıkan sakatlık halinin altı ayı aşması, en az altı ay süreli hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası alması, PFSTT 25. maddeyi ağır surette ihlal etmesi, FTT hükümlerini ihlali nedeniyle en az 4 maç ceza alması ve TBK dahilinde borcuna aykırı davranması hallerinde kulüp, fesih hakkını kullanabilmektedir. Futbolcu ise, kulübün ücret ve ücret dışındaki edimlerini yerine getirmemesi hallerinde fesih hakkını kullanabilmektedir. Ayrıca futbolcuya, futbol kariyerinin gelişimini koruyabilmesi ve sürdürebilmesi için sportif nedenle fesih hakkı tanınmıştır. Buna göre; futbolcu, kulübün resmi maçlarının %10'undan daha azında görevlendirilmesi halinde sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi halinde taraflar üzerinde önemli sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar; futbolcunun serbest kalması, faal futbol hayatını sona erdirebilmesi, tarafların sır saklama yükümlülüğü ve rekabet yasağı, sportif cezalar, cezai şart ve tazminattır. Sözleşmenin sona ermesiyle futbolcu, kariyerinin devamına ilişkin vereceği kararda özgür hale gelmektedir ve bu bağlamda futbol hayatını sona erdirmeye veya devam ettirmeye yönünde karar alabilmektedir. Futbolcu, futbol hayatını devam ettirmek istemesi halinde, önceki kulübüne bonservis ödeme gereği olmadan, istediği kulüp ile yeni bir profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalayabilmektedir. Bir diğer sonuç sır saklama yükümlülüğünde, futbolcu ve kulüp, sözleşmenin sona ermesiyle birlikte sözleşme sırasında karşı tarafa ilişkin edindikleri gizli bilgileri saklamak zorundadır. Borçlar hukukunda yer alan ve sözleşmelere eklenecek hükümle ortaya çıkan rekabet yasağının, futbolun temel niteliğinin rekabeti içermesi ve futbolcunun meslek hayatını tehlikeye sokması ihtimalinin bulunması sebepleriyle profesyonel futbolcu sözleşmeleri için geçerli olamayacağı görüşündeyiz.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin haksız olarak tek taraflı sona erdirilmesi durumunda sportif cezalar, cezai şart ve tazminat yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Sportif cezalar için üstünde durulması gereken kavram koruma dönemidir. Futbolcuların 28 yaşından önce imzaladıkları sözleşmelerde 3 yıllık ve 28 yaşından sonra imzaladıkları sözleşmelerde 2 yıllık koruma dönemi bulunmaktadır. Bu süreler içinde sözleşmenin haksız olarak feshedilmesi halinde, fesheden futbolcu veya kulübe, TFF talimatlarında düzenlenmiş olan sportif cezalar verilmektedir. Bir başka sonuç olan cezai şartın hem devlet yargısı hem de sportif yargı da tenkis edildiği sıkça görülmektedir. Dolayısıyla sözleşme hazırlanırken tarafların ekonomik durumları göz önünde bulundurularak makul bir cezai şart miktarının belirlenmesi gerekmektedir. Uygulamada görülen bir başka yaklaşım ise, cezai şartın sözleşmede yer alan miktar baz alınarak tenkis edilmesi dolayısıyla astronomik miktarların belirlenmesidir. Önemli bir başka sona erme sonucu, tazminat ödeme yükümlülüğüdür ve bu hususta belirsiz olan nokta tazminatın nasıl hesaplanacağıdır. CAS'ın vermiş olduğu önemli bir kararda, hem futbolcu için hem de kulüp için tazminat miktarının, bakiye kalan sürede futbolcuya ödenecek ücret miktarı kadar olması gerektiğine hükmedilmiştir. Böylelikle hem taraflar arasında hakkaniyete uygun bir denge hem de somut ve öngörülebilir bir hesaplama yöntemi sağlanmaktadır.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, futbolcu ve kulüp arasında birçok uyuşmazlığın da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çalışmamız, kendine özgü yapısı ve spor uyuşmazlıkların çözümünde daha etkili sonuçlar vermesinden dolayı sportif yargı yoluyla sınırlandırılmaktadır. Sportif yargı yolu, ülkemizde ve uluslararası alanda farklı şekillerde yapılandırılmıştır. Uluslararası sportif yargıda, ilk derece yargılama mercii olarak FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve CAS Olağan Tahkim Bölümü karşımıza çıkmaktadır. Taraflar, anlaşarak bu iki kurumdan birine başvurabilmekte ancak verilen kararların temyizi için CAS Temyiz Tahkim Bölümü'ne başvurulmaktadır.

Ülkemizde iki aşamalı sportif yargılama yapılmakta, ilk derecede TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu yer alırken TFF Tahkim Kurulu tahkim mercii olarak görev yapmaktadır. Ancak ulusal ve uluslararası sportif yargıda kurumların yapılanmasında bazı çelişkiler bulunmaktadır. Uluslararası sportif yargıda, temyiz merciinde yer alan hakemler taraflarca görevlendirilen ulusal sportif yargıda

yargılama yapacak olan mercii üyeleri, TFF Yönetim Kurulu tarafından atanmakta ve TFF Yönetim Kurulu'nun görev süresine bağlı olarak görev yapmaktadır. Bu husus, ulusal sportif yargıda yapılan yargılamanın bağımsız ve tarafsız olması ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Sonuç olarak yapılması gerekenin, TFF'den bağımsız özerk bir ulusal spor tahkim mahkemesi kurmak olduğu görüşündeyiz.

GİRİŞ

“Spor, ülkeleri ve insanları birbirine yaklaştıran, barış ve kardeşlik bağlarını güçlendiren, çağımızın en önemli sosyal olaylarından biridir.

Spor dalları arasında en büyük ilgiyi toplayan ve bütün dünyada en çok heyecan uyandıran spor dalı ise futboldur.

Günümüzde futbol, ülkelerin tanıtımında da önemli rol oynamaktadır. Haberleşme araçları, özellikle televizyon, futbolu evlere kadar getirmekte ve önemli futbol müsabakaları ile birlikte karşılaşmanın yapıldığı ülkede sevilerek izlenmektedir.

Milli ve milletlerarası münasebetlerde böyle önemli bir yer tutan futbolun gelişmesinde ve yayılmasında, profesyonel futbolun rolü büyüktür.”¹

Profesyonel futbolun önemi, 1988 tarihli ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun T.B.M.M. tutanaklarında yer alan genel gerekçesinde yukarıdaki cümlelerle ifade edilmiştir. Günümüzde futbol, basit bir oyun veya sade bir spor dalı olmaktan çıkmış kitleleri peşinden sürükleyen bir olgu halini almıştır.

Futbolun profesyonelleşmesiyle sportif rekabet ekonomik alana taşınmış ve bu alandaki ekonomik veriler, futbolun artık büyük hacimli bir endüstri olduğunu göstermektedir. Futbol ekonomisinin hacminin artmasıyla futbolcular, astronomik

¹ T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 18. Dönem, 1. Yasama Yılı, C.12, 72. Birleşim, 27.05.1988, Bölüm: VI, Sıra:12.

ücretler karşılığında kulüplerle anlaşmaya başlamışlardır. Bu hususu bir örnekle ortaya koymak gerekirse; 1940'lı yıllarda İngiliz Liginin yıldız futbolcularından Tommy Lawton'ın haftalık ücreti, yaz aylarında 20 GBP'den 15 GBP'ye düşürülürken bundan 50 yıl sonra aynı ligde futbolcu David Beckham'ın haftalık ücreti 80,000 GBP olmuştur².

Futbolcu ücretlerinin katlanması, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin hukuki niteliği ve sonuçlarına ayrı bir önem katmıştır. Bu bağlamda, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, taraflar üzerinde büyük ekonomik ve hukuki sonuçlar doğurabilmektedir. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünün tartışılması ve incelenmesi hukuki bir gereklilik haline gelmiştir. Bu incelemeye başlayabilmek için öncelikle futbolun günümüzde geldiği nokta ve öneminin ortaya konması, ayrıca profesyonel futbolcu sözleşmesinin hukuki niteliği, unsurları ve taraflarının da ele alınmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi ve uyuşmazlıkların çözümünü incelemek için bu sözleşmelerin hangi hukuk kurallarına tabii olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Genel olarak sportif uyuşmazlıklarının çözümü için kullanılacak hukuk kurallarının bütünü, spor hukuku olarak adlandırılmaktadır. Ancak uluslararası alanda, spor hukukunun bağımsız bir hukuk dalı olup olmadığı ve hatta “spor hukuku” teriminin kullanılmasının doğruluğu hakkında tartışmalar mevcuttur. Bu konuda yazar Edward Grayson, spor hukuku olarak ayrı sınıflandırılan bir hukuk dalı olmadığını çünkü spora uygulanan hukuk kurallarının diğer sosyal, bireysel ve ticari ilişkilere uygulanan kurallardan farklılık göstermediğini öne sürmektedir. Bu nedenle sporu düzenleyen kuralların, “spor hukuku” olarak değil ancak “spor ve hukuk” veya “spora ilişkin hukuk kuralları” olarak adlandırılabilirliğini belirtmiştir³. Karşıt görüşte olan yazarlardan Beloff ve diğerleri ise; sportif faaliyetler, kuruluşlar ve spor uyuşmazlıklarının çözümü noktasında uygulanan hukuk kurallarının diğer faaliyet ve kuruluşlara uygulanandan farklılık göstermeye başladığını ve zamanla kendine özgü bir dalın şekillendiğini belirtmektedir⁴.

² Graham Perry, “Dispute Resolution in Sport: New Challenges New Options”, **International Sports Law Review**, S.1, 2001, s.92.

³ Edward Greyson, **Sport and the Law**, 2. Baskı, Londra, Butterworth & Co, 1994, s.37.

⁴ Michael Beloff, Tim Kerr, Marie Demetriou, Rubert Beloff, **Sports Law**, Oxford (Birleşik Krallık), Hart Publishing, 1999, s.3.

Spor hukuku olarak ayrı bir hukuk dalının varlığının kabul edilmesi halinde önemli sorunlar, bu hukuk dalının kaynaklarının neler olacağı ve ulusal hukuk ile nasıl bir ilişki içinde olacağıdır. Futbol konusunda Türkiye'nin FIFA'ya bağlı olması ve FIFA'nın da Avrupa Birliği ile yetki çatışması yaşamasından dolayı Avrupa'daki gelişmelerin takip edilmesi önem taşımaktadır. AB düzeyinde "ulusal hukuk" yapıcılar, genel bakışta AB Komisyonu ve yargı organı olarak AB Adalet Divanı'dır. Ayrıca her üye ülkenin kendi ulusal hukukunu yarattığı da dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda ulusal hukuk yapıcılar, genel olarak AB spor hukuku şeklinde adlandırabilecek kurallar bütününe ortaya çıkartmaktadır. Öte yandan uluslararası özerk kuruluşlar olarak nitelenebilecek FIFA ve CAS ise spora özgü başka bir kurallar bütünü oluşturmaktadır. Sonuç olarak, bu iki kaynak arasında çatışma yaşanmakta ve hangi kurallar bütününe sportif faaliyetlere uygulanacağı tartışmasının ortaya çıkmaktadır⁵. Bu noktada Beloff, Kerr ve Demetriou bir denge sağlanarak devlet yargısının yetkisi ve spor kuruluşların yetkisi arasındaki sınırın belirlenmesi gerektiğini öne sürmüştür⁶.

Kanımızca spora ilişkin kurallar bütünü, diğer hukuk dallarından bütünüyle bağımsız değildir ancak spor hukukunun mevcut olmadığını öne sürmek de doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Spora uygulanacak hukuk kurallarında, sporun kendi niteliklerine özgü özel düzenlemeler yer almakta ancak genel çerçeveyi ilgili ana hukuk dalının emredici kuralları çizmektedir. Bu noktada, profesyonel futbolcu sözleşmesine ilişkin hukuk kuralları, spor hukuku altında özel olarak ve özel hukukun ilgili dalları tarafından da genel olarak düzenlenmektedir.

Profesyonel futbolda, futbolcu ve kulüp arasındaki ilişki genellikle dışı kapalıdır ve sözleşmenin devamı sırasında taraflar, hukuki yollara başvurmadan kaçınmaktadır. Ancak sözleşmenin sona ermesi halinde taraflar, haklarını ilgili yargılama yollarına başvurarak aramak durumunda kalmaktadırlar. Bu bakımdan, profesyonel futbolcu sözleşmesinin hukuken en önemli evresi, sona erme evresidir. Profesyonel futbolcu sözleşmesinde ve ilgili hukuki düzenlemelerde yer alan hükümler, sözleşmenin devamı sırasında taraflarca göz ardı edilse dahi sona erme

⁵ Stephen Weatherill, **European Sports Law: Collected Papers**, Lahey (Hague/Hollanda), TMC Asser Press, 2014, s.551; Richard Parrish, "Lex Sportiva and EU Sports Law", **European Law Review**, C.37, S.6, 2012, s.719-721; Allen Erbsen, "The Substance and Illusion of Lex Sportiva", **The Court of Arbitration for Sport 1984-2004**, (Editörler: Ian S. Blackshaw, Robert C.R. Siekmann, Janwillem Soek), Lahey (Hague/Hollanda), TMC Asser Press, 2009, s.441.

⁶ Beloff *et al.*, **a.g.e.**, s.3.

evresinde çıkan uyuşmazlıkların çözümü için odak noktası haline gelmesi kaçınılmazdır. Bu nedenlerden dolayı, çalışmamızda profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi ve çıkan uyuşmazlıkların çözümü noktasında yer alan önemli hususlar değerlendirilecek ve hukuki tartışmalar irdelenecektir.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk olarak futbolun kökeni, gelişimi ve kurumsallaşması ele alınacak, ikinci bölümde profesyonel futbolcu sözleşmesi incelenecek, üçüncü bölümde profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona erme nedenleri tartışılacak, dördüncü ve son bölümde ise profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların sportif yargı yoluyla çözümü üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın ilk bölümü, futbolun öneminin ve günümüzdeki yerinin daha iyi anlaşılmasını amaçlamaktadır. Çünkü tarih içinde basit bir oyun olarak ortaya çıkan futbol, öncelikle bir spor dalına ve günümüzde ise kendi ekonomisi olan bir endüstri haline gelmiştir. Dolayısıyla futbolun düzenlenmesi de hukuk alanında başlı başına bir tartışma konusu ve çalışma alanı olmuştur. Bu gerekçelerle ilk alt başlıkta, futbolun antik formlarından ve bunların ilk olarak nerelerde görüldüklerinden bahsedilecektir. İkinci alt başlıkta ise, futbolun gelişerek günümüzdeki haline nasıl geldiği ele alınacaktır. Bu bağlamda, öncelikle futbolun beşiği olarak tabir edilen Britanya'da futbolun nasıl ortaya çıktığı ve nasıl kurumsallaştığı, daha sonra futbolun dünya çapında gelişimi ve kurumsallaşması ve son olarak da ülkemizde futbolun nasıl başladığı ve hangi aşamalardan geçtiği aktarılacaktır. İlk bölümün son alt başlığı ise futbol ekonomisi olacak ve futbolun ekonomisi tartışılacaktır.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin ele alınacağı ikinci bölümde, öncelikle, bir spor dalı olan futbolun profesyonelleşmesi ve profesyonellik sonucu ne gibi hukuki yansımaların ortaya çıktığı tartışılacaktır. Profesyonel futbolun için gerekli olan asli hukuki ilişki, profesyonel futbolcu ve kulüp arasında, profesyonel futbolcu sözleşmesiyle kurulmaktadır. Dolayısıyla sözleşmenin ana hatlarının ortaya konması çıkacak uyuşmazlıkların önlenmesi ve çözülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Sözleşmeyi incelemeye başlarken ilk olarak, profesyonellik ele alınacak ve hangi hallerde bir futbolcunun profesyonel olduğu ve dolayısıyla da hangi hallerde bir sözleşmenin profesyonel futbolcu sözleşmesi niteliğinde olacağı tartışılacaktır. Daha sonra, profesyonel futbolcu sözleşmesinin tanımına yer verilecek, takiben sözleşmenin asli unsurları olan iş görme, ücret ve bağımlılık

unsurları ele alınacak ve asli unsurların yardımıyla profesyonel futbolcu sözleşmesinin hukuki niteliği tartışılacaktır. Sözleşmenin bir başka önemli noktası olan taraflara (profesyonel futbolcu ve kulüp) ilişkin kriterler aktarılacaktır. Ayrıca sözleşmenin kurulması, devam ettirilmesi ve sonlandırılmasında önemli rolü bulunan Türkiye Futbol Federasyonu'nun hem sözleşme üzerindeki etkileri hem de yapısı, hukuki niteliği ve birimleri gibi temel unsurları incelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi konu edilecektir. Öncelikle, sözleşme taraflarının hangi hallerde iradelerinin sakatlandığı ve de hangi hallerde sözleşmenin hükümsüz sayılacağı incelenecektir. Daha sonra, sözleşmenin sona erme halleri; kendiliğinden sona erme, tarafların ortak iradeleriyle sona erdirmesi ve tek taraflı sona erdirme olarak 3 alt başlıkta ele alınacaktır. Bu bağlamda, sürenin sona ermesi, futbolcunun ölümü, kulübün tüzel kişiliğinin sona ermesi, imkansızlık ve bozucu şart kendiliğinden sona erme halleri olarak irdelenecektir. İkinci alt başlıkta, tarafların ortak iradesiyle yapacağı ikale anlaşmasından bahsedilecek ve daha sonra ayrı alt başlıklarda, kulübün ve futbolcunun hangi hallerde profesyonel futbolcu sözleşmesini fesihle sona erdirebilecekleri açıklanacaktır.

Çalışmamızın son bölümünde, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanacak uyuşmazlıkların çözümü ele alınacaktır. İlk alt başlıkta, spor uyuşmazlıkları ve uyuşmazlıkların çözümünde başvuru yargı yollarıyla ilgili genel bilgi verilecektir. Profesyonel futbolda, sözleşmesel uyuşmazlıkların çözümünde hem devlet yargısına hem de sportif yargıya başvurma mümkün olmasından dolayı çalışmamız, kendine özgü yapısından dolayı sportif yargı yoluyla sınırlandırılacaktır. Uyuşmazlıkların sportif yargı yoluyla çözümü, ulusal çözüm yolu ve uluslararası çözüm yolu olarak iki ayrı alt başlıkta incelenecektir. Ulusal sportif yargıda, Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim Kurulu tarafından yapılan iki kademeli yargı sistemi ele alınacak, bu kurulların oluşumu, başvuru ve yargılamanın usulüne değinilecektir. Uluslararası sportif yargıda, FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Spor Tahkim Mahkemesi tarafından yapılan yargılamalara yer verilecektir. Kurul ve Mahkemenin oluşumu, bu mercilere başvuru usulü ve mercilerin karar verme usulü ele alınacaktır. Son alt başlıkta, sportif yargı yolunun analizi yapılacak ve getirilen eleştiriler doğrultusunda olumsuz yönleri tartışılacaktır. Son olarak, ulusal ve uluslararası sistem karşılaştırılmasıyla ulusal

sisteme ilişkin eleştiriler getirilecek ve daha iyi bir sistem için yapılabilecek değişikliklere yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FUTBOLUN KÖKENİ, GELİŞİMİ VE KURUMSALLAŞMASI

I. Futbolun Kökeni

Dünya çapında benimsenmiş olan modern futbolun ortaya çıktığı ve geniş kitlelerce “futbolun beşiği” olarak adlandırılan ülke Britanya’dır. Ancak çok daha eski çağlarda, futbol oyununun değişik form ve türlerine ait izlere birçok farklı yerde rastlamak mümkündür. Bu noktada futbolun Çin, Japonya, Avustralya ve hatta Amerika’da ortaya çıkmış olabileceğine dair belirtilerin olduğu ve “Cuju” veya “Tsu’Chu”, “Kemari”, “Marn Gook” ve “Tchatali” isimli oyunların futbolun antik formları olabileceği öne sürülmektedir⁷.

Futbol oyunun ilk formlarından birine, M.Ö. 2. ve 3. yüzyıllarda Çin’de rastlanmıştır. Bilimsel veriler, bu yüzyıllarda hüküm süren Han Hanedanlığı’nın futbolu, bir oyundan çok askeri eğitim ve çalışma aracı olarak kullandığına işaret etmektedir. “Tsu’Chu” veya “Cuju” olarak adlandırılan bu oyun, içi tüy ve kıllarla doldurulmuş deri bir topa, bambu kamışları arasına sabitlenmiş bir fileye doğru vurulmasıyla oynanmaktaydı. Bu oyunun kurallarına göre; atak yapan oyuncular, savunma yapan oyuncular elleri hariç, ayak, göğüs, sırt ve omuzlarıyla engelleyebilmektedirler⁸.

⁷ Robert Colls, “Review: The Ball is Round, A Global History of Football – David Goldblatt”, **History Today**, Nisan 2007, s.62.

⁸ Alfredo Pöge, “Die Historische Entwicklung des Fussballs-von seinen Anfängen bis 1860”, **Zeitschrift für Internationale Fussbal-Geschichte und Statistik**, S.1, 1982, s.7; Türkiye Futbol Federasyonu, **Türk Futbol Tarihi 1904-1991**, C.1, (Editör: Erdoğan Arıpınar), Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, Haziran 1992, s.7. Hasan Petek, **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2002, s.21;

Futbolun bir başka formu olan “Kemari” ise “Tsu’Chu” dan 500-600 yıl sonra Japonya’da ortaya çıkmıştır ve bu oyun günümüzde hala oynanmaktadır. “Kemari”, “Tsu’Chu” dan farklı olarak, mücadeleye yer vermeyen bir oyundur ve bu oyunda bir çemberin içinde duran oyuncuların topu yere değdirmeden birbirlerine pas atmaları gerekmektedir⁹.

Kaşgarlı Mahmud, 1072-1074 yılları arasında yazdığı Divanü Lugati’t-Türk adlı eserinin 323. sayfasında, “tepük”¹⁰ adlı oyunun, Orta Asya’da yaşayan Türk boylarındaki çocuklar tarafından oynandığına yer vermiştir. Yazar, kurşunun eritilip ağırşak¹¹ biçiminde dökülmesinden sonra üzerinin keçi kılı veya benzeri yumuşak nesnelerle sarılmasıyla meydana getirilen topun tekmelenerek oynandığını aktarmıştır. Eserde verilen bilgiler sınırlı olmakla birlikte, tekmelemek fiilinden oluşturulan “tepük” sözcüğünden adını alan bu oyunun, futbolun ilk formlarından biri olduğuna ilişkin görüşler ileri sürülmektedir¹².

Antik Yunan’da rastlanılan ve “Episkyro” olarak adlandırılmış oyunun modern futbola benzerliği şaşırtıcıdır. M.Ö. 800’lü yıllarda ortaya çıkan oyun; orta ve kenar çizgilerle belirlenmiş dikdörtgen bir alanda 12 oyuncuyla oynanmaktaydı. Ancak oyunun modern futboldan en büyük farkı elle oynanmasıdır, dolayısıyla “Episkyro” futbola şaşırtıcı derecede benzese de rugby oyunun atası olarak nitelendirilmesi daha

FIFA, “The Origins”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html>, (25.12.2014); Tolga Güreş, **Futbol Ekonomisinde Naklen Yayın Gelirlerinin Bölüşümünün Analizi**, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Kemal Aydın), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006, İstanbul, s. 6.

⁹ Pöge, **a.g.m.**, s.8; Petek, **a.g.e.**, s.25; FIFA, “The Origins”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html>, (25.12.2014); Tolga Güreş, **a.g.e.**, s.6.

¹⁰ *Divan-ı Lügat-it Türk haricinde, “Tepük” oyunun, Orta Asya’da yaşayan Türk boylarında yüzyıllarca oynandığına ilişkin “Hitay-ı Name” ve “Baybars Tarihi” ile Ayasofya Kütüphanesi’nde 3029 numarada kayıtlı “Tarih-i Timur” adlı eser gibi değişik kitaplarda bilgiler vardır. Bunlar haricinde “La Tartarie” isimli Orta Asya Türklerini anlatan Fransızca eserde; büyük mabetlerde sık sık ayaktopu maçları yapıldığı ve oyuncuların ayak veya başlarıyla topu karşı takımın kalesine sokmaya çalışıldığına ilişkin bilgiler yer almaktadır* (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.8).

¹¹ tekerleğe benzer yassı nesne. (Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.549c658cbe6881.03034982 , (25.12.2014).

¹² TFF, **Türk Futbol Tarihi.**, s.8; Petek, **a.g.e.**, 26-27; Sebahattin Devecioğlu, “Futbolun Tarihsel Gelişimi”, Futbol Ekonomisi Stratejileri Araştırma Merkezi Elektronik Yayınları, Mayıs 2007, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_31782.pdf , (25.12.2014); Tolga Güreş, **a.g.e.**, s.6, Ender Merter, “Futbolun Kökeni”, Türkiye Gazetesi, 14.09.2012, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/ender-merter/549000.aspx>, (25.12.2014); Hürriyet Gazetesi, “Bin Yıldır ‘Tepük’lüyoruz”, 22.11.2008, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/10418592.asp>, (25.12.2014).

doğru olacaktır. Roma İmparatorluğu'nun Yunanistan'ı işgaliyle birlikte oyun, "Herpastum"¹³ adıyla yeni bir formda oynanmaya başlanmıştır¹⁴.

II. Futbolun Gelişimi ve Modern Futbol

A. Futbolun Britanya'da Ortaya Çıkışı

Dünyanın birçok yerinde, farklı tarzlarda antik futbol oyunları oynanmış olmasına rağmen günümüze ulaşan modern futbolun gelişip kurumsallaşmasının anavatanı, tüm dünya tarafından kabul gördüğü üzere, Britanya'dır. Futbol, 8. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Britanya'da farklı bölgelerde farklı kural ve özelliklerde oynanmış ve nihayetinde rugby ve Gal futbolu¹⁵ ile birlikte modern futbol ortaya çıkmıştır¹⁶.

Modern futbolun anavatanın Britanya olduğu tartışmasız bir şekilde kabul görmesine rağmen antik futbol oyunların Britanya'da nasıl ortaya çıktığı hakkında farklı birçok ihtimal bulunmaktadır. Futbol oyunun Britanya'da ortaya çıkmasına ilişkin ihtimallerden biri; Fransa'nın Normandiya bölgesinde oynanan "Le Soule" adlı oyunun Romalı askerler tarafından Galya'ya götürülmesi ve buradan tüm adaya yayılmış olmasıdır. Britanya'da futbol, kimi zaman sınırsız kimi zaman kilometrelerce uzağa dikilmiş kazıkların sınırlandığı bir alanda, sayısız oyuncu tarafından çok sert ve kanlı bir şekilde oynanan bir oyun olarak ortaya çıkmıştır. Fransa'da görülen "Le Soule" ile oynanış şekli bakımından büyük benzerlik taşıması, futbolun Britanya'ya Fransa'dan getirilmiş olma ihtimalini güçlendirmektedir¹⁷.

İtalya'da görülen ve kısaca "Calcio"¹⁸ olarak adlandırılan bir oyun, 1400'lü yıllarda dahi oldukça sevilmekteydi. Calcio, Britanyalıların oynadığının aksine

¹³ "Herpastum", eski Helencede "el topu" anlamına gelmektedir ancak oyunun hem el hem de ayakla oynandığı düşünülmektedir (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.8).

¹⁴FIFA, "The Origins", <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html>, (25.12.2014); Tolga Güreş, **a.g.e.**, s.6.

¹⁵ Hem el hem de ayakla oynanan "Hurling" ile birlikte İrlanda'nın milli sporlarından olan futbol türü.

¹⁶Pöge, **a.g.m.**, s.14; Petek, **a.g.e.**, s.25; FIFA, "Britain, Home of the Football", <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/Britain-home-of-football.html>, (25.12.2014).

¹⁷ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.8-9; Pöge, **a.g.m.**, s.11, Petek, **a.g.e.**,s.23; FIFA, "Britain, Home of the Football".

¹⁸ Kısaca "Calcio" olarak yer verdiğimiz oyun, bazı kaynaklarda "Gioco del Calcio"(Pöge, **a.g.m.**, s.11-12; Petek, **a.g.e.**, s.23) bazı kaynaklarda "Giuocco del Calcio"(TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9), bazı kaynaklarda da Floransa çevresinde daha çok olarak yer görüldüğü için "Gioco del Calcio Fiorentino" (Filippo Giovanelli, "La Storia", http://www.calcistoricoflorentino.it/la_storia.html, (25.12.2014)) olarak yer almaktadır.

günümüz futboluna benzeyen daha kurallı ve düzenli bir oyundu. İtalya'ya sığınan II. Charles ve beraberindekilerin bu oyunu görüp beğenmeleri üzerine Britanya'ya getirdikleri ve adada oynanan oyunu değiştirdikleri yönünde görüşler mevcuttur¹⁹. Günümüzde bu oyun, İtalya'nın Siena kentinde tarihi Piazza del Campo Meydanı'nda düzenlenen şöenlerde tarihi kıyafetler giyen oyuncular tarafından hala oynanmaktadır²⁰.

Bir başka teoride, oyunun Britanya'da ortaya çıktığı öne sürölmektedir. Kingston-on-Thames ve Chester kentlerindeki yerel söylenişe göre; oyun ilk defa, savaşta yenilen Danimarka prensinin kopartılan kafasıyla oynanmış ve Derby kentindeki yerel söylenişe göre de; oyun, Roma'ya karşı kazanılan zaferlerin sonrasında kutlama amacıyla yıllar boyunca oynamaya devam edilmiştir. Bazı Pagan sembolleri ve gelenekleri de bu teoriyi destekler niteliktedir²¹.

B. Futbolun Britanya'da Gelişimi

Britanya'da futbol, sert ve düzensiz yapısıyla toplumsal hayatta kaosa neden olduğu gerekçesiyle uzun yıllar boyunca yasaklanmak ve sınırlandırılmak istenmiştir. Ancak tüm yasaklar gibi bu yasak da futbol oyununa olan ilgiyi bastıramamış ve yayılıp daha geniş kitlelerce oynanmasının önüne geçememiştir. 1314 tarihinde Londra Belediye Başkanı, futbol oynamayı yasaklayan ve bu yasağa uymayanların hapis cezasıyla cezalandırılacağına ilişkin bir bildiri yayınlamıştır. 100 Yıl Savaşları sırasında, halkın futbola olan hevesi bastırılmak istenmiş ve futbol oynayanları aşağılar bir anlayış hakim olmuştur²². Krallar II. ve III. Edward²³, II. Richard, IV. ve

¹⁹ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9; Devecioğlu, "Futbolun Tarihsel Gelişimi"

²⁰ İki eşit parçaya bölünmüş sahada, 27'şer kişilik takımlar tarafından oynanmakta ve amaç oyuncuların ayaklarını kullanarak topu birbirlerinin kalesine sokmasıdır (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9).

²¹ Pagan geleneklerinde; Güneş, top olarak sembolize edilmekteydi ve verimli bir hasat mevsimini güvence altına almak için futbol topunun ele geçirilmiş olması gerekildiğine inanılıyordu (FIFA, "Britain, Home of the Football").

²² Bu anlayış, William Shakespeare'in Kral Lear adlı eserinde, bir karakterine söylediği şu sözlerle gözler önüne serilmektedir:

(Perde I, Sahne III)

"-Kent Kontu: Seni aşağılık futbol oyuncusu!" (William Shakespeare, **King Lear**, New York, American Book Company, 1903, s.43).

²³ Kral II. Edvard 13 Nisan 1314 tarihli fermanında şöyle diyordu:

"*Büyük bir topla şehir içinde gürültüler yapıldığı, Tanrı korusun birçok kaza ve hasara sebebiyet vereceği anlaşılmıştır. Tanrı ve Kral adına, şehir ve kasaba içinde top oynanmasını yasaklıyorum.*

V. Henry okçuluk gibi askeri niteliği olan daha yararlı sporlara özendirmek amacıyla yasalarla futbol oynamayı suç kapsamına almışlardır. Bir başka örnek ise, 1608 yılında, Manchester kentinde birçok camının kırılmasına neden olduğu için oyunun yasaklanmasıdır²⁴.

Futbola olan ilginin tüm yasaklara rağmen devam etmesi, Britanya’da bulunan devlet okullarında da bu oyunun popüler olmasını sağladı. İtalyan “Calcio” oyunun etkisiyle, adadaki futbol belirli düzen ve kurallar çerçevesinde oynanmaya başlasa da her okul, kendi belirlediği kurallar ve geleneklere uymaktaydı. Dolayısıyla o dönemde ada genelinde, standart oyun kurallarına rastlamak mümkün değildi. 1848 yılında farklı okulların temsilcileri Cambridge Üniversitesi’nde bir araya gelerek farklı kural ve geleneklerin ortak noktalarını belirlemek için çalışma başlattılar. 1863 yılında, çalışmaların olgunluğa ulaşmasıyla herkes tarafından kabul edilen standart kurallar ortaya kondu ve 26 Ekim 1863 tarihinde İngiltere Futbol Federasyonu kuruldu. Bu nedenlerle, 1863, modern futbolun doğum tarihi olarak kabul edilmektedir²⁵.

C. Dünyada Futbol

Dünyada futbolun yayılması Britanya’nın etkisi altında ve yavaş bir şekilde başlamasına rağmen, zaman ilerledikçe büyük bir ivmeyle tüm dünyaya yayılmış ve futbol, dünyayı önlenemez bir şekilde etkisi altına almıştır. İranlı yazar Chehabi’nin de belirttiği üzere; futbol, Batı ülkelerin etkisi ve bu ülkelerde yaşayan yabancıların oyunu kendi ülkelerine götürmesiyle yaygınlaşmış ve ilk başlarda bir spordan çok modernlik emaresi olarak görülmüştür²⁶.

Britanya dışında, ilk olarak 1889 yılında Hollanda ve Danimarka ülkelerinde futbol federasyonları kurulmuş ve 1907 yılına kadar Amerika, Avrupa ve Avustralya kıtalarında yaklaşık 15 ülkede daha futbol federasyonları kurulmuştur²⁷. 21 Mayıs

Emirlerimizin aksine hareket ederek top oynayanlar en şiddetli cezalara çarptırılacaklardır.” (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9)

²⁴ FIFA, “Opposition to the Game”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/opposition-to-the-game.html>, (25.12.2014).

²⁵ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9-10; FIFA, “Global Growth”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/global-growth.html>, 19.06.2013; Football Association (FA- İngiltere Futbol Federasyonu), <http://www.thefa.com/about-football-association/history>, (25.12.2014).

²⁶ H.E. Chehabi, “A Political History of Football in Iran”, **Iranian Studies, Sports and Games**, C. 35, S. 4, (Sonbahar, 2002), s. 372.

²⁷ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.9-10, FIFA, “Global Growth”.

1907 tarihinde, Paris'te bir araya gelen Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre futbol federasyonları yetkilileri tarafından Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA)²⁸ kurulmuştur. Aynı tarihte Alman Futbol Federasyonu da FIFA'ya katılma talebinde bulunmuştur²⁹. FIFA, kuruluşundan itibaren yeni üye olan ülkelerle büyük bir hızla büyüdü. Rakamlarla aktarılacak olursa; 7 üye ülkeyle kurulan topluluk 1912'de 21, 1925'te 36, 1930'da 41 üyeye ulaştı ve günümüzde 209 üyeden oluşan bir kurum haline geldi³⁰.

Futbol tarihinin önemli bir dönüm noktası da 1930 yılında Uruguay'da düzenlenen ilk dünya kupası turnuvasıdır. Bu noktadan sonra artık futbol, dünya çapında kitleleri peşinden sürükleyen bir spor haline gelmiş ve II. Dünya Savaşı yılları haricinde, popülerliğini sürekli arttırmış ve yükselişini sürdürmüştür³¹.

D. Türkiye'de Futbol

Orta Asya'da yaşayan Türk Boylarında her ne kadar ayakla oynanan top oyunları bulunsa da, futbol, Britanya'da gelişip olgunluğa ulaştıktan sonra İngilizler tarafından tüm dünyaya ve ülkemize yayılmıştır. Osmanlı topraklarında, ilk futbol maçının Selanik'te 1875 yılında oynandığına ilişkin belgeler bulunmakta ve 1877 yılında Bornova'da Rum ve İngiliz takımları arasında yapılan maçla futbolun İzmir'e geldiği bilinmektedir. Oyun, ilk başlarda İngiliz, Rum ve İtalyanlar tarafından oynanmış daha sonra ise Türk gençleri tarafından sevilmiştir³².

İlk futbol takımı, İzmir'de 1894 yılında İngilizler tarafından kurulmuş olan "Football Club Smyrna", Türkçe adıyla İzmir Futbol Kulübü'dür³³. Futbolun İzmir'den İstanbul'a yayılması ise, İzmir'den İstanbul'a göç eden İngilizler sayesinde gerçekleşmiştir. İstanbul'da futbolun ilk merkezi Papazın Çayırı, Moda, Baklatarlası ve Kuşdili gibi geniş çayırların bulunduğu Kadıköy olmuştur. Ancak futbol, ailelerin baskısı ve istibdat rejimi nedeniyle Türk gençleri tarafından

²⁸ Fr. Fédération Internationale de Football Association, İng. International Federation of Association Football.

²⁹ FIFA, "Global Growth".

³⁰ FIFA, "Associations", <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html>, (25.12.2014); FIFA, "Global Growth".

³¹ FIFA, "The History of the FIFA World Cup", <http://www.fifa.com/classicfootball/history/fifa-world-cup/index.html>, (25.12.2014).

³² TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.11; Petek, **a.g.e.**, s.28.

³³ Ibid.

oyunmamaktaydı. Hatta II. Abdülhamit'in emirleri doğrultusunda hafiyelerce tespit edilen futbol oynayan Türk gençlerinin cezalandırılması söz konusuydu. Bundan dolayı, II. Abdülhamit'in hafiyelerine yakalanmamak amacıyla Türkler tarafından kurulan ilk futbol takımına "Black Stockings"³⁴ ismi verilmiştir. İlk maçları sonrasında hafiyeler tarafından tespit edilip dağıtılan takımın kurucusu olan Fuad Hüsnü Bey³⁵, İngiliz takımı olan Kadıköy Futbol Kulübü'nde "Boby" adıyla oynamak zorunda kalmıştır³⁶.

İstanbul'da birçok takımın yer almasına rağmen 1902 yılında kurulan "Kadıköy Futbol Kulübü", İstanbul'un ilk futbol kulübü olma özelliğini taşımaktadır. 1903 yılında Kadıköy Futbol Kulübü'nden ayrılanların kurduğu "Moda Futbol Kulübü", 1904 yılında Kadıköylü Rumlar tarafından kurulan "Elpis" ve İngilizlerin kurduğu "Imogene" futbol kulüpleri de İstanbul'un ilk kulüpleri arasındadır. İstanbul'da bir anda futbol kulüplerinin sayısının artmasıyla Kadıköy Futbol Kulübü'nün kurucusu James Lafontaine'in önderliğinde İstanbul Futbol Ligi³⁷ kurulmuştur³⁸. İstanbul Futbol Ligi'nin kurulmasıyla futbol, Türkiye'de yerleşmiş oldu ancak o yıllarda hala bir Türk takımı bulunmamaktaydı. 1900 yılından beri bahçesinde ayakla top oyunu oynanan Mekteb-i Sultani'de, 20 Ekim 1905 günü Ali Sami Yen önderliğiyle ilk Türk futbol kulübü kurulmuştur. Bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultani'de kurulan Galatasaray³⁹, 1905-1906 sezonunda İstanbul Futbol Ligi'ne katılmıştır. Galatasaray'ı 1907 yılında kurulan Fenerbahçe ve 1910 yılında Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün futbol takımı⁴⁰ takip etmiştir⁴¹.

³⁴ Tr: Siyah Çoraplılar, Fuad Hüsnü ve Reşat Danyal Beyler tarafından kurulmuş, Papazın Çayırı'nda yaptıkları birkaç antreman sonrası 26 Ekim 1901 günü Rumlarla ilk maçını yapmış ve tecrübesiz takım 5-1 yenilmiştir. İlk maçlarından sonra II. Abdülhamit'in baş jurnalcisi Hafıye Şamil'in adamları tarafından yakalanıp ağır şekilde cezalandırılmıştır. Kuruculardan Reşat Danyal yakalanmış ve Hariciye Nezareti'ndeki görevi dahilinde Tahran Sefarethanesi'ne sürgün edilmiştir. Fuad Hüsnü Bey ise Papazın Çayırı'ndan kaçmasına rağmen daha sonra tespit edilip Askeri Mahkeme'de yargılanıp cezalandırılmıştır (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.13)

³⁵ Fuat Hüsnü (Kayacan) Bey'in kurduğu Black Stocking takımının hafiyelerce çok kısa bir sürede tespit edilmesine rağmen Fuat Hüsnü Bey İngilizce bilgisinin de yardımıyla "Bobby" adıyla futbol hayatını hafiyelere yakalanmadan sürdürebilmiştir (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.13).

³⁶ Ibid, s.12-13.

³⁷ "Constantinople Football League", kurulan bu ligin ilk şampiyonu İngiliz "Imogene" takımı olmuştur (Ibid, s. 14).

³⁸ Ibid.

³⁹ Karar verilemediği için ilk maçına isimlessiz olarak çıkan takım, okulun bulunduğu yerin adı olması seyircilerin kendilerinden "Galata Saray Efendileri" olarak bahsettiklerini duymaları üzerine "Galatasaray" adını almıştır (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s. 19; Galatasaray Spor Kulübü, "Galatasaray Tarihi, Kuruluş", <http://www.galatasaray.org/tarih/pages/tarihkurulus.php>, (25.12.2014)).

⁴⁰ 1903 yılına "Beşiktaş Bereket Jimnastik Kulübü" adıyla kurulan daha sonra "Beşiktaş Osmanlı Jimnastik Kulübü" adıyla tescil olunan ve en sonunda "Beşiktaş Jimnastik Kulübü" adını alan kulüp ilk başta jimnastik, güreş ve boks gibi spor dallarında faaliyet göstermiş ancak 1910 yılında futbol

Türkler arasında futbolun gerçek anlamda yerleşmesi ve gelişmesi 1908-1923 yılları arasında olmuştur. Özellikle II. Meşrutiyet sonrası yayılan özgürlük anlayışıyla İstanbul'un ardından İzmir, Ankara, Eskişehir, Bursa, Adana ve Trabzon şehirlerinde futbol kulüpleri kurulmuş ve İstanbul Futbol Ligi haricinde Pazar Ligi, Cuma Ligi, İstanbul Türk İdman Birliği Ligi gibi Türk futbolu için önemli organizasyonlar ortaya çıkmıştır⁴². 1923 yılında, Türk Futbol Federasyonu kurulmuş ve aynı yıl FIFA'ya üye olunmuştur⁴³. Bunların dışında 1954 yılında Türk Milli Takımı'nın ilk kez FIFA Dünya Kupası'na katılması ve 1962 yılında UEFA'ya tam üyelik, Türk futbolunun önemli dönüm noktalarındandır⁴⁴.

Futbola olan ilginin artması ve dolayısıyla yarattığı ekonomik değer artmasıyla futbol bir spor dalından öte bir olgu haline gelmiş ve yönetimi gittikçe zorlaşmıştır. Bu nedenle, 17.06.1992 tarihli ve 3813 sayılı Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu, özerk hale getirilerek özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiliğe sahip bir kurum haline dönüştürülmüştür. Bu kanunla TFF, futbol faaliyetlerini, ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde teşkilatlandırmak ve Türkiye'yi yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere görevlendirmiştir⁴⁵.

II. Futbol Ekonomisi

Günümüzde futbol, sade bir spor dalı olmaktan çıkıp her anlamda kitleleri peşinden sürükleyen bir gösteri sektörü haline gelmiştir. Birçok insanın istihdam edildiği, spor kulüplerinin ticari şirket olarak yönetildiği ve bu şirketlerin hisselerinin borsada işlem gördüğü bu sektörde rakamlar birçok ticari sektörle rekabet edecek boyuttadır. Dünyaca ünlü denetim ve danışmanlık şirketlerinden olan Deloitte'un 2014 tarihli "Futbol Ekonomisinin Yıllık Değerlendirmesi" raporunda, Avrupa futbol

dalına girmiştir (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.21; Beşiktaş Jimnastik Kulübü, "Kuruluş", <https://www.bjk.com.tr/tr/cms/tarihce/2/73/>, (25.12.2014)).

⁴¹ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.14 vd, Galatasaray Spor Kulübü, "Galatasaray Tarihi, Kuruluş", Beşiktaş Jimnastik Kulübü, "Kuruluş".

⁴² TFF, "Ülkemizde Futbolun Doğuşu", <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=293>, (25.12.2014).

⁴³ TFF, "Futbol Federasyonu Kuruluyor", <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=294>, (25.12.2014).

⁴⁴ TFF, "UEFA'ya Üye Oluyoruz", <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=296>, (25.12.2014).

⁴⁵ TFF, "Özerklik ve Tarihi Başarılar", <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=297>, (25.12.2014).

piyasaının büyüklüğünün 19,9 milyar Euro'ya ulaştığı belirtilmiştir⁴⁶. Bu miktar 7 yıl önce sadece 12,6 milyar Euro'ydu⁴⁷.

Futbol ekonomisinin en önemli gelir kalemlerini; futbol seyrinin, isim haklarının, lisanslı ürünlerin ve yayın haklarının pazarlanmasıyla birlikte sponsorluk gelirleri ve stadyum gelirleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda taraftarlar, seyirciler, medya örgütleri ve futbol yoluyla pazarlama yapmak isteyen firmalar futbol ekonomisinin tüketicileri olarak değerlendirilmektedir⁴⁸.

Günümüzde, ünlü futbolcuların toplumun büyük bir kesiminin yıllık gelirlerinin yüzlerce misli yüksek ücretlerle çalışıyor olmasına rağmen gündemde olmayan profesyonel futbolcuların düşük ücretlerle çalıştıkları da bilinmektedir. Bu hususun yanında profesyonel futbolculuk yüksek fiziksel efor gerektiren ve zaten sınırlı sürede olan çalışma hayatının ayrıca sakatlanma ve yaralanmalar nedeniyle sürekli tehdit altında olan zorlu bir meslektir. Dolayısıyla kulüplere karşı, genellikle, güçsüz konumda olan futbolcuların ekonomik refahının güvence altına alınması gerekmektedir.

Futbol ekonomisinin ölçek olarak hızla büyümesine rağmen elde edilen gelirlerin futbolculara yansması uzun ve zorlu hak arama süreçleri sonucunda gerçekleşmiştir. Bu bağlamdaki önemli ilk adım profesyonelliğin kabulüdür. Profesyonelliğin 1885'te FA tarafından benimsenmesi üzerine profesyonel futbolculuk meslek olarak algılanmaya başlamış ve böylelikle futbolcuların ve futbol kulüplerinin sayısı giderek artmış tüm bu artış futbolun gelişim hızının da katlanmasını sağlamıştır. 12 takımla kurulan lig, profesyonelliğin kabulünün ardından 1906'da 40 kulüplü, 1922 yılında ise toplam 3 lig ve 66 kulüpten oluşan bir yapıya dönüşmüştür⁴⁹.

Futbolcuların ekonomik ve hukuki statüsünde önemli bir başka dönüm noktası ise Belçikalı futbolcu Jean-Marc Bosman'ın adıyla anılan Bosman kararıdır. Bosman, sözleşmesinin bitmiş olduğu Belçika kulübü Liege'den ayrılarak Fransız

⁴⁶ Deloitte Sports Business Group, "Annual Review of Football Finance 2014", (Editör: Dan Jones), http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_kluby_pilkarskie_finance_ARFF_2014_Highlights.pdf, (19.03.2015), s.6.

⁴⁷ Zahir Serarslan, **Futbol Pazarlaması**, İstanbul, TFF FGM Yayınları - Elma Basım, 2009, s.12.

⁴⁸ Ibid, s.10 vd.

⁴⁹ Elif Aydın, **Futbol Ekonomisi İki Ülke Kıyaslaması: İngiltere ve Türkiye**, (Danışman: Doç. Dr. Sabri Burak Arzova, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, İstanbul, s.26

Dunkerque kulübüyle anlaşma imzalamak isterken, Liege kulübünün UEFA, FIFA ve Belçika Futbol Federasyonu transfer talimatlarına dayanarak yüksek bonservis talep etmesi ve Dunkerque Kulübü'nün maddi güçlük içinde olması nedeniyle Bosman, anlaştığı kulüpte futbol hayatına devam edememiştir. O dönemde geçerli olan Uluslararası Transfer Talimatı'na göre; futbolcunun, kulübüyle olan sözleşmesi sona erse dahi yeni anlaşacağı kulübün, eski kulübüne belirlenen bonservis bedelini ödemesi gerekmektedir.

Yaşadığı olaylar üzerine, Bosman, eski kulübü, Belçika Futbol Federasyonu ve UEFA'ya karşı uluslararası transfer sisteminin hukuki olmadığı iddiasıyla dava açmıştır. Dava hakkında verilen karar ile Uluslararası Transfer Yönetmeliği'nin Avrupa Topluluğu'nun temel ilkelerinden olan ve yasalarıyla güvence altına alınmış serbest dolaşım hakkına aykırılığı tespit edilmiştir⁵⁰. Bu hususa ilaveten, kararda, liglerde uygulanmakta olan yabancı futbol kontenjanının da Avrupa Topluluğu yasalarına aykırı olduğu belirtilmiştir⁵¹. Karar ile futbolcuların bir işçi olarak değerlendirilerek Avrupa Birliği'nin temel ilkelerinden serbest dolaşım hakkına sahip olduğu kabul edildi ve günümüzde bu karar, hala Bosman kuralı veya kararı olarak anılmaktadır⁵². Bosman kararıyla futbolcuların ekonomik ve hukuki statüleri, çok önemli bir evrim geçirmiş ve futbolcular, serbest dolaşım haklarından yararlanarak o zamana kadar sadece kulüplerin yararını gözetken futbol ekonomisinde söz sahibi olmuşlardır⁵³.

Bu gelişmeler sonucunda, futbolcular, astronomik ücretlerle ve istedikleri kulüplerle anlaşmalar yapabilecek konuma geldiler. Astronomik ücretler ödeyen büyük kulüpler ise daha önemli transferler yapma arzusuyla finansal yapılanmalarında değişiklikler yaparak şirketleşmeyi tercih ettiler. Bu tercih, öncelikle Britanya kulüplerinde görüldü ve daha sonra diğer Avrupa kulüpleri de

⁵⁰Tuğrul Akşar, “Bosman Kararları ve Futbolda Liberal Devrim”, 2004, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/280928.asp> (21.06.2013) ; Tuğrul Akşar, Avrupa Futbolu Milyonluk Transferlerle S.O.S. Veriyor, 2012, <http://www.dunya.com/avrupa-futbolu-milyonluk-transferlerle-s.o.s-veriyor-148628yy.htm> (25.12.2014); Sedat Vargılı, “Bosman ve Balog Kararları”, <http://skorer.milliyet.com.tr/sedat-vargili/bosman-ve-balog-kararlari/BlogYazarYazisi/38180/default.htm>, (25.12.2014); Tolga Güreş, **a.g.e.**, s. 19 vd.

⁵¹Tuğrul Akşar, **Endüstriyel Futbol**, 2005, 1. Baskı, Litaratür Yayınları, İstanbul, s.12 vd.

⁵²Kutlu Merih, “TFF Mevzuatı, Bosman Kuralı ve Deniz Barış Olayı”, 2010, http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=758:tff-mevzuat-bosman-kural-ve-deniz-bari-olay&catid=119:kutlu-merih&Itemid=61, (25.12.2014).

⁵³Eda Bozköylü, **Dünyada ve Türkiye’de Futbolun Değişim Süreci, 2002-2005 Verileriyle Birlikte Türkiye’de Oyuncu Performansı Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme**, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Enis Sınıksaran), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.20.

şirketleşmeye giderek hisse senetlerini Avrupa borsalarında yatırımcılara sundular. Günümüzde Türk kulüpleri dahil olmak üzere, birçok futbol kulübü, şirketleşme yolunu tercih etmektedir. Tüm bu bilgilerden anlaşılacağı üzere, futbol artık birçok ticari ve hukuki alanın iç içe geçtiğı büyük bir sektörü ifade etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN İNCELENMESİ

I. Profesyonellik Kavramı

Sporun zevk, formda kalmak veya sağlıklı yaşam için yapılması yerine belirli bir düzen içerisinde ücret karşılığında yapılmaya başlanması profesyonellik kavramını ortaya çıkarmıştır. Profesyonellik, profesyonel spor dalı, profesyonel spor kulüpleri ve profesyonel sporcu olarak üç kolda irdelenmesi gereken bir kavramdır. Çalışmamızda, konunun kapsamında kalarak, profesyonel spor dalına ilişkin sadece kanuni düzenlemeye yer verilecek ayrıca profesyonel spor kulüplerinden sadece futbol kulüpleri ve profesyonel sporculardan sadece futbolcular incelenecektir.

3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 24. maddesine göre; profesyonel spor dalı, Spor Genel Müdürü'nün, Merkez Danışma Kurulu'nun da görüşünü almak suretiyle yapacağı teklifle Gençlik ve Spor Bakanı tarafından tespit edilmektedir. Ayrıca profesyonel spor dallarının yapılanması ve federasyonlarla olan ilişkilerinin tüzüklerle düzenleneceği belirtilmiştir.

TFF'nin Kulüplerin Tescil Talimatı'na ve Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Tanımlar" başlıklı 2. maddesine göre; kulüp, futbol dalında faaliyeti bulunan ve mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekleri veya şirketleri, profesyonel takım ise profesyonel liglere tescil edilmiş kulüplerin bu liglere katılan takımlarını ifade etmektedir.

FIFA Futbolcuların Statü ve Transferleri Talimatı'nın⁵⁴ 2. maddesine göre; profesyonel futbolcu, kulübüyle yazılı sözleşmesi olan ve futbol aktivitesi karşılığında yaptığı harcamalardan daha fazla ücret alan sporcudur⁵⁵. Bu kategori dışında kalanlar amatör futbolcu olarak adlandırılmaktadır. Aynı tanım TFF'nin hazırladığı Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 2. ve 3. maddelerde yer almıştır. Bu düzenlemelere göre; futbolcuların maç için yaptıkları ulaşım, konaklama, malzeme, sigorta, beslenme ve antrenman giderlerinin karşılanması onların amatörlük statüsünü etkilemeyecektir (FIFA Talimatı md. 2, Talimat md.4/II).

Futbolcuların, Türkiye liglerinde profesyonel futbolcu olarak yer alabilmesi için TFF nezdinde tescil edilmesi gerekmektedir. Tescil işlemi, her futbol sezonunda iki kere olmak üzere TFF'nin belirlediği tescil ve transfer dönemlerinde, TFF'ye başvurarak PFTT md.14'te yer alan belgelerin ibraz edilmesiyle yapılmaktadır. Tescil işlemi yapılmadan futbolcu, kulübüyle her ne kadar sözleşme yapmış olsa da, resmi maçlara katılamamaktadır. Ancak bu noktada profesyonelliğin başlangıcı, sözleşmenin kurulduğu andır⁵⁶. Sözleşmenin tescil edilmemesi sadece profesyonel futbolcunun resmi maçlarda yer alamamasına neden olacak ancak profesyonel futbolcu sözleşmesi hak ve borçlar doğurmaya devam edecektir. Kaldı ki futbolcunun futbol oynama borcu aşağıda detaylı olarak ele alacağımız üzere sadece resmi maçlara çıkmaktan ibaret değildir, antrenmanlara ve eğitimlere katılmak da bu borç kapsamındadır. Profesyonellik sözleşmenin kurulmasıyla başlarken, sona ermesi ise sözleşme süresinin bitmesi, faal futbolculuğun bırakılması veya sözleşme yapılmış olan kulübün amatör lige düşmesiyle gerçekleşmektedir.

Futbolda profesyonellik ilk olarak İngiltere'de ortaya çıkmıştır. İngiltere'nin güneyinde bulunan kulüpler amatörlük konseptine önem verirken kuzeyde bulunan ve FA Kupası'nı almak için istekli olan kulüpler, iyi futbolculara ücret ödemeyi doğal karşılamışlardır. Bu ikilem 1885 yılında, İngiltere Futbol Federasyonu'nu (FA) profesyonelliği hukuken kabul etmek zorunda bırakmıştır. Profesyonelliğe karşı olan kulüpler ise Amatör Kulüpler Federasyonu'nu kurarak futbol oyunun yozlaşmasına karşı çıktıklarını ve Britanya Futbol Federasyonu'nun yetkisini kabul eden hiçbir

⁵⁴ FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players 2012.

⁵⁵ Aynı tanımlamaya De Weger de eserinde yer vermiştir (Frans De Weger, **The Jurisprudence Of The FIFA Dispute Resolution Chamber**, Lahey (Den Haag, Hague)/Hollanda, TMC Asser Press, 2008, s.45.

⁵⁶ Ramazan Çağlayan, **Spor Hukuku Temel Metinler**, İstanbul, Asil Yayın Dağıtım, 2007, s.55.

kulüple maça çıkmayacaklarını belirtmişlerdir. Ancak uzun vadede profesyonellik, futbolun popülerliğinin artmasını ve hukuki altyapısının oluşmasını sağlamıştır⁵⁷.

Türk futbol yapılanması amatör olarak ortaya çıkmış ve uzun yıllar amatör olarak devam etmiştir. Ancak zaman ilerledikçe Fransızca “Amateurisme Marron” olarak adlandırılan gizli profesyonellik ortaya çıkmış ve bazı futbolcular gizli olarak kulüplerinden giderleri haricinde ücret almaya başlamışlardır. Gizli profesyonelliğin artmasıyla Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, “Amatörlük Yönetmeliği” hazırlayıp 15 Ekim 1941 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Bu yönetmelikle futbolcuların kulüplerinden aldıkları masraf ve ödüllere sınır getirilmiştir⁵⁸. Bu yönetmeliğe rağmen gizli profesyonelliğin önüne geçilememiş ve İstanbul kulüplerinin Fedarasyona başvurmalarıyla bu durum çözüme kavuşturulmuş ve 24 Eylül 1951 tarihinde yürürlüğe giren “Futbol Profesyonellik Talimatnamesi” hazırlanmıştır. 6 bölüm ve 61 maddeden oluşan bu düzenlemeyle, tüm kulüplerin amatör oldukları belirtilmiş ancak amatör takımlarını korumak şartıyla kulüplerin, profesyonel takımlar oluşturabilmelerine ve futbolcularla ücret karşılığında sözleşme imzalamalarına olanak tanınmıştır⁵⁹.

II. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi

A. Tanımı

FIFA ve TFF'nin talimatları başta olmak üzere, yasal düzenlemelerde profesyonel futbolcu sözleşmesinin tanımı yer almamaktadır. Buna rağmen doktrinde birçok tanımlama yapılmıştır. *Genç*, futbol başta olmak üzere, profesyonel spor sözleşmelerini, profesyonel sporlarda sporcular ile kulüpler arasında yapılan ve taraflara karşılıklı sorumluluklar yükleyen rızai sözleşmeler olarak tanımlamıştır⁶⁰. Benzer bir tanıma *Kesebir* de çalışmasında yer vermiştir⁶¹.

⁵⁷ FA, “The History of FA”, <http://www.thefa.com/about-football-association/history>, (25.12.2014).

⁵⁸ Yönetmeliğe göre; amatör sporcular, kulüplerinden en fazla aylık 30 lira zaruri masraf ve harcırah, 30 lira değerinde ödül kabul edebilirler. Bu yönetmeliğe uymayan sporculara sert cezalar öngörülmüştür (TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.85).

⁵⁹ Ibid, s.85 vd.

⁶⁰ Durmuş Ali Genç, **Spor Hukuku Ders Kitabı**, (Editör: Doç. Dr. H. Can İkizler), İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998, s.69.

⁶¹ Erdal Kesebir, “Teknik Sorumlu Sözleşmesi”, **Spor Hukuku Tezleri**, Editör: Kısmet Erkiner, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, s.269.

Çağlayan, profesyonel sporcu sözleşmesini, sporcu ile kulübü arasında yapılan sporcunun emeği ile iş yapması karşılığında kulüp tarafından belli bir ücret ödenmesini öngören ve tarafların iş sahibi-işgören olarak karşılıklı yükümlülük altına girdikleri bir sözleşme olduğunu ifade etmiştir⁶².

Petek ise profesyonel futbolcu sözleşmesini, futbolcunun futbol sporunu bir kulübe bağlı olarak ve ücret karşılığında yapmak üzere profesyonel takım kurmasına izin verilen kulüpler ile yaptığı ve her iki tarafa da bazı haklar tanıyan ve borçlar yükleyen rızai bir sözleşme olarak tanımlamıştır⁶³. *Baştürk*'ün de katıldığı üzere⁶⁴, bu tanımlamanın, profesyonel futbolcu sözleşmesini ifade etmek için detaylı ve yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Profesyonel futbolcu sözleşmesi, futbolcu ve kulüp arasındaki iş ilişkisinin tüm hak ve yükümlülükleri barındırmak zorunda olan bir sözleşmedir ve bu ilişkinin şartları daha sonra yapılacak bir başka sözleşmeyle bertaraf edilemez. Eğer profesyonel futbolcu sözleşmesinden daha sonra yapılacak bir sözleşme, asli sözleşmeyi etkiliyorsa bunun da tescil için federasyona gönderilmesi gerektiği uluslararası düzenleyici futbol kurumları tarafından kararlaştırılmıştır⁶⁵. Ancak uygulamada, kulüp ve futbolcular arasında tescil edilen sözleşme haricinde sözleşmeler yapıldığına sıkça rastlanmaktadır.

Dünya genelinde profesyonel futbolcu sözleşmesinin genel şartları, profesyonel futbol düzenleyici organlar olan federasyonlar tarafından belirlenmekte ve ücret, prim, ikramiye, görüntü hakları ve sponsorluk anlaşmaları gibi özel şartlar da, uygulamada genellikle kulüp ve futbolcu menajerleri arasında yürütülen görüşmeler sonucunda belirlenmektedir⁶⁶.

⁶² Çağlayan, **a.g.e.**, s.41.

⁶³ Petek, **a.g.e.**, s.35.

⁶⁴ Faruk Baştürk, **İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2007, s.10.

⁶⁵ Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory, md.5(2).

⁶⁶ Roger Welch, "Employment in Sports", 28.05.2014, http://www.academia.edu/8110097/Employment_Law_in_Sport, (27.12.2014), s.1-2.

B. Asli Unsurları

Sözleşmenin tanımını incelerken ortaya çıkan hukuki tabloda, öne çıkan unsurlar futbol oynanması, futbolun kulüp bünyesinde ve kulübe bağlı olarak oynanması ve bunun karşılığında futbolcuya ücret ödenmesidir. Sonuç olarak kulüplerin işveren sıfatına, futbolcuların da işçi sıfatına sahip olduğu profesyonel futbolcu sözleşmesinin asli unsurlarını, iş görme, bağımlılık ve ücret olarak sıralayabiliriz.

1. İş Görme

İş görme, işverenin maddi veya fikri anlamda ihtiyacının karşılanması için gerekli veya önemli bir faaliyeti ya da faaliyetler bütününe ifade etmektedir⁶⁷. Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile amaçlanan asli sonuç futbolcunun kulüp için futbol oynamasıdır. Burada işçi olan futbolcu, sözleşme ile futbol oynama işini görmek için borç altına girmiştir. Futbol oynama faaliyeti, kulüp için doğrudan bir iktisadi değer taşımasa da kulüp, futbolcunun bu faaliyetinden dolayı olarak, maç bileti, yayın hakkı gibi iktisadi getiri elde edebilmektedir.

İş görme unsuru olan futbol oynama faaliyeti, futbolcunun sadece maçlara çıkmasından ibaret değildir. Futbol oynama faaliyeti, aynı zamanda antrenman yapma, teknik ve taktik bilginin geliştirilmesi gibi aktiviteleri de içermektedir⁶⁸. Tüm bu aktiviteler arasında doğal bir bağ bulunmaktadır. Profesyonel futbolcunun maçlarda iyi bir performans gösterebilmesi için antrenmanlara katılarak hem fiziksel yapısını koruması, hatta geliştirmesi, hem de taktik ve teknik bilgilerini artırarak takımıyla koordinasyon içinde hareket etmesi gerekmektedir. Sonuç olarak profesyonel futbolcu, sadece maçlara çıkarak sözleşme ile yüklendiği borcu ifa etmiş sayılmaz. Futbolcu, kulübünün direktiflerine uygun olarak futbol oynama faaliyetine doğrudan ve dolaylı etki eden tüm çalışmalara katılma yükümlülüğü altındadır. Bunların haricinde futbolcunun iş görme borcu, kulübün reklam ve tanıtım

⁶⁷ Çağlayan, **a.g.e.**, s.42; Petek, **a.g.e.**, s.35.

⁶⁸ Ibid.

toplantıları gibi sportif olmayan ticari aktivitelerine katılma yükümlülüğünü de ihtiva eder⁶⁹.

Her ne kadar bazı yazarlar⁷⁰, profesyonel futbolcu sözleşmesinin süreklilik veya devamlılık olarak adlandırılan bir başka unsuru olduğunu ifade etseler de kanımızca süreklilik, profesyonel futbolcu sözleşmeleri açısından, ayrı bir unsur olarak ele alınmak yerine iş görme unsurunun bir bileşeni olarak kabul edilmelidir. Sözleşme konusu olan iş yani futbolun oynanması, belirli bir devamlılık içerisinde ortaya çıkması gerekmektedir. Aksi takdirde, profesyonel futbolcu sözleşmesinin asli unsuru olan iş görme, futbol oynama, unsurunun yerine getirildiğinden bahsedilemez. Çünkü futbol oynama faaliyetinin devamlılık arz etmemesi durumunda işveren kulübün, profesyonel futbolcu sözleşmesiyle maddi veya fikri ihtiyacını karşılama arzusu gerçekleşmemiş olacaktır.

Futbolcu, profesyonel futbolcu sözleşmesiyle herhangi bir sonucu gerçekleştirme borcu altında değildir⁷¹. Dolayısıyla futbolcu, maçlara çıkarak, antrenman ve çalışmalara katılarak ve bu faaliyetleri sırasında yüksek performans göstermeye çalışarak sürekli olarak faaliyet göstermiş ve iş görme edimini yerine getirmiş olacaktır. Bunlar haricinde futbolcunun, maçın kazanılması, şampiyon olunması, gol atılması veya gol yenilmemesi gibi sonuçlara yönelik bir borç altında olduğu kabul edilemez.

2. Bağımlılık

Bağımlılık, işçinin, iş görme edimini, işverenin vereceği emir ve talimatlar çerçevesinde yerine getirmeyi taahhüt etmesidir⁷². Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile futbolcu, iş görme edimini, kulübün emir ve talimatları altında gerçekleştireceğini taahhüt eder. Bağımlılık unsuru, futbolcu ve kulüp arasındaki ilişkinin çerçevesini çizdiği için profesyonel futbolcu sözleşmelerinin de hukuki niteliğini belirleyen asli

⁶⁹ Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory, md.7(2)(e).

⁷⁰ Petek, **a.g.e.**, s.36; Kesebir, **a.g.e.**, s.270; Onur Aksoy, **Profesyonel Futbolcunun İş Sözleşmesi**, (Danışman: Prof. Dr. Aziz Can Tuncay), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s.8.

⁷¹ Çağlayan, **a.g.e.**, s.42.

⁷² Baştürk, **a.g.e.**, s.12.

unsurdur. Buna göre; futbolcu, kulübünden aldığı direktiflerle kulübünün menfaatine yönelik iş görecektir. Diğer yandan futbol kulübü de futbolcusunun maddi manevi menfaatinı gözetecektir.

Bağımlılık unsuru, iş görme unsuruyla birbirinden ayrılmaz şekilde ilişkilidir. Kulüp, hukuki ilişkiye girdiği profesyonel futbolculara, emir ve talimatlar vererek onların organize bir şekilde iş görme edimlerini yerine getirmelerini sağlamak ve böylelikle sportif ve ticari amaçlarını gerçekleştirebilmektedir.

Bağımlılık ilişkisi gereğince kulüp, futbolcunun nasıl, ne zaman, nerede ve ne gibi çalışmalar yapacağını, kendi amaçları ve ihtiyacına göre belirlemektedir⁷³. Bu ilişkiye dayanarak kulüp, futbolcunun hangi saatlerde antrenman yapacağını, bu antrenmanda ne gibi fiziksel ve taktiksel çalışma ve eğitimlerin olacağını, futbolcunun hangi saatlerde dinleneceğini, ne zaman izinli olacağını, maçlar, antrenmanlar veya kamplar için hangi yerlere gidileceğini belirleyebilmektedir. Görüldüğü üzere bağımlılık unsuru, futbolcunun hayatının çok büyük bir bölümü üzerinde kulübe söz hakkı tanımaktadır. Dolayısıyla futbolcu, profesyonel futbolcu sözleşmesini imzalayarak hayatından özveride bulanacak derecede büyük bir taahhüt altına girmiş olmaktadır.

Doktrinde bağımlılık unsuru alt türlere ayrılmıştır ve bu türlere göre profesyonel futbolcu sözleşmesi ele alındığında, bağımlılık unsurunun kişisel ve hukuki bağımlılık oluşturduğu görülmektedir. Kişisel ve hukuki bağımlılık, işverenin otoritesi altında ve işverenin emir ve talimatlarına uygun çalışma işçi açısından kişisel bağımlılık doğurmaktadır. Diğer türlerden farklı olarak bu bağımlılık türünde, bir hiyerarşi veya otorite ilişkisi bulunmakta ve işveren, işçinin kişiliği üzerinde bazı hak ve yetkileri elinde bulundurmaktadır⁷⁴.

3. Ücret

Profesyonel futbolcu sözleşmesi hem kulübe hem de futbolcuya borç yüklemektedir. Yukarıda bahsettiğimiz üzere; futbolcunun asli borcu iş görme edimi, kulübün asli borcu da bu edim karşısında futbolcuya ücret ödemektir. Dolayısıyla

⁷³ Petek, **a.g.e.**, s.40.

⁷⁴ Sarper Süzek, **İş Hukuku**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2009, s.213.

ücret, tüm iş akitlerinde olduğu gibi profesyonel futbolcu sözleşmesinin de asli unsurudur⁷⁵.

Profesyonelliğin tespit edilmesi için en önemli unsur, futbolcunun futbol oynaması karşılığında ücret almasıdır⁷⁶. Ücret almadan futbol oynayan futbolcunun yaptığı faaliyetin profesyonel futbol olarak kabul edilmesi mümkün olmamakta ve amatör futbolcu olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde futbol oynayan amatör futbolcular da profesyonel futbol sözleşmesine taraf olamayacağı gibi işbu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır⁷⁷.

İş hukuku kapsamında ücret, her ne kadar iş sözleşmesinin asli unsuru olsa da, sözleşme içerisinde açıkça yer alması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ücret unsurunun yer almadığı iş sözleşmelerinin geçersiz kabul edilemeyeceği Yargıtay içtihadı birleştirme kararıyla açıklığa kavuşturulmuştur⁷⁸. Sözleşmede ücret yer almasa da, yapılan işin karşılığında ücret ödenmesi gerekli ve olağan ise ücretin kararlaştırılmış olduğu kabul edilmektedir⁷⁹. Türk Borçlar Kanunu md. 401’de yer alan “İşveren, işçiye ... sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür.” hükmüyle sözleşmede ücret unsurunun yer almaması durumunda asgari ücretten aşağı olmamak koşuluyla, rayiç ücretin ödeneceği ifade edilmiştir. Ancak PFTT md. 21’e göre: “Ücret, sözleşmede belirlenmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutardır”. Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, PFTT’ye uygun olarak düzenlenmemesi halinde TFF tarafından tescil edilmemekte (PFTT md.14) ve futbolcuların profesyonel maçlara çıkmasına izin verilmemektedir (PFTT md.11). Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerinde, ücret unsurunun, sözleşme metni içerisinde açıkça yer alması zorunlu olup ve kulüpler tarafından düzenlenen iç talimat ve yönetmeliklerle belirlenmesi mümkün değildir⁸⁰.

⁷⁵ Süzek, **a.g.e.**, s.212; Çağlayan, **a.g.e.**, s.4; Petek, **a.g.e.**, s.37; Baştürk, **a.g.e.**, s.14 vd.; Genç, **a.g.e.**, s.80; Kesbir, **a.g.e.**, s.270.

⁷⁶ Bkz. İkinci Bölüm – Profesyonellik.

⁷⁷ Petek, **a.g.e.**, s.37.

⁷⁸ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı 18.11.1964, 2/4, R.G., 27.11.1964.

⁷⁹ Süzek, **a.g.e.**, s.212; Petek, **a.g.e.**, s.38.

⁸⁰ TFF Tahkim Kurulu, E.2006/64, K.2006/106, T.04.05.2006 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 19.01.2006-14.02.2008 Dönemi**, Editörler: Türker Arslan – Ümit Kocasakal, s.365-366).

TFF'nin hazırladığı tek tip profesyonel futbolcu sözleşmesinin “Ödemeler ve Özel Hükümler” başlığı altında yer alan kısımlarda⁸¹, futbolcuya ödenecek net aylık ücretin ve ödeme şeklinin belirlenmesi gerekmektedir. Ödenecek ücret haricinde, prim ve ikramiye⁸² gibi diğer ödeme kalemleri, ayrıca maddi değeri olan futbolcuya verilecek araba⁸³ veya sağlık sigortası⁸⁴ gibi sağlanan yan haklar da sözleşmede yer almak zorundadır. Bunların yanında, ödenecek ücretin hangi para biriminde olacağı, nakit veya banka transferi şeklinde mi ödeneceği, hangi tarih veya tarihlerde ödeneceği de açıkça belirtilmelidir⁸⁵. Dolayısıyla başta net aylık ücret olmak üzere futbolcuya ödenecek tüm ücretlerin açık bir şekilde kararlaştırılmış ve profesyonel futbolcu sözleşmesinde yer almış olması gerekmektedir.

C. Hukuki Niteliği

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin hukuki niteliğinin daha net bir şekilde ortaya çıkması için bu bölümün, sözleşmenin unsurlarından sonra işlenmesi daha yerinde olacaktır. Böylelikle bu bölümüne kadar aktarılan özellikleriyle birlikte ele alındığında profesyonel futbolcu sözleşmesinin hizmet sözleşmelerinin özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmelerini düzenleyen 393. maddesinde aşağıda yer alan tanım yapılmıştır:

“Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.”

Kanunda yer alan tanıma baktığımızda, yukarıda açıkladığımız profesyonel futbolcu sözleşmesinin asli unsurları olan iş görme, ücret ve bağımlılık unsurlarının

⁸¹ Bkz. Tek tip profesyonel futbolcu sözleşmesi formu, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=128>, (02.03.2015).

⁸² Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory, md.6(2)(b).

⁸³ Ibid, md. 6(2)(c);

Aynı yönde düzenleme için bkz. The FA, “Payments to Contract and Non-contract Players Guidance for Semi-Professional Football Clubs”, <http://www.thefa.com/~media/files/thefaportal/governance-docs/financial-regulation/pay-and-semi-pro-final-feb-2013.ashx>, (27.12.2014), s.4.

⁸⁴ Ibid, md. 6(2)(d).

⁸⁵ Ibid, md. 6(3).

yer aldığı görülmektedir. 818 sayılı mülga kanunda bağımlılık unsuru yer almamaktaydı ve 2012 yılında yürürlüğe giren 6098 sayılı kanuna, kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun 319. maddesinin ilk fıkrasında da yer alan “işverenin emrinde”⁸⁶ ifadesi eklenmiştir⁸⁷.

TBK’da yer alan tanıma çok benzer bir tanım 4857 Sayılı İş Kanunu’nda karşımıza çıkmaktadır. İş Kanunu md.8’e göre;

“İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden kaynaklanan sözleşmedir”.

TBK’ya paralel olarak, İş Kanununda da aynı şekilde iş görme, ücret ve bağımlılık unsurları iş sözleşmesinin tanımında yer almıştır. Profesyonel futbolcu sözleşmesi, yukardaki tanıma uymasına karşın Kanunun istisnaen uygulanmayacağı iş ve iş ilişkilerinin sayıldığı 4. Maddesinin “g” bendinde sporcular da yer almıştır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerine 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanamayacaktır. Kanımızca profesyonel spor ilişkilerinin kendine özgü yapısı ve profesyonel sporcuların yüksek ücretli, atipik işçiler olmasından dolayı kanun koyucu sporcuları kapsam dışı bırakmıştır. Bu sonuca 4. Maddede yer alan diğer iş ve iş ilişkileri incelendiğinde de varılabilecektir. Çünkü İş Kanunu işçi-işveren ilişkilerindeki hakların dengesini sağlamayı amaçlamakta ve bunu çoğu işkolunun ortak özelliklerini baz alarak yapmaktadır. Ancak sporcular ve maddede yer alan diğer işler çoğu işkolundan ve birbirlerinden farklı özellikler taşımaktadır.

İş Kanununun bu istisnası doktrinde farklı görüşlere yol açmıştır. *Çağlayan*’a göre; sporcu ile kulübü arasındaki ilişki Borçlar Kanununda düzenlenen hizmet ilişkisidir⁸⁸. *Keçeciler* ise sporcuların kanun kapsamı dışında bırakılmasından dolayı işçi sayılamayacağını ve bu nedenle sporcuların uyuşmazlıklarının çözümü için yargı yoluna gidemeyeceğini belirtmiştir⁸⁹. Karşıt görüşte olan *Baştürk*’e göre; profesyonel futbolcular, İş Kanunu kapsamında işçi sıfatına sahiptirler ancak İş Kanunu kapsamındaki düzenlemelerin dışında olup kanunun mutlak ve nispi emredici

⁸⁶ Alm: im Dienst des Arbeitgebers, Fr: au service de l’employeur.

⁸⁷ Mutlu Dinç, Türk Borçlar Kanunu (Gerekçeli), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.344.

⁸⁸ Çağlayan, **a.g.e.**, s.42.

⁸⁹ Murat Keçeciler, **Uluslararası Spor Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü**, (Danışman: Prof. Dr. Cemal Şanlı), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s.49.

kuralları profesyonel futbolculara uygulanmaz⁹⁰. *Genç*'e göre; profesyonel futbolcu sözleşmelerine TBK'nın hizmet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır ancak profesyonel futbolcu sözleşmeleri teorik olarak ne iş sözleşmesi ne de hizmet sözleşmesi olarak değerlendirilemez⁹¹. *Alpagut*'a göre; profesyonel futbolcu sözleşmesi, hizmet sözleşmesine dayanmaktadır⁹². *Petek*'e göre; iş akdi ve hizmet akdi aynı anlama gelmekte ve İş Kanunu dahilindeki sözleşmelerin de aslında bir hizmet sözleşmesi olduğu ve kanunun sporcuları açıkça kapsam dışında tutmasından dolayı TBK dahilindeki hizmet sözleşmesi hükümleri, profesyonel futbolcu sözleşmelerine uygulanacaktır⁹³.

İngiliz hukukçu Welch, futbolcu ve kulübün karşılıklı olarak borç yüklenmesi ve futbolcunun, kulübün menfaati yönünde ve direktifleri altında maçlara çıkmasının iş sözleşmesinin ortaya çıkmasında yeterli olduğunu belirtmektedir. Hatta bu noktada, yazar, hakemlerin durumunu da tartışmakta ve hakemlerin kendi menfaatleri doğrultusunda iş görmelerinin ve vergilerini bağımsız olarak ödemelerinin onların işçi sıfatı taşımasına engel olmayacağını ve iş sözleşmesi haricinde tutulmalarının mümkün olmayacağını öne sürmektedir. Bu hususta, bir İngiliz İş Mahkemesi Kararına atıf yaparak hakemlerin federasyonlar tarafından düzenli ve sürekli olarak maçlara atanmalarından ve maçları nasıl yönetmeleri gerektiğini belirten direktifler altında olmalarından dolayı, futbol federasyonu ve hakemler arasında bir iş sözleşmesi olduğunu belirtmektedir⁹⁴. Welch, kararda belirtilen, hakemlerin düzenli ve sürekli olarak maçlara atanmasına dikkat çekiyor ve FA Cup (İngiliz Kupası) maçlarında bu durumun bozulduğunu ve hakemlerin düzenli ve sürekli olarak maçlara atanmadığı için bu tarz maçların, iş sözleşmesi dışında tutulması gerektiğini ifade etmektedir⁹⁵.

Doktrinde baskın görüş olarak; profesyonel futbolcu sözleşmeleri, hizmet sözleşmeleri olarak nitelendirilmiştir. Diğer görüşlerden daha detaylı incelemede bulunan *Baştürk*'ün görüşüne katılmaktayız ve bu görüşe ayrıntılı bir şekilde yer verilmesi gerektiği kanaatindeyiz. *Baştürk*, profesyonel futbolcuların işçi sıfatına sahip olduğunu ve İş Kanununda yer alan tanıma uyduğunu belirtmektedir.

⁹⁰ Baştürk, **a.g.e.**, s.20.

⁹¹ Genç, **a.g.e.**, s.81-82 ve s.145.

⁹² Gülsevil Alpagut, **Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi**, İstanbul, 1998, s.91.

⁹³ Petek, **a.g.e.**, s.45-46.

⁹⁴ İngiltere İş Mahkemesi Kararı (Employment Tribunal Case), *Singh v The Football Association*, 5203593/99, 03.12.2001.

⁹⁵ Welch, **a.g.m.**, s.1.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin unsurları ve özellikleri incelendiğinde futbolcuların işçi olarak tanımlanabileceği açıktır ancak işçilik sıfatının sadece İş Kanunu çerçevesinde tespit edileceği düşüncesi yetersizdir. Kanımızca, TBK’da düzenlenen hizmet sözleşmesiyle iş gören kişiler de işçi sıfatı altında değerlendirilebileceği gibi İş Kanununda yer alan tanımın hizmet sözleşmesiyle iş görenler için geçerli olamayacağı düşünülmemelidir. *Baştürk*, bu görüşünü desteklemek için İş Kanununun 39. Maddesinde yer alan “asgari ücretin iş sözleşmesi ile çalışan ve bu kanun kapsamında olan veya olmayan her türlü işçiye uygulanacağı” düzenlemesine yer vermiştir⁹⁶. Bu düzenleme, açıkça İş Kanununun tüm işçileri kapsamadığını ve İş Kanunu haricinde de iş ilişkileri kurulduğunu ifade etmektedir. İş Kanunu haricinde kurulan iş ilişkilerinde ise TBK ve çoğunlukla onun hizmet sözleşmesine ilişkin düzenlemeleri uygulanmaktadır.

Kanımızca, hizmet sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri kavramları aynı anlama gelmektedir. Yukarıda yer vermiş olduğumuz üzere, TBK’da yer alan tanım ve İş Kanununda yer alan tanımın birbirinin neredeyse aynısı olması da bu görüşümüzü desteklemektedir. TBK hizmet sözleşmelerini genel olarak düzenlemektedirken İş Kanunu iş sözleşmelerinin sadece kanunun kendi içeriğinde belirlenmiş olan kısımlarını düzenlemektedir. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmeleri İş Kanundaki açık düzenlemeyle kapsam dışı tutulduğu için TBK’da düzenlenen hizmet sözleşmelerindendir. Profesyonel futbolcu sözleşmelerine uygulanacak genel hükümler TBK’nın hizmet sözleşmesi olmakla birlikte, TFF’nin talimatları ve diğer düzenlemeleri sözleşmeye uygulanacak özel hükümlerdir. Bunun için, özel düzenleme niteliğinde olan TFF talimatları ve düzenlemelerinin TBK’nın emredici hükümlerine aykırı olmaması gerekmektedir (*Lex superior derogat legi inferiori*)⁹⁷. Aynı doğrultuda, TFF talimatları ve düzenlemelerinde hüküm bulunmayan durumlarda TBK’nın hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri profesyonel futbolcu sözleşmelerine uygulanacaktır. Bu husus, TFF Tahkim Kurulu’nun Mehmet Aurelio ve Fenerbahçe arasındaki uyuşmazlıkla ilgili verdiği kararda yer almaktadır. TFF Tahkim Kurulu, kararında, profesyonel futbolcu sözleşmesi çerçevesinde futbolcunun iş görme edimini yerine getirdiği, bu edimi kulüp bünyesinde ve ona bağlı olarak gerçekleştirdiğini buna karşılık kulübün de ücret borcunun bulunduğunu

⁹⁶ Baştürk, **a.g.e.**, s.20.

⁹⁷ Kemal Gözler, “*Yorum İlkeleri*”, **Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması – Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı**, 29.09.2012, http://www.kamuhukukculari.org/upload/dosyalar/KHP_3_kitap.pdf, (27.03.2015), s.64-65.

ve bu özelliklerin iş sözleşmesinin asli unsurlarını oluşturduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerinin, Borçlar Kanunun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerine ve genel hükümlerine ayrıca Medeni Kanun md. 5 çerçevesinde, Medeni Hukuk başta olmak üzere özel hukuk genel hükümlerine tabi olduğunu ifade edilmiştir⁹⁸.

PFTT'ye göre; profesyonel futbolcu sözleşmeleri, 18 yaşından büyükler için azami 5 yıl süreyle ve 18 yaşından küçükler için azami 3 yıl süreyle düzenlenebilir (md. 19/II)⁹⁹. Ayrıca sözleşmelerin bitiş tarihi olarak her halükarda 31 Mayıs tarihi belirlenmesi gerekmekte ve bu tarihten sonra kulübün resmi maçları olması halinde sözleşme, maçların bitimi tarihine kadar uzamış kabul edilmektedir (md.19/II)¹⁰⁰. Bu maddeler ışığında, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin futbol sezonlarının baz alınarak hazırlanmasının amaçlandığı görülmektedir. Bunun kaynağını, UEFA, FIFPro, EPFL ve ECA'nın Avrupa Komisyonu gözetiminde imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmesinde yer alması gereken asgari şartları belirleyen anlaşma oluşturmaktadır¹⁰¹. Bu anlaşma, tüm Avrupa Birliği ülkelerinde ayrıca UEFA'ya bağlı tüm liglerde geçerlidir. Tüm bu bilgiler ışığında, profesyonel futbolcu sözleşmesi, azami sınırı (5 veya 3 yıl) olan belirli süreli bir sözleşme niteliğindedir ve belirsiz süreli olarak yapılamamaktadır¹⁰².

18 yaşından küçük profesyonel futbolcular için azami sürenin daha düşük olmasındaki amaç, meslek hayatının başında olan ve kulüpler karşısında güçsüz konumda olan futbolcuların korunmasıdır. Böylelikle genç yaştaki gelişime açık olan futbolcular, meslek hayatlarının başında düşük ücretlerle uzun yıllar boyunca aynı kulüpte futbol oynamak zorunda kalmayacak ve mesleklerini icra edecekleri kulüpleri seçme özgürlüğüne kavuşacaklardır. Dolayısıyla bu düzenlemeyle emek sömürüsü olasılığının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

⁹⁸ TFF Tahkim Kurulu, E.2009/307, K.2009/469, T.20.08.2009, s.16 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 14.02.2008 – 29.06.2011 Dönemi**, C.1, Editörler: Adnan Türkkan – Serap Amasya, s.457).

⁹⁹ “(2) Sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz.”

¹⁰⁰ “(3) Her halükarda sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur. Sözleşme bitiş tarihinden sonra resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır.”

¹⁰¹ Avrupa Birliği ve UEFA'nın Yetki Alanı Dahilinde Yapılacak Olan Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinin Asgari Şartlarını Belirleyen Anlaşma (Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory), md.3(5).

¹⁰² Alpagut, **a.g.e.**, s.92.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri diğer iş görme sözleşmelerinden farklı olarak¹⁰³ şekle bağlı sözleşmelerdendir. PFTT md.2/I-i'ye göre sözleşme; “ *Örneği TFF tarafından hazırlanan tip profesyonel futbolcu sözleşmesini veya geçici transfer sözleşmesini*” ifade etmektedir. Ayrıca bu sözleşme taraflarca imzalanıp tescil döneminde TFF'ye ibraz edilmek zorundadır aksi takdirde futbolcu profesyonel olarak resmi maçlarda futbol oynayamayacaktır (PFTT md.14). Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmeleri, TFF tarafından ilan edilen tip sözleşmenin doldurulması ve TFF'ye ibrazı ile tam olarak hukuki sonuçlarını doğuracaktır.

D. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesiyle İlgili Türk Hukukunda Yer Alan Hukuki Kaynaklardan Bazıları

Hukukumuzda, profesyonel futbolcu sözleşmesini düzenleyen birçok farklı kaynak olmasına rağmen çalışmamız açısından önem taşıyan kaynaklara aşağıda yer verilmiştir¹⁰⁴.

• **T.C. Anayasası:** T.C. Anayasası ile devlet, sporun tüm vatandaşlar tarafından yapılması için teşvik etmekle ve başarılı sporcuları korumakla görevlendirilmiştir. Ayrıca sporun uluslararası standartlara uygun yönetilmesi için spor federasyonlarının yönetimine ilişkin kararlarına karşı mahkemeler yerine tahkim yoluna başvurulması zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, Anayasa 59. Maddede şu şekilde ifade edilmiştir:

“ Sporun geliştirilmesi ve tahkim

MADDE 59- Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

¹⁰³ TBK MADDE 394- “*Hizmet sözleşmesi, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça özel bir şekle bağlı değildir.*

Bir kimse, durumun gereklerine göre ancak ücret karşılığında yapılabilecek bir işi belli bir zaman için görür ve bu iş de işveren tarafından kabul edilirse, aralarında hizmet sözleşmesi kurulmuş sayılır.”

¹⁰⁴ Uğur Mutlu, **Türk Spor Mevzuatı**, (Editör: Kısmet Erkiner), İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, s.338 vd.; Genç, **a.g.e.**, s.185 vd.; İbrahim Kaya Kadirbeyoğlu, **Futbol Hukuku Tahkim Usulü ve Tahkim Kurulu Kararları**, İstanbul, 1996, s.15 vd.

Devlet başarılı sporcuu korur.

Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”

• **Borçlar Kanunu:** Profesyonel futbolcu sözleşmesinin unsurları ve özellikleri incelendiğinde, iş sözleşmelerinin özelliklerini taşıdığı açıkça görülmektedir. Ancak iş sözleşmesine dayanılarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenleyen kanun 4857 sayılı İş Kanunu olmasına rağmen kanunun 4. maddesinde; sporcuların iş ilişkilerini kanun kapsamı haricinde tutmuştur.

İş ilişkilerini düzenleyen genel kanun olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda, hizmet sözleşmeleri şu şekilde tanımlanmıştır (md.393):

“Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.”

Profesyonel sporcu sözleşmeleri de yukarıda tanımı verilmiş olan hizmet sözleşmeleri kapsamında kalmaktadır. Hizmet sözleşmeleri, TBK 393 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

• **Türk Medeni Kanunu:** Futbol kulüpleri, profesyonel futbol sözleşmesinin taraflarından birini oluşturmaktadır ve tüzel kişiliğe sahip olan futbol kulüpleri dernek veya şirket olarak kurulabilmektedir. Derneklerin kuruluşu, tüzel kişilik kazanması, sona ermesi ve üyelikleri gibi hususlar genel olarak Türk Medeni Kanununda düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak federasyonlara ilişkin hususlar da Türk Medeni Kanununda düzenlenmiştir.

• **Dernekler Kanunu:** Dernekler ve federasyonların faaliyetleri, yükümlülükleri, denetimleri ve diğer ilgili hususlar özel kanun niteliğindeki 2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununda düzenlenmiştir.

Dernek şeklinde kurulmuş spor kulüpleri ve gençlik ve spor kulüplerine ilişkin hususlar kanunun 14. maddesinde aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

“Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir.

Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir.”

• ***Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (TFFK):*** Diğer spor dallarından farklı olarak, futbol sporuna ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne bırakılmamış ve 2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulan Türkiye Futbol Federasyonu’na bu alanda yetki ve görev verilmiştir.

TFFK, TFF’nin kuruluşu, teşkilat yapısı, görevleri ve yetkilerini düzenlemektedir. Kanunun 1. Maddesi şu şekildedir:

“Bu Kanunun amacı; her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.”

• ***Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü (TFFS):*** TFFK ile Kanunda belirtilen usul ve esaslar ile Kanunun uygulanmasına ilişkin futbolla ilgili düzenleme yapma yetkisi, TFF Genel Kurulu’na verilmiştir. TFF Genel Kurulu’nun yapmış olduğu bu düzenlemeler statü adını almaktadır. TFF’nin teşkilat yapısı ve faaliyetlerinin özel olarak düzenlendiği statünün adı ise Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’dür.

Profesyonel futbol, profesyonel futbolcu ve profesyonel futbol sözleşmesiyle ilgili düzenlemeleri yapan organın TFF olmasından dolayı TFF Statüsü çalışmamız dahilinde önem teşkil etmektedir.

• ***Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT):*** TFF Yönetim Kurulu, TFF Genel Kurulu tarafından çıkarılan statüler çerçevesinde düzenleme yapma yetkisine sahiptir ve Yönetim Kurulu tarafından yapılan bu düzenlemelere “talimat” adı verilmektedir.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, profesyonel futbolcu sözleşmelerine ilişkin en detaylı hususların yer aldığı hukuki düzenlemedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmelerine ilişkin genel esaslar, ücret, sözleşmenin ibrazı, sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar, tarafların hak ve yükümlülükleri, sözleşmenin sona ermesi ve sonuçları PFSTT md. 19 ve devamında yer almaktadır.

• ***Futbol Kulüplerinin Tescil Talimatı (KTT):*** Futbol kulüplerinin tescil talimatı, spor kulüplerinin futbol şubeleri ile futbol şubelerini devralmış olan anonim şirketlerin futbol şubelerinin TFF’ye tescilleri ve bunların yükümlülüklerine ilişkin esasları belirleyen TFF tarafından oluşturulmuş hukuki düzenlemedir.

Futbol kulüplerinin isim, renk ve amblemleri, tescil ve denetimleri, şirketleşmeleri ve müsabakalara katılmalarına ilişkin hususlar KTT ile düzenlenmiştir.

E. Sözleşmenin Tarafları

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, bir tarafını profesyonel futbolcuların diğer tarafını ise futbol kulüplerinin oluşturduğu iki taraflı sözleşmelerdir. Ancak profesyonelliğin gerçekleşmesi için TFF tarafından yapılan onaylama niteliğindeki tescil işleminin de bulunması nedeniyle bu bölümde TFF’ye de yer verilecektir.

1. Futbolcu

Futbolcular, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin işçi tarafını oluşturmaktadır. Yukarıda detaylı olarak açıkladığımız üzere futbolcuların İş Kanunu kapsamı dışında

tutulmaları ve TBK'nın hükümlerine tabi olmaları onların işçi sıfatı altında değerlendirilmelerine engel teşkil etmemektedir.

Sözleşmeye taraf olan futbolcularda aranacak en önemli özellik profesyonel sıfatını taşımalarıdır. Profesyonellik bu noktada hem hukuki hem de sportif profesyonelliği kapsamaktadır. Hukuki olarak futbolcunun, federasyon nezdinde tescilli bir profesyonel futbolcu olması gerekmektedir. Sportif olarak profesyonellik ise, işin gerektirdiği fiziksel becerilere ve zihinsel konsantrasyona sahip olmak, ayrıca bu özellikleri korumak ve yapılan işe bağlılık gereği düzenli antrenman, beslenme ve uyku düzeni gibi noktalarda özenli olmayı gerektirmektedir¹⁰⁵. Ayrıca futbolcuların, sözleşmeleri gereği disiplin cezası gerektiren davranışlardan uzak durmaları gerekir, aksi takdirde sözleşmenin verdiği yetkiyle, kulüpler futbolculara duruma uygun disiplin cezaları verebilmektedir. Buna verilebilecek popüler ve ses getirmiş olan örnekler, cannabis ve kokain gibi uyuşturucu madde kullanımı ve gece kulüplerinde kavga etmelerinden dolayı dünyaca ünlü futbolcular Andy Carroll ve Adrian Mutu'ya verilmiş olan disiplin cezalarıdır¹⁰⁶.

2. Kulüp

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin işveren tarafını spor kulüpleri oluşturmaktadır. Spor kulüpleri, belirli bir amaç doğrultusunda sporcu ve teknik görevlilerin bir araya getiren ve sporculara sporu bilimsel olarak öğreten ve uygulatan tüzel kişilerdir¹⁰⁷. 01.06.2009 tarihli Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı md.2/I-c'ye göre; futbol kulüpleri, futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernek ve şirketlerdir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere futbol kulüpleri, dernek veya şirket olarak yapılabilmek olanağına sahiptir.

Futbol kulüplerinin dernek veya şirket olarak kurulmalarına bakılmaksızın TFF nezdinde tescil zorunluluğu bulunmaktadır. Kulüpler ayrıca maçlarda kullanacakları isimlerini, renk ve amblemlerini de TFF nezdinde tescil ettirirler (KTT md.3 ve md.4). KTT md.10/V'e göre; kulüpler tescil işlemiyle birlikte TFF'nin kanun, statü

¹⁰⁵ O'Leary, Leanne O'Leary, "Regulating the Employment Relationship in Professional Team Sports", *Industrial Law Journal*, C.41, S.2, 2012, s.202.

¹⁰⁶ Welch, *a.g.m.*, s.2.

¹⁰⁷ Genç, *a.g.e.*, s.46.

ve diğer düzenleme ve kararlarına uyacaklarını ayrıca TFF'nin yargı kurullarının görev ve yetkilerinin münhasırlığını kabul etmiş sayılırlar ve aksi davranışlar vize iptali yaptırımını ile cezalandırılır. Ayrıca kulüplerin bu madde hükmüne uygun davranacaklarını belirten bir taahhünameyi de imzalayarak tescil başvurusu sırasında TFF'ye ibraz etmeleri gerekmektedir. Bu taahhütnamenin ibrazı zorunluluğu, FIFA'nın oluşturduğu ve zorunlu kıldığı idari sistemin bir gereğidir. Bu noktada amaç, futbol uyuşmazlıklarının ulusal yargı organları yerine ulusal futbol federasyonları nezdinde kurulan hukuk kurulları tarafından FIFA standartlarına uygun olarak çözülmesini sağlayan sistemin oluşturulabilmesidir. Sonuç olarak futbolla ilgili uyuşmazlıklar, mahkemelerde yavaş ve futbolun dinamikleriyle örtüşmeyen şekilde çözülmesi yerine futbol lig ve turnuvalarının devamlılığını bozmayacak şekilde futbol hukukunda uzman kişilerden oluşan kurullarca futbol federasyonları nezdinde çözülecektir.

a. Dernek Kulüpler

Dernekler, kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır (DK md.2/I-a). 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda ve Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'nde, spor kulüpleri ve gençlik kulüpleri düzenlenmiştir. Buna göre sportif faaliyete yönelik kurulmuş dernekler, başvuruda bulunarak spor kulübü ünvanını, boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine yönelik kurulanlar ise başvuruda bulunarak gençlik kulübü ünvanını, hem sportif hem de boş zamanların değerlendirilmesi faaliyetlerine yönelik kurulanlar ise gençlik ve spor kulübü ünvanını alırlar. Bu başvurular, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne yapılır ve tutulan kütüğe kayıt ve tescil ettirilir (DK md.14/I).

Profesyonel liglere futbol takımlarıyla katılmak isteyen dernekler, dernek tüzüklerini ve diğer gerekli evrakları TFF'ye ibraz ederek tescil edilirler (KTT md.6)¹⁰⁸. Futbol kulüpleri, KTT md.2'nin açık hükmü karşısında vakıf olarak kurulamazlar. TMK md. 73'e göre; vakıf, belirli bir amaca özgülenen ve tüzel

¹⁰⁸ Maçlara çıkabilmek için kulüplerin ayrıca vize alması gerekmektedir. Bkz. KTT md.18vd.

kişiliğe sahip olan mal topluluğudur. Dernekler ise belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen insan topluluklarıdır¹⁰⁹.

Spor kulüpleri açısından dernek şeklinde yapılanmanın bazı faydaları bulunmaktadır. Bunlar; yapılan bağış ve yardımların gelir kaleminden indirilebilmesi, KDV, damga vergisi ve harç istisnalarını uygulama hakkı, veraset ve intikal vergisi muafiyetinden, emlak vergisi ve gümrük vergisi istisnalarından yararlanabilmektir. Dernek şeklinde yapılan kulüpler, vergisel avantajların yanı sıra, devlete ait kuruluşlardan yardım almak ve taşınmaz edinebilme, ayrıca izne gerek olmaksızın yardım ve bağış toplayabilme imkanlarına sahiptirler¹¹⁰.

Borç ödemeden acze düşme hali, TMK'da dernekler için düzenlenen kendiliğinden sona erme sebebidir (TMK md.87/I-3). Dolayısıyla dernek şeklinde yapılanmış olan spor kulüplerinin borç ödemeden acze düşmesi halinde spor kulübünün tüzel kişiliği kendiliğinden sona erecektir¹¹¹. Bu nokta, profesyonel futbol kulüpleri için dernek olarak yapılanmanın olumsuz yanlarındanıdır.

Petek'in görüşüne göre futbol kulüpleri vakıf olarak kurulabilmelidir. Yazar bu görüşünü desteklemek amacıyla Hollanda'nın Den Haag kulübünün 1978'den beri vakıf olarak idare edildiğini belirtmiştir. Ancak ADO Den Haag kulübü 1905'te kurulmuş olup 1 Haziran 1999 tarihinde şirketleşerek o tarihten itibaren NV ADO Den Haag olarak limited şirket şeklinde idare edilmektedir¹¹². Profesyonel futbol kulüpleri açısından değerlendirme yapılırsa, kanımızca esas unsurun kişiler olması ve malvarlığı unsurunun kişi unsuruna bağlı ve tali unsur olması nedeniyle vakıf olarak kurulmalarında herhangi bir hukuki fayda bulunmamaktadır.

b. Şirket Kulüpler

Genel olarak şirketler, iktisadi, sınai ve ticari amaçlar etrafında örgütlenmiş kişi topluluklarıdır¹¹³. TBK md. 620'ye göre; iki ya da daha fazla kişinin emeklerini

¹⁰⁹ Petek, **a.g.e.**,s.77.

¹¹⁰ Başaran, Murat; Atay, Tezcan, **Spor ve Sporcunun Vergilendirilmesi ve Vergi Avantajları**, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2003, s.223 vd.

¹¹¹ Necip Kağan Kocaoğlu, "Futbol Şirketlerinin Halka Açılması", **Ankara Barosu Dergisi**, S.4, 2011, s.77.

¹¹² ADO Den Haag, "Structuur", <http://adodenhaag.nl/club/organisatie/structuur>, (25.12.2014).

¹¹³ Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Temel Esaslar**, Adana, Karahan Yayınları, 2007, s.4.

ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere üstlendikleri sözleşme adi ortaklık sözleşmesi bir başka deyişle adi şirkettir. Kişilerin ulaşmak istediği bu amaç kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, adaba ve kamu düzenine aykırı olamaz (TBK md.26). Hukukumuzda, adi şirketlerin haricinde Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş ticaret şirketleri de bulunmaktadır. Bunlar; kollektif şirket, komandit şirket, anonim şirket, limited şirket ve kooperatif şirketlerdir¹¹⁴.

Günümüzde spor kulüplerinin birçoğu, dernek şeklinde yapılanmış olmasına rağmen spor kulüplerinin arasında şirketleşme, artış gösteren bir global eğilimdir. Bunun nedenini, spor faaliyetlerinin yüksek ölçekli ekonomik yansımalarının bulunması oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası alanda başarı ve ün kazanmak isteyen kulüpler, astronomik rakamlarla sporcu transfer ederek, modern ve büyük tesisler kurarak kulüp giderlerinin kulüp gelirlerini aşmasıyla karşı karşıya gelmiştir. Bu giderleri karşılamak ve gelirleri en etkili şekilde kullanmak için spor kulüplerinin klasik yapılanması yetersiz kalmış ve kulüpler şirketleşmeyi tercih etmeye başlamıştır¹¹⁵. Şirketleşme bu bakımdan futbolcuların profesyonelleşmesine benzemekte ve kulüp yönetimi ve yapılanmasının profesyonelleşmesi olarak adlandırılabilir.

Avrupa'da futbol sektöründeki büyümeyi izleyen kulüpler, klasik gelirler haricinde birçok farklı kaynaktan gelir elde edebileceğini düşünmüş ve piyasanın rekabetçi koşulları altında gelirlerini artırmak amacıyla şirketleşme yoluna gitmiştir¹¹⁶. Şirketleşme ile futbol kulüpleri, dernek yapılanmasında hukuken ve ekonomik olarak gerçekleştiremedikleri faaliyetleri gerçekleştirme fırsatı yakalamıştır. Bunlar; büyük bütçelerin dernek olarak yönetiminin zorluğunun ortadan kaldırılması, dernek konumunda iken yapılamayan ticari faaliyetlerde bulunabilme, kurumsallaşma ve profesyonelleşme, halka arz ile düşük maliyetli kaynak oluşturma, spor kulüplerine direkt olarak kaynak sağlayabilme, UEFA'nın lisans hakkı için zorunlu kıldığı kriterlerden kurumsal yönetim ilkelerini

¹¹⁴ Kooperatifler, öğretide ticaret şirketi olarak sayılmaktadır. (Pulaşlı, **a.g.e.**, s.8.)

¹¹⁵ Petek, **a.g.e.**, s.78 vd; Sebahattin Devocioğlu ve diğ., *"Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi"*, **Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, C.10, S.2, 2012, s.35-38; Mete İkiz, *"Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmesi ve Halka Arzları"*, http://www.futbolekonomi.com/Raporlar/yonetsel/Turk%20_Spor_%20Kuluplerinin_%20Sirketlesmeleri_Mete%20ikiz_KHU_13%20Subat%2010.pdf, (25.12.2014).

¹¹⁶ Banu Sultanoğlu, **Hisseleri Halka Arz Edilen Türk Futbol Kulüplerinin Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi**, (Danışman: Prof. Dr. Orhan Sevilengül), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s.8.

uygulayabilme, uluslararası markalaşma, kredi temini kolaylığı yaratma, rekabet ortamında büyük ölçeklerde artan maliyetleri karşılayabilmek için yeterli kaynaklara ulaşabilmek ve vergi avantajlarından faydalanabilmektedir¹¹⁷.

Futbolun bir endüstri haline gelmesi ve endüstri içindeki rekabetin hızla artması nedeniyle popüler, yetenekli ve hayranlık duyulan futbolcuların transferleri kulüpler açısından daha da önem taşımaya başlamıştır. Ancak şirketleşme hareketinin başlangıcında da etkili olan transfer ücretlerinin iyice artmasıyla kulüplerin karlılığı düşmüş ve ekonomik durumunu düzeltmek isteyen kulüp şirketleri borçlanma yoluna gitmişlerdir. Borçlanmanın olumsuz etkilerinin olumlu etkilerini bertaraf etmesiyle kulüp şirketleri düşük maliyetli kaynak yaratmak için halka arz olarak borsada işlem görmeye başlamıştır¹¹⁸. İngiltere’de sermaye piyasasına açılan ilk kulüp, Tottenham Hotspur adlı kulüptür. 1983 yılında hisseleri halka arz edilen kulübü daha sonra diğer İngiliz kulüpleri takip etmiştir. İkinci olarak 1995 yılında Manchester United kulübünün şirket hisseleri halka arz edilmiştir¹¹⁹. O dönem büyük başarı elde eden ve diğerlerine örnek olan kulüp 2005 yılında hisselerini borsadan çekmiş¹²⁰ ve yaşadığı ekonomik sıkıntılar nedeniyle 2012 yılında hisselerinin bir bölümünü New York borsasında halka arz etmiştir¹²¹.

Türkiye’de spor kulüplerinin şirketleşmesi 28.05.1986 tarihli Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri hakkında kanunda düzenlenmiştir. Buna göre; spor kulüpleri, profesyonel takımlarını TTK hükümlerine göre kuracakları veya mevcut olan şirketlere devredebilecek ve kiraya verebilecektir (md. 24). TFF ise futbol kulüplerinin şirketleşmesini KTT md.14 ve devamındaki maddelerde düzenlemiştir. KTT md.14/I:

¹¹⁷ Sultanoğlu, **a.g.e.**, s.16-17; Devocioğlu ve diğ, **a.g.e.**, s.37-38.

¹¹⁸ Sultanoğlu, **a.g.e.**, s.8; Tuğrul Akşar, “Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Arzı ve Kredilendirilmesi, 2006, http://www.futbolekonomi.com/index.php?Itemid=61&catid=117:tugrul-aksar&id=817:futbol-kulueplerinin-irketlemesi-halka-arz-ve-kredilendirilmesi&option=com_content&view=article, (25.12.2014).

¹¹⁹ Tuğrul Akşar, Kutlu Merih, **Futbol Ekonomisi**, İstanbul, Literatür Yayınları, 2006, s.463; Sultanoğlu, **a.g.e.**, s.10.

¹²⁰ 2005 yılında kulübün hisselerinin %90’ı Glazer ailesi tarafından satın alınmış ve hisse sahiplerinin isteği nedeniyle hisseler borsadan çekilmiştir. Aynı şekilde Chelsea kulübünün hisseleri de Rus işadamı Roman Abramovich tarafından satın alındığında borsadan çekilmiştir. (Sultanoğlu, **a.g.e.**, s.10)

¹²¹ BBC Türkçe, “M.United Hisse Beklentisini Düşürdü”, 10.08.2012, http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2012/08/120810_united_stock_value.shtml, (25.12.2014); BBC Türkçe, “M.United Hisse Başına 16 Dolar Umuyor”, 31.07.2012, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/07/120731_manchester_share.shtml, (25.12.2014).

“Kulüpler, futbol şubelerini aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya kurulacak anonim şirketlere ancak TFF Yönetim Kurulu’nun kararı ile devredebilirler.”

Türkiye’de spor kulüplerinin şirketleşme çalışmaları 1980’li yıllarda başlamıştır. Bazı spor kulüpleri, profesyonel futbol şubelerini kurulan ya da kurulmuş olan anonim şirketlere devretmişlerdir. Bunlara ilaveten bazı kulüpler de, yan gelirler elde etmek için ürünleştirme şirketleri, gayrimenkul yatırım ortaklıkları veya yatırım şirketleri kurmuş veya mevcut şirketlere ortak olma yoluna gitmiştir¹²². Türkiye’de şirketleşme girişimlerine ilişkin ilk örnek Malatyaspor Kulübü’dür. Kulüp, futbol şubesini Malatyaspor A.Ş.’ye devretmiş ancak Malatyaspor’un TFF Birinci Ligi’nden düşmesiyle şirket tasfiyeye gitmiştir. Sonraki örnekler ise Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, İstanbulspor, Adanaspor, Vanspor, Çanakkale Dardanelspor, Karşıyakaspor, Antalyaspor ve Siirt Jet-Pa Spor kulüplerinin kurdukları anonim şirketlerdir¹²³. Şirketleşen spor kulüpleri sayısının artmasına ve şirketleşmenin önemli nedenlerinden birinin halka arz olmasına rağmen sadece Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor kulüplerinin şirket hisseleri borsaya kote edilerek Borsa İstanbul’da işlem görmektedir¹²⁴.

Spor kulüplerinin şirketleşmesinde beş farklı modelde yapılanma görülmektedir. Bunlar; klasik model, ara model, borsada işlem gören anonim şirketleri şeklinde yapılanma modeli, geniş taraftar tabanlı anonim şirket modeli ve destekleyici yapılanma modeli olarak adlandırılabilir. Klasik modelde hedef, sportif başarıdır ve yönetimde bulunan kişilerin şahsi beceresi ve ekonomik kaynakları önemli yer tutar. Bu açıdan, ticari hayatta görülen aile şirketleri yapılanmasıyla benzerlik taşır. Dünyada Chelsea, AC Milan ve Liverpool bu modelle yapılanmış önemli kulüplerdendir, ülkemizde de bu modelin örnekleri Kayserispor, Gençlerbirliği, Bursaspor ve Konyaspor’dur. Ara modelde ise, şirket gelirleri ve giderleri ayrılır, gelirler halka açık şirkete devredilir ve giderler dernek üzerinde bırakılır. Bu modelle yönetilen kulüplere, Galatasaray, Fenerbahçe, Trabzonspor, Borussia Dortmund ve Bayer Leverkusen örnek verilebilir. Üçüncü modelde ise kulüpler, diğer anonim şirketler gibi yapılır ve borsaya kote edilerek halka açılır.

¹²² Şakir Dorukkaya, Aydın Fıratlı, Kemal Ebliçlioğlu, **Türkiye’de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Açılması, Finansmanı ve Vergileme**, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1998, s.19.

¹²³ Kocaoglu, **a.g.m.**, s.78.

¹²⁴ Sultanoğlu, **a.g.e.**, s.6.

Gelir ve giderlerin aynı yapılanma içerisinde olması görünümde ekonomik iniş ve çıkışlara neden olur. Önemli örnekleri Beşiktaş, Juventus, Arsenal, Lazio ve Ajax'tır. Dördüncü model ise, klasik model yapılanmanın sayısal olarak geniş katılımlıdır. Dolayısıyla yönetim belirli kişilerin elinde olmaz ve fazla katılımcı ile şirket daha rasyonel yönetilebilir. Önemli örnekleri daha çok İspanya'da görülmekte ve Real Madrid, Barcelona, Athletic Bilbao bu modellerle yönetilen başlıca kulüplerdir. Destekleyici modelde ise, taraftar grupları kulübe ortak olurlar ve futbol kulüplerinin sosyal kulüp olma özelliğini bozmadan kar etme hedeflenmektedir. Bu model, İngiltere'de görülen hükümet destekli bir yapılanma modelidir¹²⁵.

F.Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)

Yeterli sayıda dernek veya tüzel kişiliğe haiz kuruluşların bir araya gelerek oluşturduğu üst birliğe federasyon denmektedir. Aynı yapılanmanın spor kulüplerince oluşturulmasıyla da spor federasyonları ortaya çıkmakta ve spor federasyonları, ilgili spor dallarını düzenleme, denetleme ve yönetme yetkilerini tekellerinde bulundurmaktadır. Birçok durumda, spor federasyonları, sporcuların onayına veya önceden bilgilendirilmesine gerek olmadan sporcuların iş ilişkilerini ve iş görme sözleşmelerini etkileyen düzenlemeler yapabilmektedir¹²⁶.

Ulusal spor federasyonlarının bir üst kuruluşu olarak uluslararası konfederasyonlar bulunmaktadır. Günümüzde çoğu uluslararası konfederasyon, İsviçre merkezli ve İsviçre Medeni Hukukuna tabiidir¹²⁷. Çoğu spor dalında ulusal federasyonlar, uluslararası konfederasyonlara üye olurlar ve bu kuruluşların oluşturdukları standartlara ve çıkardıkları talimatlara uygun hareket ederler. Uluslararası konfederasyon ya da federasyonların düzenlemeleri ve ilkeleri çoğu durumda ulusal düzenlemelerden üstün tutulmaktadır¹²⁸.

Federasyonlar, derneklerin üst kuruluş kurma hakları başlığı altında, TMK md. 96'da düzenlenmiştir:

¹²⁵ Devecioğlu ve diğ., **a.g.e.**, s.37-38.

¹²⁶ O'Leary, **a.g.m.**, s.184.

¹²⁷ Milletlerarası Olimpiyat Komitesi'ne bağlı 68 konfederasyondan 36'sı İsviçre merkezlidir (Charles Dudognon, "The Standard International Sports Federation: an Association under Swiss Law, with Its Headquarters in Lausanne", **International Sports Law Review**, S.2, 2014, s.53).

¹²⁸ Genç, **a.g.e.**, s.47; Çağlayan, **a.g.e.**, s.80.

“Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her federasyonun bir tüzüğü bulunur.

Federasyon, kuruluş bildirimi, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.”

Konfederasyonlar ise TMK md. 97’de şu şekilde tanımlanmıştır:

“Konfederasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonun, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.”

Ülkemizde, TFF hariç¹²⁹, spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarının usul ve esaslarını belirlemekle görevli kurum Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’dür (GSGM HK md.2/I-e). Federasyonlara talep etmeleri halinde idari ve mali özerklik tanınabilmektedir. Özerk federasyonların organları genel kurul tarafından seçilir, bütçesi genel kurul tarafından onaylanır ve ibra edilir ayrıca özerk federasyonlar her türlü kararı kendi organları içerisinde alır (GSGM HK Ek md.9)¹³⁰. GSGM’nin

¹²⁹ TFF, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna tabi olarak faaliyet göstermektedir.

¹³⁰ 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun “Özerklik

Ek Madde 9 -(Ek:4/3/2004-5105/2 md.)

Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idarî ve malî özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmî Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır.

Özerk olan federasyonlar; organları genel kurulu tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlardır.

Özerklikte aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur:

- a) Faal sporcu sayısı.
- b) Faal kulüp sayısı.
- c) Spor dalının ülkemiz veya dünyadaki yaygınlığı ve gelişme potansiyeli.
- d) Gelirlerinin giderlerini karşılayabilme yeterliliği.
- e) Spor dalının olimpiik olup olmadığı.
- f) Federasyon veya bağlı kulüplerin tesis durumu.

Özerkliği onanan federasyon, hazırlayacağı ana statü ve buna bağlı talimatlara göre genel kurulunu ve yetkilendireceği diğer organlarının oluşumunu, görev ve yetkilerini belirler.

Özerk federasyonlar, uluslararası federasyonların öngördüğü kurulları oluşturmak zorundadır.

Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe 13 düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü düzenlenecek çerçeve statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü,

çıkarmış olduğu 19.07.2012 tarihli ve 28358 sayılı Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik md.4/I-ç’de spor federasyonları aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

“Federasyon: 3289 sayılı Kanunun Ek 9 uncu maddesi hükümlerine göre kurularak tüzel kişilik kazanan, organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonunu..ifade eder.”

Spor federasyonlarına verilen yetkiler, öncelikle, sporun kendine özgü doğası gereği ayrı kurallarla ve spor alanında uzman kurum ve heyetlerle yönetilmesi gerekliliğini karşılamaktadır. Böylelikle spora özgü sorunlar, spor dünyasının içinde ve pratik bir şekilde çözülebilmektedir. Bunun yanında spor federasyonları, yetkilerini kullanarak genellikle güçsüz konumda olan sporcuları koruyucu nitelikte düzenlemeler getirebilmektedir. Çoğu zaman sporcular, kulüplerine karşı çok uzun ve masraflı olabilecek hukuki süreçler başlatmaktan kaçınmaktadırlar. Bu durumun sebepleri arasında, hukuki süreçlerin sporcunun mental konsantrasyonunu ve dolayısıyla performansını veya bu süreçlerin sporcunun mevcut kulübü veya başka kulüpler ile gelecekte yapabileceği sözleşmeleri olumsuz yönde etkilemesinden kaçınılması bulunmaktadır¹³¹. Dolayısıyla spor dünyasının dışı kapalı bir yapıya dönüşmesi ve uyuşmazlıkların hukuki değerlendirmeden uzak kalması olasıdır. Bu nedenlerle spor federasyonlarının düzenleme yetkisi, sporcuların aleyhine olabilecek durumları önleyecek düzenlemeler yapmasına ve tedbirler getirmesine olanak sağlamaktadır.

Dünya genelinde futbol federasyonları, profesyonel futbol müsabakalarını düzenlemek, profesyonel futbolun yürütülmesine ilişkin kuralları belirlemek ve işleyişini sağlamak konusunda yetki sahibi kurumlardır. Bu yetki dahilinde profesyonel futbolcu sözleşmelerinin şartlarını, futbolcuların kulüpleriyle olan ilişkilerini ve futbolcuların çalışma şartlarını doğrudan etkilemekte ve hatta belirleyebilmektedir. Futbolcular, profesyonel kariyerlerinin başlangıcında ve devamında, futbol federasyonlarının getirdiği ve uyguladığı tüm kurallara uymak

çerçeve statüye aykırı olamaz...”

¹³¹ O’Leary, **a.g.m.**, s.202.

zorundadır. Dolayısıyla profesyonel futbolcular ve futbol federasyonları arasındaki hukuki ilişkinin temeli, tarafların karşılıklı anlaşmasına dayalı değildir¹³².

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin, her ne kadar futbolcu ve kulüp arasında imzalanan ve tarafları bağlayan bir sözleşme olsa da, TFF'ye ibrazının zorunlu bulunması, futbolcu ve kulüplerin profesyonelliğinin TFF'nin yapmış olduğu tescil işlemine bağlı olması ve sözleşmeyle ilgili bağlayıcı kural ve düzenlemeleri yapmasından dolayı TFF'nin rolü ve etkisi önemlidir. Dolayısıyla TFF, çalışmamızda, profesyonel futbolcu sözleşmesinin taraflarından biri olarak incelenecektir.

1. Hukuki Statüsü

TFF, Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe başta olmak üzere İstanbul kulüpleri temsilcilerinin kurduğu ve Türkiye'nin ilk spor örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'na bağlı olarak 1923 yılında "Türkiye Futbol Heyet-i Müttehidesi" adıyla kurulmuş ve aynı yıl FIFA'ya başvurarak 21 Mayıs 1923 tarihinde üye olmuştur. 1925 yılında isim değişikliğine giderek şimdiki ismi olan "Türkiye Futbol Federasyonu" ismini almıştır¹³³. TFF, kuruluş yılı olan 1923 yılından 1988 yılına kadar GSGM'ye¹³⁴ bağlı olarak futbol faaliyetlerin denetimi ve düzenlenmesi için kamu hizmeti yürüten teknik bir idari organ olarak faaliyet sürdürmüştür¹³⁵. TFF'nin idari organ niteliği, 1988 tarihli ve 3461 sayılı kanun ile değiştirilmiş ve özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip bir kuruluş haline dönüştürülmüştür. TFF'nin ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmasının nedenleri 3461 sayılı kanunun genel gerekçesinde şu şekilde yer almıştır¹³⁶:

"Ülkemizde de her geçen gün gelişen profesyonel futbolun, Batıda olduğu gibi profesyonelce yönetilmesi zaruret haline gelmiştir.

¹³² O'Leary, **a.g.m.**, s.188.

¹³³ TFF, **Türk Futbol Tarihi**, s.17; Şeref Ertaş, Hasan Petek, **Spor Hukuku**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, 1. Baskı, s.85; Çağlayan, **a.g.e.**, s.95; Aytac Özelci, **Türkiye Spor Yönetiminde Kendine Özgü Bir Yapılanma: Türkiye Futbol Federasyonu**, (Danışman:Prof. Dr. Tayfun Akgüner), İstanbul Kültür Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s.67.

¹³⁴ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, o dönemde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü adıyla faaliyet göstermektedir.

¹³⁵ Danıştay 10.D., E.1986/1303, K. 1987/333, T.25.02.1987 (Danıştay Dergisi, S.68-69, s.643 vd.)

Danıştay 10.D., E.1986/1076, K. 1988/2237, T.19.12.1988 (Danıştay Dergisi, S.74-75, s.567 vd.).

¹³⁶ T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 18. Dönem, 1. Yasama Yılı, C.12, 72. Birleşim, 27.05.1988, Bölüm:VI, Sıra:12.

Profesyonel futbolun, amatör futbol şartlarına göre düzenlenmiş teşkilat ve kaidelerle yönetilmesi çeşitli aksamalara yol açmaktadır.

Bu nedenlerle profesyonel futbolun, profesyonelce yönetilmesi ve böylece futbolumuzun daha ileriye götürülebilmesi maksadıyla, özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliği haiz Türkiye Futbol Federasyonunun kuruluş ve görevleri hakkındaki bu Kanunun hazırlanması gerekmiştir.”

1992 tarihli ve 3813 sayılı Kanun ile TFF’nin hukuki statüsü tekrar değişikliğe uğramış ve özerk federasyon statüsüne sahip olmuştur¹³⁷. Özerkliğin yanı sıra amatör futbol ve profesyonel futbol faaliyetlerinin aynı çatı altında yürütülmesi sağlanmıştır¹³⁸. Günümüzde ise, TFF’nin kuruluşu ve görevleri, 2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre; TFF, özel hukuk hükümlerine tabi özerk yapıda bir tüzel kişiliktir (md.1)¹³⁹.

Ağar’a göre; kanunda yer alan düzenlemeyle TFF’nin hukuki statüsü, idare hukukunun kabul ettiği kamu tüzel kişiliği-özerklik birlikteliğine uyumsuz olup T.C. idare teşkilatı içinde yer alan kamu tüzel kişilerinden ve kamu kurumlarının özerkliğini aşan yetkiler barındırmaktadır¹⁴⁰.

Bir başka görüşe göre¹⁴¹; TFF’nin futbol hizmeti gören bir kamu tüzel kişisi olarak belirlenmesi gerektiğini ve buna göre hukuki, idari ve mali olarak özerk bir “hizmet yerinden yönetim kuruluşu” niteliğinde olduğu ifade edilmiştir.

¹³⁷ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s.85; Çağlayan, **a.g.e.**, s.95; Ahmet Necati Erdem, “Türk Spor Federasyonları Yapılanması, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Spor Hukuku Tezleri**, (Editör: Kısmet Erkiner), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, s.186-187; Özelçi, **a.g.e.**, s.67.

¹³⁸ Özelçi, **a.g.e.**, s.70.

¹³⁹ “MADDE 1 – Amaç: (1) Bu Kanunun amacı; her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.”

¹⁴⁰ Serkan Ağar, “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi –Kurumsal İnceleme-“, **TBB Dergisi**, S. 63, 2006, s.306-307.

¹⁴¹ Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, **İdare Hukuku Genel Esaslar**, C.1., Ankara, Turhan Kitabevi, 1998, s.303; Rifat Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007, s.72; A. Nadi Günel, Erkan Küçükgüngör, “Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı”, **TBB Dergisi**, S.3, 1998, s.1057; Sebahattin Devecioğlu, **Türk Spor Yönetiminde Özerkliğin Ekonomik Boyutu (Türkiye Futbol Federasyonu Örneği)**, (Danışman:Doç. Dr. Güner Ekenci), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2002, s.86.

Çolak' a göre; TFF'nin yürüttüğü faaliyet kamu hizmeti niteliğindedir ve özel hukuk alanından çok idarenin görev alanına girmektedir. Yazar, TFF'nin görev ve yetkilerinin incelendiğinde kendisine özerklik değil bir çeşit bağımsızlık tanındığını ve hukuki statüsünün kendine özgü, atipik olarak tanımlansa da idari teşkilatlanmayla yakından ilgili bir yapılanma olduğunu belirtmektedir¹⁴².

Berk'e göre¹⁴³, Anayasa md.59 ile devlete spor alanında verilen görev nedeniyle TFF'nin yürüttüğü faaliyet kamu hizmetidir. Yazar, TFF'nin hukuki statüsünün kamu hukukundan etkilenen tüzel kişilik olduğunu belirtmekte ve milli bir ihtiyacı karşılaması nedeniyle “*virtüel kamu hizmeti*”¹⁴⁴ yerine getirdiğini belirtmektedir.

Özelçi'ye göre¹⁴⁵, TFF, her ne kadar özel hukuk hükümlerine bağlı olsa da yaptığı etkinlikler ve yürüttüğü faaliyetler kamu düzeni, kamu yararı kavramlarıyla bağlantılıdır ve gelirleri de incelendiğinde kamu tüzel kişisi görünümündedir.

Ertaş ve Petek'e göre¹⁴⁶, TFF, genel idare dışında özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur. Baştürk ise¹⁴⁷, TFF'nin hukuki statüsünü, özel hukuk tüzel kişisi niteliğindeki dernek özelliklerinin ağır bastığı ancak kamu erkini kullanmasından dolayı yürütmenin etkisinin bulunduğu sui generis bir yapılanma olarak kabul etmektedir.

Danıştay 10. Dairesi 1991 tarihli kararında; TFF'nin “*genel idarenin dışında kalan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğünü*” belirtmiştir¹⁴⁸. Ancak Danıştay 10. Dairesi aynı yıl verdiği bir diğer kararında; “*Merkez Hakem Kurulunca tek taraflı olarak davacının hukukunu etkileyecek biçimde tesis edilmiş idari bir işlem niteliğindedir...Öte yandan 3461 sayılı Kanunun (1) inci maddesinde, (TFF)'nun*

¹⁴² Nusret İlker Çolak, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Özerkliği ve İdari Denetimi”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S.9, Aralık 2006, s. 145 vd.

¹⁴³ Kahraman Berk, “Türkiye Futbol Federasyonunun Türk İdare Teşkilatı İçindeki Yeri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.64, S.2, 2006, s.23. Aynı yönde görüş için bkz. İl Han Özay, “Futbolda Özelleştirme”, **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, C.11, S.1-3, 1990, s.35.

¹⁴⁴ “...Fransız İdare Hukuku öğretisinde, Conseil d’Etat içtihadına dayandırarak geliştirilen “virtüel kamu hizmeti” kuramına göre özel teşebbüs tarafından yürütülüyor bile olsa, genel ortak ve sürekli, aynı zamanda zorunlu gereksinimleri “tatmin” eden bazı etkinlikler vardır ki, bunların bir yandan idare ile diğer yandan (stadyumlar gibi) kamusal mallarla özel bir ilişkisi bulunması nedeniyle “maddi” bakımdan ya da “işlevsel” yönden kamu hizmeti sayıldıklarında duraksama yoktur.” (Özay, **a.g.m.**, s.35.)

¹⁴⁵ Özelçi, **a.g.e.**, s.89.

¹⁴⁶ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s.145.

¹⁴⁷ Baştürk, **a.g.e.**, s.24.

¹⁴⁸ Danıştay 10. D. E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991 (Kazancı Elektronik Bilgi Bankası).

özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükme bağlanmış olmasının salt bu nedenle Federasyonca veya Federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır.” ifadelerini kullanarak açıkça görüşünü değiştirmiştir¹⁴⁹. Ancak Danıştay, daha sonraki kararlarında; TFF’nin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi olduğunu belirterek görev yönünden ret kararları vermiştir¹⁵⁰.

Kanımızca, TFF’nin salt özel hukuk tüzel kişisi olduğu veya özel hukuk tüzel kişi niteliğinin ağır bastığının kabulü mümkün değildir. TFF’nin, TMK’da yer alan tanıma göre derneklerin bir araya gelerek oluşturduğu bir futbol kulüpleri birliği olmadığı açıktır çünkü TFF kulüpler haricinde başka tüzel ve özel kişilerin eylemlerini belirleyici ve kısıtlayıcı yetkiye sahiptir. TFF, kulüplerin yanı sıra futbolcuların, hakemlerin, temsilcilerin, stadyum düzenin ve hatta seyircilerin eylem ve statülerini düzenleyen talimatlar oluşturmakta ve işlemler yapabilmektedir. Ayrıca amatör futbolu ve engelli futbolunu teşvik eden faaliyetler ve sağlık uygulamalarıyla kamu yararı güden eylemlerde bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak, TFF’ye vergi muafiyeti tanınması, alacaklarına öncelik tanınması da kamusal niteliğini güçlendirmektedir. Kaldı ki, TFF’nin dernek olduğunun kabulü halinde, derneklere ilişkin derneğin feshi gibi hukuki düzenlemelerin TFF için de uygulanması gerekmektedir. Ancak böyle bir uygulama hem kamu hizmetinin ortadan kalkmasına neden olacak hem de TFF Kanununa aykırılık teşkil edecektir.

TFF’nin bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu olduğunun kabulü ise bazı noktalardan dolayı tarafımızca benimsenmemektedir. Öncelikle TFF’ye verilen hak ve yetkiler dolayısıyla kendisine tanınan statü özerklikten çok belirli hususlarda bağımsızlık niteliğindedir. Bunun haricinde, TFF’nin tüm etkinlik ve işlemlerinin Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığının gözetim ve denetimine tabi olduğunu belirtilen kanun hükmü yeni kanunda yer almamıştır. Dolayısıyla TFF, hiyerarşik bir düzen içinde veya idari bir vesayet altında bulunmamasından ötürü hizmet yerinden yönetim kuruluşlarından ayrılmaktadır.

Sonuç olarak; TFF, kanunun emredici düzenlemesiyle özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış ancak yürüttüğü faaliyetler, yapılanması, gelirleri, görev ve yetkileri

¹⁴⁹ Danıştay 10. D. E.1991/1149, K.1991/2286, T.17.06.1991 (Kazancı Elektronik Bilgi Bankası).

¹⁵⁰ Danıştay 10. D. E.1997/3478, K.1998/826, T.25.02.1998 (Yakup Bal, Mustafa Karabulut, **İdari Yargılama Usulü İle İlgili Danıştay Onuncu Dairesinin Seçilmiş Kararları**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003, s.319 vd.).

nedeniyle atipik, kendine özgü bir yapıya sahip hukuku niteliği tartışmalı bir kuruluştur.

2. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi Üzerindeki Rolü

Çalışmada TFF'ye geniş yer verilmesinin sebebi, profesyonel futbolcu sözleşmesi üzerinde TFF'nin önemli rolünün bulunmasıdır. TFF, PFSTT ile profesyonel futbolcu sözleşmesini şekle bağlamıştır ve buna göre; sözleşmenin tarafları olan futbolcu ve kulüp, TFF'nin yayınladığı tek tip sözleşmeyi doldurmak suretiyle sözleşmeyi kurarlar. Tek tip sözleşmede taraflar, sadece, kendi ve temsilcilerinin bilgilerini, sözleşme süresini ve ödemelere ilişkin bilgileri belirleyerek doldurmaktadır¹⁵¹. Ayrıca taraflara, profesyonel futbolcu sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde TFF'nin Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun (UÇK) yetkisini kabul edip etmeme serbestisi tanınmıştır (PFSTT md.22). TFF, tek tip sözleşmede, tarafların doldurduğu bilgiler haricinde, futbolcunun ve kulübün yükümlülüklerini, sözleşmede yapılacak değişikliklerin ve tebligatların şeklini ve de gizli bilgilerin korunmasını matbu olarak düzenlemiştir¹⁵².

Profesyonel futbolcu sözleşmesi, futbolcu veya yasal temsilcisi, futbolcu adına hareket eden futbolcu temsilcisi(menajer), kulübün yasal temsilcisi ve kulüp adına hareket eden futbolcu temsilcisi tarafından imzalanır¹⁵³. İmzalanmış olan sözleşme, kulüp tarafından, ilgili transfer ve tescil dönemi içerisinde ekleriyle birlikte TFF'ye ibraz edilmek zorundadır. Aynı süre içerisinde, futbolcu da sözleşmeyi TFF'ye sunma hakkına sahiptir (PFSTT md.20/I).

Profesyonel futbolcu sözleşmesi ve ekleri ayrıca TFF'nin belirlediği diğer belgeler, transfer ve tescil döneminde¹⁵⁴ ibraz edilmesi halinde; futbolcu TFF tarafından kulüp adına tescil edilir. Böylelikle profesyonel futbolcular, TFF

¹⁵¹ TFF'nin yayınladığı Tek Tip Profesyonel Sözleşme formu, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=128>, (25.12.2014).

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ İstisnai durum için bkz. PFSTT md.13/I;

“MADDE 13 – TRANSFER ve TESCİL DÖNEMİ

(1) Futbolcular, ancak TFF tarafından belirlenen transfer ve tescil dönemleri içinde tescil edilebilirler. Uluslararası transferlerde Uluslararası Transfer Sertifikası'nın tescil dönemi içerisinde talep edilmiş olması halinde, istisnai olarak transfer ve tescil dönemleri dışında da tescil edilebilir.”

tarafından düzenlenen resmi müsabakalara katılabilirler. Bir futbolcu için aynı anda iki kulübe tescil edilme imkanı bulunmamaktadır (PFSTT md.11).

Taraflar, profesyonel futbolcu sözleşmesinin eki olarak aşağıdaki belgeleri TFF'ye sunması gerekmektedir;

- a. Futbolcuya ait sağlık raporu,
- b. Futbolcunun 2 adet resmi,
- c. Futbolcunun imza beyannamesi,
- d. Futbolcu taahhütnamesi,
- e. Profesyonel Futbolcular Derneği ödeme makbuzu,
- f. Emeklilik hakkı kazanma ödentisi makbuzu,
- g. Yetiştirme tazminatı ödeme belgesi,
- h. İşlem gideri dekontu,
- i. Kulüp muvafakat belgesi,
- j. Karşılıklı vazgeçme belgesi,
- k. Yabancı futbolcular için alt yapı fonu ödeme belgesi,
- l. 18 yaşından küçük futbolcular için anne-baba muvafakatini gösterir belge,
- m. Kulüp ve futbolcu tescil taahhütnamesi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

I. Sona Erme Halleri

A. Kendiliğinden Sona Erme

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendiliğinden sona ermesi için sözleşmede belirlenen sürenin sona ermesi, futbolcunun ölümü, futbol kulübünün tüzel kişiliğini kaybetmesi veya iflas etmesi, imkansızlık hali veya sözleşmede belirlenen bozucu şartın gerçekleşmesi hallerinden birinin meydana gelmesi gerekmektedir.

1. Sürenin Sona Ermesi

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, yukarıda açıklamış olduğumuz üzere, belirli süreli olarak düzenlenmektedir. PFSTT md.19/II'de; profesyonel futbolcu sözleşmelerinin süresinin en fazla 5 yıl olarak belirlenmesi, takip eden fıkrada da her halükarda sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Ancak 31 Mayıs sonrası futbol kulübünün resmi maçlarının devam etmesi halinde, futbolcu sözleşmenin süresi maçların bitişine kadar uzamış sayılacaktır. PFSTT yer alan düzenlemeler, 19. maddede açık olarak görüldüğü üzere, futbol sezonu baz alınarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu

sözleşmeleri, süre bakımından profesyonel futbol sezonlarına ve 5 sezonluk sınıra bağlı kalınarak yapılmaktadır. Netice itibarıyla, PFSTT ile profesyonel futbolcu sözleşmeleri belirli süreli iş sözleşmeleridir. PFSTT’de yer alan süreler belirlenirken futbolcular ve kulüplerin hukuki menfaatleri dengede tutulmaya çalışılmış, 5 yıllık azami süre ile kulüp karşısında hukuken güçsüz olan futbolcunun emeğinin sömürülmesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Böylelikle çalışma süreleri son derece kısıtlı olan futbolcuların kariyerlerinin başında, büyük kulüpler tarafından uzun süreli olarak düşük ücretlerle çalıştırılmaları riski göreceli de olsa azaltılmıştır.

Borçlar Kanununda belirli süreli hizmet sözleşmelerinin sona ermesi aşağıdaki şekilde yer almıştır:

“G. Sözleşmenin sona ermesi

I. Belirli süreli sözleşmede

MADDE 430- Belirli süreli hizmet sözleşmesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fesih bildiriminde bulunulmasına gerek olmaksızın, sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer.

Belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Ancak, esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir.”

Borçlar Kanununda yer alan bu düzenlemeye göre, belirli süreli hizmet sözleşmelerinde belirlenmiş olan sürenin dolması halinde herhangi bir bildirim gerek olmaksızın sözleşme kendiliğinden sona erecektir. İkinci fıkrada ise, örtülü olarak işin devam ettirilmesi halinde belirli süreli sözleşmelerin belirsiz süreli hizmet sözleşmesi olacağı belirtilmiştir.

Borçlar Kanunundaki düzenlemeden farklı olarak, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin susmayla uzatılması ve belirsiz süreli sözleşme haline dönüşmesi PFSTT’de yer alan kurallar gereği mümkün değildir. Bu hususta opsiyon hakkı bir özel durum oluşturmaktadır. Opsiyon hakkı ile hak sahibi tek taraflı irade beyanında

bulunarak sözleşme kurma veya mevcut sözleşmeyi uzatmaya yetkilidir¹⁵⁵. Opsiyon hakkı, genellikle mevcut sözleşmenin bitiş tarihinden önce taraflardan birinin bildirimde bulunması ya da tarafların sözleşmeyi uzatma yönünde aldıkları ortak karar sonucu “uzatma opsiyonu” olarak kullanılmaktadır¹⁵⁶. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde opsiyon hakkı, genellikle, sezonun sonuna doğru belirli bir tarihte, kulüp tarafından kullanılan bir uzatma opsiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Opsiyon hakkının hangi tarafa tanınacağı sözleşmede taraflarca kararlaştırılmakta ancak uygulamada genellikle futbolculara opsiyon hakkı tanınmamaktadır. Opsiyon hakkının futbolcuya da tanınması halinde kulüp sözleşmeyi uzatmak istemese dahi futbolcunun bildirimi üzerine kulübün, futbolcuyu istihdam etme yükümlülüğü ortaya çıkacaktır¹⁵⁷.

Spor Tahkim Mahkemesi’nin opsiyon hakkı ile ilgili 2006 tarihli bir kararında¹⁵⁸, opsiyon hakkına imkan tanınmış ancak opsiyon hakkı her koşulda mutlak olarak geçerli kabul edilmemiştir. Buna göre; kulüp, opsiyon hakkını ancak futbolcunun ücretinde makul bir artış yapması halinde kullanabilecektir.

Spor Tahkim Mahkemesi’nin vermiş olduğu karara benzer bir karar da TFF Tahkim Kurulu tarafından verilmiştir. Tahkim Kurulu bir kararında¹⁵⁹, Fenerbahçe Spor Kulübü ile futbolcu Mehmet Aurelio arasındaki uyuşmazlıkta, opsiyon hakkının sadece kulüp lehine tanınması ve futbolcu lehine önceki sezona nazaran belirgin ve önemli miktarda mali iyileştirme öngörülmemesi nedeniyle opsiyon hakkının geçersiz olduğuna karar vermiştir. Tahkim Kurulu kararında yer alan aşağıdaki ifadeler, opsiyon hakkının hangi şekilde futbolcunun haklarına aykırılık teşkil edeceğinin çerçevesini çizmektedir:

“Diğer bir ifade ile; Futbolcu, hukuki durumuna karar alma özgürlüğünü sınırlayan, mesleğini ifa imkanını daraltan ve böylelikle futbolcunun ekonomik geleceği yönünden yük getiren opsiyon hakkını Kulübe karşılıksız olarak tanımıştır. Her ne kadar, opsiyon hakkı ile sağlanan Sözleşme süresinin bir yıl ile sınırlı olduğu söylenebilirse de; bu

¹⁵⁵ Vedat Buz, **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s.160.

¹⁵⁶ Ibid, s. 161.

¹⁵⁷ Baştürk, **a.g.e.**, s.187.

¹⁵⁸ CAS 2005/ A/ 273, Panathinaikos vs. S., 10.10.2006, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/973.pdf>, (25.12.2014).

¹⁵⁹ TFF Tahkim Kurulu, E.2009/307, K.2009/469, T.20.08.2009 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 14.02.2008-29.06.2011 Dönemi**, (Editörler: Adnan Türkkan – Serap Amasya), C.I, s.442 vd.).

*bir yıllık süre, 1977 doğumlu olup, opsiyon hakkının kullanılması ile başlayacak dönemde 31 yaşında olacak Futbolcunun, geleceğini garanti altına almasına fayda sağlayabilecek kazanç elde edebilir şekilde futbol faaliyetini sürdürebileceği kalan sürenin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.*¹⁶⁰

Sonuç olarak, profesyonel futbolcu sözleşmeleri, futbolcu ve kulübün belirledikleri sürenin dolmasıyla, tarafların herhangi bir bildirim veya işlem yapmasına gerek kalmadan kendiliğinden sona ermektedir¹⁶¹.

2. Ölüm

Ölümün kişiliğin sona ermesi sonucunu doğurmasından dolayı hak ve borçlara ehil olan varlık da ortadan kalkmaktadır. Ancak ölüm, her sözleşmede borç ilişkisini kendiliğinden sona erdiren bir neden olarak ortaya çıkmaz. Sözleşmenin ifasında kişinin özelliklerinin önemli rol oynaması ve şahsa bağlı borç doğuran bir sözleşme olması halinde kişinin ölümü kendiliğinden sözleşmeyi sona erdiren bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Borçlar Kanununa göre, işçinin ölümü veya işverenin şahsına bağlı sözleşmelerde, işverenin ölümü hizmet sözleşmesini sona erdirecektir:

“V. İşçinin veya işverenin ölümü

1. İşçinin ölümü

MADDE 440- Sözleşme, işçinin ölümüyle kendiliğinden sona erer. İşveren, işçinin sağ kalan eşine ve ergin olmayan çocuklarına, yoksa bakmakla yükümlü olduğu kişilere, ölüm gününden başlayarak bir aylık; hizmet ilişkisi beş yıldan uzun bir süre devam etmişse, iki aylık ücret tutarında bir ödeme yapmakla yükümlüdür.

2. İşverenin ölümü

MADDE 441- İşverenin ölümü hâlinde, yerini mirasçıları alır. Bu durumda işyerinin tamamının veya bir bölümünün devri ile gerçekleşen hizmet ilişkisinin devrine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

¹⁶⁰ Ibid, s.464.

¹⁶¹ Petek, **a.g.e.**, s.339; Baştürk, **a.g.e.**, s.186; Aksoy, **a.g.e.**, s.66.

Hizmet sözleşmesi ağırlıklı olarak işverenin kişiliği dikkate alınmak suretiyle kurulmuşsa, onun ölümüyle kendiliğinden sona erer. Ancak, işçi sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zarar için, mirasçılardan hakkaniyete uygun bir tazminat isteminde bulunabilir.”

Borçlar Kanununda işçinin ölümüyle ilgili düzenleme, profesyonel futbolcu sözleşmeleri açısından da geçerli olacaktır. Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, futbolcunun performansı, yeteneği, disiplini ve çalışkanlığı gibi kişisel özellikleri göz önünde bulundurularak kurulmaktadır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmeleri, şahsa bağlı sözleşmeler olup işçi niteliğinde olan futbolcunun ölümüyle sona erecektir.

Ölüm halinde profesyonel futbolcu sözleşmenin sona ermesi, sadece sözleşmenin gerçek kişi tarafı futbolcu açısından mümkündür. Sözleşmenin diğer tarafı olan kulüpler tüzel kişiler olarak sözleşmede yer almaktadır. Dolayısıyla TBK 441. madde, profesyonel futbolcu sözleşmeleri açısından gündeme gelmeyecektir. Kulüplerin tüzel kişiliğinin sona ermesi ve iflası aşağıda ayrı bir başlık altında incelenecektir.

Hukukumuzda ölüm haricinde kişilik üzerinde ölümle aynı sonuçları doğuran başka bir hukuki durum daha mevcuttur. Bu durum, Medeni Kanunun 32. maddesinde düzenlenmiş olan “gaiplik”tir. Futbolcunun gaipliğine karar verildiği veya ölüm karinesi gereği ölmüş sayıldığı hallerde de profesyonel futbolcu sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir¹⁶².

3. Kulübün Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

KTT’de belirtildiği ve yukarıda detaylı incelendiği üzere; kulüpler, futbol dalında faaliyeti bulunan, mevzuata uygun şekilde kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernek ve şirketlerdir (KTT md.2/I-c). Dolayısıyla futbolcunun ölümüne benzer bir başka kendiliğinden sona erme hali de, dernek veya şirket şeklinde kurulmuş olan kulüplerin tüzel kişiliklerinin sona ermesidir. Dernek şeklinde kurulmuş kulüplerin tüzel kişiliklerini kaybetmesi, hak ve fiil ehliyetlerinin sona

¹⁶² Petek, **a.g.e.**, s.340; Baştürk, **a.g.e.**, s.191; Aksoy, **a.g.e.**, s.68-69.

ermesine ve bu durum da profesyonel futbolcu sözleşmesini kendiliğinden sona ermesine neden olmaktadır¹⁶³. Türk Medeni Kanuna göre, derneklerin tüzel kişilikleri üç şekilde sona ermektedir. Bunlar; mahkeme kararı ile sona erme¹⁶⁴, genel kurul kararı ile sona erme¹⁶⁵ ve kendiliğinden sona ermedir¹⁶⁶.

Mahkeme kararı ile sona erme, derneğin amacı, kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesinden dolayı bir ilgilinin veya Cumhuriyet savcısının mahkemeden talepte bulunması ile gerçekleşir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma da dahil olmak üzere gerekli önlemleri almakta ve dava sonucunda derneğin feshi yönünde karar vermesiyle derneğin tüzel kişiliği sona ermektedir.

Genel kurul kararı ile sona ermede; dernek genel kurul toplantısında, usulüne uygun alınacak karar ile derneğin feshedilmesi sonucu tüzel kişilik sona ermektedir. Genel kurulun fesih kararı almasında herhangi bir zaman kısıtlaması bulunmamaktadır.

Derneğin kendiliğinden sona ermesi halinde, dernek tüzüğünde belirlenmiş hallerden ya da kanunda belirlenmiş ve aşağıda yer alan hallerden birinin gerçekleşmesi gerekmektedir:

- a) Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi,
- b) İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede (altı ay)¹⁶⁷ yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,
- c) Borç ödemede acze düşmüş olması,
- d) Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi,
- e) Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Şirket şeklinde yapılanmış olan kulüplerde tüzel kişiliğin sona ermesi nedenleri, ilgili şirket türüne göre Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir.

¹⁶³ Petek, **a.g.e.**, s.340; Baştürk, **a.g.e.**, s.192; Aksoy, **a.g.e.**, s.70.

¹⁶⁴ TMK md. 89

¹⁶⁵ TMK md.88.

¹⁶⁶ TMK md.87.

¹⁶⁷ 31.03.2005 tarih ve 25772 sayısıyla Resmi Gazete’de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği md.12: “Kuruluş bildiriminde, tüzüğünde ve diğer belgelerinde Kanuna aykırılık veya noksanlığın bulunmaması ya da Kanuna aykırılık ve noksanlığın verilen süre içinde giderilmesi durumunda, keyfiyetin derneğe yazılı olarak bildirilmesinden itibaren altı ay içinde derneğin ilk genel kurul toplantısını yapması ve organlarını oluşturması zorunludur.”

Günümüzde futbol kulüplerinin çoğunlukla anonim şirket olarak yapılanmış olmasından dolayı kısaca anonim şirketlerin sona erme nedenlerine yer vermekte fayda bulunmaktadır.

Anonim şirketlerin sona erme sebepleri, genel haller¹⁶⁸ ve özel haller¹⁶⁹ olarak ikiye ayrılmıştır. Ancak anonim şirketler, sona ermeyle derhal tüzel kişiliklerini kaybetmez ve tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliklerini korur¹⁷⁰. Tasfiye sürecinin tamamlanmasıyla şirket tüzel kişiliğini kaybedecek ve böylelikle profesyonel futbolcu sözleşmesi de sona erecektir. TTK'da belirtilmiş olan genel sona erme halleri ise aşağıdakilerdir:

- a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesi,
- b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi,
- c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesi,
- d) 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararı,
- e) İflasına karar verilmesi,
- f) Kanunlarda öngörülen diğer hâller.

Genel sona erme halleri dışındaki haller ise özel sona erme nedeni olan organların eksikliği ve haklı nedenlerle fesihdir. Anonim şirketin kanunen zorunlu olan organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması hallerinde mahkeme tarafından şirketin feshine karar verilmesi, organ eksikliğinden sona erme halidir¹⁷¹. Haklı sebeplerin varlığı halinde, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil edenlerin istemi üzerine mahkemenin şirketin feshine karar vermesi, haklı nedenlerle fesih halini oluşturmaktadır¹⁷².

Anonim şirket şeklinde yapılanmış futbol kulüplerinin iflasına karar verilmesi halinde, şirket derhal infisah eder ve tasfiye sürecine girer¹⁷³. Ancak şirketin iflasına

¹⁶⁸ TTK md.529.

¹⁶⁹ TTK md.530-531.

¹⁷⁰ TTK md. 533; Pulaşlı, **a.g.e.**, s.405.

¹⁷¹ TTK md. 530.

¹⁷² TTK md. 531.

¹⁷³ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.411.

karar verilmesi ve tasfiye sürecine girmesi, profesyonel futbolcu sözleşmesini derhal sona erdirmesini¹⁷⁴. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin tasfiye sürecinde devam etmesinin şirkete olumlu etkisi olduğunun kabulü halinde, futbolcu faaliyet göstermeye devam edebilecektir¹⁷⁵.

3. İmkansızlık

İmkansızlık, farklı kriterlere göre kimi alt türlere ayrılmaktadır. Edimin ifasının herkes veya borçlu kişi bakımından mümkün olmadığı durumlarda objektif veya subjektif imkansızlık; imkansızlık durumunun devamlı olup olmamasına göre sürekli veya geçici imkansızlık; imkansızlığın hukuki işlem üzerindeki etkisine göre tam veya kısmi imkansızlık; borçlunun kusuruna göre kusurlu imkansızlık veya kusursuz imkansızlık; imkansızlığın ortaya çıkma zamanına göre başlangıçtaki imkansızlık veya sonraki imkansızlık gündeme gelmektedir¹⁷⁶.

Bir sözleşmenin ifasının imkansız olması, zaman bakımından iki aşamada ortaya çıkmaktadır. Sözleşmenin ifasının mümkün olmaması sözleşmenin kurulduğu anda söz konusu olabilir. Bu durumda kesin hükümsüzlük hali ortaya çıkmakta ve kesin hükümsüzlük yaptırımı dolayısıyla sözleşme geçersiz olacak ve sonuç doğurmayacaktır. Kusurlu taraf, diğer tarafın uğradığı zararı, *culpa in contrahendo* ilkesi çerçevesinde tazmin eder¹⁷⁷.

Sözleşmenin ifasının mümkün olmaması sözleşmenin kurulmasından sonra da ortaya çıkabilmektedir. Sonradan ortaya çıkan kusursuz ifa imkansızlığı, sözleşmenin geçersizliğine sebep olmayacaktır. Bu durumda sözleşme kendiliğinden sona erecektir¹⁷⁸. Dolayısıyla çalışmamızda ele alacağımız imkansızlık sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan imkansızlık türüdür.

Türk Borçlar Kanunun 136. maddesinde ifa imkansızlığı düzenlenmiştir:

¹⁷⁴ Baştürk, bu konuda Fransız Yargıtay'ının 06.05.1998 tarihli kararına değinmiş ve Profesyonel Futbol Şartı'nda, tasfiye halinin, sözleşmeyi haklı fesih nedeni olarak sayılmasına rağmen belirli süreli iş sözleşmelerinin ancak kanunda belirtilen sebeplerle sona erdirilebileceğinden bahisle yapılan feshin haksız olduğuna karar verdiğini belirtmiştir (Bastürk, **a.g.e.**, s.192, dn.592).

¹⁷⁵ Petek, **a.g.e.**, s.192; Baştürk, **a.g.e.**, s.341; Aksoy, **a.g.e.**, s.70.

¹⁷⁶ Seçkin Topuz; Ferhat Canbolat, "Türk-İsviçre ve Alman Borçlar Hukukunda İmkansızlığın Düzenlenişi", **AÜHFD**, C.57, S.3, 2008, s.676.

¹⁷⁷ Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Turhan Kitabevi, 7. Baskı, 2006, s.61-62.

¹⁷⁸ Ibid, s.69

“Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır.

Borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür.”

Profesyonel futbolcu sözleşmesi dahilinde imkansızlık incelendiğinde kulüp açısından ifa imkansızlığı söz konusu olmamaktadır. Kulüp, profesyonel futbolcu sözleşmesi ile asli borç olarak ücret ödeme borcu altına girmekte ve dolayısıyla kulüp açısından borcun ifasının imkansız hale gelmesi mümkün değildir¹⁷⁹.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, futbolcular açısından şahsa bağlı sözleşmelerdir ve futbolcunun şahsi özellikleri göz önünde bulundurularak kurulmaktadır. Dolayısıyla futbolcunun kişisel özelliklerinde meydana gelecek bir imkansızlık halinin ortaya çıkması sözleşmenin devam etmesine engel olacaktır. Ancak bu imkansızlık hali, sözleşmenin kurulduğu anda ortaya çıkmış veya bu aşamada öngörülebilir olması durumunda sözleşme geçersiz olacaktır. Sonuç olarak, futbolcu açısından sözleşmenin kurulması esnasında öngörülemeyen ve sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan ifa imkansızlığı profesyonel futbolcu sözleşmesini sona erdirmektedir.

5. Bozucu Şart

Günlük dilde, şart veya koşul kavramı, bir sonucun doğumunu etkileyen belirsizlikleri ifade etmektedir. Hukuksal işlemlerde kullanılan şart kavramında da aynı şekilde belirsizlik söz konusudur. Buna göre, hukuksal işlemin kurulması, devam ettirilmesi veya sonlandırılması ileride doğup doğmayacağı veya ne zaman

¹⁷⁹ Petek, **a.g.e.**, s.196.

doğacağı belirsiz olaylara bağlandığında ortaya bir şart veya şarta bağlı bir işlem çıkmaktadır¹⁸⁰. Şarta bağlı hukuki işlemlerin ya da sözleşmelerin kurulmasının nedeni, tarafların durumlarının sözleşmenin kurulduğu anda veya ileride belirsiz olmasıdır. Hukuken şarta bağlı sözleşme yapma imkanı olmaması halinde, taraflar belirsiz durumlarından ötürü sözleşme yapmaktan kaçınma eğilimi gösterecektir. Dolayısıyla şart ve şarta bağlı işlem ve sözleşmelerin ortaya çıkışı, hukuki gereksinimlerden kaynaklanmaktadır¹⁸¹.

Şartın türleri ve ayrımları ise şu şekildedir: geciktirici şart ve bozucu şart, iradi ve iradi olmayan şart, olumlu ve olumsuz şart¹⁸². Bozucu şart, doktrindeki diğer adıyla infisahi şart, Borçlar Kanununun 173. maddesinin birinci fıkrasında şu şekilde tanımlanmıştır: “*Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur*”. Buna göre, sözleşmelerin önceden öngörülemeyen belirli bir olguya göre sonlandırılmaları bozucu şartı gündeme getirmektedir. Bozucu şart gerçekleştiği anda sözleşmenin hükümleri ortadan kalkmakta ve ortadan kalkma kural olarak ileriye doğru (ex nunc) etkili doğurmaktadır. Bozucu şartın geriye doğru etki doğurabilmesi için sözleşmede bu hususun açıkça kararlaştırılması ya da işin niteliğinden anlaşılması gerekmektedir¹⁸³.

Doktrinde belirli süreli hizmet sözleşmesinin bozucu şarta bağlanmasıyla belirsiz süreli sözleşme özelliği gösterdiği kabul edilmektedir¹⁸⁴. Çünkü bozucu şart ile sözleşme süresinin belirli ve öngörülebilir olma özellikleri ortadan kalkmaktadır. Petek, futbolda bozucu şarta bağlı profesyonel futbolcu sözleşmelerine sıklıkla rastlandığını belirtmektedir. Örneğin futbolcunun bir Avrupa kulübü tarafından transfer edilmek istenmesi veya kulübün bir alt kümeye düşmesi halinde sözleşmenin sona ereceğini belirten bozucu şartın, tek tip sözleşmedeki özel hükümler kısmına yazılabileceğini ifade etmektedir. Ancak yazar, bozucu şartın gerçekleşmesi halinde sözleşmenin kendiliğinden sona ermeyeceğini, tarafların bozucu şart nedeniyle sözleşmeyi karşılıklı olarak feshetmesiyle son bulacağını belirtir¹⁸⁵. Baştürk ise profesyonel futbolcu sözleşmesinde bozucu şart yerine geciktirici şarta daha çok

¹⁸⁰ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.559.

¹⁸¹ Ibid, s.559-560.

¹⁸² Ibid, s.562.

¹⁸³ TBK md.173/II ve III:

“Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar. Aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden anlaşılmadıkça sona erme, geçmişe etkili olmaz.”

¹⁸⁴ Alpagut, **a.g.e.**, s.16; Petek, **a.g.e.**, s.343; Baştürk, **a.g.e.**, s.199.

¹⁸⁵ Petek, **a.g.e.**, s.343.

rastlandığını ileri sürmektedir. Yazara göre, geciktirici şart durumunda iki sözleşme yapılmaktadır ve ilk sözleşme hükümlerini doğururken ikinci sözleşme ise geciktirici şartın gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Ancak yazar, bozucu şartlı sözleşmelerde geciktirici şartın aksine tek sözleşme yapıldığını ifade etmektedir. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde ise geciktirici şarta bağlanmış sözleşmelerin bozucu şarta bağlı olanlardan daha çok olduğunu belirtmekte ve örnek olarak kulübün ikinci ligden birinci lige çıkması veya futbolcunun sezon boyunca belirli bir sayının üstünde maça çıkması halinde sözleşmenin uzatılacağına yönelik hükümlerin konulduğunu ifade etmektedir¹⁸⁶.

B. Tarafların Sona Erdirmesi

1. Tarafların Anlaşmasıyla Sona Erme

T.C. Anayasası md. 48 ile hukukumuzda güvence altına alınmış olan ve TBK md.26'da düzenlenen sözleşme özgürlüğü ilkesi, tarafların iradelerinin uyuşması sonucu yeni bir sözleşme yapmayı kapsadığı gibi yine tarafların iradelerinin uyuşması sonucu mevcut bir sözleşmeyi sona erdirmek üzere bir sözleşme yapmayı da kapsamaktadır¹⁸⁷. Dolayısıyla taraflar anlaşarak aralarında yapmış oldukları sözleşmeyi yine anlaşarak ileriye etkili olarak sona erdirebilirler¹⁸⁸. Hukukumuzda bu tarz sözleşmelere, “ikale” veya “sözleşmeyi ortadan kaldırma sözleşmesi” denmektedir¹⁸⁹.

Tarafların anlaşmasıyla sözleşme sona erdirildiği ve tek taraflı irade beyanıyla sözleşmenin sona erdirilmesi söz konusu olmadığı için bu durumda sözleşmenin feshinden bahsetmek mümkün değildir. Sözleşmenin feshinden farklı olduğunun tespiti, doğuracağı hukuki sonuçların farklı olması dolayısıyla önemlidir. Uygulamada, anlaşarak ortadan kaldırma, işverenin yararına sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü böylelikle işveren, fesih yoluyla sona erdirmeye gitmesi halinde kanunen işçiye sağlamak zorunda olacağı mafaatleri sağlama yükümlülüğü altında

¹⁸⁶ Baştürk, **a.g.e.**, s.201.

¹⁸⁷ Yarg. 15. HD. T. 02.10.1995, E. 1995/2259, K. 1995/5181; Süzek, **a.g.e.**, s.448.

¹⁸⁸ Ercan Akyiğit, **İş Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2014, s.199.

¹⁸⁹ Hamdi Mollamahmutoğlu, **İş Hukuku**, Ankara, 2008, s.580; Süzek, **a.g.e.**, s.448; K. Nuri Turanboy, **İbra Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin, 1998, s. 35.

olmayacaktır. Ancak sona erdirmе anlaşmasında, taraflar belirli menfaatlerin sağlanması yönünde sonuç doğuracak düzenlemeler yapmakta özgürdurler¹⁹⁰.

PFSTT md.26 tarafların anlaşarak profesyonel futbolcu sözleşmesini sona erdirmesini düzenlemiştir. Buna göre; karşılıklı anlaşmayla sözleşmeyi sona erdirmеde, kulüp yetkililerinin noter tasdikli imza sirkülerinin ve profesyonel futbolcu için de sona erdirmе sözleşmesinden 30 gün veya daha önce noterde düzenlenmiş olan sözleşmede kullanacağı imza beyannamesinin TFF'ye ibrazı zorunludur. Ayrıca vekil aracılığıyla imzalanan anlaşmalar için de futbolcu vekilinin imza beyannamesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

Maddede belirtilen evrakların ibraz edilmemesi halinde profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona erdiği, TFF kayıtlarına işlenmeyecek ve dolayısıyla futbolcunun serbest kalması ve başka bir kulüple profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalaması mümkün olmayacaktır. Borçlar hukukunda herhangi bir şekil şartının aranmadığı sona erdirmе anlaşmaları için mülga talimatta, noter huzurunda düzenlenme şartı aranmaktaydı. Ancak bu şekil şartında kulüplerin yüksek damga vergisi ödüyor olmaları nedeniyle değişikliğe gidildi ve sadece imza sirküleri ve imza beyannamesi ibrazı zorunlu kılındı¹⁹¹.

2. Fesih

Fesih kurumu ile sözleşme taraflarından birisi tek taraflı irade beyanında bulunarak sözleşme ile kurulan borç ilişkisini ileriye etkili olarak sona erdirebilmektedir. Bunun için taraflardan birinin sözleşmenin derhal veya belirli bir süre sonra etkili olacak şekilde sona erdirmе iradesini açıklayan fesih bildiriminde bulunması gerekmektedir¹⁹². Fesih kurumuyla sözleşmenin sona ermesi için karşı tarafın katılımı olmadan hukuki sonuç ortaya çıkmaktadır. Ancak feshin karşı tarafın hukuki durumunda da değişikliğe neden olması ve yenilik doğurmasından dolayı feshe ilişkin irade açıklamasının açık ve belirgin olması gerekmektedir¹⁹³. Fesih,

¹⁹⁰ Süzek, **a.g.e.**, s.448-449.

¹⁹¹ Murat Başaran, "Profesyonel Futbolcu ve Teknik Adamların Sözleşmelerinde Damga Vergisi Sorunu", Futbol Ekonomisi ve Endüstriyel Futbol, 13.02.2014, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/2970-profesyonel-futbolcu-ve-teknik-adamlarin-soezlemelerinde-damga-vergisi-sorunu.html>, (06.01.2014).

¹⁹² Nuri Çelik, **İş Hukuku Dersleri**, İstanbul, BETA, 2009, s.188; Mollamahmutoğlu, **a.g.e.**, s.586.

¹⁹³ Süzek, **a.g.e.**, s.454.

hukukumuzda bozucu yenilik doğuran bir işlem olarak nitelendirilmektedir ve yenilik doğurucu niteliğinden dolayı, karşı tarafa ulaştıktan sonra geri alınamaz, tükenir ve aynı hukuki işlem için bir daha kullanılamaz¹⁹⁴.

Türk hukukunda iki çeşit fesih türü vardır. Bunlar, süreli fesih (olağan fesih) ve haklı nedenle derhal fesihtir (olağanüstü fesih). Borçlar Kanunu ve İş Kanununda düzenlendiği üzere, belirsiz süreli sözleşmelerde, taraflardan birinin diğer tarafa bildirimde bulunarak belirli bir süre vermesi ve bu sürenin sonunda feshin hukuki sonuçlarını doğurması şeklinde ortaya çıkan tür, süreli fesihtir. Hem belirsiz süreli hem de belirli süreli sözleşmelerde, kanunda düzenlenmiş olan haklı nedenlerden birinin ortaya çıkması halinde herhangi bir süre tanınmadan ve derhal sonuç doğuracak şekilde yapılan feshe ise haklı nedenle derhal fesih denmektedir.

Belirli süreli sözleşmelerde, hukuki ilişkinin belirlenmiş olan sürenin sonuna kadar devam ettirilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla belirli süreli sözleşmelerde taraflar, sözleşme süresi içerisinde süreli fesih hakkına sahip değildir. Ancak karşılıklı güven ilişkisine dayanan sürekli borç ilişkileri, belirli nedenlerden dolayı taraflarca sürdürülemez hale gelebilir ve bu durumlar için kanunkoyucu, haklı sebeple fesih hakkını belirli süreli sözleşmeler için de tanımıştır¹⁹⁵. Bu bilgiler doğrultusunda, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin belirli süreli sözleşmeler olarak akdedilmesinden dolayı kulübün veya futbolcunun süreli fesih hakkı yoktur. Ancak profesyonel futbolcu sözleşmesinin tarafları haklı nedenle derhal fesih hakkına sahiptir¹⁹⁶.

TFF talimatları ve düzenlemeleri, özel düzenleme olması nedeniyle, TBK'nın emredici ilkelerine aykırı olmamak koşuluyla, öncelikli olarak profesyonel futbolcu sözleşmelerine uygulanmakta ve bunlarda hüküm bulunmayan hallerde TBK hükümleri uygulanmaktadır¹⁹⁷. TBK md.435'e göre; taraflar, haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmeyi derhal feshedebilir. Dürüstlük kuralı gereği, hizmet ilişkisinin sürdürülmesinin beklenemeyeceği bütün durum ve koşullar haklı sebep sayılır. Fesih hakkı, Talimatın 27. ve 28. maddelerinde, kulübün fesih hakkı (md.27) ve

¹⁹⁴ M. Kemal Oğuzman, **Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına Göre Hizmet "İş" Akdinin Feshi**, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1955, s.41-42; Kenan Tunçomağ, Tankut Centel, **İş Hukukunun Esasları**, İstanbul, Beta, 2013, s.198; Süzek, **a.g.e.**, s.454; TFF Tahkim Kurulu, E.2006/218, K.2006/260, T.28.09.2006 (TFF, **Örnek Kararlar 2006-2008**, s.370).

¹⁹⁵ Alpagut, **a.g.e.**, s.175.

¹⁹⁶ Petek, **a.g.e.**, s.206.

¹⁹⁷ Petek, **a.g.e.**, s.348.

futbolcunun fesih hakkı (md.28) olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir. Talimatın 29. maddesinde ise fesih hakkının nasıl kullanılacağı düzenlenmiştir. Buna göre; fesih hakkını kullanmak isteyen futbolcu veya kulüp, noter kanalıyla fesih bildirimini keşide edecektir. Fesih bildirimi, karşı tarafa ulaştığı anda hukuki sonuçlarını doğurmaktadır¹⁹⁸. Ayrıca fesih bildiriminin bir örneğinin de kayıtlara işlenmesi için TFF'ye ibraz edilmesi gerekmektedir. Fesih bildirimi kendisine ulaştığında TFF, işlemi kayıt altına alacak ve işlemin taraflarına bunu ayrıca bildirecektir.

a. Kulübün Fesih Hakkı

TFF, Talimatın 27. maddesinde, kulübün profesyonel futbolcu sözleşmesini fesih hakkını düzenlemiştir. Talimatta yer alan düzenlemeye göre aşağıdaki haller kulüp için haklı neden oluşturmaktadır:

- a) Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması,*
- b) Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması,*
- c) Futbolcunun bu talimatın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi,*
- d) Futbolcunun, Futbolcu Temsilcileri Talimatı'na aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması.*

- aa. Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması*

İlk bentte yer alan düzenleme, futbolcunun futbol faaliyeti içindeki sakatlanmalarını içermemekte ve sadece özel hayatındaki hastalıklarını veya istirahat durumunu kapsamaktadır. Cümlede yer alan futbol faaliyeti kavramı, kanımızca dar

¹⁹⁸ TFF Tahkim Kurulu, E.2007/140, K.2007/190, T.24.05.2007 (TFF, **Örnek Kararlar 2006-2008**, s.373).

yorumlanmamalı ve profesyonel futbolcu sözleşmesi ile futbolcunun üstlendiği tüm edimleri yerine getirmesi esnasında ortaya çıkabilecek hastalık, sakatlık ve istirahat hallerinde geçerli olmalıdır. Çünkü düzenlemenin amacı, futbolcunun kendi vücuduna gerekli özeni göstermemesi, hastalık ve sakatlıklardan kaçınmaması halinde ortaya çıkabilecek durumlarda kulübe, hukuki ilişkiyi sona erdirmeye hakkı tanımaktır. Aksi halde futbol faaliyeti kavramına getirilecek olan dar yorum, mesleki geleceği tehlike altında olan futbolcuyu, hukuki güvenceden yoksun bırakacaktır. Bu doğrultuda, örneğin, futbolcunun özel hayatında geçirdiği bir trafik kazasının futbolcuyu altı aydan uzun bir süre futbol faaliyetinden mahrum bırakması, kulübe fesih için haklı sebep teşkil eder. Bunun haricinde, futbolcunun maç veya antrenmanlarda sakatlanması, deplasmana giderken kulüp aracının kaza yapması ve hatta futbolcunun antrenmanlara gidip gelirken kendi aracıyla kaza yapması, fesih için haklı sebep teşkil etmez¹⁹⁹.

Futbol faaliyeti dışında yakalanılan hastalık veya istirahat hali, altı ayı geçmelidir. Dolayısıyla, birkaç aylık ve hatta beş buçuk aylık hastalık veya sakatlık durumunda dahi kulüp sözleşmeyi feshetme hakkına sahip değildir. Burada bahsedilen hastalık durumu, futbolcunun sözleşme ile üstlendiği borçların tamamını veya önemli kısmını yerine getirmesine engel teşkil edecek bir hastalık ve bunu takip eden istirahat halidir. Ufak çaplı ve önemli olmayan hastalıklardan dolayı futbolcunun, futbol oynamak istememesi borca aykırılık teşkil eder ve bu madde kapsamında değerlendirilemez.

Düzenlemede açıkça belirtilmeyen ve önemli olan nokta, altı aylık sürenin aralıklı olarak mı yoksa aralıksız olarak mı yorumlanacağıdır. Doktrindeki görüş, bu sürenin aralıklı olması halinde dahi kulübe, fesih için haklı sebep teşkil edeceğidir²⁰⁰. Belirli süreli sözleşmeler olan profesyonel futbolcu sözleşmelerinde, aralıklı veya aralıksız altı ay gibi uzun bir süre kulübün, futbol oynama hizmetinden mahrum kalması ve buna rağmen sözleşmeyi sürdürmek zorunda kalması kulüp için hakkaniyete aykırı bir külfet teşkil edecektir.

¹⁹⁹ Petek, **a.g.e.**, s.244; Baştürk, **a.g.e.**, s.212; Aksoy, **a.g.e.**, s.73.

²⁰⁰ Petek, **a.g.e.**, s.244; Baştürk, **a.g.e.**, s.212; Aksoy, **a.g.e.**, s.73.

ab. Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması

İkinci bent, ilk bende paralel olarak düzenlenmiş ve futbolcunun altı aydan uzun bir süre futbol oynayamayacak olması nedeniyle kulübe, fesih hakkı tanınmıştır. Buna göre; futbolcunun en az altı ay kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası alması halinde sözleşme, haklı nedenle derhal feshedilebilecektir. TFF Futbol Disiplin Talimatı'na göre; TFF Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu (PFDK) tarafından profesyonel futbolcuya resmi maçlara çıkma yasağı getiren yaptırıma müsabakadan men cezası denilmektedir²⁰¹. Profesyonel futbolcuların ve diğer gerçek kişilerin stadyumlara girmesi bile dahil olmak üzere futbolla ilgili her türlü faaliyetten men kararı hak mahrumiyeti cezası olarak adlandırılmaktadır. Hak mahrumiyeti cezası, sürekli veya en az on beş gün ve en fazla üç yıl olmak üzere süreli olarak verilebilir²⁰².

Profesyonel futbolcu için altı aydan uzun süreli hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almasını gerektirebilecek filler, sahtecilik²⁰³, milli müsabakaya katılmamak²⁰⁴, stadyumlarda düzeni, disiplini ve güvenliği bozacak saha olaylarına karışmak²⁰⁵, müsabaka sonucunu etkilemek veya etkilemeye teşebbüs etmek (şike)²⁰⁶, bahis oynamak veya oynatmak²⁰⁷, müsabakaya katılmamak²⁰⁸, kasten işlenen suçlar sonucu hükümlülük²⁰⁹, yasaklı yöntem veya yasaklı madde bulundurmak, kullanmak ve kullanmaya teşebbüs etmektir (doping)²¹⁰. Ancak hükümlülük hali için ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Profesyonel futbolcunun işlediği bir suçtan dolayı hüküm giymesi ve cezasını çekmeye başlaması halinde, profesyonel futbolcu sözleşmesi sonradan ortaya çıkan bir imkansızlık halinden dolayı kendiliğinden sona erecektir. Bu çerçevede kulübün, sözleşmeyi sona

²⁰¹ TFF Futbol Disiplin Talimatı, Temmuz 2015, md.22, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/00000016/TFF/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati.pdf> , (29.08.2015).

²⁰² Ibid, md. 25.

²⁰³ Ibid, md. 48(1)(a).

²⁰⁴ Ibid, md. 51.

²⁰⁵ Ibid, md. 52.

²⁰⁶ Ibid, md. 56.

²⁰⁷ Ibid, md. 57.

²⁰⁸ Ibid, md. 58.

²⁰⁹ Ibid, md. 60.

²¹⁰ TFF Futbolda Dopingle Mücadele Talimatı, Ağustos 2009, md. 38 vd, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbolda-dopingle-m%C3%BCcadele-talimati.pdf>, (08.01.2015).

erdirmek için PFDK tarafından verilecek sürekli hak mahrumiyeti cezasını beklemesi gerekmemektedir.

Hükümlülük hali dışında kalanların feshe haklı sebep oluşturması için kesinleşmiş cezalar olması gerekmektedir. PFDK tarafından verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde TFF Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilmektedir²¹¹. Burada tanınmış olan yedi günlük itiraz süresi hak düşürücü nitelikte olup süre içerisinde itiraz edilmemesi verilen karar kesinleştirmektedir²¹². Sürekli hak mahrumiyeti cezası verilen durumlarda, bir itiraz bulunmasa dahi, TFF Tahkim Kurulu kendiliğinden kararı incelemekle görevlidir ve bu süreç tamamlandıktan sonra karar kesinleşmektedir²¹³.

ac. Futbolcunun, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatının 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi

Bu bentte belirtilen haklı neden, kanımızca, doktrindeki baskın görüşün²¹⁴ aksine, futbolcunun sözleşme ile taahhüt altına girmiş olduğu asli edimlerini yerine getirmemesi halinde değil, Talimatın 25.maddesinde sayılan özel edimleri yerine getirmemesi halinde ortaya çıkacaktır. Talimatın 25. maddesindeki düzenleme aşağıdaki şekildedir:

Futbolcular, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra;

a) Müسابakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek,

b) TFF'nin ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak,

²¹¹ TFF Futbol Disiplin Talimatı, md. 88.

²¹² Baştürk, **a.g.e.**, s.215.

²¹³ TFF Futbol Disiplin Talimatı, md. 88(3).

²¹⁴ Petek, **a.g.e.**, s.247, Baştürk, **a.g.e.**, s.215, Aksoy, **a.g.e.**, s.75.

c) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün içerisinde kulübüne ve TFF'ye bildirmek, zorundadırlar.

Madde metninde açıkça belirtildiği üzere, profesyonel futbolcu sözleşmesinin futbolcuya yüklediği asli edimlere ek olarak getirilmiş yan edimler düzenlenmiştir. Her ne kadar maddede özel olarak düzenlenmiş olan yan edimlerin yerine getirilmemesi, borca aykırılık nedeniyle sözleşmenin feshi için genel bir haklı sebep oluşturacak olsa da, TFF, yukarıda yer alan edimleri özel ve ayrı bir haklı sebep olarak düzenlemeyi tercih etmiştir.

Bente yorumlanması gereken nokta ise cümlede yer alan “ağır suretle ihlal” kavramıdır. Ağır suretle ihlale ilişkin Talimatta bir düzenleme olmaması nedeniyle genel hüküm olan Borçlar Kanununun 435. maddesine göre yorumlanmalıdır. Borçlar Kanunu bu noktada dürüstlük kuralını kıtas almıştır. Dürüstlük kuralı gereği, kulüp için sözleşmenin devamı beklenemez hale gelmiş ise futbolcu, maddede belirtilen edimleri ağır suretle ihlal edilmiş demektir. Dolayısıyla kulüp, ağır suretli ihlali dürüstlük kuralına göre değerlendirmeli ve bu değerlendirmenin sonucuna göre sözleşmeyi feshetme yoluna gitmelidir. Örneğin, futbolcunun hastalık raporunu birkaç gün geç olarak kulübüne veya TFF'ye ibraz etmesi, dürüstlük kuralı gereği, sözleşmenin feshi için haklı sebep oluşturmamaktır.

ad. Futbolcunun, Futbolcu Temsilcileri (Menajer) Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması

Profesyonel futbolcu, TFF tarafından çıkartılmış olan tüm talimatlara olduğu gibi, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatında yer alan düzenlemelere de uymak zorundadır. Ancak menajerler, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin görüşülmesi ve akdedilmesi esnasında futbolcu adı ve lehine hareket etmekte olduğu için ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla TFF, profesyonel futbolcuların, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatına uymalarını önem atfetmiş ve aksi durumun kulüp için feshe haklı

neden teşkil edeceğini düzenlemiştir. Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatında futbolcunun yükümlülükleri 17. maddede aşağıdaki şekilde sayılmıştır:

- a) Mevzuata FIFA, UEFA ve TFF'nin statü ve talimatlarına, FIFA ve TFF'nin yetkili kurulları tarafından verilen tüm kararlara uymak,*
- b) Sadece lisanslı menajerlerin hizmetlerinden yararlanmak, doğrudan veya dolaylı olarak lisanssız hiçbir kişinin onlar ad ve hesabına kulüpler ile sözleşme müzakere etmesine veya menajerlik faaliyeti kapsamında değerlendirilebilecek işlemler yürütmesine izin vermemek,*
- c) Bir menajer ile herhangi bir sözleşmesel ilişkiye girmeden önce söz konusu menajerin hâlihazırda bu faaliyeti yürütebilecek şekilde lisanslı olduğunu, lisansının iptal edilmediğini ve askıda olmadığını kontrol etmek,*
- ç) Talep halinde TFF ve FIFA' ya gerekli bilgi ve belgeleri eksiksiz olarak vermek,*
- d) Menajerler ile yaptığı tüm sözleşmelere riayet etmek,*
- e) Yaptığı tüm profesyonel futbolcu sözleşmelerinde lisanslı bir menajerin o sözleşme kapsamında kendisine hizmet sunup sunmadığını açıkça belirtmek, söz konusu sözleşmede bir menajerin katılımı mevcutsa bu menajerin isim ve unvanının sözleşmede açıkça belirtilmesini temin etmek zorundadırlar.*

Futbolcunun, yukarıda sayılanlar başta olmak üzere, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatında yer alan düzenlemeleri ihlal etmesi halinde, PFDK tarafından verilecek olan ve süresi içinde Tahkim Kuruluna itiraz edilerek veya itiraz edilmeden keşinleşmiş en az dört resmi maçtan men cezası alması, fesih için haklı sebep teşkil edecektir.

ae. Borca aykırılık

Profesyonel futbolcu, sözleşme ile yükümlülük altına girmekte ve yukarıda detaylı olarak açıkladığımız gibi kulübün direktiflerine uyarak antrenmanlara ve eğitimlere katılma, maçlara çıkma, profesyonellik gereği kendine gereken fiziki özeni gösterme gibi yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır. Futbolcunun haklı bir nedeni olmaksızın sözleşme ile üstlendiği edimleri yerine getirmemesi halinde dürüstlük kuralı gereği, kulüpten sözleşmenin devam ettirilmesi beklenemez. Bu durumda kulüp haklı nedenle profesyonel futbolcu sözleşmesini feshedebilecektir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesi ile futbolcu birden fazla edim üstlendiği için birçok farklı durum kulübe borca aykırılık nedeniyle fesih hakkı verebilir. Dolayısıyla futbolcunun saha içinde veya dışında birçok alanda borca aykırılık teşkil edecek hareketlerde bulunma olasılığı vardır. Örneğin futbolcu yapacağı reklam anlaşmalarında kulübün menfaatini göz ardı etmemeli ve sadakat borcu dahilinde kulübe zarar verecek anlaşmalar yapmaktan kaçınmalıdır²¹⁵. Bir başka bir örnek ise futbolcunun kulübüne bildirmeden ve izinsiz olarak antrenmanlardan veya kamlardan ayrılması ve kulübüne yanıltıcı bilgi vermesi nedeniyle borcuna aykırı davranmasıdır²¹⁶. Ancak bu gibi durumları yorumlarken borçlar hukuku ve hukukun genel ilkeleri gözden kaçırılmamalı ve hakkaniyet ilkesine göre, borca aykırılık teşkil eden fiil ve fesih yaptırımı orantılı olmalıdır. İngiliz Lincoln City futbol kulübüyle antrenör John Alexander Beck arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkta, daha önce farklı sebeplerle iki kere yazılı uyarı alan Beck, kulübünün onayı olmaksızın izne ayrılması ve kulübüne yanıltıcı bilgi vermesi nedeniyle sözleşmenin feshinin eylemle orantılı olduğuna karar verilmiştir²¹⁷.

²¹⁵ İş hukukunda, işçiler kendi ekonomik çıkarlarını korurken işverenin ekonomik çıkarlarına zarar verecek eylem ve hukuki işlemlerde bulunamaz. (O'Leary, **a.g.m.**, s. 195). Bu konuyla ilgili İngiliz hukukunda baz alınan önemli bir karar için bkz. İngiliz Yüksek Mahkemesi Kararı (High Court), *Imperial Group Pension Trust Ltd v Imperial Tobacco Ltd* [1991] 1 WLR 589.

²¹⁶ Welch, **a.g.m.**, s.2.

²¹⁷ Antrenör John Alexander Beck, kulübünün onayı olmaksızın izne ayrılmasını takiben dönüşünde önce gidişinin sebebinin bir yakının ölümü olduğunu söylemiş ama daha sonra kız arkadaşıyla yaşadığı sorunlar nedeniyle izne ayrılmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Bu durumdan dolayı daha önce iki yazılı uyarı alan Beck'in kulübüne yanıltıcı bilgiler vermesi ve kulübünün onayı olmaksızın izne ayrılması fesih için yeterli bulunmuştur. ((Beck v Lincoln City FC, IT Case 2600760/98 (unreported-raporlanmamış), Welch, **a.g.m.**, s.3)).

Sözleşmenin asli unsurlarını açıkladığımız bölümde belirttiğimiz üzere; futbolcu, profesyonel futbolcu sözleşmesi ile belirli sayıda gol atması veya herhangi bir maçın, kupanın, ligin kazanılması gibi bir sonucun gerçekleşmesi yükümlülüğü altına sokulamaz. Dolayısıyla herhangi bir sonucun gerçekleşmemesi veya futbolcunun maç ve antrenmanlarda gösterdiği performansın yetersiz olması, kulüp için profesyonel futbolcu sözleşmesinin feshine haklı sebep oluşturmayacaktır²¹⁸.

Talimatın 25. maddesinin ikinci fıkrasında, futbolcunun sözleşmeden kaynaklanan edimlerini ifa etmemesi halinde kulübün, profesyonel futbolcu sözleşmesini haklı nedenle feshedebileceği düzenlenmiştir. Buna göre, kulüp edimini yerine getirmeyen futbolcuya ihtarname keşide edecek ve edimlerini yerine getirmesi için uygun bir mehil verecektir. Bu mehile rağmen futbolcu, edimlerini yerine getirmezse mehilin sona erdiği tarihten başlayarak yedi gün içerisinde sözleşme feshedebilir.

Kanımızca borca aykırılık nedeniyle fesih, ilk fıkra da belirtilen ve yukarıda detaylı olarak açıkladığımız dört nedenden farklılık göstermektedir. İlk fıkra da sayılan dört neden, TFF'nin düzenlediği ve profesyonel futbola özgü nedenler olup ikinci fıkra da belirtilen neden ise borçlar hukuku bağlamında, sözleşmenin feshi için öngörülmüş asli nedendir. Her ne kadar doktrinde bu nokta üzerinde durulmamış olsa da, bu iki fıkra arasında farklılığın ortaya konulması, fesih usullerinin ayrı olması nedeniyle önemlidir. Borca aykırılık nedeniyle fesihte, talimat gereği kulüp futbolcuya bir mehil vermekte ve bu mehilin bitişinden sonra sözleşmeyi feshedebilmektedir. Ancak ilk fıkra da sayılan nedenlerin varlığı halinde, mehil vermek herhangi bir değişikliğe yol açmayacaktır. Örneğin futbolcunun Futbol Temsilciler Talimatı'na aykırılıktan dolayı kesinleşmiş dört maç ceza alması halinde mehil verilmesi hukuki yarar sağlamayacaktır. Sonuç olarak, ilk fıkraya aykırılık halinde Talimatın 29. maddesindeki fesih usulü uygulanacak ve kulübün futbolcuya mehil vermesine gerek olmadan, noterden keşide edilen bildiriminin futbolcuya veya yasal temsilcisine ulaşmasıyla sözleşme feshedilmiş olacaktır. Borca aykırılık halinde ise kulüp, edimlerini yerine getirmesi için futbolcuya uygun bir süre verecek ve borca aykırılık devam ediyorsa ancak bu sürenin sonunda noterden keşide edeceği bildirim ile sözleşmeyi feshedebilecektir.

²¹⁸ Baştürk, **a.g.e.**, s.215, Aksoy, **a.g.e.**, s.75.

Yukarıdaki durumlar haricinde, profesyonel futbolcu sözleşmesine konulacak bir hüküm veya ek bir sözleşmeyle kulübe tek taraflı fesih hakkı tanınmaz. Tahkim Kurulu bir kararında, Karşıyakaspor Kulübünün futbolcu İnanç Gültekin ile yapmış olduğu ek sözleşmede yer alan ve belirli süreli sözleşme niteliğinde olan profesyonel futbolcu sözleşmesinin sadece kulüp tarafından tek taraflı olarak feshine olanak sağlayan hükmünü geçersiz saymıştır²¹⁹.

b. Futbolcunun Fesih Hakkı

Talimatın 28. maddesinde düzenlenmiş olan futbolcunun sözleşmeyi fesih hakkı, kulüplere tanınana nazaran daha kısıtlı olup sadece borca aykırılık ve sportif nedenlerle fesih hakkından ibarettir. Bunun dışında kulüplere tanınmış olduğu gibi futbola özgü başka fesih nedenleri bulunmamaktadır. Talimatta borca aykırılık hali, futbolcunun ücretinin ödenmemesi ve kulübün ücret dışındaki edimlerini yerine getirmemesi olarak ikiye ayrılmıştır.

ba. Ücretin ödenmemesi nedeniyle fesih hakkı

Ücretin miktarı, ödeme tarihi ve şekli, para birimi gibi ücretle ilgili tüm hususlar profesyonel futbolcu sözleşmesinde açıkça kararlaştırılmış olmalıdır. Kulübün, profesyonel futbolcu sözleşmesinde kararlaştırılmış olan miktarda ücreti kararlaştırılmış şekilde ödememesi halinde, futbolcuya sözleşmeyi feshetme hakkı tanınmıştır. Talimata göre; futbolcu, temerrüde düşen kulübe noterden keşide edeceği bir ihtarname ile ücretinin ödenmesi için 30 günlük bir mehil vermek zorundadır. Mehil içinde kulüp ödeme yapmazsa, futbolcu, mehilin bittiği tarihten başlayarak 7 gün içerisinde sözleşmeyi feshedebilir. Düzenlemede yer alan 30 ve 7 günlük sürelerin futbolcu aleyhine değiştirilme olanağı bulunmamaktadır²²⁰. Ayrıca talimatta açıkça yer almamasına rağmen, kanımızca, nihai olarak fesih iradesini içeren ikinci bildirimin de noter kanalıyla yapılması ve kulübe tebliğ edilmesi gerekmektedir. TFF Tahkim Kurulu, kulübe tebliğ şerhi bulunmayan bir feshin Talimata aykırı olduğunu

²¹⁹ TFF Tahkim Kurulu, E.2009/192, K.2009/385, T.25.06.2009 (TFF, **Örnek Kararlar 2008-2011**, s.394-401).

²²⁰ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transfleri Talimatı md.28(3).

ve dolayısıyla yapılan feshin, haklı nedenle fesih olarak kabul edilemeyeceğine hükmetmiştir²²¹.

Talimat hükmünde futbolcunun noterde keşide ettiği ihtarnamenin bir örneğini de bilgi amaçlı olarak TFF'ye ibraz etmek zorunda olduğu düzenlenmiştir. Aksoy'un da belirttiği üzere²²², ihtarnamenin TFF'ye ibraz edilmemesi, ihtarnamenin hukuki sonuçlarını doğurmasına engel değildir ancak TFF kendisine ibraz etmediği ihtarname dolayısıyla futbolcuya uygun göreceği bir idari yaptırımında bulunabilir.

Ödeme tarihi belirli olan ücret borçlarında, ödeme tarihinin geçmesiyle borçluya mehil verilmeksizin kendiliğinden temerrüde düşmektedir ve profesyonel futbolcu sözleşmesinde ödeme tarihinin açıkça kararlaştırılması zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak TFF, ücretin ödenmemesi halinde futbolcunun fesih hakkını düzenlerken temerrüde düşmüş olan kulübe mehil verilmesini zorunlu tutmuştur. Kanımızca buradaki amaç, Aksoy'un öne sürdüğü görüşün²²³ aksine, futbolcuyu zor durumda bırakan ve kulüp lehine bir düzenleme getirmek değil profesyonel futbolcu sözleşmesi ile kurulmuş olan futbolcu ve kulüp arasındaki hukuki ilişkiyi olabildiğince ayakta tutmaktır.

Talimatın 2. maddesinde ücret: *“Profesyonel futbolcunun sözleşmedeki edimleri karşılığı hak kazandığı para ve para ile ölçülebilir diğer değerler”* olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla ücretinin ödenmemesi nedeniyle futbolcunun fesih hakkında yer alan ücret kavramı, geniş yorumlanmalı ve futbolcuya veya futbolcu lehine başka kurum ve kuruluşlara ödenen kalemler de ücret kapsamında değerlendirilmelidir. Örneğin futbolcunun yatırılmayan veya eksik yatırılan SGK primlerinin bu madde kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

bb. Kulübün ücret dışındaki edimlerini yerine getirmemesi nedeniyle fesih hakkı

Uygulamada ve teoride profesyonel futbolcu sözleşmesinin unsurlarından ücret ön plana alınmış olsa da, sözleşme ile kulüp, ücret dışında başka edimleri de yerine

²²¹ TFF Tahkim Kurulu, E.2009/384, K.2009/410, T.03.07.2009 (TFF, **Örnek Kararlar 2008-2011**, s.410-412).

²²² Aksoy, **a.g.e.**, s.76.

²²³ Ibid, s.77.

getirme yükümlülüğü altına girmektedir. Talimatta, kulübün futbolcuya karşı ücret dışındaki bazı yükümlülükleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- “a) Futbolcuların eğitimi ve sağlığı için uzman teknik adam ve sağlık personelini temin etmek,*
- b) Futbol faaliyetlerinin gerektirdiği spor malzemelerini temin etmek,*
- c) Kulüpler sezonun başlamasından en geç bir hafta önce, bir sonraki sezon uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını TFF’ye göndermek zorundadırlar. Kulüpler TFF’ye tescil ettirdikleri ve uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek,*
- d) Futbolcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde futbolcuya ve TFF’ye bildirmek,*
- e) Kadro dışı bıraktıkları futbolculara, antrenman yapabilmeleri için en az bir antrenör nezaretinde hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek şekilde saha tahsis etmek ve antrenman koşullarını noter aracılığı ile futbolculara tebliğ etmek,*
- f) Kulüpler, profesyonel futbolcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda, antrenmanlara gidiş ve gelişlerde, taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için kısmi ve daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı TFF tarafından belirlenmiş özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve gerçekleşen rizikoyu beş günlük süre içerisinde özel sigorta şirketine bildirmek...zorundadır.”²²⁴*

Talimatta sayılmış bu yükümlülükler incelendiğinde profesyonel futbolcu sözleşmesinin kulübe sadece futbolcuya yönelik değil TFF’ye yönelik bazı edimleri de yerine getirme yükümlülüğü getirdiği görülmektedir. Kanımızca, kulübün profesyonel futbolcu ile ilgili gerekli evrak ve bilgileri TFF’ye ibraz etmekten

²²⁴ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.28.

kaçınması ve bu durumun futbolcu aleyhine sonuçlar doğurması, hakkaniyet gereği, futbolcunun fesih hakkı kapsamında değerlendirilmelidir.

Talimatta yer alan bu yükümlülükler haricinde, kulüp bir işveren olarak iş ilişkisinin temelinde yer alan sadakat borcu ve işçinin kişiliğini koruma borcu nedeniyle ortaya çıkabilecek edimleri de yerine getirmek zorundadır. İş sözleşmesi, niteliğinden dolayı işçi ve işveren arasında karşılıklı saygıyı gerektirmekte ve kulübün işçisine onur kırıcı ya da kötü muamelede bulunmasını yasaklamaktadır. Bu doğrultuda kulüp, futbolcuya gerekli çalışma şartları ve ortamını, hem maddi hem de manevi olarak, sağlama yükümlülüğü altındadır. Tüm bu unsurlar ele alındığında, kulübün futbolcuya karşı edimleri değerlendirilirken Talimatla birlikte Borçlar Kanununda yer alan düzenlemelerin de ön planda tutulması gerekmektedir²²⁵.

Kulübün işçilere karşı olan yükümlülükleri geniş kapsamlı olup bunları liste halinde saymak mümkün değildir. Dolayısıyla her somut olay kendi içinde ve kendi şartlarıyla değerlendirilmelidir²²⁶. Örneğin, kulübün edimini yerine getirmemesi durumunu, futbolcu, sözleşmeyi fesih yerine kendi yükümlülüklerini aksatmak için sebep gösteremez. Bu duruma, her ne kadar Macari futbolcu değil antrenör olsa da, Macari ve Celtic Futbol Kulübü arasında çıkan uyuşmazlık örnek olarak verilebilir²²⁷. Macari, Celtic Kulübünün yeni yöneticileri tarafından sözleşmesine aykırı olarak yönetim toplantılarına alınmamıştır. Bu durum her ne kadar fesih için haklı sebep teşkil etse de, Macari fesih hakkını kullanmamış ve bunun yerine çalışma günlerini başka bir şehirde bulunan ailesinin yanında geçirmeyi tercih etmiştir. Bunun üzerine sözleşmesini fesheden kulübüne karşı açmış olduğu davada, Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi kulübün Macari'ye karşı edimlerine uygun davranmadığını ancak Macari'nin fesih hakkını kullanmayıp sözleşmesine aykırı davranmasından dolayı kulübün haklı nedenle sözleşmeyi feshetmiş olduğuna hükmetmiştir. Macari'nin sözleşmeye aykırı davranan kulübü karşısında sessiz kalması ve bunun yerine kendi yükümlülüklerine aykırı eylemlerde bulunması, Macari lehine sözleşmenin fesih için haklı nedenin ortadan kalkmasına neden olmuştur²²⁸.

²²⁵ Baştürk, **a.g.e.**, s.222.

²²⁶ Ibid.

²²⁷ Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi Kararı (The Supreme Court of the United Kingdom), *Macari v Celtic Football & Athletic Co Ltd* 1999 S.C. 628.

²²⁸ Welch, **a.g.m.**, s.2.

Futbolcu, kulübün ücret haricindeki sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesi halinde fesih hakkını kullanabilir. Bu durumda futbolcu, kulübe noterden bir ihtarname keşide ederek kulübün yerine getirmediği edimi için uygun bir mehil vermek zorundadır. Kulüp mehil içinde edimi yerine getirmediği takdirde, mehilin sona ermesinden itibaren yedi gün içinde futbolcu sözleşmeyi feshedebilir²²⁹. Bu yedi günlük süre, sözleşmede futbolcu lehine olarak uzatılabilir ancak kısaltılamaz²³⁰. Ayrıca sürelerin başlangıcının hesaplanmasında TFF'nin karşı tarafa yaptığı bildirim, noter tarafından yapılan tebligattan önce ulaşırsa, ilk yapılan bildirim tarihinden itibaren süreler işlemeye başlar²³¹.

bc. Sportif nedenle fesih hakkı

Sözleşmesel yükümlülüklerin yerine getirilmemesi haricinde, futbolcuya tanınmış olan tek fesih hakkı, Talimatın 28. Maddesinin 5 ve 6. Fıkralarında düzenlenmiş olan sportif nedenle fesihtir. Bu fesih hakkı FIFA'nın çıkarmış olduğu Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda benzer şekilde düzenlenmiştir²³². TFF de çıkarmış olduğu Talimatta bu düzenlemeye yer vererek futbolculara sportif nedenle fesih hakkı tanımıştır.

Profesyonel bir futbolcu, sezon boyunca kulübün oynadığı resmi maçların %10'undan daha azında yer almışsa sözleşmesini sportif nedenle feshedebilme hakkına sahip olur. Futbolcu, bu hakkını ancak sezon sonunda kulübün oynamış olduğu son maçtan itibaren 15 gün içinde kullanabilir. Bu 15 günlük süre hak düşürücü nitelikte olup sürenin geçmesinden sonra kullanılamaz²³³. Ancak TFF Talimatında, FIFA'nın talimatından farklı, olarak bu hak sadece 23 yaşın üzerindeki profesyonel futbolculara tanınmıştır.

²²⁹ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.28(2).

²³⁰ Ibid, md.28(3).

²³¹ TFF Tahkim Kurulu, E.2010/155, K.2010/197, T.29.04.2010, s.6 (TFF, **Örnek Kararlar 2008-2011**, s.534-540).

²³² FIFA PFSTT (Regulations on the Status and Transfers of Players) md. 15:

“An established professional who has, in the course of the season, appeared in fewer than ten per cent of the official matches in which his club has been involved may terminate his contract prematurely on the ground of sporting just cause. Due consideration shall be given to the player's circumstances in the appraisal of such cases. The existence of sporting just cause shall be established on a case-by-case basis. In such a case, sporting sanctions shall not be imposed, though compensation may be payable. A professional may only terminate his contract on this basis in the 15 days following the last official match of the season of the club with which he is registered.”

²³³ Aksoy, **a.g.e.**, s.78.

Sportif haklı nedenle fesihle, futbolcunun durumu ve somut olayın şartları değerlendirilmeli ve futbolcunun sezon sürecindeki sakatlıkları, almış olduğu uzaklaştırma ve müsabakadan men cezaları, takım içindeki görevi, yaşı ve geçmiş kariyerine göre makul beklentileri göz önünde bulundurulmalıdır²³⁴. Hakkaniyete aykırı olarak futbolcu, yedek bırakılıyor ve maçlara çıkartılmıyor ve hatta kadroya dahi alınmıyorsa bu durum profesyonel futbolcunun yeteneklerini göstermesine, kendini geliştirerek üst seviyelere çıkmasına ve transfer imkanı bulmasına engel olacaktır. Dolayısıyla futbolcunun meslek hayatı tehlikeye girecek ve bu durumda futbolcunun sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenmesi hakkaniyet ilkesine aykırı olacaktır²³⁵.

Sportif nedenle fesih talimatta çerçevesi belirlenmiş olup sadece maçlara çıkartılmayan futbolcular için geçerlidir. Ancak maçlara çıkmak dışında başka sportif nedenler de futbolcu açısından hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmasına neden olabilir²³⁶. Örneğin bir forvet oyuncusunu sürekli olarak defansta veya bir kaleciyi kanatlarda görevlendirmek de futbolcu açısından bu gibi sonuçları doğurabilir. Ancak bu durum, Talimatta düzenlenmiş olan sportif nedenle fesih hakkına uymamaktadır. Dolayısıyla bu gibi durumlarda futbolcunun, kulübün ücret dışındaki sözleşmesel edimlerini yerine getirmemesi nedeniyle haklı nedenle fesih hakkını kullanabileceği kanaatindeyiz.

II. Sona Ermenin Sonuçları

Her hukuki işlem gibi profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi de bazı hukuki sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sonuçları, genel olarak, futbolcunun serbest kalması, faal futbol hayatının sona ermesi, tarafların sır saklama yükümlülüğü, cezai şart ve tazminat olarak sayabiliriz. Yukarıdaki sonuçlardan birkaçı birlikte ortaya çıkabileceği gibi, sır saklama yükümlülüğü dışında, hiçbirinin ortaya çıkmadığı durumlar da görülebilir.

²³⁴ Ibid.

²³⁵ Petek, **a.g.e.**, s.250.

²³⁶ Ibid.

A. Serbest Kalma

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte, futbolcunun kulübü bünyesinde futbol oynama borcu sona ermekte ve başka kulüplerle anlaşarak o kulüplerde futbol oynama özgürlüğü başlamaktadır. Bu hukuki durum, futbolcunun serbest kalması olarak adlandırılmaktadır. Serbest kalma, ekonomik olarak önem taşımakta ve futbolcunun mesleki geleceğini etkilemektedir. Çünkü serbest kalan futbolcu, eski kulübüne transfer ücreti (bonservis) ödenmesine gerek olmadan arzu ettiği kulüple sözleşme yapma hakkına sahip olmaktadır²³⁷.

Serbest kalma konusunda Avrupa ve dünya futbolunu etkileyen ve ona yön veren karar, Avrupa Adalet Divanı'nın Bosman kararı²³⁸ olmuştur. Bu karardan önce kulüpler, profesyonel futbolcu sözleşmesi sona ermiş olsa dahi futbolcunun transfer olacağı kulüpten bir bedel talep edebilmekteydi. Bu bağlamda Jean Marc Bosman'ın Belçikalı Liege kulübüyle olan sözleşmesi sona erdikten sonra Fransız Dunkerque kulübüyle transfer için anlaşmış ancak Liege kulübünün transfer ücreti talebi nedeniyle transfer gerçekleşmemiştir. Bosman, transfer ücreti talebinin Avrupa Birliği'nin 4 temel ilkesinden biri olan çalışanların serbest dolaşımı ilkesine aykırı olduğu iddiasıyla Adalet Divanı'na başvurmuş ve başvurusu haklı bulunmuştur. Bosman kararı neticesinde sözleşmeleri biten futbolcular serbest kalma hakkına kavuşmuş ve futbol transfer sistemi köklü değişikliğe uğramıştır²³⁹.

Sözleşmenin kendiliğinden, tarafların anlaşmasıyla veya haklı nedenlerle feshedilerek sona ermesi serbest kalma sonucunu doğurur. Ancak futbolcu, fesih hakkını kullanarak sözleşmesini sona erdirmesi durumunda, başka bir kulübe transfer olabilmesi için yeni kulübünün bir taahhütname imzalayarak profesyonel futbolcu

²³⁷ Baştürk, a.g.e., s.227.

²³⁸ Avrupa Adalet Divanı Kararı, C-415/93, *Jean Marc Bosman v Royal Club Liegeois SA*, 15.12.1995, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61993CJ0415&from=EN>, (19.01.2015).

²³⁹ Chris Davies, "Football's Transfer System Post-Bosman: Freedom of Movement for Players versus Football's Financial Future?", **European Competition Law Review**, C.35, S.1, 2014, s.8; Arnold Vahrenwald, "Am I so round with you as you with me? The Bosman Case before the European Court of Justice", **Entertainment Law Review**, C.7, S.4, 1996, s.149; Darren McAuley, "Windows, Caps, Footballs and the European Commission. Confused? You Will Be", **European Competition Law Review**, C.24, S.8, 2003, s.394-397; Robin C.A. White, "Free Movement of Footballers", **European Law Review**, C.26, S.2, 2001, s.99.

sözleşmesinin feshiyle ortaya çıkacak hukuki ve sportif cezai sonuçlardan futbolcu ile birlikte müteselsil sorumlu olduğunu bildirmesi gerekmektedir²⁴⁰.

Serbest kalma durumunda, transfer ücreti ödenmesine gerek olmamakla birlikte yetiştirme tazminatı bu kapsamda değildir²⁴¹. Yetiştirme tazminatı, genç futbolcuların eğitimi, yetiştirilmesi ve geliştirilmesi için eski kulübünün yapmış olduğu masraf ve sarfetmiş olduğu emeğin karşılığı olarak yeni kulübünün ödemesi gereken ücrettir²⁴². Talimata göre; futbolcuların eğitimi ve yetiştirilmesi 12-23 yaşları arasında gerçekleşir ve 23 yaş dolana kadar yapılan transferlerde, futbolcuyu eğiten, yetiştiren ve geliştiren kulübe veya kulüplere yetiştirme tazminatı ödenir. Yetiştirme tazminatı, kural olarak, kulüpler arasında Talimatta belirtilen kıstaslara göre hesaplanır²⁴³. Yetiştirme tazminatı ödemesindeki amacın, transfer ücretinden farklı olması nedeniyle serbest kalma kapsamı dışındadır. Dolayısıyla serbest kalan bir futbolcuyu transfer edecek olan kulüp, eski kulübüne transfer ücreti ödemese de yetiştirme tazminatı ödemek zorundadır.

B. Faal Futbol Hayatının Sona Ermesi

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, futbolcunun faal futbol hayatının da sona ermesine sebep olabilir²⁴⁴. Futbolcu, kendi isteği veya futbol oynayacak başka bir kulüp bulamaması nedeniyle sözleşmesi sona erdikten sonra faal futbol hayatını sonlandırabilir. TFF, bu durumda futbolcunun son oynadığı kulüpteki tescilini 30 ay süreyle daha devam ettirmekte ve 30 aylık bu süre futbolcunun tescilli olduğu kulüpte oynadığı en son resmi maçtan itibaren başlamaktadır. Futbolcu, 30 aylık süre içerisinde tekrar futbol oynamak isterse veya futbol oynayacak başka bir kulüp bulursa, yetiştirme tazminatı kuralları gereği yeni kulübü bir önceki kulübüne yetiştirme tazminatı ödemek zorunda olacaktır²⁴⁵.

²⁴⁰ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.29(3).

²⁴¹ Baştürk, **a.g.e.**, s.229.

²⁴² Petek, **a.g.e.**, s.288-289; Baştürk, **a.g.e.**, s.54 vd.

²⁴³ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.16.

²⁴⁴ Baştürk, **a.g.e.**, s.226; Aksoy, **a.g.e.**, s.79.

²⁴⁵ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.7.

C. Sır Saklama Yükümlülüğü ve Rekabet Yasağı

İş ilişkisi, niteliği gereği işçi ve işveren arasında kişisel itimat ve güven gerektirmekte ve bu gereklilik taraflara sadakat borcu yüklemektedir²⁴⁶. Sadakat borcu, Talimatta yer almamakta ancak Borçlar Kanununun hizmet sözleşmelerine ilişkin 396. maddesinde, işçinin, işverenin haklı menfaatlerinin korunmasında sadakatle davranması gerektiği düzenlenmektedir. Sadakat borcu, birçok farklı yükümlülüğü içerisinde barındırmaktadır²⁴⁷. Bunlar özenle davranma, sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülükleri olarak sayılabilir.

İşçinin hizmet akdi sırasında kendi işvereni ile rekabete girmesinin sadakat borcuna aykırı olması rekabet yasağı olarak adlandırılmaktadır. Rekabet yasağı, hizmet ilişkisi sırasında söz konusu olup sözleşme sona erdikten sonra devam etmemektedir ancak taraflar, hizmet sözleşmesine eklenecek bir hüküm veya ayrı bir sözleşmeyle sözleşmenin sona ermesinden sonra da rekabet yasağı getirebilirler²⁴⁸. Rekabet yasağı, hakkaniyet gereği işçinin ekonomik geleceğini tehlikeye düşürecek şekilde sınırlamalar getiremez (BK md.445). Profesyonel futbol, kulüplerin birbiriyle rekabet etmesi temeline dayanmaktadır. Bu bağlamda kulüpler, hem futbol maçlarında hem de yan gelirler elde etmek amacıyla başarılı ve ünlü futbolcuları transfer etme rekabeti içerisinde²⁴⁹. Aynı ligde bulunan bütün kulüplerin birbirleriyle rekabet içerisinde olması nedeniyle futbolcu için genel bir rekabet yasağının konması futbolcunun mesleki geleceğini tamamen sona erdirecektir. Ayrıca bu durum maddi durumu iyi olan kulüplerin liglerde bir nevi tekel oluşturmaya neden olacaktır. Belirli kulüpler için getirilecek rekabet yasağı ise futbolcuya hangi kulüplerden transfer teklifi geleceğinin belli olmaması nedeniyle futbolcunun ekonomik geleceğini kısıtlayabilir veya sona erdirebilir. Sonuç olarak, hem kanuna hem rekabet yasağının özüne hem de profesyonel futbol düzenine

²⁴⁶ Süzek, **a.g.e.**, s.303; Mollamahmutoğlu, **a.g.e.**, s.363 vd.

²⁴⁷ Süzek, **a.g.e.**, s.303; Mollamahmutoğlu, **a.g.e.**, s.363 vd.

²⁴⁸ Süzek, **a.g.e.**, s.304; Necip Kocayusufoğlu, **Borçlar Hukukuna Giriş – Hukuki İşlem Sözleşme**, 4. Bası, İstanbul, Filiz Yayınevi, 2008, s.504; Petek, **a.g.e.**, s.353-354; Baştürk, **a.g.e.**, s.157; Çağrı Cem, **Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi**, (Danışman: Doç. Dr. Faruk Acar), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011, s.107.

²⁴⁹ Ümit Orhan, “Sporcu ve Teknik Adam Sözleşmelerinde Rekabet Etmemeye Borcu, Rekabet Yasağı Sözleşmeleri ve Centilmenlik Anlaşmaları”, **Spor Hukuku Enstitüsü Makaleleri**, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/152-sporcu-ve-teknik-adam-sozlemelerinde-rekabet-etmeme-borcu-rekabet-yasai-soezlemeler-ve-centilmenlik-anlamalari.html>, (06.02.2015), s.15.

uymayan rekabet yasağı hükümlerine profesyonel futbolcu sözleşmelerinde yer verilemeyeceği, verildiği takdirde geçersiz sayılacağı kanaatindeyiz²⁵⁰.

Rekabet yasağına ilişkin hükümlerin, İngiliz mahkemeleri tarafından da genellikle iptal edildiği görülmektedir²⁵¹. Türk hukukunda da aynı doğrultuda kararlar verilmektedir. TFF Tahkim Kurulu, aşağıda yer alan ve futbolcuya sözleşmenin sona ermesinden sonra 2 yıl 6 ay boyunca yalnız bir kulüple sözleşme yapabilme imkanı tanıyan rekabet yasağı hükmünün Borçlar Kanunda yer alan düzenlemeye uygun olmadığına, futbolcunun sözleşme özgürlüğünü aşırı şekilde kısıtladığına ve ekonomik geleceğini tehlikeye soktuğuna karar vermiş ve rekabet yasağını geçersiz saymıştır²⁵²:

“20.01.2006 tarihi ile 31.06.2008 tarihleri arasında Durmuş Bayram’ın Schalke 04 Kulübünden başka bir kulüple sözleşme imzaladığı takdirde, 12.500 Euro para ve transfer ücretinden 12.500 Euro düşülerek kalan kısmının %20’sini Çaykur Rizespor Kulübüne ödemeyi kabul ve taahhüt eder.”

Sır saklama yükümlülüğü ise 396. Maddenin son fıkrasında aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

“İşçi, iş gördüğü sırada öğrendiği, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisinin devamı süresince kendi yararına kullanamaz veya başkalarına açıklayamaz. İşverenin haklı menfaatinin korunması için gerekli olduğu ölçüde işçi, hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da sır saklamakla yükümlüdür.”

²⁵⁰ Aynı yönde görüşler için bkz. Ümit Orhan, “Sporcu ve Teknik Adam Sözleşmelerinde Rekabet Etmeme Borcu, Rekabet Yasağı Sözleşmeleri ve Centilmenlik Anlaşmaları”, Spor Hukuku Enstitüsü Makaleleri, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/152-sporcu-ve-teknik-adam-soezlemelerinde-rekabet-etmeme-borcu-rekabet-yasai-soezlemeler-ve-centilmenlik-anlamalari.html>, (06.02.2015), s.15; Baştürk, a.g.e., s.162; Cem, a.g.e., s.108-109. Karşıt görüş için bkz. Petek, a.g.e., 356; Aksoy, a.g.e., s. 49.

²⁵¹ Bill Parker, “Football Transfer Fees”, **International Sports Law Review**, S.2, Haziran 2001, s.159.

²⁵² TFF Tahkim Kurulu, E.2008/235, K.2008/265, T.11.09.2008, s.8 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 14.02.2008-29.06.2011 Dönemi**, C.1, Editörler: Adnan Türkkan, Serap Amasya, s.257-265).

Sır saklama borcu, futbolcu ve kulüp arasında sözleşme sırasında ve sözleşme sona erdikten sonra devam etmektedir. Futbolcunun, kulüp ve kulübün diğer futbolcuları hakkında öğrendiği gizli bilgileri üçüncü kişilere açıklamaması gerekmektedir²⁵³. Kulübün maddi sorunları ve durumu, gelecek planları, transfer politikası, diğer futbolcuların ve yöneticilerin özel bilgileri gibi bilgiler, sır saklama kapsamındadır. Ayrıca teknik direktörün futbolculara verdiği taktikler ve talimatlar sır niteliği taşıyabilir. Futbolcunun bu gibi bilgileri izinsiz açıklaması sır saklama borcuna ve sadakat borcuna aykırıdır²⁵⁴. Aynı şekilde kulübün futbolcu hakkında sahip olduğu özel bilgileri, futbolcunun izni haricinde açıklaması da sır saklama borcuna aykırıdır.

D. Cezai Şart

Profesyonel futbolcu sözleşmesi tarafları sözleşmenin ihlal edilmesine karşı bazı önlemler alabilmekte ve bu önlemlerden bir tanesi de sözleşmeye cezai şart konmasıdır. Cezai şart, hem sözleşmenin ifa edilmesini hem de sözleşmenin sebepsiz olarak feshedilmesinin önüne geçmeyi sağlamaktadır²⁵⁵. Bu bakımdan cezai şart, borcun ödenmesini sağlamak için borçlu üzerinde ekonomik baskı kurmak, ödememe halinde uğranacak kayıpları daha kolay tahsil edebilme açısından güvence sağlamaktadır²⁵⁶.

Tanım olarak cezai şart, geçerli bir borcun ifa edilmemesi veya eksik ifa edilmesi durumları için sözleşmeyle kararlaştırılan ve parasal değer taşıyan bir edimdir. Belirli süreli hizmet sözleşmesi tarafları, ayrı bir sözleşmeyle veya mevcut sözleşmeye bir hüküm koyarak sürenin sona ermesinden önce sözleşmenin feshi halinde cezai şart ödenmesini kararlaştırabilmektedir. Cezai şart, asıl borca bağlı olan ve bu borcun ihlal edilmesi durumunda ortaya çıkan bir yan edim niteliği taşımaktadır²⁵⁷.

²⁵³ Petek, **a.g.e.**, s.353; Baştürk, **a.g.e.**, s.155

²⁵⁴ Petek, **a.g.e.**, s.233.

²⁵⁵ Kadir Arıcı, “Hizmet Akitlerine Cezai Şart Konulması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Haziran 1997, C.1, S.1, s. 31.

²⁵⁶ Erol Cansel, Çağlar Özel, “Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, C.8, Özel Sayı (Armağan), 2013, s.713.

²⁵⁷ Tunçomağ, **a.g.e.**, s.853 vd; Kenan Tunçomağ, **Türk Hukukunda Cezai Şart**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1963, s.5; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.576-577; Veli Karagöz, **İş Sözleşmesinde Cezai Şart**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006, s.125 vd.

Cezai şartın borcun ifa edilmesini güvenceye alma, tazmin ve ceza fonksiyonları bulunmaktadır. Ancak tanımda belirttiğimiz üzere öncelikli fonksiyon borcun ifa edilmesini sağlama fonksiyonudur. Cezai şart miktarı genellikle olası tazminat miktarından yüksek bir miktar olarak tespit edilmekte ve böylelikle öncelikli fonksiyon olan güvence fonksiyonu güçlendirilmektedir. Buna rağmen borç ifa edilmezse, tazminat sorumluluğundan bağımsız olarak, alacaklı açısından cezai şartın tazminat fonksiyonu bulunmaktadır. Bunların yanında ayrıca cezai şartın borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmeyen borçlu açısından cezalandırıcı işlevi de vardır²⁵⁸.

Cezai şart, sözleşmenin ifasını desteklemesi ve ihlal edilmesini önlemesi bakımından önemlidir. Bir başka önemi ise tazminat talebine göre daha pratik olması ve külfet barındırmamasıdır. Tazminat talebinde, borcun ihlali durumunda genel olarak alacaklı hem zarara uğradığını hem de zararın miktarını ispat etmek zorundadır. Ancak cezai şartın bulunduğu sözleşmelerde, alacaklı, zarara veya zararın kapsamına ilişkin herhangi bir ispat külfeti altında olmaksızın ceza miktarını talep edebilecektir. Bu bakımdan cezai şart, hem alacaklının ifayı elde edebilmesi için ekonomik bir baskı aracı hem de miktarı önceden belirlenmiş cezanın ödenmesi işlevlerini görmektedir.²⁵⁹ Cezai şart genellikle para borcu olarak görülse de para yerine bir başka edimin belirlenmesine ilişkin yasal bir engel yoktur²⁶⁰.

Türk Borçlar Kanunun 179. Maddesinde cezai şart aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

“Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir.

Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir.

²⁵⁸ Kenan Tunçomağ, **Türk Borçlar Hukuku**, C.I., İstanbul, Sermet Matbaası, 1976, s.854 vd.; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.III., İstanbul, Beta Basım, s.364 vd..

²⁵⁹ Alpagut, **a.g.e.**, s.193-194; Köksal Kocağa, **Türk Özel Hukukunda Cezai Şart**, Ankara, Yetkin, 2003, s.40; Arıcı, **a.g.m.**, s. 32.

²⁶⁰ Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2. Bası, İstanbul, Filiz, 1998, s.870-871; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.575.

Borçlunun, kararlaştırılan cezayı ifa ederek sözleşmeyi, dönme veya fesih suretiyle sona erdirmeye yetkili olduğunu ispat etme hakkı saklıdır.”

Borçlar Kanunundaki düzenlemede iki farklı cezai şart türü olduğu görülmektedir. İlk fıkra seçimlik cezai şart düzenlenmiş olup bu türde alacaklı, cezai şartı asıl borcun ifasından vazgeçerek talep edebilmektedir. Sözleşmenin ifa edilmemesi ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde, alacaklı seçimlik bir hakka sahip olmakta ve borcun ifasını ya da cezayı talep edebilmektedir. Aksi yönde bir düzenleme yapma konusunda kanun hükmü bir serbesti tanımaktadır. İkinci fıkra düzenlenen tür ise ifa ile birlikte istenebilen cezai şarttır. Bu türde, alacaklı kümülatif hakka sahiptir ve hem borcun ifasını hem de kararlaştırılan cezai şartı talep edebilmektedir. Son fıkra ise dönme cezası olarak adlandırılan ve hukuk tekniği bakımından cezai şart kapsamına girmeyen bir başka yaptırım düzenlenmiştir²⁶¹. Dönme cezası, cezai şartın getirilme amaçlarından biri olan borcun ifası yönünde borçluyu ekonomik baskı altına almaya uygun düşmeyen bir yaptırımdır ve bu yaptırımda borçlu, önceden belirlenmiş bedeli ödeyerek borcu ifa etmekten kaçınabilir ancak bu hakkın sözleşmede kendisine tanındığını ispat etme külfeti altındadır²⁶².

İş hukukunda işçinin iş görme borcunu, işverenin de kendi borçlarını ifa etmesini teminat altına almak ve süreli sözleşmelerin herhangi bir haklı neden olmadan feshini önlemek için cezai şart uygulanmaktadır²⁶³. Yargıtay’ın kararına göre, işveren sadece işçi aleyhine cezai şart koyarak haksız fesihte bulunan işçiden cezai şart ödemesi talep edilemez²⁶⁴. Kararda, güçsüz konumda olan işçilerin korunması ve taraflar arasında bir denge sağlanması amaçlanmaktadır.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri açısından Talimatta cezai şarta ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle, genel hükümler ve yukarıdaki açıklamalarımız profesyonel futbolcu sözleşmeleri için de geçerli olacaktır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerinde cezai şart kararlaştırılması

²⁶¹ Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.879, Tunçomağ, **a.g.e.**, s.31.

²⁶² Cansel, Özel, **a.g.m.**, s.725-726.

²⁶³ Karagöz, **a.g.e.**, s.73.

²⁶⁴ Yargıtay 9.HD, 17.11.1992, E.1992/8777, K.1992/12603 (Kazancı).

mümkündür ancak cezai şartın hem futbolcu hem de kulüp açısından getirilmesi gerekmektedir. Sözleşmenin haksız feshi halinde cezai şart ödeneceği kararlaştırılmışsa bu husus Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından haksız fesih tazminatı tespitinde göz önüne alınmaktadır²⁶⁵. Futbolcunun sözleşmeyi haklı nedenle feshi veya borcunu ifa etmesi imkansız hale gelmişse kulüp cezai şartın ödenmesini talep edemez.

Borçlar Kanuna göre, cezai şart miktarının aşırı olduğu yönünde hakimde bir kanaat oluşmuşsa cezai şart miktarı indirilebilir²⁶⁶. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde bu takdir yetkisinin Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından kullanıldığı görülmektedir. UÇK, Tahkim Kurulu tarafından da onanmış olan bir kararında, futbolcu Onur Recep Kıvrak ve Manisaspor Kulübü arasında belirlenen 1.000.000 USD cezai şartın futbolcunun ekonomik mahvına neden olacağı gerekçesiyle tenkis etmiştir. Miktarı belirlerken futbolcunun yeni kulübü olan Karşıyaka Spor Kulübü ile olan sözleşmesinde yer alan cezai şart miktarına eşit olmasının hakkaniyete uygun olacağını belirtmiş ve buna göre cezai şartı, 275.000 Euro karşılığı olan 409.447,50 USD tutarına indirmiştir²⁶⁷. Cezai şart bedelinin bu denli yüksek tutulması, her ne kadar çok yüksek ücretler alan futbolcular bulunsada, çoğu futbolcunun ekonomik geleceğini ciddi ölçüde sarsacaktır ve bu durum futbolcunun kişilik haklarına aykırılık oluşturacaktır. Ancak cezai şart miktarının tenkisi için göz önünde bulundurulacak olan kıstas hakkaniyete aykırılıktır. Bu kıstasta, belirlenmiş olan miktarın tenkis edilmesi için futbolcunun ekonomik mahvına neden olması aranmaz sadece hakkaniyete aykırılık teşkil etmesi yeterlidir.

E. Tazminat

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi halinde ortaya çıkabilecek bir başka sonuç tazminattır ancak tazminat sorumluluğu, ölüm hali haricinde, sadece sözleşmenin feshedilmesi halinde gündeme gelmektedir. Tarafların hangi hallerde sözleşmeyi feshetmeye hakları olduğunu yukarıda detaylı olarak açıklamıştık. Bu hallerin dışında, *pacta sunt servanta* (ahde vefa) ilkesi gereği tarafların, sözleşmeyi

²⁶⁵ Petek, **a.g.e.**, s.360-361; Baştürk, **a.g.e.**, s.246; Cem, **a.g.e.**, s.123 vd.

²⁶⁶ Türk Borçlar Kanunu md.182.

²⁶⁷ TFF Tahkim Kurulu, E.2009/199, K.2009/308, T.21.05.2009 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 2008-2011**, s.350-356).

sürdürmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla sözleşmenin süresinden önce feshedilmesi sözleşmeye aykırılık teşkil etmekte ve böyle bir fesih, haksız fesih olarak nitelendirilmektedir. Haksız fesih nedeniyle karşı taraf uğradığı zararların tazminini sözleşmeye aykırı davranan taraftan talep edebilir. Haksız fesih haricinde, sözleşmeyle üstlenilen borçların hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumunda uğranılan zarar da tazminat sorumluluğuna yol açmaktadır.

Borçlar Kanununda hizmet sözleşmeleri için tazminat, haklı sebeple fesih ve haklı sebebe dayanmayan fesih için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Taraflardan birinin borca aykırı eylemleri nedeniyle sözleşme haklı nedenle feshedilirse borca aykırı davranan taraf, sebep olduğu zararı gidermek zorundadır (TBK md.437). Belirli süreli sözleşmenin işveren tarafından haksız olarak feshedilmesi durumunda işçi, sözleşme süresince kazanabileceği miktarı tazminat olarak talep edebilmektedir. İşçinin başka bir işten elde ettiği gelir tazminattan indirilmekte ayrıca hakim, tüm şartları değerlendirerek en çok işçinin altı aylık ücreti kadar bir tazminata hükmedebilmektedir (TBK md. 438).

İşçinin sözleşmeyle üstlendiği edimleri ifa etmemesi halinde, başka bir deyişle işçinin işe gitmemesi ve borcuna aykırı davranması durumunda, işveren, işçiden tazminat talep etme hakkına sahiptir. Borçlar Kanuna göre bu hak, işveren tarafından ancak işçinin işe gelmemesinden başlayarak otuz gün içinde dava veya takip yoluyla kullanılmak zorundadır (TBK md. 439).

Borçlar Kanununda genel tazminat sorumluluğu dışında kalan başka bir hal ise işçinin ölümüdür. Bu düzenlemenin farklı olmasının nedeni, işçinin ölümünde işverenin kusurlu olmamasına rağmen işverenin kanuni bir ödeme yükümlülüğü altında olmasıdır. Kanunda her ne kadar tazminat olarak adlandırılrsa da, bu yükümlülük tazminat değil kanuni bir ödeme yükümlülüğüdür. İşçinin ölümüyle sözleşme kendiliğinden sona ermekte ancak sözleşmenin kendiliğinden sona ermesine rağmen işveren, işçinin bakmakla yükümlü olduğu kişilere bir aylık ücret tutarını ödemek zorundadır. Hizmet ilişkisinin beş yıldan fazla sürmesi halinde, ödenecek miktar iki aylık ücret tutarındadır (TBK md. 440). Bu türde görülen özellik ödeme yapılması için zararın aranmamasıdır. Dolayısıyla futbolcunun eşi ve çocukları ya da bakmakla yükümlü olduğu kişiler herhangi bir ispat yükü olmaksızın ödemeyi talep etme hakkına sahiptir.

Talimatta, tazminata ilişkin herhangi bir madde bulunmamakla birlikte, sportif cezaları düzenleyen 30. maddede, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesiyle tazminat ödeme yükümlülüğün ortaya çıktığı kabul edilmiştir. TFF Talimatında tazminat yükümlülüğü düzenlenmemiş olsa da, FIFA'nın hazırladığı Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 17. maddesinde tazminat yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre, sözleşmeye aykırı davranan taraf tazminat ödeme yükümlülüğü altındadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinde herhangi bir hüküm bulunmaması halinde, tazminat ilgili ülkenin hukuku, futbol sporunun özellikleri, feshin koruma döneminde yapılıp yapılmadığı, sözleşmenin kalan süresi içinde ödenecek olan ücret, masraflar ve diğer sağlanacak ekonomik haklar gibi objektif kriterler göz önüne alınarak hesaplanmalıdır. FIFA Talimatına göre, profesyonel futbolcunun eski kulübüne karşı tazminat ödeme yükümlülüğünde yeni kulübü de müteselsil sorumludur. Ayrıca FIFA Talimatın 15. maddesinde, futbolcunun sportif nedenle sözleşmeyi feshetmesi halinde de tazminat yükümlülüğü bulunduğu düzenlenmiştir.

Adalet Divanı'nın Bosman kararından sonra futbol dünyasını en çok etkileyen ve tazminatın hesaplanma yöntemini ve bu konuda önemli ilkeleri ortaya koyan karar, Spor Tahkim Mahkemesi'nin verdiği Webster kararıdır. AB Komisyonu'nun baskısı sonucu transfer sisteminin değişmesi ve sözleşmelere koruma döneminin getirilmesi sonucu ortaya çıkan belirsizlik, bu karar ile çözülmeye çalışılmıştır²⁶⁸. Dolayısıyla bu karara, detaylı olarak yer vermenin gerekli olduğu kanaatindeyiz. Uyuşmazlık, İskoç futbolcu Andy Webster'ın Edinburgh kentinin Heart of Midlothian futbol kulübü ile arasındaki profesyonel futbolcu sözleşmesini feshetmesiyle ortaya çıkmıştır. Webster'ın iddiasına göre; 2006 yılında Heart kulübü, sözleşmesinin sona ermesine bir buçuk yıl kala sözleşme uzatmak için teklifte bulunmuş ancak Webster başka bir kulüpte oynamak istemesi nedeniyle bu teklifi reddetmiştir. Bunun üzerine, kulüp sahibiyle arası bozulan ve daha önceki sezonlarda sürekli ilk on birde yer alan futbolcu, kadro dışı bırakılmıştır. Kasıtlı olarak kadro dışı bırakıldığını düşünen Webster takımıyla olan sözleşmesini feshetmiş ve Wigan Athletic kulübüyle anlaşmıştır. Heart kulübünün çözüm için FIFA Uyuşmazlık

²⁶⁸ Sohrab Daneshku, "FIFA Article 17: Early Termination of Player Contracts", **World Sports Law Report**, C.5, S.5, 2007, s.14-15; Michael J. Beloff, "The Specificity of Sport- Rhetoric or Reality?", **International Sports Review**, S.4, 2012, s.101.

Çözüm Kurulu önüne getirdiği uyuşmazlıkta, futbolcunun ödemesi gereken tazminat 625.000 pound olarak hesaplanmıştır²⁶⁹.

Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Webster uyuşmazlığında, tazminatin hesaplanması hususunda kılavuz niteliğinde bir karar vermiştir. CAS, tazminatin hesaplanmasında öncelikle, profesyonel futbolcu sözleşmesinde yer alan hükümlerin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Sözleşmede hüküm yer almaması halinde, FIFA Talimatının 17. Maddesinde belirtilen kriterlere başvurulacağını ancak bu kriterlerin net bir hesaplama yöntemi sağlamadığını eklemiştir²⁷⁰. Kararda, koruma döneminin²⁷¹ bitmiş olması, haklı neden olmadan taraflara, tek taraflı fesih hakkı vermeyeceği²⁷² ve yetiştirme tazminatının ayrı bir tür olup sözleşmeye aykırılık halinde hükmedilecek tazminatla ilgili olmadığı açıklığa kavuşturulmuştur²⁷³. CAS, FIFA Talimatının kulüp lehine tazminatı düzenleyen hükmünde, kulübün futbolcunun antremanı ve gelişmesi için harcadığı tüm miktarların tazmin edilmesinin amaçlanmadığını, hesaplanacak olan tazminatla bu kalemlerin ilgili olmadığını belirtmiştir²⁷⁴. Ayrıca karara göre; kulüpler, yoksun kalınan karın futbolcunun pazar değerine eşit olduğunu belirterek bu miktarı tazminat olarak talep edemez. Çünkü böyle bir durumda futbolcunun değerinin kendi çabasıyla değil sadece kulübün çalışmalarına dayandığı gibi yanlış bir sonuca varılacaktır. Ayrıca bu durum, yetiştirme tazminatının istenebildiği uyuşmazlıklarda, kulübün çifte ödeme olarak sebepsiz zenginleşmesine neden olacaktır. Bu tarz yanlış bir yaklaşımın benimsenmesi halinde, futbolcular da piyasa değerlerindeki düşüşten dolayı kulüplerini sorumlu tutarak aradaki farkın tazmin edilmesini isteyebilirler. Sonuç olarak bu yaklaşım, gerçekçi, sürdürülebilir ve futbolun yararına olmayan bir sistemin oluşmasına neden olur²⁷⁵.

²⁶⁹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 04.04.2007, Hearts of Midlothian v Andy Webster & Wigan Athletic FC,

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/47936_15014.pdf, (23.01.2015).

²⁷⁰ Spor Tahkim Mahkemesi kararı (The Court of the Arbitration for Sport - CAS), 30.01.2008, Arbitration CAS 2007/A/1298 Wigan Athletic FC v/ Heart of Midlothian & CAS 2007/A/1299 Heart of Midlothian v/ Webster & Wigan Athletic FC & CAS 2007/A/1300 Webster v/ Heart of Midlothian, 30.01.2008,

<http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1298,%201299,%201300.pdf>, (23.01.2015), para.56.

²⁷¹ Koruma döneminin tanımı için bkz. “Sportif Cezalar”.

²⁷² Ibid, para. 53.

²⁷³ Ibid, para. 54.

²⁷⁴ Ibid, para. 5.

²⁷⁵ Ibid, para. 10, 55, 76-79.

CAS'ın dikkat çektiği bir başka nokta, koruma dönemi tamamlandıktan sonra, kulübün tazminat olarak futbolcunun eski kulübüne ödediği transfer ücretini talep edemeyeceği çünkü ödenen ücretin koruma döneminde amorti edildiği hususudur²⁷⁶.

Karara göre, belirlenecek olan tazminat, tarafları cezalandırıcı veya bir tarafın zenginleşmesine sebebiyet verecek miktarda olmamalıdır. Tazminat, futbolcu ve kulüp arasında dengeyi gözeterek ve futbol dünyasında istikrarın sağlanması için tarafların öngörebileceği şekilde hesaplanmalıdır²⁷⁷. Tazminat olarak futbolcu, sözleşmesindeki bakiye ücreti talep edebilmekte dolayısıyla hakkaniyete ve eşitliğe uygun bir çözüm olarak kulüp için de aynı miktarda tazminat belirlenmelidir. Bu durumda yüksek ücret alan futbolcular, kulüplerinden yüksek tazminat talep edebileceği gibi, aynı şekilde, kulüpleri de onlardan yüksek tazminat talep edebilecektir. CAS'ın öne sürdüğü bu yöntemin bir başka önemi ise sözleşmenin feshi halinde, taraflar, ödenecek olan tazminat miktarını öngörebilecektir²⁷⁸.

Tazminatın hesaplanması için getirdiği kriterlerden hepsinin aynı anda mı hesaba katılacağı yoksa bazılarının mı kullanılacağı veya hangi kriterlerin hangi durumlarda hesaba katılacağı hususlarında, FIFA Talimatının muğlak olduğu kanaatindeyiz. Çünkü tazminatın hesaplanması konusunda, futbolcunun öne sürebileceği kalemler kulübün öne sürebilecekleri yanında sınırlı kalmaktadır. Özellikle, kulübün yoksun kalacağı karın neye dayanarak belirleneceği ve bu belirlenen miktarın futbolcunun ekonomik geleceği üzerine etkisi kuşkuludur. Ayrıca görüşümüze göre; AB ve FIFA arasındaki tartışmalar sonucu getirilen koruma dönemi kurumu, iyi düzenlenmemiş ve dolayısıyla fesih hakkının kullanılma zamanı noktasında yanlış anlaşılmalara neden olmuştur. Kanımızca, TFF, bu belirsizliklere neden olmamak için FIFA Talimatında yer alan düzenlemeyi kendi talimatına almamış ve hesaplamayı Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na bırakmıştır. Bu bağlamda CAS kararı, tazminatın hesaplanmasında kılavuz niteliğindedir çünkü karar, taraflara eşit miktarda tazminat talep etme hakkı tanıyarak hem futbolcu ve kulüp arasındaki dengeyi sağlamış hem de tazminat miktarını öngörülebilir hale getirmiştir.

²⁷⁶ Ibid, para. 11.

²⁷⁷ Ibid, para. 73.

²⁷⁸ Ibid, para. 13 ve 86.

F. Sportif Cezalar

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi hukuki ve ekonomik sonuçlar doğuracağı gibi sportif sonuçlar da doğurabilir. TFF Talimatının 30. maddesinde, sözleşmenin haklı bir sebebe dayanmaksızın feshedilmesi halinde, haksız tarafa verilecek sportif cezalar düzenlenmiştir. Verilecek olan sportif cezanın tazminat ve cezai şart yükümlülüğüne herhangi bir etkisi bulunmaktadır.

Sportif cezaların belirlenmesinde koruma dönemi esas alınmaktadır. Koruma dönemi, profesyonel futbolcunun 28 yaşından önce ve sonra imzaladığı sözleşmelerde farklılık göstermektedir. Buna göre, futbolcunun 28 yaşından önce imzaladığı profesyonel futbolcu sözleşmeleri için 3 sezonluk veya 3 yıllık bir koruma dönemi, 28 yaşından sonra imzaladığı profesyonel futbolcu sözleşmeleri için ise 2 sezonluk veya 2 yıllık koruma dönemleri vardır. Bu dönemler sözleşmelerin yürürlüğe girdiği tarihte başlamaktadır. Koruma dönemi içerisinde futbolcu veya kulübün herhangi bir haklı nedene dayanmaksızın sözleşmeyi feshetmesi halinde sportif cezalar gündeme gelecektir. Koruma dönemleri haricinde haksız feshedilen sözleşmeler için ise sportif ceza verilmemekte ancak hukuki duruma uygun olan disiplin cezaları verilebilmektedir²⁷⁹. Opsiyonlu sözleşmelerde, opsiyon hakkının kullanılıp kullanılmayacağı öngörülemez olduğu için toplam süre değil ana süre esas alınarak koruma dönemi tespit edilir²⁸⁰. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin uzatılması veya yenilenmesi halinde ise koruma dönemi baştan başlar²⁸¹.

Sportif cezalar kendiliğinden uygulamaya konmaz ancak ceza verilmesini isteyen taraf Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na sportif ceza talebiyle başvurulmalıdır. Bu başvuruyu, TFF'nin kendisine yaptığı fesih bildiriminden başlayarak bunu takip eden transfer ve tescil dönemi sonuna kadar yapabilir. Bu süre hak düşürücü olup daha sonra sportif ceza talep edilemez²⁸².

Futbolculara uygulanacak olan sportif cezalar, altı ay süreyle resmi maçlardan men cezası ve ağırlaştırıcı sebep veya sebeplerin varlığı halinde on iki ay süreyle resmi maçlardan men cezasıdır. Sportif cezalar, futbolcuya ve ilgili kulüplere tebliğ edilmekte ve ilk devre verildiyse devre arasından sonraki ilk maçtan, ikinci devre

²⁷⁹ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.30(3).

²⁸⁰ Baştürk, **a.g.e.**, s.248.

²⁸¹ TFF, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı md.30(4).

²⁸² Ibid, md. 30(7).

veya sezonun bitmesinden sonra verildiyse takip eden yeni sezonun ilk maçından itibaren infaz edilmektedir²⁸³.

Futbolcuyu feshe yönelten diğer kulüplere de sportif ceza uygulanmaktadır. Buna göre, kulübüyle sözleşmesini haksız fesheden futbolcuyla sözleşme imzalayan kulüp futbolcuyu feshe yöneltmiş kabul edilir. Kulübün aksini ispat etmesi mümkündür. Futbolcuyu feshe yönelten kulübe, iki transfer ve tescil dönemi boyunca yeni transfer yapmaktan men cezası verilmektedir²⁸⁴. Ayrıca futbolcuyu feshe yönelten kulüp yetkilileri, futbolcu temsilcileri ve diğer futbolcuların bulunması halinde bu kişilere de sportif ceza uygulanabilmektedir²⁸⁵.

Dünya futbolunda gündeme gelen meşhur sportif cezalardan biri İngiliz Chelsea kulübü ve futbolcu Gael Kakuta'ya verilmiştir²⁸⁶. Fransız kulübü Lens'in yaptığı başvuru sonucu, FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Gael Kakuta'ya dört ay boyunca resmi maçlardan men cezası, Chelsea'ye de futbolcuyu haksız feshe yönelttiği için iki transfer dönemi boyunca transfer yasağı cezası vermiştir²⁸⁷. Chelsea kulübü, Lens ve Kakuta arasındaki sözleşmenin futbolcunun 18 yaşından küçük olduğu zamanda yapıldığı, FIFA kuralları gereği yapılan sözleşmenin profesyonel futbolcu sözleşmesi olarak nitelenemeyeceği ancak sözleşme vaadi olabileceği ve dolayısıyla geçerli bir profesyonel futbolcu sözleşmesi olmaması gerekçesiyle²⁸⁸ transfer yasağının kaldırılması için Spor Tahkim Mahkemesi'ne başvurmuştur. Spor Tahkim Mahkemesi de sözleşme vaadi şeklinde ve federasyonun şekil şartlarına uyulmadan yapılmış olan sözleşmenin geçerli bir profesyonel futbolcu sözleşmesi olmadığına ve dolayısıyla sona ermenin sonuçlarından sportif cezaların uygulanamayacağına hükmetmiştir²⁸⁹.

FIFA'nın Spor Tahkim Mahkemesi kararının açıklanmasına kadar transfer yasağı cezasının yürütmesini durdurması bu noktada dikkat çeken bir husus

²⁸³ Ibid, md. 30(2).

²⁸⁴ Ibid, md. 30(5).

²⁸⁵ Ibid, md. 30 (6).

²⁸⁶ FIFA, "Kakuta: DRC Decision Reached", 03.09.2009,

<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/administration/news/newsid=1097777/>, (20.01.2015).

²⁸⁷ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Kararı (Decision of the Dispute Resolution Chamber), 27.08.2009, <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/27/70/91/89733.pdf>, (20.01.2015), s.24.

²⁸⁸ Ibid, s.5.

²⁸⁹ Spor Tahkim Mahkemesi (karara ilişkin basın bildirisi), "Press Release – Chelsea FC, RC Lens and Gael Kakuta Have Reached an Agreement Before the Court of Arbitration for Sport", 04.02.2010, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/federation/01/16/65/25/cas_mediarelease.pdf, (20.01.2015).

olmuştur. Bu uygulama ilk olarak 2009 yılında İsviçre'nin Sion kulübüne verilen transfer yasağı cezasında gündeme gelmiştir²⁹⁰. Mısırlı Al Ahly kulübü ve futbolcu Essam El Hadary arasındaki sözleşmenin sona ermesine neden olduğu için FIFA tarafından Sion'a iki dönem transfer yasağı cezası verilmiştir²⁹¹. Ancak Sion Kulübü Spor Tahkim Mahkemesi'ne başvurmuş ve Spor Tahkim Mahkemesi nihai kararını verene kadar transfer yasağının yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir. Sion Kulübü bunun üzerine transfer döneminde altı futbolcu transfer etmiştir. Spor Tahkim Mahkemesi'nin nihai kararının Sion Kulübünün aleyhine olmasına rağmen kulüp transfer ettiği oyunculardan beşini UEFA Avrupa Ligi'nde Celtic kulübüne karşı oynamıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı Sion kulübü, UEFA Avrupa Ligi'nden ihraç edilmiştir. FIFA'ya karşı CAS ve İsviçre mahkemelerinde dava açan Sion'un talebi önce CAS tarafından daha sonra İsviçre Temyiz Mahkemesi tarafından reddedilmiştir²⁹². Bu konuda bir başka örnek ise 2005 yılında İtalyan Roma kulübünün aldığı transfer yasağıdır. Fransız kulübü Auxerre ve Philippe Mexes arasındaki sözleşmenin sona ermesine neden olduğu için FIFA tarafından iki dönem transfer yasağı alan Roma, Spor Tahkim Mahkemesi'ne başvurmuştur. Spor Tahkim Mahkemesi önce transfer yasağının yürütmesinin durdurulmasına karar vermiş ve nihai kararında da iki dönemlik yasağı tek döneme düşürmüştür²⁹³.

²⁹⁰ Daniel Geey, "Kakuta Who?", LawInSport, 19.01.2010,

<http://www.lawinsport.com/articles/employment-law/item/kakuta-who>, (20.01.2015).

²⁹¹ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 01.06.2010, CAS 2009/A/1880 FC Sion v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Al-Ahly Sporting Club & CAS 2009/A/1881 E. v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Al-Ahly Sporting Club, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1880.%201881.pdf>, (20.01.2015).

²⁹² FIFA, "FIFA Wins Case Against Sion Players", 18.11.2011,

<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/news/newsid=1544648/>, (20.01.2015); BBC, "FIFA Threaten Ban on Switzerland over Sion Transfer Ban", 17.12.2011, <http://www.bbc.com/sport/0/football/16231758>, (20.01.2015).

²⁹³ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 05.12.2005, TAS 2005/A/903 AJ Auxerre v Philip Mexes & AS Roma, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/902.%20903.pdf>, (20.01.2015).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN SPORTİF YARGI YOLUYLA ÇÖZÜMÜ

I. Genel Olarak Spor Uyuşmazlıklarının Çözümü

Sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan tüm uyuşmazlıklar spor uyuşmazlıkları olarak adlandırılmaktadır. Spor uyuşmazlıkları, konularına göre; disiplin uyuşmazlıkları, sporun yönetimine ilişkin uyuşmazlıklar, sözleşmelerden ve haksız fiillerden kaynaklanan uyuşmazlıklar olarak gruplara ayrılabilir. Çalışmamız, bu türlerden sözleşmelerden kaynaklanan spor uyuşmazlıkları grubunu ele almakta ve bu alt başlığın içerisinde de profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların nasıl çözüleceğine odaklanmaktadır²⁹⁴.

Genel olarak spor uyuşmazlıklarının çözümü için devlet mahkemelerine başvuru, sportif yargı ve tahkim yolu kullanılmaktadır. İlgili ülkenin kanunlarının imkân vermesi halinde devlet mahkemelerine başvurulabilmekte ancak genellikle spor uyuşmazlıklarının nitelikleri nedeniyle bu yol kanunlarla kapatılmakta ya da

²⁹⁴ Hatice Özdemir Kocasakal, **Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s.96; Erten, **a.g.e.**, s.198; Değişik sınıflandırmalar için bkz. Talat Emre Koçak, **Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007, s.25-27.

sınırlandırılmaktadır²⁹⁵. Bunun haricinde devlet mahkemelerine başvuru yolu, sportif yargı tarafından verilen kararların denetimi ve uyuşmazlıkların tahkim vasıtasıyla çözülüp çözülemeyeceği konusunda çıkan uyuşmazlığın çözümü için kullanılabilir²⁹⁶.

Sportif yargı, ulusal ve uluslararası federasyonların bünyesinde kurulan kurullar ve mekanizmalar vasıtasıyla, bu federasyonlara bağlı kulüp, sporcu ve diğer ilgili kişiler arasında çıkan uyuşmazlıkları çözümlmeyi amaçlar. Federasyonların muhtemel sportif uyuşmazlıkların özellikleriyle ilgili daha detaylı bilgiye ve tecrübeye sahip olmaları nedeniyle sportif yargı, uyuşmazlıkların çözümünde çokça tercih edilmektedir. Bu husus, uyuşmazlıkların çözümünde avantaj sağladığı gibi çözüm mekanizmalarının bağımsız ve tarafsız olamaması nedeniyle dezavantaj da yaratmaktadır. Çünkü çözüm kurulları, federasyon yapılanması içinde yer alan ve hiyerarşik olarak federasyonlara bağlı kurullar olarak yapılandırılmaktadır. Sportif yargı çözüm kurullarına, tahkim kurulu, tahkim heyeti gibi isimlerin verilmesi bu noktada karışıklığa neden olmakta ve bu kurulların tarafsız ve bağımsız yargı mercileri olduğu izlenimini oluşturmaktadır. Bazı hukuk düzenlerinde, sportif yargının kendi yetki alanı dâhilinde münhasır yetkiye sahip ve dolayısıyla devlet yargısını bertaraf edebilecek nitelikte yapılandırıldığı görülmektedir²⁹⁷.

Tahkim yolunun uluslararası ticarete ilişkin uyuşmazlıklarda çokça kullanılması nedeniyle belirli bir standarda ulaşmış olması ve kimi avantajlar sağlaması dolayısıyla sportif uyuşmazlıklarda da tercih edilmektedir. Spor uyuşmazlıklarının çözümünde tahkim yolu, çabukluk, uzmanlık, tarafsızlık, gizlilik ve yeknesaklık bakımından avantaj sağlamaktadır. Uzmanlardan oluşan hakem heyetleri ile devlet yargısına göre daha çabuk ve isabetli çözümler sağlanabilmektedir. Sağlanan çözümler, yargılamanın kamuya açık olmaması nedeniyle tarafların gizlilik beklentisini de karşılamaktadır. Ayrıca devlet yargısı, ulusal hukuk kurallarını ön planda tutmaktayken tahkim bunun aksine, ulusal hukuk sistemi dışında spora özgü kurallara (*lex sportiva*) göre karar vermektedir. Tahkimin, sportif yargıya göre sağladığı önemli avantaj ise tarafsızlıktır. Hakemler,

²⁹⁵ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.97-98, Erkan Küçükgüngör, “Türk Spor Yargılaması”, **Spor Hukuku Dersleri**, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, s.305.

²⁹⁶ Ziya Akıncı, **Milletlerarası Tahkim**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s.110; İsmail Altay, “Sporda Uyuşmazlıkların Alternatif Çözümü ve Türk Futbolunda Tahkim”, **Spor Hukuku Tezleri**, Editör: Kısmet Erkiner, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, s.44.

²⁹⁷ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.100-102.

federasyonlarla bağlantılı olmayan tarafsız kişilerden seçilebileceği için verilen kararların da tarafsızlık açısından avantaj sağlayacağı açıktır²⁹⁸.

Çalışmamız, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünü ele almaktadır. Bu uyuşmazlıkların çözümü için ulusal çözüm mekanizması mevcut olmakla birlikte, sözleşme taraflarından bir tanesinin yabancı olması halinde uluslararası çözüm mekanizması devreye girmektedir. Bilindiği üzere, futbol kulüpleri, TFF'nin belirlediği sayıda yabancı futbolculayla sözleşme yapabilmekte, aynı şekilde T.C. vatandaşı profesyonel futbolcular da yabancı kulüpler ile sözleşme yapabilmektedir. FIFA, yabancı futbolcuların ya da kulüplerin haklarını temin etmek amacıyla kendi bünyesinde kurmuş olduğu mekanizmalarda yabancılık unsuru bulunan uyuşmazlıklara çözüm getirmektedir²⁹⁹. Bu noktada, uyuşmazlıkların çözüm yolları, ulusal ve uluslararası çözüm yolu olarak iki ayrı alt başlıkta incelenecektir.

II. Ulusal Sportif Yargı Yolu

17.03.2011 tarih ve 6214 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Anayasanın 59. maddesinin başlığı “Sporun geliştirilmesi” iken “Sporun geliştirilmesi ve tahkim” şeklinde değiştirilmiş ve spor federasyonunun spor faaliyetlerine ilişkin kararlarına karşı tahkime başvurma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca tahkim kararlarına karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağını belirterek kararların kesin olduğu eklenmiştir³⁰⁰:

“Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”

Ağustos 2015'te TFFS'de yapılan değişiklikten önce, spor uyuşmazlıklarının çözümünde başvurulacak yolu tespit etmek için yukarıda belirttiğimiz spor uyuşmazlıklarının konulara göre sınıflandırılması hususu büyük önem taşımaktaydı. Anayasada yer alan düzenleme ile mahkemelerin yetkisi bertaraf edilerek zorunlu

²⁹⁸ Akıncı, **a.g.e.**, s.28 vd.; Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.142 vd.

²⁹⁹ Genç, **a.g.e.**, s.170-171.

³⁰⁰ RG 29.03.2011 – 27889.

tahkim yolu öngörülmüş ancak bu sporun yönetimi ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklarla sınırlandırıldığından dolayı sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar, devlet mahkemelerinde veya tarafların irade uyumu ile başvurabilecekleri ihtiyari tahkim yoluyla çözülebilmekteydi³⁰¹. Bu noktada profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü zorunlu tahkimin kapsamı haricinde kalmaktaydı. Ancak Ağustos 2015'te TFF Statüsü'nde yapılan değişiklik ile TFF sportif yargısına başvuru yolu zorunlu hale getirilmiştir. Değişiklikten önce, sözleşmeden kaynaklanan bir uyuşmazlığın ortaya çıkması halinde, tarafların Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun (UÇK) yetkisini tanıyıp tanımama serbesti bulunmaktaydı ancak değişiklik ile TFF UÇK'nın yetkisi münhasır hale getirilmiştir. UÇK, profesyonel futbolcu sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde yetkili, TFF bünyesinde yer alan bir hukuk kuruludur³⁰²:

“Uyuşmazlık Çözüm Kurulu,

a) Kulüpler,

b) Kulüpler ile futbolcular, profesyonel teknik adamlar, antrenörler, futbol menajerleri, futbol menajerleri ile futbolcular, profesyonel teknik adamlar, antrenörler, arasında sözleşmeden doğan futbolla ilgili tüm uyuşmazlıkları, taraflarının başvurusu üzerine münhasıran görevli ve yetkili olarak inceler ve karara bağlar. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Hakem Heyeti tarafından verilen kararlar, Tahkim Kurulu'na itiraz edilmemesi ya da itiraz üzerine verilen Tahkim Kurulu kararı ile kesinleşir”.

UÇK, sportif ceza ve yetiştirme tazminatından kaynaklanan uyuşmazlıklarda da münhasır yetkilidir. Sportif cezaların futbol disiplini, yetiştirme tazminatının ise futbolun yönetimi dâhilinde olmasından dolayı Ağustos 2015 değişikliğinden öncede UÇK'nın yetkisi kapsamında kalmaktaydı.

Sonuç olarak, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, taraflar devlet yargısı yoluna başvurabilme imkânı kalmamıştır³⁰³. Devlet yargısına başvuruda, hizmet sözleşmesine ilişkin dava ve

³⁰¹ Kahraman Berk, “Türkiye Futbol Federasyonu'na Çözümlenen Uyuşmazlıkların Niteliği Bakımından Değerlendirilmesi”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C.25-26, S.1-2, 2005, s.73 vd.

³⁰² TFF Statüsü md.56(1).

³⁰³ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.122.

takiplere uygulanan usul söz konusu olmaktaydı. Ancak devlet yargısında spora özgü özellikler genellikle göz ardı edilmekte ve futbolun iç dinamiklerine aykırı kararlar ortaya çıkmaktaydı.

A. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

TFF nezdinde oluşturulmuş olan sportif yargı yolu iki kademelidir. Futbolcu veya kulüp, sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlığın çözümünde sportif yargı yolunu seçerse ilk derece hukuk kurulu olarak öncelikle Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na ve daha sonra Tahkim Kurulu'na başvurabilmektedir.

05.05.2009 Tarihli ve 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile UÇK'nın hukuki çerçevesi çizilmiş, TFF Statüsü ile genel olarak görev ve yetkileri, üye seçimi usulü ortaya konmuş ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı ile çalışma usul ve esasları ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

1. Oluşumu

UÇK, TFF Yönetim Kurulunun belirlediği 5 kişilik Başkanlar Kurulu ve Kulüpler Birliği Vakfı'nın, Profesyonel Futbolcular Derneği'nin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği'nin önerdiği ve TFF Yönetim Kurulu'nun onaylayacağı hakemlerden oluşmaktadır. Kulüpler Birliği Vakfı, Profesyonel Futbolcular Derneği ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği ayrı ayrı en fazla 25 aday önerebilmektedir. Başkanlar Kurulu üyeleri ve hakemler en az 5 yıllık mesleki tecrübeye sahip hukukçu olmak zorundadır. Başkanlar Kurulu ve seçilen hakemlerin görev süresi TFF Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlıdır³⁰⁴.

TFF Kanunu, Statüsü ve talimatlarda hakemlerin görevlerinde bağımsız oldukları belirtilmektedir. Ancak Başkanlar Kurulu'nda yer alan ve uyuşmazlık üzerine kurulacak olan hakem heyetine başkanlık yapacak olan üyeler, Yönetim Kurulu tarafından seçilmekte, görev süreleri Yönetim Kurulu'nun görev süresine bağlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından TFF'nin saygınlığını zedelemeleri halinde geçici veya sürekli olarak listeden çıkartılabilmektedir³⁰⁵. Kural olarak hakemler, uyuşmazlığın çözümüyle ilgili resmi sıfatı ve otoritesi bulunmayan kişiler

³⁰⁴ TFF Statüsü, md.55 ve TFF UÇK Talimatı, md3.

³⁰⁵ Ibid.

arasından tarafların iradesiyle seçilerek uyuşmazlığı çözümleme görevi üstlenmiş olması gerekmektedir³⁰⁶. UÇK hakemleriyle ilgili düzenlemelerin, hakemlerin görevlerinde bağımsız olması ilkesini zedelediği kanaatindeyiz. Özellikle saygınlık gibi muğlak bir kritere dayanarak hakemlerin görevlerine son verilebilmesi, Yönetim Kurulu'na hakemler karşısında geniş bir yetki vermektedir. Buna rağmen UÇK sportif yargılamasını, genel olarak, kapalı hakem seçimine dayalı bir tahkim yargılaması olarak nitelemek mümkündür³⁰⁷.

2. Başvuru ve İnceleme Usulü

UÇK, sportif yargı incelemesinde dört aşamalı bir usul izlemektedir. Bunlar; başvurunun UÇK Kordinatörlüğü tarafından ön incelemeden geçirilmesi, hakem heyetinin oluşturulması, dilekçeler teatisi ve hakem heyetinin esas incelemesidir.

Futbolcu veya kulübün yazılı bir taleple uyuşmazlığın çözümü için UÇK'ya başvuruda bulunmasıyla ilk aşama başlamaktadır. Başvuru dilekçesine başvuru harcının yatırıldığına dair makbuzun da eklenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde başvuru dikkate alınmayacak ve yapılmamış sayılacaktır. Başvuru harcı, parasal uyuşmazlıklarda dava konusu değer %3'ü ve parasal olmayan uyuşmazlıklarda her sezon başından TFF Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek olan maktu miktardır. Başvuru dilekçesinde yer alması gereken unsurlar, Temmuz 2015'de düzenlenen UÇK Talimatı'nın 6. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- “a) Tarafların adı, soyadı veya unvanı ve adresleri ile varsa faks numaraları ve e-posta adresleri.*
- b) Varsa temsilcilerinin adı, soyadı ve adresleri,*
- c) Uyuşmazlıkla bağlantılı olduğu iddia edilen diğer kişilerin adı, soyadı veya unvanı ve adresleri,*
- ç) Uyuşmazlık konusunun değeri,*

³⁰⁶ Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku**, Değiştirilmiş 18. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007,s.851; İlhan Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975, s.65; Mustafa Çenberci, “Hakemlerin Tayin Usulü ve Ücreti”, **Tahkim: IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası; Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara, Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1965, s.124; İnci Bıçkın, “Hakem Sözleşmesi ve Hakem Yargılaması”, **TBB Dergisi**, S.67, 2006, s.382.

³⁰⁷ Ümit Orhan, “Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun İhtiyari Hakem Heyeti Olarak Verdiği Kararlara İtiraz Mercii”, **Spor Hukuku Yazıları – Av. Kısmet Erkiner Armağanı**, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, s.230.

- d) Davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri,
- e) İddia edilen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği,
- f) Açık bir şekilde talep sonucu,
- g) Davacının, varsa kanuni temsilcisinin veya vekilinin imzası.
- ğ) Uyuşmazlık için, hakem listesinden seçtiği hakemin adı, soyadı ve ünvanı.
- h) Öngörülen başvuru harcının yatırıldığına dair belge örneği.”

Yukarıda belirtilen unsurları içeren başvuru dilekçeleri karşı taraf sayısından bir fazla olarak UÇK’ya sunulmak üzere UÇK Koordinatörlüğü’ne verilmektedir³⁰⁸. İlk aşamada, UÇK’nın işlevini yerine getirmesinde en önemli rolü oynayan organ UÇK Kordinatörlüğü’dür. Koordinatörlük, dilekçelerde yukarıda belirtilen zorunlu unsurların olup olmadığını inceler ve eksiklik bulunması halinde dilekçeyi, başvuruda bulunan tarafa 7 gün içerisinde eksikliklerin giderilmesi için iade eder. Bu süre içerisinde eksiklikler giderilmezse başvuru yapılmamış sayılır. Eksikliklerin bulunmaması ya da süresinde giderilmesi halinde Koordinatörlük, taraflar tarafından gösterilecek iki hakemin ücretinin belirlenmesi için dosyayı UÇK Başkanlar Kurulu’na tevdi etmektedir. Koordinatörlük, Başkanlar Kurulu tarafından belirlenen hakem ücretlerinin 3 gün içerisinde ödenmesi için başvuruda bulunan tarafa bildirimde bulunur. Bu süre içerisinde hakem ücretlerinin ödenmesi halinde ikinci aşamaya geçilir ancak ücretler ödenmezse başvuru yapılmamış sayılır³⁰⁹.

İkinci aşama olan dilekçeler teatisi, başvuru dilekçesinin Koordinatörlük tarafından uyuşmazlığın karşı tarafına tebliğ etmesiyle başlar. Davalı tarafın 7 gün içerisinde başvuru dilekçesiyle ortak olan zorunlu unsurları ve seçtiği hakemi içeren cevap dilekçesini vermesi gerekmektedir.

Cevap dilekçesinde eksikliklerin bulunması ve hakemin belirtilmemiş olması durumunda davalı tarafa eksikliklerin giderilmesi için 7 günlük ek bir süre verilir. Bu süre içerisinde davalı taraf, hakem belirtme haricindeki eksiklikleri tamamlamazsa cevap dilekçesi vermemiş sayılmaktadır. Ancak davalı taraf hakemini seçmezse bu

³⁰⁸ UÇK Talimatı md. 6.

³⁰⁹ Ibid, md.7.

durumda davalı adına hakem, UÇK Başkanlar Kurulu tarafından seçilmektedir³¹⁰. Cevap dilekçesinin davacıya tebliği ile ikinci aşama sona ermektedir. Bu aşamada, tarafların replik veya düplik dilekçesi verip veremeyeceklerine ilişkin herhangi bir düzenleme UÇK Talimatı'nda bulunmamaktadır. Ayrıca 24.08.2011 Tarihli TFF UÇK Talimatı'nın aksine, UÇK Talimatı'nda boşluk bulunan hallerde HMK'nın ilgili düzenlemelerinin uygulanacağına dair açık bir ifade de bulunmamaktadır. Tüm bunlara karşın HMK'nın, dilekçeler teatisi aşaması başta olmak üzere UÇK yargılaması usulünde boşluk bulunan hallerde uygulanabileceği görüşündeyiz.

Dilekçeler teatisinin tamamlanması üzerine Koordinatörlük, dosyayı soyadına göre görev sırası kendinde olan UÇK Başkanlar Kurulu üyesine tevzi etmektedir. Bu üyenin başkanlığı ve taraflarca seçilmiş iki hakemle birlikte hakem heyeti kurulmuş olmaktadır³¹¹. Başkan dahil olmak üzere hakem heyeti üyeleri, tarafsızlıklarından ciddi şüpheyi gerektirecek haklı sebeplerin varlığı halinde kendiliğinden çekilmek zorundadır. UÇK Talimatı'nın 9. Maddesinde yer alan aşağıdaki sebeplerin varlığı halinde haklı sebebin olduğu kabul edilmektedir:

- a) *Uyuşmazlık ile doğrudan veya dolaylı olarak, kişisel ya da bir tüzelkişinin organı olarak ilgili ise,*
- b) *Uyuşmazlık, geçmişte veya hâlihazırda üyesi bulunduğu ya da kurullarında görev aldığı bir kulüple ilgili ise,*
- c) *Uyuşmazlığın tarafları ile arasında üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil olmak üzere) kan veya kayın hısımlığı (sıhrî hısımlık) söz konusu ise,*
- ç) *Uyuşmazlığın tarafları veya temsilcileri ile arasında maddi menfaat birliği veya yakın ilişki söz konusu ise.*

Hakem heyeti üyeleri, kendiliğinden çekilebilecekleri gibi tarafların iddiası üzerine de çekilebilmektedir. Tarafların, başkan ve üyelerden birinin tarafsızlığıyla ilgili ciddi şüphe gerektirecek haklı sebebi öğrenmeleri üzerine 7 gün içinde UÇK Başkanlar Kurulu'na yazılı olarak bildirmeleri gerekmektedir. Bu bildirim üzerine, UÇK Başkanlar Kurulu durumu oylayarak bir karara varır ve bu karara karşı itiraz

³¹⁰ Ibid.

³¹¹ Ibid, md.8.

ancak hakem heyetinin nihai kararı ile birlikte TFF Tahkim Kurulu'na yapılabilmektedir³¹².

Hakem heyetinin oluşturulması üzerine sonraki aşama olan hakem heyeti incelemesine geçilmektedir. Bu aşamada heyet, ilk önce kendi görevi hakkında inceleme yapar ve kendini görevsiz görmesi halinde dosya yetkili mercie gönderilerek durum taraflara bildirilmektedir. Görev incelemesinden sonra, öncelikli olarak ehliyet, menfaat ve süre incelemesi yapılmakta ve eksiklik tespit edilmesi halinde başvuru reddedilmektedir³¹³.

Hakem heyetinin incelemesi kural olarak dosya üzerinden yapılmaktadır. Ancak hakem heyeti gerekli görürse duruşma yapılmasına ve hatta duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir. Ayrıca taraflardan en az birinin talebi üzerine duruşma yapılması zorunludur³¹⁴. Duruşmada izlenecek olan usul hakkında UÇK Talimatı'nda herhangi bir düzenleme bulunmadığı için bu durumda HMK'nın ilgili düzenlemeleri ışığında duruşma yapılması gerekmektedir.

Hakem heyeti, ilgilinin talepte bulunması ve telafisi imkânsız zararlar doğması ihtimali varsa ihtiyati tedbir kararı verebilmektedir. Bu durumda heyet, yargılamanın seyrini ve futbolun kendine özgü yapısını dikkate almak durumundadır. Ayrıca gerekli görmesi halinde hakem heyeti, ihtiyati tedbir kararı için uygun bulduğu miktar ve türde teminat gösterilmesini isteyebilmektedir³¹⁵.

UÇK sportif yargılamasının son aşamasında oluşturulan hakem heyeti, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, TFF Statüsü, TFF Talimat ve Düzenlemeleri ile FIFA ve UEFA kurallarını esas alarak Türk maddi hukukuna göre karar vermekte ve uyuşmazlığı çözüme kavuşturmaktadır³¹⁶. Hakem heyeti kararlarını oy çokluğu ile almaktadır ve başkan ve üyelerin çekimser oy vermesi mümkün değildir. Heyet başkanının oyu diğer üyelerin oyu ile eşittir ancak başkan oyunu en son verir³¹⁷. Hakem heyeti gerekçeli kararını başvuru tarihinden itibaren en geç 4 ay içinde vermek zorundadır ancak haklı sebeplerin varlığı halinde hakem heyeti birer aylık dönemler halinde

³¹² Ibid, md.9.

³¹³ Ibid, md.10.

³¹⁴ Ibid.

³¹⁵ Ibid, md.19.

³¹⁶ Ibid, md.17.

³¹⁷ Ibid, md.10-11.

uzatabilir³¹⁸. Belirtilen bu uzatma işleminin kaç dönem devam ettirilebileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme UÇK Talimatı'nda yer almamaktadır ve dolayısıyla bu durum taraflar açısından olumsuzluk yaratabilecek niteliktedir.

UÇK Talimatı, hakem heyetleri tarafından verilen kararlara karşı taraflara TFF Tahkim Kurulu'na başvurma hakkı tanımıştır. Ağustos 2015 değişikliğinden önce *Orhan*, TFF Statüsü ve UÇK Talimatı ile TFF Kanunu ve HMK'ya yapılan atıflar arasında bağdaşmazlık olduğunu belirterek devlet yargısına başvurulamayacağını ve dolayısıyla UÇK kararlarına karşı HMK dâhilinde iptal davası açmanın mümkün olmadığını, sadece Tahkim Kurulu'na itiraz edilebileceğini öne sürmüştür. Yazar, Tahkim Kurulu'na yapılacak olan itiraz ve HMK dâhilinde açılacak olan iptal davasının farklı usullere tabi olan ve farklı sürelerde, farklı mercilere başvuruyu gerektiren kanun yolları olmasından dolayı bu yollardan sadece birine başvurma mümkün olduğu sonucuna varmıştır³¹⁹.

B. TFF Tahkim Kurulu

5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluşu Hakkında Kanun ile Tahkim Kurulu'nun hukuki çerçevesi belirlenmiş, TFF Statüsü ile genel olarak görev ve yetkileri ortaya konmuş ve Tahkim Kurulu Talimatı ile çalışma usul ve esasları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

TFF sportif yargısının ikinci kademesini Tahkim Kurulu oluşturmaktadır. İlk aşama olan UÇK yargılaması yerine doğrudan Tahkim Kurulu'na başvuru yapılması imkanı bulunmamaktadır. Tahkim Kurulu, TFF'nin tüm kurullarının vermiş olduğu kararların, Yönetim Kurulu'nun vermiş olduğu kararların ve çıkarmış olduğu talimatların kanunlara, TFF, UEFA ve FIFA ana statülerine uygunluğunu denetleyen nihai karar merciidir. Ancak tarafların ihtiyari olarak TFF sportif yargısına başvurdukları uyuşmazlıklarda, Tahkim Kurulu'nun vermiş olduğu kararlar kural olarak nihai nitelikte değildir. Dolayısıyla, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, kısıtlı hallerin varlığı halinde, Tahkim

³¹⁸ Ibid, md.12.

³¹⁹ Orhan, UÇK, s.230 vd.

Kurulu'nun vermiş olduğu kararlara karşı devlet yargısına başvurma imkanı bulunmaktadır³²⁰.

1. Oluşumu

Tahkim Kurulu, bir başkan, 6 asil ve 6 yedek üyeden oluşmakta ve başkan ve üyeler, TFF Başkanı tarafından önerilmekte ve Yönetim Kurulu tarafından seçilmektedir. Seçilecek olan başkan ve üyelerin hukuk fakültesi mezunu ve 5 yıllık deneyime sahip olma zorunluluğu da bulunmaktadır. Ayrıca TFF kurullarınca cezaya çarptırılmış olan kişiler ve başka federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görev alan kişiler Tahkim Kurulu'na seçilemezler³²¹.

Tahkim Kurulu'nun görev süresi TFF Yönetim Kurulu'nun görev süresiyle sınırlıdır. Başkan ve üyeler, Yönetim Kurulu tarafından seçilmekte ve görev süresi bakımından Yönetim Kurulu'na bağlı olmasına rağmen başkan ve üyeler görevden alınamamaktadır³²².

UÇK sportif yargılamasındaki oluşum ve usul kurumsal tahkime benzemekten, Tahkim Kurulu'nun oluşumu bakımından aynı saptamayı yapmak kanımızca mümkün değildir. TFF Kanunu, Statüsü ve talimatlarda Kurul'a, "Tahkim Kurulu" adı verilmiş, Kurulun görevinde bağımsız olduğu ve üyelerin istifa etmedikçe görevden alınamayacağı belirtilmiştir. Ancak Kurulda görev alacak kişilerin TFF Başkanı'nın teklifiyle Yönetim Kurulu tarafından seçilmesi, görev sürelerinin Yönetim Kurulu'nun görev süresiyle sınırlı olması nedenleriyle TFF ile organik ve hiyerarşik bağı bulunduğu ortadadır³²³. Ayrıca Tahkim Kurulu üyelerine huzur hakkı ödenmesi ve bu ödeme miktarını her sezon başında Yönetim Kurulu'nun

³²⁰ TFF Statüsü md.63, TK Talimatı md.14.

³²¹ TFF Statüsü md.61; TK Talimatı md.3.

³²² Ibid.

³²³ Aytaç Özelçi, **Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2010, s.149; Hüseyin Alpay Köse, "Türk Spor Tahkim Mahkemesi (Projesi)", **Spor Hukuku Yazıları – Av. Kısmet Erkiner Armağanı**, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, s.10; Taner Ayanoglu, "Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği", **TBB Dergisi**, S.74, 2008, s.56-57; Cenk Akil, "Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun Yapısı ve Kararlarının Hukuki Niteliği", **MÜHF Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.3, 2013, s.389-390; bu hususla ilgili CAS kararı için bkz. Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 09.02.2007, CAS 2006/O/1055 *Del Bosque v. BJK*, <http://www.managingsport.com/files/MgSport-Del%20Bosque%20vs%20Besiktas.pdf>, (11.02.2015).

belirlenmesi bağımsızlığı zedelemektedir³²⁴. Teknik olarak “tahkim” terimini kullanmak için uyuşmazlığın çözümüyle ilgili resmi sıfatı ve otoritesi bulunmayan kişi ve kişilerin tamamen tarafların iradesiyle seçilerek uyuşmazlığı çözümleme görevi üstlenmiş olması gerekmektedir³²⁵. Dolayısıyla Kurul’un yaptığı yargılamanın hukuk tekniği bakımından tahkim yargılaması olarak nitelendirilemeyeceği kanaatindeyiz.

2. Başvuru ve İnceleme Usulü

Futbolcu veya kulüp, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, UÇK’nın vermiş olduğu kararın kendisine ulaşmasından itibaren 7 gün içinde yazılı olarak Tahkim Kurulu’na itirazda bulunabilir. 7 günlük süre içerisinde yargılama harcının da yatırılması gerekmektedir³²⁶. Harç, dava konusunun parasal değeri bulunması halinde bu değer %2’si, parasal değeri bulunmadığı durumlarda ise her sezon başı Yönetim Kurulu tarafından belirlenen maktu miktardır³²⁷. Harcın zamanında yatırılmaması durumunda başvuru süre yönünden reddedilmektedir³²⁸. Başvuru, kulüp, futbolcu ve tarafların temsilcileri tarafından yapılabilmektedir ancak yürürlükten kalkan Talimatta kulübü temsilen sadece başkanlar başvuru yapabilmekteydiler³²⁹.

Başvurular, Tahkim Kurulu Koordinatörü’ne ulaştırılır ve bu bakımdan UÇK Sekreteryası’nın üstlenmiş olduğu görevin benzerini Tahkim Kurulu’nda Koordinatör yerine getirmektedir.

³²⁴ Erten, **a.g.e.**, s.220-221.

³²⁵ Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku**, Değiştirilmiş 18. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007,s.851; İlhan Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975, s.65; Mustafa Çenberci, “Hakemlerin Tayin Usulü ve Ücreti”, **Tahkim: IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası; Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara, Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1965, s.124; İnci Biçkin, “Hakem Sözleşmesi ve Hakem Yargılaması”, **TBB Dergisi**, S.67, 2006, s.382.

³²⁶ TK Talimatı md.7.

³²⁷ Ibid, md. 22.

³²⁸ TFF Tahkim Kurulu, E.2004/237, K. 2005/5, T.14.01.2005 (TFF, **Tahkim Kurulu Örnek Kararları 1998-2003**, TFF Yayınları, Ocak 2004, s.237-238).

³²⁹ Erkan Küçükgüngör, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararları’nın Niteliği”, **AÜHFD**, C.50, S.2, 2001, s.139.

Tahkim Kurulu'na yapılacak yazılı başvurunun içeriği, HMK'nın dava dilekçesine ilişkin hükümlerine paralel olarak düzenlenmiştir. Buna göre başvuru dilekçesi aşağıda belirtilen şekilde hazırlanmalıdır³³⁰:

“Dilekçede, tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, unvanı, adresleri, başvurularının konusu, dayandıkları maddi vakıalar, delilleri ve talepleri yer alır.

Ayrıca, başvuru konusu kararların ya da belgelerin asılları veya örnekleri dilekçeye eklenir. Dilekçe ve ekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Başvuru sahibi, başvuru harcını yatırmak ve makbuzunu dilekçesine eklemek zorundadır. Harcı yatırılmamış başvurular reddedilir.”

Başvurunun Kurul'a ulaşmasından sonra ilk inceleme için bir üye belirlenmektedir. İlk inceleme iki aşamada tamamlanmaktadır. İlk aşamada seçilen üye, başvurudaki şekli eksiklikleri inceler ve eksikliklerin tamamlanması için başvuruda bulunan tarafa 5 günlük kesin süre tanınır. Bu süre içerisinde eksikliklerin giderilmemesi hak düşümüne neden olmaz ancak başvuru yapılmamış sayılır. İlk incelemenin ikinci aşamasında başvuru, görev, merci atlaması, ehliyet, menfaat, harç ve süre bakımından incelenir. Daha önce de belirttiğimiz üzere, taraflar UÇK'ya başvurmadan uyuşmazlığı doğrudan Tahkim Kurulu önüne taşıyamazlar. Böyle bir başvurunun yapılması merci atlamasına neden olur ve Tahkim Kurulu dosyayı ilgili merciye gönderir³³¹. Kanımızca bu durumda, başvurunun UÇK Sekreteryasına gönderilmesi ve harç yatırılmışsa ilgili tarafa iadesi gerekmektedir. İlk inceleme tamamlandıktan sonra dilekçe karşı tarafa ve varsa üçüncü kişilere tebliğ edilir³³². Karşı tarafın bu dilekçeye 7 gün içinde cevap verme hakkı bulunmaktadır³³³.

Dilekçeler teatisinin tamamlanmasıyla Tahkim Kurulu dosyayı incelemek için toplanır. Tahkim Kurulu'nun toplantı yeter sayısına ulaşması için 5 asıl üyenin

³³⁰ TK Talimatı md. 6(2-4).

³³¹ Baştürk, **a.g.e.**, s.260.

³³² TK Talimatı md. 8.

³³³ TK Talimatı md. 9; Baştürk, **a.g.e.**, s.261.

katılımı gerekmektedir. Duruşma yapıp yapılmaması ve yapılacak ise duruşmaların gizliliği, Tahkim Kurulu'nun takdirine bırakılmıştır³³⁴.

Talep edilmesi halinde Tahkim Kurulu, UÇK'nın verdiği kararların yürütülmesinin durdurulmasına karar verebilmektedir³³⁵. Kurul, kararlarını oy çokluğu ile almakta ve üyelerin çekimser oy kullanma hakkı bulunmamaktadır. Oyların eşit olması halinde Başkan'ın verdiği oy kararın belirlenmesinde esas alınmaktadır³³⁶. Verilecek olan karar, başvurunun reddi, kısmi veya tamamen kabulü ya da UÇK'nın verdiği kararın değiştirilmesi şeklinde olabilir³³⁷. Tahkim Kurulu'nun almış olduğu kararların gerekçeli olarak muhalefet şerhleri ve gerekçeleri de eklenerek başvuru tarihinden itibaren 3 ay içinde taraflara tebliğ edilmesi gerekmektedir³³⁸.

Anayasa madde 59'da yer alan düzenlemeye göre, Tahkim Kurulu kararları kesindir³³⁹. Tahkim Kurulu Talimatı'nın 14. maddesinde ise, kararların kesin olduğu; idari veya yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari veya yargısal mercilere de başvurulamayacağı belirtilmiştir.

III. Uluslararası Sportif Yargı Yolu

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, ihtiyari tahkim hariç, uluslararası çözüm yoluna başvurmak için sözleşmenin uluslararası niteliğe haiz olması ve ulusal düzeyde adil yargılanma hakkını güvence altına alan bir tahkim sisteminin mevcut olmaması gerekmektedir. Bu bağlamda adil yargılanma güvencesi, sözleşme taraflarının eşit temsili ilkesine dayanan bağımsız bir tahkim mekanizmasının varlığı halinde mümkündür. Yabancılik unsuru bulunan ve yetkili ulusal sportif yargı düzeninin bu niteliğe sahip olmaması halinde uluslararası çözüm yoluna başvurmak mümkündür³⁴⁰.

³³⁴ TK Talimatı, md.11.

³³⁵ Ibid, md. 20.

³³⁶ Ibid, md.12.

³³⁷ Ibid, md.15; Küçükgüngör, **Tahkim Kurulu**, s.140; Kadirbeyoğlu, **a.g.e.**, s.54, Koçak, **a.g.e.**, s.87.

³³⁸ Ibid, md.13.

³³⁹ “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.*” (Anayasa md.59/2)

³⁴⁰ Baştürk, **a.g.e.**, s.276.

FIFA Talimatı'nda, ulusal düzeyde bağımsız bir tahkim mekanizması olmadığı takdirde, FIFA UÇK'nın görevli olacağı belirtilmiştir³⁴¹. Bu bağlamda Türkiye sportif yargısının mevcut düzeni ele alındığında, TFF Tahkim Kurulu oluşumunda sözleşme taraflarının eşit temsiline sağlanması mümkün gözükmemektedir. FIFA ve UEFA'nın maddi hukuk kuralları, Türkiye için emredici hukuk kuralları olarak kabul edildiğinden ve bu kurallar doğrultusunda yabancılara FIFA UÇK'ya başvurma imkanı tanındığından dolayı yabancı futbolcular için sportif yargı mercii olarak TFF Tahkim Kurulu'nun münhasır yetkisi bulunmamaktadır³⁴². Başka bir deyişle, T.C. vatandaşı futbolcular, devlet yargısı yerine sportif yargıyı seçtikleri takdirde TFF Tahkim Kurulu'na başvurmak zorundayken yabancı futbolcular için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Yabancı futbolcular, T.C. devlet yargısı ve TFF sportif yargısını seçebilecekleri gibi uluslararası sportif yargı mekanizmalarına başvurarak uyuşmazlıkların çözümünü talep edebilmektedirler.

“Avrupa Birliği ve UEFA'nın Yetki Alanı Dahilinde Yapılacak Olan Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinin Asgari Şartlarını Belirleyen Anlaşma” ya göre; profesyonel futbolda uluslararası sportif yargı yolları, FIFA bünyesinde bulunan FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (Odası)³⁴³ ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS/TAS)³⁴⁴ olmak üzere iki çeşittir³⁴⁵.

A. FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

Uluslararası veya uluslararası futbol konfederasyonu olarak FIFA, hangi durumlarda uyuşmazlık çözümünde görevli olduğunu belirlemiştir. FIFA Profesyonel Futbolcuların Transferleri ve Statüsü Talimatı'nın 22. Maddesine göre; uluslararası nitelikteki profesyonel futbolcu sözleşmelerinden ve uluslararası transfer belgelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu görevlidir. Ancak Avrupa Birliği Komisyonu'nun da etkisiyle, bu düzenleme,

³⁴¹ FIFA Talimatı md.22(b).

³⁴² Baştürk, *a.g.e.*, s. 269.

³⁴³ FIFA Dispute Resolution Chamber(DRC).

³⁴⁴ The Court of Arbitration for Sport/ Tribunal Arbitral du Sport.

³⁴⁵ Avrupa Birliği ve UEFA'nın Yetki Alanı Dahilinde Yapılacak Olan Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinin Asgari Şartlarını Belirleyen Anlaşma (Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory) md.12.

sözleşme taraflarının mahkemelere başvurma hakkını etkilememektedir³⁴⁶. FIFA bu hususa ilişkin görüşlerini, “FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın Yorumu” belgesinde belirtmiştir³⁴⁷. Buna göre; birçok ulusal hukuk düzeninde iş/hizmet sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda devlet mahkemelerinin münhasır görevli olması nedeniyle taraflara, mahkemeye başvurma hakkı tanınmıştır. Ancak devlet yargısının münhasır görevli olmadığı hukuk düzenlerinde, taraflar, ulusal veya uluslararası sportif yargıya başvurabileceklerdir³⁴⁸.

FIFA, sözleşmesel uyuşmazlıkların çözümü için Oyuncular Statüsü Komitesi’ni³⁴⁹ kurmuş ancak Avrupa Birliği Komisyonu’nun talepleri üzerine 2001 yılında önemli değişikliklere gitmiş ve bu önemli değişikliklerden biri olarak da FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nu kurmuştur. FIFA UÇK, belirli uyuşmazlıkların çözümünde görevlendirilmiş ve profesyonel futbolcu sözleşmesi dahilindeki uyuşmazlıklar da görev alanına dahil edilmiştir. Ancak hala, FIFA Oyuncular Statüsü Komitesi’nin FIFA UÇK üzerinde etkili olduğu ve FIFA OSK’nın genel ve kapsayıcı bir hukuk komitesi niteliğinde olduğu yönünde eleştiriler getirilmektedir³⁵⁰.

1. Oluşumu

FIFA UÇK’nın oluşumu ve izleyeceği usul, FIFA Oyuncuların Statüsü Komitesi ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı’nda düzenlenmiştir. FIFA UÇK, kural olarak, yargılama faaliyetlerini ve müzakerelerini İsviçre Zürih’te yürütmektedir³⁵¹.

FIFA UÇK, başkan ve başkan yardımcısı da dahil, 24 üyeden oluşmakta ve tüm üyeler FIFA Yönetim Kurulu tarafından seçilmektedir. Kurulun oluşumunda, futbolcu ve kulüplerin sayısal olarak eşit temsil edilmesi gerekmekte ve seçilecek

³⁴⁶ De Weger, **a.g.e.**, s.14.

³⁴⁷ FIFA, “Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players”, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/51/56/07/transfer_commentary_06_en_1843.pdf, (09.02.2015).

³⁴⁸ Ibid, s.64.

³⁴⁹ Players’ Status Committee.

³⁵⁰ De Weger, **a.g.e.**, s.1

³⁵¹ FIFA Oyuncuların Statüsü Komitesi ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Prosedürü Talimatı (Rules Governing the Procedures of the Players’ Status Committee and the Dispute Resolution Chamber), [http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/84/00/rulesgoverningtheproceduresoftheplayersstatuscommitteeandthedipsuterresolutionchamber\(2014\)_neutral.pdf](http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/84/00/rulesgoverningtheproceduresoftheplayersstatuscommitteeandthedipsuterresolutionchamber(2014)_neutral.pdf), (09.02.2015), md.10.

üyeler, futbolcu ve kulüp birlikleri tarafından aday gösterilmektedir³⁵². Futbolcuları temsil eden 10 üye, FIFPro; Uluslararası Futbolcular Birliği ve kulüpleri temsil eden 10 üye de ligler ve kulüpleri temsil eden kuruluşlar tarafından aday gösterilmektedir³⁵³. Uyuşmazlığın çözümünde görev alacak olan üyelerin uyuşmazlık konusunda daha önce başka bir sıfatla herhangi bir rol oynamamış olması gerekmektedir³⁵⁴.

FIFA UÇK, kural olarak bir kurul halinde faaliyet göstermekte ve başkan ve yardımcısı da dahil olmak üzere, en az üç üyenin katılımıyla toplanmaktadır. Ancak tek üyeyle karar verdiği durumlar da mevcuttur; 100,000 CHF tutarına kadar değeri olan sözleşmesel uyuşmazlıkların çözümünde tek üyeyle karar verilebilmektedir³⁵⁵. Ancak tek üye, mevcut düzenlemelerin kapsamadığı, değiştirilmesi veya genişletilmesi gerektiğini düşündüğü veya mevcut düzenlemelerin yorumuna ve uygulanmasına önemli etkileri bulunabilecek durumların varlığı halinde, kurul halinde karar verilmesini isteyebilir³⁵⁶. Burada karar verilmesinin zor ve karışık olduğu durumlarda tek üye, kurul halinde toplanılması ve karar verilmesi yönünde takdir hakkını kullanabilecektir³⁵⁷.

2. Başvuru ve İnceleme Usulü

Bir uyuşmazlığın ortaya çıkmasından itibaren 2 yıl içinde, uyuşmazlığın çözümü için FIFA UÇK'ya başvurmak mümkündür. Belirlenmiş olan bu 2 yıllık süre hak düşürücü olup re'sen dikkate alınır³⁵⁸. Başvurular, FIFA'nın 4 resmi dili olan İngilizce, Almanca, Fransızca ve İspanyolca dillerinden bir tanesi ile yazılı olarak yapılmak zorundadır. Başvuru talepleri, FIFA Genel Sekreterliği aracılığı ile FIFA UÇK'ya ulaştırılmaktadır. Başvuru dilekçesinde bulunması gereken hususlar ilgili talimatta aşağıdaki şekilde sıralanmıştır³⁵⁹:

- Tarafların isim ve adresleri

³⁵² Ibid, md.4.

³⁵³ FIFA Talimat Yorumu (Commentary), s.72.

³⁵⁴ FIFA OSK ve UÇK Prosedürü Talimatı md.5(7).

³⁵⁵ FIFA Talimatı md.24.

³⁵⁶ FIFA Talimat Yorumu, s.72.

³⁵⁷ De Weger, **a.g.e.**, s.21-22.

³⁵⁸ FIFA Talimatı md.22(5), FIFA Talimat Yorumu, s.76.

³⁵⁹ FIFA OSK ve UÇK Prosedürü Talimatı md.9(1).

- Tarafların yasal temsilcilerinin isim ve adresleri, ayrıca varsa geçerli vekaletnamelerinin dilekçeye eklenmiş olması
- İddia ve talepler
- Uyuşmazlığa ilişkin açıklamalar, talebe ilişkin gerekçe ve deliller
- Uyuşmazlığa ilişkin sözleşme, yazışma gibi evrakların orjinalleri ve FIFA resmi dillerinden birine tercümeleri
- Uyuşmazlıkla bağlantılı üçüncü özel veya kişilerin isim ve adresleri
- Uyuşmazlığın miktarı
- Gider avansının yatırıldığına ilişkin makbuz
- Tarih ve imza

Yukarıda yer alan hususlarda eksiklik olması halinde başvuru, talepte bulunan tarafa eksik hususların bulunduğu uyarısı ile iade edilmektedir. Ayrıca, hukuken mümkün olmayan talepleri içeren başvurular derhal reddedilmektedir³⁶⁰. Gider avansı, uyuşmazlığın miktarına göre kademeli olarak ilgili talimatta belirlenmiştir. Gider avansının ödenmediği başvurularda, başvuru sahibine ödeme yapması için 10 günlük süre tanınır ve bu süre içerisinde ödeme yapılmazsa başvurular işleme alınmaz³⁶¹. Eksiklik bulunmayan başvurular ise cevap vermeleri için karşı tarafa ve üçüncü kişilere tebliğ edilmektedir. Tebligat ile ilgili kişiye, uyuşmazlığın özelliklerine göre belirlenmiş kesin bir cevap süresi tanınmaktadır. FIFA, uyuşmazlığın özelliklerine göre uygun gördüğü takdirde, taraflara cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi sunma hakkı verebilmektedir. Süresinde cevap dilekçesi verilmediği takdirde, dosya içerisinde bulunan evraklara göre karar verilmektedir³⁶².

FIFA UÇK, uyuşmazlıkların çözümünde, FIFA düzenlemeleri ve kurallarını uygulamaktadır. FIFA düzenlemeleri ve kuralları uygulanırken ulusal hukuk kuralları, toplu sözleşme hükümleri ve sporun özellikleri dikkate alınmak zorundadır³⁶³. Buna göre, profesyonel futbolcu sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde, ana düzenleme olarak, FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferi Talimatı uygulanacaktır. Uyuşmazlıkların çözümü esnasında, uygulanacak olan FIFA kurallarının ulusal hukuk kurallarıyla çelişmesi durumunda dahi, FIFA UÇK'nın FIFA kurallarına öncelik vermeye yetkili olduğu kabul

³⁶⁰ Ibid, md.9(2).

³⁶¹ Ibid, md. 17.

³⁶² Ibid, md.9(3).

³⁶³ Ibid, md.2.

edilmektedir³⁶⁴. Spor Tahkim Mahkemesi de kararlarında bu hususu açıkça kabul belirtmiştir³⁶⁵.

FIFA UÇK, kural olarak yazılı yargılama usulünü takip eder ve taraflarca sunulmuş olan delilleri, bilirkişi raporlarını, taraf ve tanık ifadelerini değerlendirir ancak gerekli hallerde duruşma yapılmasına da karar verebilir. FIFA UÇK, kararlarını gizli müzakereleri takiben oyçokluğuyla almaktadır ve çekimser oy kullanılamamaktadır. Oyların eşit olması durumunda, başkanın verdiği oy belirleyici olmaktadır³⁶⁶.

FIFA UÇK, tek üyeyle yargılama yaptığında 30 gün ve kurul halinde yargılama yaptığında 60 gün içinde kararını vermesi gerekmektedir. Ancak tarafların uyuşmazlığın çözümü için FIFA UÇK ile işbirliği yapmadığı hallerde bu süreler bağlayıcı olmamaktadır³⁶⁷. Kararlar, yazılı ve kural olarak gerekçeli şekilde taraflara tebliğ edilmektedir. Ancak acil durumların bulunması halinde, taraflara öncelikle kısa karar ve bunu takiben 20 gün içinde gerekçeli karar tebliğ edilir. Temyiz süresi ise gerekçeli kararın taraflara tebliğ edilmesiyle başlamaktadır. FIFA'nın faks aracılığıyla yaptığı tebligatların geçerli kabul edildiği ve süreleri başlattığı da unutulmaması gereken bir husustur³⁶⁸.

Kararlar, kural olarak gerekçeli olarak verilmekle birlikte, bu kurala önemli bir istisna getirilmektedir. Buna göre; FIFA UÇK, takdir ettiği uyuşmazlıklarda sadece kısa karar verebilmekte ve kısa kararda taraflara, 10 günlük kesin süre içinde gerekçenin kendilerine bildirilmesi için talep hakkı vermektedir. Eğer taraflar, kesin süre içerisinde gerekçelerin kendisine bildirilmesini talep etmezse temyiz haklarından feragat ettikleri kabul edilir ve karar kesinleşmiş sayılır. Gerekçe talep edilmesi halinde ise temyiz süresi gerekçeli kararın tebliğ edilmesiyle

³⁶⁴ De Weger, **a.g.e.**, s.23

³⁶⁵ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 27.08.2004, TAS 2003/O/530 AJ Auxerre c. FC Valencia & M. Sissoko, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/530.pdf>, (10.02.2015). İlgili diğer kararlar ise şöyledir; Spor Tahkim Mahkemesi Kararları, 03.02.2006, CAS 2005/A/835 PSV NV v. FIFA & Portekiz Futbol Federasyonu ve CAS 2005/A/942 PSV NV v. Leandro do Bomfim & FIFA; CAS 2005/A/955 Cadiz CF v. FIFA & Paraguay Futbol Federasyonu; CAS 2005/A/956 Carlos Javier Caballero v. FIFA & Paraguay Futbol Federasyonu (bkz. De Weger, **a.g.e.**, s.23, dn.111-112).

³⁶⁶ FIFA OSK ve UÇK Prosedürü Talimatı md.8, 11, 12, 14

³⁶⁷ FIFA Talimatı md.25, FIFA Talimat Yorumu, s.75.

³⁶⁸ FIFA OSK ve UÇK Prosedürü Talimatı md.14.

başlamaktadır³⁶⁹. Taraflar, kararların tebliğinden başlayarak 21 gün içinde Spor Tahkim Mahkemesi'ne temyiz başvurusunda bulunabilirler³⁷⁰.

B. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)

Uluslararası sportif yargı yolunda, hem temyiz mercii hem de uyuşmazlıkları birinci dereceden çözüme kavuşturan tahkim merkezi olan Spor Tahkim Mahkemesi, spor hukuku bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, kısaca kuruluş gerekçeleri ve tarihine değinilecek olup daha sonra oluşumu, başvuru ve inceleme usulü açıklanacaktır. Ancak çalışmamızın kapsamından dolayı, CAS tüm yönleriyle incelenmeyecek sadece profesyonel futbolcu sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde izlenen yolla sınırlı kalınacaktır.

Sportif uyuşmazlıkların artması ve devlet yargısının sportif uyuşmazlıkların niteliğine uymaması ve işleyişinin uzun sürmesi spor uyuşmazlıkları için alternatif bir çözüm yolu ihtiyacını doğurmuştur. Alternatif çözüm yolunun devlet yargısının olumsuz yönlerini bünyesinde barındırmaması, tarafsız ve bağımsız olması, aynı zamanda verilen kararların bağlayıcı ve icra edilebilir olması gerekmektedir³⁷¹.

1981 yılında, Uluslararası Olimpiyat Komitesi Başkanı Juan Antonio Samaranch'ın önerisi üzerine, UOK üyesi ve Uluslararası Adalet Divanı Hakimi Keba Mbaye başkanlığında bir çalışma grubu kurulmuş ve bu çalışma grubu, CAS'ın hukuki temelini oluşturan statüleri hazırlamakla görevlendirilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucu ve UOK'nin resmi onayı ile 30 Haziran 1984 tarihinde CAS faaliyete başlamış, başkan olarak Mbaye ve genel sekreter olarak da Gilbert Schwaar atanmıştır. 1994 yılında, spora ilişkin icrai faaliyetlerin ayrıştırılması için Spor Tahkimi Uluslararası Konseyi (ICAS)³⁷² kurulmuş ve böylelikle CAS, sadece

³⁶⁹ Ibid md.15.

³⁷⁰ FIFA Statüsü md.67.

³⁷¹ Kısmet Erkiner, **Spor Tahkim Mahkemesi C.A.S. Açıklamalı Mevzuatı**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.4; Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.157; Erten, **a.g.e.**, s.233-243; Erkan Küçükgüngör, "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court of Arbitration for Sport)", **AÜHFD**, C.53, S.2, 2004, s.5-7; Murat Nart Bozkurt, "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Spor Tahkim Mahkemesi", **Ankara Barosu Dergisi**, C.68, S.2, 2010, s.165-166; Cenk Akil, "Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 13, S. 2, 2011, s.72-73.

³⁷² International Council of Arbitration for Sport.

yargısal faaliyetler yürütmeye başlamıştır. CAS, şu an İsviçre'nin Lozan kentinde Bethusy Şatosunda faaliyet göstermektedir³⁷³.

Çalışmamız açısından CAS, 2002 yılından itibaren önem arz etmeye başlamıştır. Bu tarihten önce FIFA, uyuşmazlıkların futbol uzmanlarından oluşan ayrı bir yargı organı tarafından çözülmesini istemekteydi. CAS'ın hakemler listesine FIFA tarafından bildirilen futbolda ihtisas sahibi hakemlerin eklenmesiyle Kasım 2002'de FIFA da CAS'ın yetkisini tanımıştır³⁷⁴.

CAS, hem temyiz mercii hem de ilk derece tahkim mercii olarak faaliyet gösterdiğinden dolayı iki bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Olağan Tahkim Bölümü³⁷⁵ ve Temyiz Tahkim Bölümü'dür³⁷⁶. Olağan Tahkim Bölümü, ilk derece tahkim yargılamasına tabi tutulacak olan uyuşmazlıkları çözmekle, Temyiz Tahkim Bölümü ise federasyonların ve sportif kuruluşların verdikleri kararlardan kaynaklanan uyuşmazlıkları temyiz mercii olarak çözmekle görevlidir. CAS'ın temyiz mercii olarak hareket edebilmesi için ilgili sportif kuruluş ve federasyonların statülerinde CAS'ın yetkisini tanımış olmaları gerekmektedir³⁷⁷. Futbol açısından bakıldığında, FIFA'nın CAS'ın yetkisini kabul etmiş olmasından dolayı FIFA UÇK kararlarına karşı CAS'ın Temyiz Tahkim Bölümüne başvurmak mümkündür.

1.Temyiz Mercii Olarak CAS

FIFA UÇK ve CAS Olağan Tahkim Bölümü kararlarının temyizi CAS Temyiz Tahkim Bölümü'nden talep edilebilmektedir. Bu kararların temyizi, tebliğden itibaren 21 gün içinde CAS Mahkeme Sekreteryasına verilecek bir dilekçe ile yapılmaktadır. Dilekçede bulunması gerekenler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır³⁷⁸:

- Karşı tarafın adı ve adresi
- Temyizi istenen kararın örneği

³⁷³ TAS/CAS, "History of the CAS", <http://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>, (11.02.2015), Philip Otton, "Sport: Private Grief or Public Prurience", **Arbitration**, C.71, S.2, 2005, s.154.

³⁷⁴ Erkiner, **a.g.e.**, s.5; Baştürk, **a.g.e.**, s.271-272, Küçükgüngör, **CAS**, s.7; Ian Blackshaw, "Arbitration Court Comes of Age", **European Lawyer**, C.40, 2004, s.40.

³⁷⁵ The Ordinary Arbitration Division.

³⁷⁶ The Appeals Arbitration Division.

³⁷⁷ Sportif Uyuşmazlıkların Çözümünde Görev Alan Organların Statüsü / CAS Statüsü (Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports-Related Disputes) md. S20, 01.03.2013, http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code20201320corrections20finales20_en.pdf, (12.02.2015).

³⁷⁸ Ibid, md. R48.

- Temyiz talebi
- Tek hakemli yargılama talep edilmiyorsa, CAS listesi dahilinde yapılmış olan hakem seçimi
- Kararın icrasının geriye bırakılması isteniyorsa, gerekçeleriyle birlikte icrayı geriye bırakma talebi
- CAS'a temyiz başvurusunda bulunmaya imkan sağlayan statü veya özel anlaşmanın örneği

Temyiz talebinde bulunan, başvuru sırasında 1,000 CHF tutarında yargılama harcını ve CAS Mahkeme Sekreteryası tarafından belirlenen gider avansını yatırmak zorundadır. Harcın yatırılmaması veya dilekçede eksiklik bulunması halinde CAS Mahkeme Sekreteryası, eksikliklerin giderilmesi için temyiz talebinde bulunan tarafa kesin süre vermektedir³⁷⁹.

İlk aşamada, temyiz süresi içerisinde temyiz talebini içeren kısa dilekçe ile başvuru yapılmaktadır. İkinci aşamada, temyiz süresinin dolmasını izleyen 10 gün içinde, temyiz gerekçelerini, detaylı açıklamaları, bilirkişi incelemesi, şahit ve diğer tüm delilleri içeren ikinci bir dilekçe verilmektedir. 10 günlük süre içerisinde gerekçeli dilekçe verilmemesi halinde, temyiz talebinden vazgeçildiği kabul edilmektedir³⁸⁰. İki aşamalı sistem, temyiz talebinde bulunan tarafa süreyi kaçırmaması için olanak sağlamaktadır ancak talepte bulunan isterse tüm hususları içeren tek dilekçeyle temyiz sürecini başlatabilir³⁸¹.

Tarafların anlaşmasıyla veya CAS Temyiz Tahkim Bölümü Başkanı'nın kararıyla yargılama tek hakem tarafından yapılabilir. Ancak bu durumların bulunmaması halinde yargılama, 3 hakemden oluşacak bir heyet ile yapılır. Bu hakemlerden ilki talepte bulunanın kısa temyiz dilekçesinde belirttiği hakem ve ikincisi, karşı tarafın kısa temyiz dilekçesini tebliğ almasından itibaren 10 gün içinde bildirmesi gereken hakemdir. Üçüncü ve heyete başkanlık yapacak hakem ise, ilk iki hakemin taraflarca aday gösterilmesinin hemen ardından CAS Temyiz Tahkim Bölümü Başkanı tarafından ve aday gösterilen hakemlerin görüşü alınarak belirlenir.

³⁷⁹ Ibid, md. R48, R64.

³⁸⁰ Ibid, md. R51.

³⁸¹ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.313.

Tarafların belirttiği hakemler ancak CAS Temyiz Tahkim Bölümü Başkanı'nın onayından sonra seçilmiş kabul edilirler³⁸².

Gerekçeli temyiz dilekçesinin bir örneği uyuşmazlığın karşı tarafına tebliğ edilmektedir ve karşı taraf, gerekçeli temyiz dilekçesinin kendisine tebliğ tarihinden itibaren 20 gün içinde, cevap dilekçesini sunmak zorundadır. Bu dilekçede aşağıdaki hususların yer alması gereklidir³⁸³:

- Savunma beyanı
- Varsa yetki itirazı
- Savunmanın dayanağı olan tüm deliller
- Şahitlerin adı ve hangi konuda dinleneceklerine ilişkin kısa açıklama, şahit ifadelerinin yazılı olması halinde dilekçeye eklenmiş olması
- İncelemesine başvurulması istenen bilirkişilerin adları, uzmanlık alanları ve toplanması istenen diğer her türlü deliller

Cevap dilekçesi süresi içerisinde sunulmadığı takdirde, tahkim hakemi veya heyeti derhal karar verir. Ancak karşı taraf, cevap süresinin temyiz talebinde bulunanın gider avansını ödeyene kadar durdurulmasını talep edebilir. Yetki itirazı yapılması halinde, heyet kendi yetkisine ilişkin karar verebilmektedir ve bu kararını, ara karar olarak veya nihai kararda yer vererek açıklayabilir³⁸⁴.

2010 yılında CAS Statüsü'nde yapılan değişiklikler ile cevap dilekçesiyle karşı dava açma imkanı kaldırılmıştır. Bu değişiklikten sonra, karşı tarafın vereceği cevap dilekçesi haricinde ayrı bir temyiz talebinde bulunması gerekmektedir³⁸⁵.

Dilekçelerin teatisinden sonra hakem heyeti, duruşmanın nasıl yapılacağına ilişkin direktiflerini taraflara bildirir. Taraflardan veya şahitlerden birinin duruşmaya katılmaması halinde dahi duruşma yapılabilir. Heyet, eğer uyuşmazlık üzerinde yeteri kadar bilgi sahibi olduğuna kanaat getirirse, taraflara danıştıktan sonra, duruşma yapılmamasına da karar verebilir³⁸⁶.

³⁸² CAS Statüsü md. R53-54.

³⁸³ Ibid, md. R55.

³⁸⁴ Ibid.

³⁸⁵ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.314.

³⁸⁶ Cas Statüsü md. R57.

Hakem heyeti, temyizi istenen kararı veren merciin yaptığı incelemeden bağımsızdır, yeni deliller inceleyerek ve yeni şahitler dinleyerek değerlendirme yapabilir. Aynı zamanda taraflar da, daha önce ileri sürmedikleri veya dikkate alınmamış olan hususları öne sürebilir³⁸⁷. Heyet, uyuşmazlık konusu kararı bozabileceği gibi aynı zamanda uyuşmazlıkla ilgili yeni bir karar vermeye de yetkilidir³⁸⁸.

Hakem heyeti, kararlarını oyçokluğu ile almaktadır. Gerekçeli karardan önce kısa karar verebilir ve kısa karar, taraflara tebliğ edilmesinden itibaren icra edilebilir. Heyet, kısa kararını uyuşmazlık dosyasının kendilerine tevdi edilmesinden başlayarak 3 ay içinde vermek zorundadır. Ancak heyetin talebi ve Temyiz Tahkim Bölümü Başkanı'nın onayıyla bu süre uzatılabilir. CAS'ın temyiz mercii olarak verdiği kararlar kural olarak nihai ve bağlayıcıdır. Kararlarda çelişkili veya eksik hususların bulunması halinde kararın yorumlanması için tebliğden itibaren 45 gün içerisinde başvuruda bulunulabilir³⁸⁹.

Yargılama yerinin İsviçre olmasından dolayı CAS kararlarına karşı İsviçre kanunları dahilinde iptal davası açılabilir. İptal davası, ancak kısıtlı nedenlerin varlığı halinde açılabilir. Bu nedenler, tek hakemin tayini veya hakem heyetinin oluşumunda usule aykırılık, hakem heyetinin yetkisi konusunda yanlış karar alınması, talep edilenden fazlasına karar verilmiş olması ya da talep edilen konularda karar verilmemesi, temel usuli prensiplerin ihlal edilmiş olması ve kamu düzenine aykırılıktır. CAS kararlarına karşı, iptal davası haricinde, olağanüstü kanun yolu olarak yargılamanın iadesi davası da açılabilir. Bu dava, karar verildiği esnada bilinmeyen ve uyuşmazlığa etki edecek olan vakıaların daha sonra ortaya çıkması halinde açılabilir³⁹⁰.

2. İlk Derece Tahkim Mercii Olarak CAS

Türk hukukunda, profesyonel futbolcu sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için başvuru yolu seçiminde, taraflara irade serbestisi

³⁸⁷ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 10.11.2006, CAS 2006/A/1018 *C.A. River Plate v. Hamburger V.S.*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1018.pdf>, (12.02.2015), para. 11.

³⁸⁸ CAS Statüsü md. R57.

³⁸⁹ Ibid md. R59, R63.

³⁹⁰ Blackshaw, **a.g.m.**, s.39; Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.353 vd.

tanınmasından dolayı ilk derece tahkim mahkemesi olarak CAS'a başvuru yapmak mümkündür. Taraflar, devlet yargısı ve TFF UÇK'ya başvurabilecekleri gibi uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi için CAS'ı yetkilendirebilirler. Bu yetkilendirme, tarafların profesyonel futbolcu sözleşmesine koyacakları ve sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkların ilk derece tahkim mercii olarak CAS tarafından çözüleceğini belirten bir hükümle mümkündür. Bu hükme tahkim dili ve hakem sayısı gibi eklemeler de yapılabilmektedir³⁹¹. Uygulamada futbolcu ve kulüp arasında çift sözleşme yapıldığına ve sözleşmelerden birinde yer alan hükümlerin diğerindekilerle çeliştiği durumlara sıkça rastlanmaktadır. Tarafların hem tescil için TFF Tek Tip Profesyonel Futbolcu Sözleşmesini doldurdıkları hem de aralarında daha detaylı hükümleri içeren ayrı bir sözleşme yaptıkları görülmektedir. CAS içtihatlarına göre; yetkilendirme hususunda tek tip sözleşme ve özel sözleşme hükümlerinin çelişmesi halinde CAS, kendini yetkilendiren sözleşmeye dayanarak yetkili olduğu yönünde sonuca varmaktadır³⁹².

CAS bünyesinde ilk derece tahkim mercii olarak görevli olan organ CAS Olağan Tahkim Bölümü'dür. Uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra profesyonel futbolcu sözleşmesi tarafları, aşağıdaki hususları içeren yazılı bir dilekçe ile CAS'a başvururlar³⁹³:

- Uyuşmazlığın karşı tarafının adı ve adresi
- Hukuki ve fiili gerekçelere ve nihai talebe ilişkin açıklamalar
- Tahkim talebi
- CAS'ın yetkilendirilmesine ilişkin hükmü içeren sözleşme veya buna ilişkin herhangi bir yasal belgenin örneği
- Hakem sayısı ve seçimine ilişkin irade açıklaması, eğer üç hakemden oluşan heyet ile yargılama yapılması isteniyorsa CAS listesinden seçilen hakemin ismi

Talepte bulunan taraf, tahkim dilekçesi ile birlikte 1,000 CHF tutarında yargılama harcını da CAS'ın hesabına yatırmış olması gerekmektedir. Dilekçede bulunması gereken hususlar ve harca ilişkin herhangi bir eksiklik bulunması halinde,

³⁹¹ CAS Statüsü s.189.

³⁹² CAS, *Del Bosque v. BJK*, para. 39-61.

³⁹³ CAS Statüsü md. R38.

talepte bulunan tarafa, eksiklikleri gidermesi için kesin süre verilir, aksi halde yargılama yapılmaz³⁹⁴.

Tahkim dilekçesinin CAS'a ulaşmasından sonra, tahkim yetkilendirilmesi noktasında açık bir aykırılık yoksa CAS Mahkeme Sekreteryası, tarafları uygulanacak hukuk, cevap süreleri ve hakem heyetinin belirlenmesi yönünde açıklama yapmaya davet eder. Taraflar, hakkaniyet ve nefasete (*ex aequo et bono*) göre karar verilmesini isteyebilir. Uygulanacak hukuk, taraflarca seçilmezse uyuşmazlığın çözümünde İsviçre hukuku uygulanır. CAS aynı zamanda, talepte bulunan taraftan belirlenen gider avansının yatırılmasını ve uyuşmazlığın karşı tarafından da tahkim dilekçesine cevap vermesini ister. Karşı taraf, gider avansı ödenene kadar cevap süresinin işletilmemesini talep edebilir. Cevap dilekçesinde aşağıdaki hususlar yer alır³⁹⁵:

- Savunmaya ilişkin açıklamalar
- Varsa yetki itirazı
- Her türlü karşı dava talebi

CAS'ın yetkisine ilişkin yapılacak itirazları, hakem heyeti kurulmamışsa CAS Mahkeme Sekreteryası, hakem heyeti kurulmuşsa heyet inceler ve kendi yetkisine ilişkin karar verir. Hakem heyeti veya tek hakem, tarafların anlaşmaları doğrultusunda belirlenir. Tarafların talep etmeleri haricinde, tek hakemli yargılama, karşı tarafın gider avansının kendine düşen payını kesin süre içerisinde ödememesi durumunda yapılır. CAS Mahkeme Sekreteryası, taraflara tek hakemi anlaşarak belirlemeleri için 15 günlük kesin süre verir. Kesin süre içerisinde taraflar tek hakemi belirleyemezse, CAS Olağan Tahkim Bölümü Başkanı tarafından atanır³⁹⁶.

Heyet halinde yargılama yapılması kararlaştırılmışsa, talepte bulunan hakemini belirtir ve karşı tarafa hakemini belirlemesi için kesin süre tanınır. Kesin süre içerisinde seçilmemesi halinde, CAS Olağan Tahkim Bölümü Başkanı karşı taraf adına belirleme yapar. Tarafların seçtikleri iki hakem, yine verilecek olan kesin süre içerisinde heyet başkanı olacak üçüncü hakemi ortak anlaşmayla belirlerler. Kesin

³⁹⁴ Ibid.

³⁹⁵ Ibid, md. R39, R45.

³⁹⁶ Ibid, md. R39, R40.1, R40.2.

süre içerisinde anlaşmaya varılamazsa yine CAS Olağan Tahkim Bölümü Başkanı tarafından heyet başkanı olacak üçüncü hakem atanır³⁹⁷.

Yargılama sırasında izlenecek olan usul, tarafların anlaşmaları ve heyetin uygun görmesiyle farklılık teşkil edebilir. Ancak kural olarak, yargılama yazılı olarak yapılır ve taraflar tek dilekçe sunarlar ancak hakem heyeti uygun gördüğü takdirde, duruşma yapılmasına ve tarafların birer dilekçe daha sunmasına karar verebilir. Yine kural olarak tek duruşma yapılır ve taraflar, duruşmada ancak dilekçelerinde belirttikleri hususların sözlü sunumunu yapabilir ve belirttikleri tanık ve bilirkişilerin dinlenmesi sağlayabilir³⁹⁸.

Hakem heyeti, kararlarını oyçokluğu ile almaktadır ancak oyçokluğunun sağlanamaması halinde, heyet başkanı tek başına karar verebilir. Kararlar, kural olarak gerekçeli olarak hazırlanır ancak taraflar aksi yönde anlayabilir. Doktrinde, bu yönde bir anlaşma yapılmasının tarafların yargılama sırasında değişebilecek olan beklentilerine ters düşebileceği ve kararın emsal teşkil etmesine engel olabileceği belirtilmektedir³⁹⁹.

Gerekçeli kararda, karşı oy yazılarına yer verilmemektedir. Hazırlanan kararlar CAS Mahkeme Sekreteryası'na gönderilir ve CAS Mahkeme Sekreteryası, kararların şekil bakımından veya temel prensiplere ilişkin sorunlar bakımından düzeltilmesini hakem heyetinden isteyebilir. Heyet, gerekçeli karardan önce kısa kararını, CAS Mahkeme Sekreteryası aracılığıyla taraflarla paylaşabilir ve kısa karar, tebliğinden itibaren icra edilebilir niteliktedir⁴⁰⁰. CAS'ın temyiz mercii olarak verdiği kararlarda olduğu gibi, ilk derece tahkim mercii olarak verdiği kararlara karşı da İsviçre Hukuku dahilinde iptal davası ve olağanüstü kanun yolu olarak yargılamanın yenilenmesi davası açılabilir⁴⁰¹.

CAS kararları, diğer uluslararası tahkim kararları gibi, uluslararası özel hukuk kuralları ve özellikle 10.06.1958 Tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında New York Konvansiyonu kapsamında, Türkiye'de icra edilebilir.

³⁹⁷ Ibid, md. R40.2.

³⁹⁸ Ibid, md. R44.2.

³⁹⁹ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.306.

⁴⁰⁰ CAS Statüsü md. R46.

⁴⁰¹ Özdemir Kocasakal, **a.g.e.**, s.353 vd.; Blackshaw, **a.g.m.**, s.40.

Ayrıca CAS kararları, Uluslararası Sivil Toplum Örgütlerinin Tüzel Kişiliklerinin Tanınması Avrupa Konvansiyonu⁴⁰² ile de Avrupada hukuken tanınmıştır⁴⁰³.

IV. Genel Değerlendirme

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin tarafları, her ne kadar uyuşmazlıklarını devlet yargısı yoluyla çözüme hakkına sahip olsalar da, sıklıkla sportif yargı yoluna başvurdıkları gözlemlenmektedir. Bunun nedeni, özel olarak futbolun ve genel olarak da sporun kendine özgü niteliklerini göz önünde bulundurarak hızlı karar verebilen mekanizmalara ihtiyaç duyulmasıdır. Bu noktada, sportif yargının önemine dair üç temel argüman öne sürülmektedir. Bunlar; uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözümü, futbol konusunda uzman kişilerin uyuşmazlığın çözümünde görev alması ve FIFA'nın futbol konusundaki düzenleyici otorite konumunu, Oyuncuların Statüsü Komitesi ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararları aracılığıyla koruması ve sürdürebilmesidir⁴⁰⁴.

Kulüpler ve futbolcular çoğu zaman uyuşmazlığı basından gizli ve eleştirilerden uzak olarak çözmeyi arzularlar. Sportif yargıda, etkin ve adil prosedürler izlenerek tarafların arzuladığı, uyuşmazlığa özel ve gizli çözümler getirilmektedir. Duruşmaların kapalı yapılmasıyla çoğunlukla basında sadece kısıtlı verilerle uyuşmazlık aktarılmakta ve tüm detaylar gözler önüne serilmemektedir. İlk bakışta bu husus çok büyük öneme sahip görülmesi de detaylı olarak ele alındığında, tarafların daha açık ve net ifade verdikleri, hakemlerin daha çok bilgi ve veriye ulaşabildikleri görülmektedir. Tarafların basın ve kamuoyu etkisinden uzak bir ortamda daha rahat hareket edebilmesi, uyuşmazlığın çözümünün de daha çabuk ve sağlıklı olmasını sağlamaktadır⁴⁰⁵.

Sportif yargının gerekliliği konusunda bir başka argüman ise sportif yargı kurumlarının vereceği kararlar ile *lex sportiva'nın* (spor hukuku) gelişmesi ve yerleşmesinin sağlandığıdır. Bu husus incelendiğinde CAS hakemleri, önceki kararlarla bağlı (*stare decisis*) olmamalarına rağmen içtihat oluşturmak ve hukuki

⁴⁰² The European Convention on the Recognition of the Legal Personality of International Non-Governmental Organisations.

⁴⁰³ Blackshaw, **a.g.m.**, s.40.

⁴⁰⁴ FIFA Talimat Yorumu, s.65.

⁴⁰⁵ Perry, **a.g.m.**, s.94.

belirliliği sağlamak için genellikle önceki kararlarla uyumlu karar vermektedir⁴⁰⁶. Ayrıca devlet yargısının müdahalesinin olmaması, *lex sportiva*'ya, spora özgü niteliklerin göz ardı edilerek verilen kararların karışmasını ve etki etmesini önlemektedir⁴⁰⁷.

Uluslararası sportif yargının karşılaştığı en önemli teorik sorunlardan biri AB spor hukukunun genişletilerek *lex sportiva*'yı etkisiz hale getireceğinin öne sürülmesidir. AB spor hukuku kural ve uygulamaları, FIFA ve CAS'tan bağımsız olarak düzenleyici organ olan AB Komisyonu ve yargı organı olan AB Adalet Divanı tarafından yaratılmaktadır. Sportif kuruluşlar, AB spor hukukunun spora özgülük ve sporun özerk yönetimi ilkelerini göz ardı ettiğini öne sürmekte ve bunun *lex sportiva* ve sporun geleceğini riske attığını belirtmektedir. Öte yandan, AB Adalet Divanı kararlarında, spora özgülük ve sporun özerk yönetimi ilkelerinin tanındığı ancak bunların orantılılık ve iyi yönetim ilkelerine uygun olması gerektiği ifade edilmektedir. Katıldığımız görüş doğrultusunda, AB spor hukukunun *lex sportiva*'nın sadece dış çerçevesini belirlemesi ve içinin FIFA ve CAS tarafından şekillendirilmesiyle denge sağlanabilecektir. Böylelikle bir yandan spora özgülük ve sporun özerk yönetimi ilkeleri korunmuş, diğer yandan da spor yargısı ve yönetiminde rol alan organlar, işbirliği, adil ve şeffaf yönetim gibi AB ilkelerine uygun hareket etmiş olacaktır⁴⁰⁸. Sonuç olarak, hukukun genel ilkeleri ve emredici kuralları, spora özgülük prensibinin prizmasından geçirilerek uyuşmazlıkların çözümünde kullanılacak ve bu da *lex sportiva*'nın gelişmesini sağlayacaktır.

Uluslararası sportif yargıya getirilen bir başka eleştiri ise, CAS'ın iş hacminin çok artmasıyla kararlarını, artık daha yavaş verebilmesi ve sene sonlarında dosya devri yapmak zorunda kalmasıdır. Bilindiği üzere, CAS sportif yargısına başvurmanın temel nedenlerinden bir tanesi kararların çabuk alınmasıdır. 1993'te CAS, 13 müracaata karşılık 8 karar vermiş ve Kasım 2002 sonrası, FIFA'nın CAS'ın yetkisini kabul etmesiyle, iş hacminde olağanüstü bir artış yaşanmıştır. 2002'de, 86 başvuruya karşılık 73 karar, 2004'te 271 başvuruya karşılık 178 karar, 2007'de 252 başvuruya karşı 62 karar vermiştir. 2008 yılında 287 başvuruya daha önce görülmemiş sayıda başvuruya ulaşılmış ve iş günü sayısından daha fazla sayıda müracaat yükü altında kalmıştır. Bu başvuruların %55'inin futbola ve %35'inin de

⁴⁰⁶ Blackshaw, **a.g.m.**, s.39.

⁴⁰⁷ Parrish, **a.g.m.**, s.720.

⁴⁰⁸ Parrish, **a.g.m.**, s.733.

dopinge ilişkin olduğunun da altının çizilmesi gerekmektedir. 2004 yılına kadar, ertesi seneye dosya devri yapmamış olan CAS, 2005'te bir, 2006'da 9 ve 2007'de 147 dosya devri yapmış ve bu rakamlar 2015'e kadar katlanarak artmıştır. Dolayısıyla CAS, 4 ay içinde kısa kararın verilmesi gerektiğini belirten CAS Kodu'nun R59(4) maddesine uyamamakta ve süre, maddenin devamında belirtildiği şekilde uzatılarak 9-12 ay civarına ulaşmaktadır⁴⁰⁹. Bu verilere bakıldığında sportif yargının, devlet yargısı gibi hantal bir mekanizmaya dönüşmesi riski göze çarpmaktadır. Bu durum da sportif yargının ortaya çıkması ve taraflarca seçilmesindeki temel gereksinimlerden biri olan çabuk çözüme kavuşturma ilkesiyle çelişmektedir.

Türk sportif yargısına bakıldığında, uluslararası sportif yargıdan farklılıklar taşıdığı görülmektedir. Uluslararası sportif yargıda, ilk derece hukuk kurulu olan FIFA UÇK, FIFA'yla organik bağı bulunan bir hukuk kuruluysen, temyiz mercii olan CAS hakem kurulları, bağımsız olarak taraflarca oluşturulmaktadır. Ayrıca taraflar, ilk derece hakem yargılaması olarak CAS Olağan Tahkim Bölümü'ne başvurma hakkına sahiptir. Ancak Türk sportif yargısında, ilk derece hukuk kurulu olan TFF UÇK, daha önce belirttiğimiz kimi eleştirilerimiz olmasına rağmen taraflarca oluşturulmaktayken, temyiz mercii olan TFF Tahkim Kurulu, TFF Yönetim Kurulu ile hiyerarşik bağı bulunan ve dolayısıyla bağımsızlığı ve tarafsızlığı tartışma konusu olan bir hukuk kurulu olarak yapılandırılmıştır. Bu nedenle, Türk sportif yargısının yetkisi, yabancılık unsuru bulunan uyuşmazlıklarda FIFA ve CAS nezdinde kabul edilmemektedir. TFF Statüsü uyarınca; TFF, kendisinin ve üyelerinin, futbolcuların, resmi görevlilerin ve müsabaka organizatörleri ve futbolcu temsilcilerinin FIFA, UEFA ve CAS'ın kesinleşen tüm kararlarına tam olarak uymasını sağlamakla görevlidir⁴¹⁰. Bu bağlamda, Türk sportif yargısının, üst mercii olan Tahkim Kurulu'nun yetkisinin uluslararası sportif yargı tarafından tanınmasını sağlayacak bir düzene dönüştürülmesi gerektiği kanaatindeyiz. Türk sportif yargısının tam tersi bir mekanizmaya dönüştürülmesi, yani ilk derecede TFF Yönetim Kurulu'na bağlı bir kurulca ve temyiz aşamasında ise taraflarca bağımsız ve tarafsız olarak oluşturulan bir tahkim kurulunca karar verilmesi halinde sorunun aşılması mümkündür. Bunlara ek olarak, listede yer alan

⁴⁰⁹ Kısmet Erkiner, "CAS Hakkında Bazı Güncel Bilgiler", **Spor Hukuku Enstitüsü**, 03.02.2009, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/104-cas-hakknda-baz-guencel-bilgiler.html>, (19.02.2015), s.2.

⁴¹⁰ TFF Statüsü md.64.

hakemlerin görev sürelerinin kısıtlanması yerine sınırsız hale getirilmesi tercih edilebilir. Böylelikle hakemlerin uyuşmazlıkların çözümünde uzmanlaşmasına olanak sağlanmış ve de hakem listesi genişletilerek taraflara tercih özgürlüğü sağlanmış olacaktır.

Türk sportif yargısına başvurulara bakıldığında; 04.12.2007 ile 29.06.2011 tarihleri arasında TFF UÇK'ya 1.300 başvuru yapılmış ve bunların %90'ı futbolcu ve kulüp arasındaki uyuşmazlıklar olup bu başvuruların %90'ı da futbolcu lehine sonuçlanmıştır. Bu uyuşmazlıklar, TFF UÇK Talimatı gereği 4 ay içerisinde sonuca ulaştırılmıştır. Bu dönem içerisinde başvuruların düştüğü görülmüştür. Böylelikle bu kararların, özellikle futbolcu alacağı konusunda kulüpler açısından caydırıcı etkisinin olduğu ve futbolcu alacaklarının ödenmesi gibi konularda kulüpleri daha titiz davranmaya yönelttiği gözlemlenmiştir⁴¹¹.

2011 değişikliğinden sonra, sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlıklarda TFF UÇK zorunlu başvuru mercii olmaktan çıkarılmıştır. Devlet yargısının daha önceki dönemlerde futbolcu uyuşmazlıklarının çözümünde rol almamış olması, değişiklikten sonra uzman olmayan hakimlerce yargılama yapılması sonucunu doğurmuştur. Ayrıca uyuşmazlığın çözümünü geciktirmek isteyen bir tarafın bulunması halinde, TFF UÇK'nın yetkisi reddedilerek devlet mahkemelerinde uzun süren bir yargı sürecine girildiği de görülmüştür. Ağustos 2015'te yapılan değişiklik sonucunda ise, TFF UÇK'ya tekrar münhasır yetki tanınmıştır.

Türk sportif yargısında, her ne kadar kimi aksaklıklar bulunsa da, uluslararası sportif yargı mekanizmasına benzer bir yapılanmaya gidilmesi, mevcut durumun iyileştirilmesini ve hukuki güvenlik ilkesine uyumlu olunmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla, sadece profesyonel futbolla sınırlı olan veya diğer tüm spor dallarını da kapsayan ulusal bir spor tahkim mahkemesinin kurulması ve gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması yararlı olacaktır. Kurulacak olan spor tahkim mahkemesi temyiz mercii olarak görev yapmalı ve federasyon bünyesinde yer alan hukuk kurullarının vermiş olduğu kararların hukuka uygunluğunu denetlemelidir. Profesyonel futbolcu sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde

⁴¹¹ Taner Ünlü, "Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümü", **Av. Kısmet Erkiner'e Armağan – Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, s.183.

tarafların seçeceği hakemlerle, CAS Temyiz Tahkim Bölümü'nün yaptığına paralel bir tahkim yargılaması yapılmalıdır⁴¹².

Kurulacak olan spor tahkim mahkemesinin kararlarına karşı sadece kısıtlı nedenlerin varlığı durumunda devlet yargısı yolu açık olmalıdır. Bu noktada *Köse*, hakemlerin usulüne uygun seçilmemesi, haksız şekilde merciin kendini yetkili sayması, merciin başvuruların ötesinde karar vermesi ya da taleplerden biri veya birkaçı hakkında eksik karar verilmesi, taraflar arasındaki eşitliğin veya dinlenilme hakkının göz ardı edilmesi ve kararlarının Türk kamu düzenine aykırı olması sebeplerinin varlığı halinde, Yargıtay incelenmesinin gerekli olduğunu öne sürmüştür⁴¹³. Kurulacak olan merciin yukarıda sayılan kısıtlı hallerde Yargıtay incelemesinden geçmesi hem hukuki güvenin hem de ulusal hukuk ve spor hukuku arasında genel çerçevede bir uyumun oluşmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu incelemenin kısıtlı tutulması, spor tahkim mahkemesinin kurulmasındaki temel gereksinimlere cevap verilmesi önünde engel teşkil etmeyecektir.

FIFA ve AB Komisyonu arasında yapılan anlaşma gereği, profesyonel futbolcu sözleşmesi taraflarına, devlet yargısına başvurma konusunda serbesti tanınması gerekmektedir. Ancak ulusal spor tahkim mahkemesinin tam verimli olarak ve sağlıklı bir şekilde işlemesi için münhasır yetkili olması gerekmektedir. Bunun sağlanması için Anayasada değişiklik yapılması ise göze çarpan zorluklardan biridir. Ayrıca ulusal spor tahkim mahkemesinin bağımsız yargılama yapabilmesi için özerk bir kuruluş olması ve kendi bütçesinin olması da büyük önem taşımaktadır. Son olarak ise, kurulacak spor tahkim mahkemesinin kurum olarak uzmanlaşmasının uzun bir süre gerektirmesi hem de bünyesinde faaliyet gösterecek yeterli sayıda uzman hukukçunun bulunabilmesi karşılaşılabilecek önemli zorluklardan olacaktır.

⁴¹² Köse, **a.g.m.**, s.10-13.

⁴¹³ Ibid, s.14-15.

SONUÇ

Dünya çapında futbol, sosyal ve ekonomik hayatta önemli yer tutan bir spor dalıdır. Futbolun önemi ve etkilerini daha iyi analiz edebilmek için futbolun ortaya çıkışı, gelişmesi ve kurumsallaşmasını göz önünde bulundurmak gerekir. Tarih içinde futbol basit bir oyun olmaktan çıkıp kitleleri peşinden sürükleyen bir olgu haline gelmiştir. Futbolun ilk izlerine farklı kıta ve coğrafyalarda rastlanmış ve antik bir oyun olarak oynandığına ilişkin bulgular saptanmıştır. Buna rağmen modern futbolun kaynağı Britanya olarak kabul edilmektedir. Oyuna ve futbolun yönetimine ilişkin kuralların ayrıca kulüplerin, futbol federasyonunun ve profesyonelleşmenin temellerinin Britanya’da atılmış olması bu kabulün başlıca nedenlerini oluşturmaktadır. Modern futbolun ülkemiz topraklarına ulaşması da yine Britanyalıların İzmir, İstanbul ve Selanik kentlerinde kendi aralarında düzenledikleri maç ve turnuvalar sayesinde gerçekleşmiştir. İlk önceleri sadece yabancıların oynamasına izin verilen oyunun insanlar üzerinde etkisinin artmasıyla gizli gerçekleştirilen maçlar yapılmaya başlanmıştır. Daha sonra futbola gösterilen ilginin önünde durulamayarak Türkler tarafından da açık olarak oynanmasına izin verilmiş, turnuvalar düzenlenmiş ve kulüpler kurulmuştur. Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, FIFA ve UEFA’ya üye olunmasıyla da modern futbol ülkemizde kurumsal hale gelmiştir.

Günümüzde futbol, hem ülkemizde hem de dünyada milyonlarca insan tarafından takip edilen, uluslararası çapta büyük organizasyonların düzenlendiği, birçok insanın istihdam edildiği, kulüplerin ticari şirketler olarak yönetilmeye başlandığı bir sektördür. Bunun bir yansıması olarak futbolculuk, toplumsal hayatta artık amatör sporculuğu aşarak profesyonel bir meslek olarak algılanmaya

başlanmıştır. Bu algıda başrolü oynayan ve futbolda amatörlükten profesyonelliğe geçişi sağlayan neden ücrettir ve dolayısıyla da mesleğin kaynağını, profesyonel futbolcu sözleşmeleri oluşturmaktadır.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, futbolcu ve kulüp arasında karşılıklı bir hukuki ilişki doğurmaktadır. Ancak profesyonel futbolun özerk yapılanmayla yönetilmesinden dolayı taraflar, TFF talimatlarına uymak ve bu bağlamda aralarında yapmış oldukları sözleşmeleri TFF'ye tescil ettirmek zorundadır. Bu nedenle, her ne kadar taraflar özgür iradeleriyle profesyonel futbolcu sözleşmesi yapsalar da, TFF sözleşmenin yapılması, devam ettirilmesi ve sonlandırılmasında önemli bir role sahiptir.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri ile futbolcular ücret karşılığında kulüplerine bağlı olarak futbol oynama yükümlülüğü altına girmektedir. Bu kapsamda futbolcunun futbol oynaması iş görme unsurunu ve futbolcunun kulübün talimatlarına bağlı olması da sözleşmenin bağlılık unsurunu oluşturmaktadır. Bu unsurlar göz önüne alındığında, profesyonel futbolcu sözleşmesinin iş sözleşmesinin örtüştüğü görülmektedir. Ancak profesyonel futbolcu sözleşmeleri İş Kanununda düzenlenen iş sözleşmelerinin kapsamı dışında tutulmuştur. Bu nedenle futbolcu sözleşmeleri, Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde düzenlenen iş görme-hizmet sözleşmeleri kapsamında kalmaktadır. Ayrıca TFF talimatları uyarınca, profesyonel futbolcu sözleşmesinde iş görme süresi açıkça belirtilmek zorundadır. Sonuç olarak profesyonel futbolcu sözleşmeleri, TBK dahilinde genel olarak ve TFF Talimatları dahilinde özel olarak düzenlenen belirli süreli hizmet sözleşmeleridir.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, geriye ve ileriye dönük etki doğurmak üzere sona erdirilebilmektedir. İrade sakatlıkların bulunması halinde sözleşmeler, hükümsüzlük yaptırımıyla karşılaşmakta ve geriye dönük etki doğuracak şekilde sona ermektedir. Sözleşmelerin ileriye dönük etki doğuracak şekilde sona ermesi ise tarafların iradesiyle veya kendiliğinden gerçekleşmektedir. Bu bağlamda profesyonel futbolcu sözleşmesi, sözleşme süresinin sona ermesi, futbolcunun ölümü, futbol kulübünün tüzel kişiliğinin sona ermesi, futbolcunun imkansızlık sebebiyle futbol oynayamaması ve sözleşmede yer alan bozucu şartın gerçekleşmesi hallerinde kendiliğinden sona ermektedir. Bu hallerin varlığında tarafların irade açıklamasına gerek olmadan sona erme kendiliğinden gerçekleşmektedir.

Tarafların irade açıklaması sonucu sözleşmenin sona ermesi, ikale ve fesih şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hem futbolcu hem de futbol kulübünün sözleşmeyi sona erdirmeye yönünde ortak iradeye ulaşmaları halinde ikale anlaşması yaparak profesyonel futbolcu sözleşmesini sona erdirebilmektedirler. Uygulamada en sık karşılaşılan sona erdirmeye formu ise tarafların fesih hakkını kullanmasıdır. Fesih hakkı, belirli sebeplerin bulunması halinde futbolcu ve kulübe tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeyi sona erdirmeye yetkisi vermektedir. Futbolcu ve kulübün fesih hakkını kullanması için öngörülen sebepler birbirinden farklıdır. Futbolcunun futbol faaliyeti haricinde 6 aydan fazla istirahat etmesi, en az 6 aylık kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası alması, PFSTT md.25’de yer alan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi, Futbolcu Temsilcileri Talimatı’na aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 maçlık müsabakadan men cezası alması ve genel olarak profesyonel futbolcu sözleşmesiyle üstlendiği borçlarına aykırı davranması hallerinde, kulüp, fesih hakkını kullanabilmektedir. Futbolcu ise fesih hakkını, ücretinin ödenmemesi ve kulübün ücret dışındaki edimlerini yerine getirmemesi halinde kullanabilmektedir. Ayrıca futbolcu, kulübünün resmi maçlarının %10’undan daha azında görevlendirilmesi halinde sözleşmeyi sportif nedenle feshedebilmektedir. Sportif nedenle fesih hakkı, futbolcuların kısıtlı profesyonel hayatları göz önünde bulundurularak kariyerlerini geliştirebilmeleri için tanınmış spora özgü bir fesih hakkıdır.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, kulüp ve futbolcu üzerinde kimi sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlardan öncelikli olanı sözleşmenin sona ermesiyle futbolcunun serbest kalmasıdır. Futbolcu, sözleşmenin sona ermesiyle futbol hayatını sona erdirebilme ya da futbol hayatını devam ettireceği kulübü özgürce seçebilme hakkına sahip olmaktadır. Bir başka sonuç ise sözleşmenin sona ermesiyle futbolcu ve kulübün birbirine karşı sır saklama yükümlülüğü altında olmasıdır. Genellikle iş görme sözleşmelerine eklenen hükümlerle, işçi için sözleşmenin sona ermesiyle birlikte rekabet yasağı getirilebilmektedir ancak futbolcu sözleşmelerinde bu yasak, futbolcunun mesleki geleceğini tehlikeye atacak olması ve futbolun doğal olarak içinde rekabeti barındıran yapısına aykırı olmasından dolayı uygulanma kabiliyetinden yoksundur.

Sözleşmenin sona ermesinin aynı zamanda ekonomik sonuçları bulunmaktadır. Bunlar; cezai şart ve tazminat olarak karşımıza çıkmaktadır. Cezai şart, tarafların sözleşmeyi devam ettirmelerini amaçlayan ve ekonomik caydırıcı etkisi bulunan

önceden belirlenmiş bir zarar tazmini yöntemidir. Bu yöntemle taraflara, uğranılan zararı ispat külfeti altına girmeden tazmin etme hakkı tanınmaktadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesi kapsamında cezai şartın tek taraflı olarak sadece futbolcu aleyhine getirildiği sözleşmelerde, cezai şartın geçersizlik yaptırımıyla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Tazminat sonucu ise belirli süreli sözleşme niteliğindeki profesyonel futbolcu sözleşmelerinin haklı neden olmaksızın tek taraflı olarak sona erdirilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinde tazminatla ilgili uygulamada ortaya çıkan çelişki, tazminatın nasıl hesaplanılacağı hususudur. Bu hususta, Spor Tahkim Mahkemesi'nin Webster Kararı dikkate alınmalıdır. Karara göre; tazminat miktarı, taraflar arasındaki ekonomik denge ve hakkaniyet gözetilerek hesaplanmalı ve sonuç olarak, sözleşmenin haksız feshedildiği andan başlayarak sözleşme süresi sonuna kadar kalan sürede futbolcuya ödenecek ücret miktarının tazminat olarak hesaplanması gerekmektedir. Dolayısıyla hem futbolcu için hem de kulüp için eşit tazminat miktarı belirlenerek haksız fesih halinde ortaya çıkacak olan zarar, taraflarca fesihten önce dahi öngörülebilecek şekilde giderilebilecektir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesi, doğurduğu sonuçlar itibariyle taraflar arasında uyuşmazlığa neden olabilmektedir. Taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın çözüm yolu ise diğer iş görme sözleşmelerinden farklılıklar içermektedir. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde devlet yargısına başvuru yolu kapatılmış ancak taraflara sportif yargıya başvurma imkânı tanınmıştır. Sportif yargının devlet yargısına nazaran spor hukuku uyuşmazlıklarında uzmanlığa sahip olması ve spora özgü niteliklerin gözetilerek çabuk ve pratik çözüm getirmesi, profesyonel futbolcu sözleşmesi taraflarına yarar sağlamaktadır.

Sportif yargı yolu, ülkemizde ve uluslararası alanda farklı şekillerde yapılandırılmıştır. Uluslararası sportif yargı yolunda, futbolcu veya kulüp ilk derece yargılaması olarak FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na başvurabilmektedir. Kurul üyeleri, farklı kesimleri temsil eden kuruluşlarca önerilmekte ancak FIFA Yönetim Kurulu tarafından seçilmektedir, ayrıca yargılama sırasında taraflar eşit temsil edilmektedir. FIFA'nın hukuken tanınmasıyla uluslararası sportif yargının diğer önemli kurumu Spor Tahkim Mahkemesi olmuştur. Spor Tahkim Mahkemesi, profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde hem temyiz mercii olarak hem de ilk derece tahkim kurumu olarak

yargılama yapmaktadır. Temyiz mercii olarak Spor Tahkim Mahkemesi'ne FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun verdiği kararlar karşısında başvuruda bulunulabilmektedir. Ayrıca tarafların yetkilendirmesiyle Spor Tahkim Mahkemesi ilk derece tahkim mercii olarak da görev yapmaktadır. Hakemlerin tarafların seçimiyle yetkilendirilmesi dolayısıyla Spor Tahkim Mahkemesi'nin bağımsız yargılama yaptığı kabul edilmektedir. Her ne kadar iş yükü nedeniyle karar verme süresi uzamış olsa da, bağımsızlığı ve *lex sportiva* 'yı göz önünde bulundurarak karar vermesi Spor Tahkim Mahkemesi'ni uluslararası sportif yargıda önemli bir konuma getirmiştir.

Ulusal sportif yargı, sadece TFF içinde yapılandırılmıştır. İlk derecede TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, ikinci derecede de TFF Tahkim Kurulu yargılama yapmaktadır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için taraflar, TFF UÇK'yı yetkilendirebilir ve TFF UÇK'nın vermiş olduğu kararlara karşı TFF Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilmektedir. TFF Tahkim Kurulu'nun temyiz mercii olarak verdiği kararlara karşı başvuru imkanı bulunmamaktadır.

Uluslararası sportif yargıdaki yapılanmanın tersine ilk derece yargılama yapan TFF UÇK'nın hakemleri taraflarca belirlenmekte ancak temyiz mercii olan TFF Tahkim Kurulu'nun hakemleri taraflarca belirlenememekte ve TFF Yönetim Kurulu tarafından atanmaktadır. Tahkim merciinin yapılanması, bağımsızlık noktasında tartışma doğurduğu için ilk derecede TFF UÇK'nın vermiş olduğu kararlar da bu tartışmanın gölgesinde kalmaktadır. Bu noktada görüşümüz, ulusal sportif yargı yolunda bağımsız ve özerk bir spor tahkim mahkemesi kurulmasının gerekli olduğudur. TFF hukuk kurullarının ilk derece mercii olarak verdiği kararları, tarafsız bir tahkim kurulunun incelemesi aynı zamanda uluslararası sportif yargıyla uyumlu bir yapılanma sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- KİTAPLAR -

Akıncı, Ziya, Milletlerarası Tahkim, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003

Akyiğit, Ercan, İş Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014

Akşar, Tuğrul, Endüstriyel Futbol, İstanbul, Literatür Yayınları, 2005

Akşar, Tuğrul; **Merih**, Kutlu, Futbol Ekonomisi, İstanbul, Literatür Yayınları, 2006,

Alpagut, Gülsevil, Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi, İstanbul, TÜHİS Yayınları, 1998

Bal, Yakup; **Karabulut**, Mustafa, İdari Yargılama Usulü İle İlgili Danıştay Onuncu Dairesinin Seçilmiş Kararları, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003

Başaran, Murat; **Atay**, Tezcan, Spor ve Sporcunun Vergilendirilmesi ve Vergi Avantajları, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2003

Baştürk, Faruk, İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2007

Beloff, Michael; **Kerr**, Tim; **Demetriou**, Marie; **Beloff**, Rubert, Sports Law, Oxford (Birleşik Krallık), Hart Publishing, 1999

Blackshaw, Ian S.; **Siekman**, Robert C.R.; **Soek**, Janwillem, The Court of Arbitration for Sport 1984-2004, Lahey (Hague/Hollanda), TMC Asser Press, 2009

Buz, Vedat, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005

Çağlayan, Ramazan, Spor Hukuku Temel Metinler, İstanbul, Asil Yayın Dağıtım, 2007

Çelik, Nuri, İş Hukuku Dersleri, İstanbul, BETA, 2009

De Weger, Frans, The Jurisprudence Of The FIFA Dispute Resolution Chamber, Lahey (Den Haag, Hague)/Hollanda, TMC Asser Press, 2008

Dorukkaya, Şakir; **Fıratlı**, Aydın; **Ebliçlioğlu**, Kemal, Türkiye’de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Açılması, Finansmanı ve Vergileme, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1998

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.III., İstanbul, Beta Basım, 1994

Erkiner, Kısmet, Spor Hukuku Tezleri, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Erkiner, Kısmet, Spor Tahkim Mahkemesi C.A.S. Açıklamalı Mevzuatı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006

Ertaş, Şeref; **Petek**, Hasan, Spor Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, 1. Baskı

Erten, Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007

Genç, Durmuş Ali, Spor Hukuku Ders Kitabı, Editör: Doç. Dr. H. Can İkizler, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998

Gözübüyük, Şeref; **Tan**, Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar, C.1., Ankara, Turhan Kitabevi, 1998

Greyson, Edward, Sport and the Law, 2. Baskı, Londra, Butterworth & Co, 1994

İstanbul Barosu, Spor Hukuku Yazıları – Av. Kısmet Erkiner Armağanı, (Editör: Hüseyin Alpay Köse), İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014

Kadimbeyoğlu, İbrahim Kaya, Futbol Hukuku Tahkim Usulü ve Tahkim Kurulu Kararları, İstanbul, 1996

Karagöz, Veli, İş Sözleşmesinde Cezai Şart, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006

Kocaağa, Köksal, Türk Özel Hukukunda Cezai Şart, Ankara, Yetkin, 2003

Koçak, Talat Emre, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007

Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Borçlar Hukukuna Giriş – Hukuki İşlem Sözleşme, 4. Bası, İstanbul, Filiz Yayınevi, 2008

Kılıçoğlu, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Turhan Kitabevi, 7. Baskı

Kuru, Baki; **Arslan**, Ramazan; **Yılmaz**, Ejder, Medeni Usul Hukuku, Değiştirilmiş 18. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007

Mollamahmutoğlu, Hamdi, İş Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008

Mutlu, Uğur, Türk Spor Mevzuatı, (Editör: Kısmet Erkiner), İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007

Oğuzman, Kemal, Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına Göre Hizmet “İş” Akdinin Feshi, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1955

Oğuzman, Kemal; **Öz**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası, İstanbul, Filiz, 1998

Özdemir Kocasakal, Hatice, Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013

Özelçi, Aytaç, Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri, Ankara, Seçkin Yayınları, 2010

Petek, Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2002

Postacıoğlu, İlhan, Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana, Karahan Yayınları, 2007

Serarslan, Zahit, Futbol Pazarlaması, İstanbul, TFF FGM Yayınları, Elma Basım, 2009

Shakespeare, William, Kral Lear, New York, American Book Company, 1903

Süzek, Sarper, İş Hukuku, İstanbul, Beta, 2009

Tunçomağ, Kenan; **Centel**, Tankut, İş Hukukunun Esasları, İstanbul, Beta, 2013

Tunçomağ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, C.I., İstanbul, Sermet Matbaası, 1976

Tunçomağ, Kenan, Türk Hukukunda Cezai Şart, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1963

Turanboy, K. Nuri, İbra Sözleşmesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 1998

TFF, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 14.02.2008-29.06.2011 Dönemi, Editörler: Adnan Türkkan – Serap Amasya, C.I, TFF Yayınları (Örnek Kararlar 2008-2011)

TFF, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 19.01.2006-14.02.2008 Dönemi, Editörler: Türker Arslan – Ümit Kocasakal, TFF Yayınları (Örnek Kararlar 2006-2008)

TFF, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 1998-2003, TFF Yayınları, Ocak 2004

TFF, Türk Futbol Tarihi 1904-1991, Editör: Erdoğan Arıpınar, C.1, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, Haziran 1992 (Türk Futbol Tarihi)

Weatherill, Stephen, European Sports Law: Collected Papers, Lahey (Hague/Hollanda), TMC Asser Press, 2014

- MAKALELER -

Ağar, Serkan, “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi – Kurumsal İnceleme-“, TBB Dergisi, S. 63, 2006, 271-320

Akil, Cenk, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Kararlarının Hukuki Niteliği” , MÜHF Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S.3, 2013, 379-403

Akil, Cenk, “Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 2, 2011, 71-105 (CAS)

Altay, İsmail, “Sporda Uyuşmazlıkların Alternatif Çözümü ve Türk Futbolunda Tahkim”, Spor Hukuku Tezleri, Editör: Kısmet Erkiner, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, 3-68

Arıcı, Kadir, “Hizmet Akitlerine Cezai Şart Konulması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 1997, 32-47

Ayanoğlu, Taner, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği”, TBB Dergisi, S.74, 2008, s. 43-76

- Beloff**, Michael J., “The Specificity of Sport- Rheoteric or Reality?”, *International Sports Review*, S.4, 2012, 97-107
- Berk**, Kahraman, “Türkiye Futbol Federasyonunun Türk İdare Teşkilatı İçindeki Yeri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.64, S.2, 2006, 3-24
- Berk**, Kahraman, “Türkiye Futbol Federasyonu’nca Çözömlenen Uyuşmazlıkların Niteliğı Bakımından Değerlendirilmesi”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, C.25-26, S.1-2, 2005, 73-89
- Biçkin**, İnci, “Hakem Sözleşmesi ve Hakem Yargılaması”, *Türkiye Barolar Birliğı Dergisi*, S.67, 2006, 380-397
- Blackshaw**, Ian, “Arbitration Court Comes of Age”, *European Lawyer*, C.40, 2004, 39-40
- Bozkurt**, Murat Nart, “Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Spor Tahkim Mahkemesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, C.68, S.2, 2010, 165-190
- Cansel**, Erol; **Özel**, Çağlar, “Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu”, *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, C.8, Özel Sayı (Armağan), 2013, 713-734
- Çenberci**, Mustafa, “Hakemlerin Tayin Usulü ve Ücreti”, *Tahkim: IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası; Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara, Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1965, 119-149
- Chehabi**, H.E., “A Political History of Football in Iran”, *Iranian Studies, Sports and Games*, C. 35, S. 4, 2002, 371-402
- Colls**, Robert, “Review: The Ball is Round, A Global History of Football – David Goldblatt”, *History Today*, Nisan 2007, 62
- Çolak**, Nusret İlker, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Özerkliği ve İdari Denetimi”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S.9, Aralık 2006, 145-160

Daneshku, Sohrab, “FIFA Article 17: Early Termination of Player Contracts”, World Sports Law Report, C.5, S.5, 2007, 14-15

Davies, Chris, “Football's Transfer System Post-Bosman: Freedom of Movement for Players versus Football's Financial Future?”, European Competition Law Review, C.35, S.1, 2014, 8-15

Devecioğlu, Sebahattin; Çoban, Bilal; Karakaya, Yunus Emre; Karataş, Özgür, “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi”, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C.10, S.2, 2012, 35-42

Devecioğlu, Sebahattin, “Futbolun Tarihsel Gelişimi”, Futbol Ekonomisi Stratejileri Araştırma Merkezi Elektronik Yayınları, Mayıs 2007, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_9/9_31782.pdf , (25.12.2014)

Dudognon, Charles, “The Standard International Sports Federation: An Association under Swiss Law, with Its Headquarters in Lausanne”, International Sports Law Review, S.2, 2014, 50-56

Erdem, Ahmet Necati, “Türk Spor Federasyonları Yapılanması, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Spor Hukuku Tezleri, Editör: Kısmet Erkiner, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, 169-266

Erkiner, Kısmet, “CAS Hakkında Bazı Güncel Bilgiler”, Spor Hukuku Enstitüsü, 03.02.2009, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/104-cas-hakknda-baz-guencel-bilgiler.html>, (19.02.2015)

Gözler, Kemal, “Yorum İlkeleri”, Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması – Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı, 29.09.2012, http://www.kamuhukukculari.org/upload/dosyalar/KHP_3_kitap.pdf, (27.03.2015)

Günel, A. Nadi; **Küçükgüngör**, Erkan, “Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı”, TBB Dergisi, 1998, S.3, 1035-1065

Kesebir, Erdal, “Teknik Sorumlu Sözleşmesi”, Spor Hukuku Tezleri, Editör: Kısmet Erkiner, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, 267-298

Kocaoğlu, Necip Kağan, “Futbol Şirketlerinin Halka Açılması”, Ankara Barosu Dergisi, S.4, 2011, 69-109

Köse, Hüseyin Alpay, “Türk Spor Tahkim Mahkemesi (Projesi)”, Spor Hukuku Yazıları – Av. Kısmet Erkiner Armağanı, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, 9-17

Küçükgüngör, Erkan, “Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court of Arbitration for Sport)”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.53, S.2, 2004, 1-32 (CAS)

Küçükgüngör, Erkan, “Türk Spor Yargılaması”, Spor Hukuku Dersleri, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2007, 303-320 (Türk Spor Yargılaması)

Küçükgüngör, Erkan, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararları’nın Niteliği”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.50, S.2, 2001, 137-146 (TFF Tahkim Kurulu)

McAuley, Darren, “Windows, Caps, Footballs and the European Commission, Confused? You Will Be”, European Competition Law Review, C.24, S.8, 2003, 394-399

Orhan, Ümit, “Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun İhtiyari Hakem Heyeti Olarak Verdiği Kararlara İtiraz Mercii”, Spor Hukuku Yazıları – Av. Kısmet Erkiner Armağanı, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, 227-237 (UÇK)

Orhan, Ümit, “Sporcu ve Teknik Adam Sözleşmelerinde Rekabet Etmeme Borcu, Rekabet Yasağı Sözleşmeleri ve Centilmenlik Anlaşmaları”, Spor Hukuku

Enstitüsü Makaleleri, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/152-sporcu-ve-teknik-adam-sozlemelerinde-rekabet-etmeme-borcu-rekabet-yasai-sozlemeler-ve-centlmenlik-anlamalari.html>, (23.01.2015)

O’Leary, Leanne, “Regulating the Employment Relationship in Professional Team Sports”, *Industrial Law Journal*, C.41, S.2, 2012, 184-207

Otton, Philip, “Sport: Private Grief or Public Prurience”, *Arbitration*, C.71, S.2, 2005, 148-154

Özay, İl Han, “Futbolda Özelleştirme”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, C.11, S.1-3, 1990, 31-37

Parker, Bill, “Football Transfer Fees”, *International Sports Law Review*, S.2, 2001, 156-160

Parrish, Richard, “Lex Sportiva and EU Sports Law”, *European Law Review*, C.37, S.6, 2012, 716-733

Perry, Graham, “Dispute Resolution in Sport: New Challenges New Options”, *International Sports Law Review*, S.1, 2001, 92-96

Pöge, Alfredo, “Die Historische Entwicklung des Fussballs-von seinen Anfängen bis 1860”, *Zeitschrift für Internationale Fussbal-Geschichte und Statistik*, S.1, 1982, 7-18

Topuz, Seçkin; Canbolat, Ferhat, “Türk-İsviçre ve Alman Borçlar Hukukunda İmkansızlığın Düzenlenişi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.57, S.3, 2008, 673-718

Ünlü, Taner, “Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümü”, *Av. Kısmet Erkiner’e Armağan – Spor Hukuku Yazıları*, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2014, 177-186

Vahrenwald, Arnold, “Am I So Round With You as You With Me? The Bosman Case before the European Court of Justice”, Entertainment Law Review, C.7, S.4, 1996, 149-164

Welch, Roger, “Employment in Sports”, 28.05.2014,
http://www.academia.edu/8110097/Employment_Law_in_Sport, (27.12.2014)

White, Robin C.A., “Free Movement of Footballers”, European Law Review, 2001, C.26, S.2, 2001, 99-100

- TEZLER -

Aksoy, Onur, Profesyonel Futbolcunun İş Sözleşmesi, (Danışman: Prof. Dr. Aziz Can Tuncay), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010

Aydın, Elif, Futbol Ekonomisi İki Ülke Kıyaslaması: İngiltere ve Türkiye, (Danışman: Doç. Dr. Sabri Burak Arzova), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008

Bozköylü, Eda, Dünyada ve Türkiye’de Futbolun Değişim Süreci, 2002-2005 Verileriyle Birlikte Türkiye’de Oyuncu Performansı Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Enis Sınıksaran), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007

Cem, Çağrı, Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi, (Danışman: Doç. Dr. Faruk Acar), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011

Devecioğlu, Sebahattin, Türk Spor Yönetiminde Özerkliğin Ekonomik Boyutu (Türkiye Futbol Federasyonu Örneği), (Danışman:Doç. Dr. Güner Ekenci), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2002

Güreş, Tolga, Futbol Ekonomisinde Naklen Yayın Gelirlerinin Bölüşümünün Analizi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Kemal Aydın), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006

Keçeciler, Murat, Uluslararası Spor Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü, (Danışman: Prof. Dr. Cemal Şanlı), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006

Özelçi, Aytaç, Türkiye Spor Yönetiminde Kendine Özgü Bir Yapılanma: Türkiye Futbol Federasyonu, (Danışman: Prof. Dr. Tayfun Akgüner), İstanbul Kültür Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007

Sultanoğlu, Banu, Hisseleri Halka Arz Edilen Türk Futbol Kulüplerinin Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi, (Danışman: Prof. Dr. Orhan Sevilengül), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008

- ELEKTRONİK KAYNAKLAR -

ADO Den Haag, “Structuur”, <http://adodenhag.nl/club/organisatie/structuur>, (25.12.2014)

Akşar, Tuğrul, “Avrupa Futbolu Milyonluk Transferlerle S.O.S. Veriyor”, 2012, <http://www.dunya.com/avrupa-futbolu-milyonluk-transferlerle-s.o.s-veriyor-148628yy.htm>, (25.12.2014)

Akşar, Tuğrul, “Bosman Kararları ve Futbolda Liberal Devrim”, 2004, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/280928.asp>, (25.12.2014)

Akşar, Tuğrul, “Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Arzı ve Kredilendirilmesi, 2006, http://www.futbolekonomi.com/index.php?Itemid=61&catid=117:tugrul-aksar&id=817:futbol-kulueplerinin-irketlemesi-halka-arz-ve-kredilendirilmesi&option=com_content&view=article, (25.12.2014)

Başaran, Murat, Profesyonel Futbolcu ve Teknik Adamların Sözleşmelerinde Damga Vergisi Sorunu, Futbol Ekonomisi ve Endüstriyel Futbol, 13.02.2014, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/2970-profesyonel-futbolcu-ve-teknik-adamlarn-soezlemelerinde-damga-vergisi-sorunu.html>, (06.01.2014)

Beşiktaş Jimnastik Kulübü, “Kuruluş”, <https://www.bjk.com.tr/tr/cms/tarihce/2/73/>, (25.12.2014)

The Court of Arbitration for Sport (TAS/CAS), “History of the CAS”, <http://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>, (11.02.2015)

Deloitte Sports Bussiness Group, “Annual Review of Football Finance 2014”, (Editör: Dan Jones), http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_klub_y_pilkarskie_finance_ARFF_2014_Highlights.pdf, (19.03.2015)

The Football Association (FA), “The History of FA”, <http://www.thefa.com/about-football-association/history>, (25.12.2014)

The Football Association (FA), “Payments to Contract and Non-contract Players Guidance for Semi-Professional Football Clubs”, <http://www.thefa.com/~media/files/thefaportal/governance-docs/financial-regulation/pay-and-semi-pro-final-feb-2013.ashx>, (27.12.2014)

FIFA, “Associations”, <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html>, (25.12.2014)

FIFA, “Britain, Home of the Football”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/Britain-home-of-football.html>, (25.12.2014)

- FIFA**, “FIFA Wins Case Against Sion Players”, 18.11.2011,
<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/news/newsid=1544648/>,
 (20.01.2015)
- FIFA**, “Global Growth”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/global-growth.html>, (25.12.2014)
- FIFA**, “The History of the FIFA World Cup”,
<http://www.fifa.com/classicfootball/history/fifa-world-cup/index.html>,
 (25.12.2014)
- FIFA**, “Kakuta: DRC Decision Reached”, 03.09.2009,
<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/administration/news/newsid=109777/>, (20.01.2015)
- FIFA**, “Opposition to the Game”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/opposition-to-the-game.html>, (25.12.2014)
- FIFA**, “The Origins”, <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html>, (25.12.2014)
- Geey**, Daniel, “Kakuta Who?”, LawInSport, 19.01.2010,
<http://www.lawinsport.com/articles/employment-law/item/kakuta-who>,
 (20.01.2015)
- Giovanelli**, Filippo, “La Storia”, http://www.calcistoricoflorentino.it/la_storia.html,
 (25.12.2014)
- Galatasaray Spor Kulübü**, “ Galatasaray Tarihi, Kuruluş”,
<http://www.galatasaray.org/tarih/pages/tarihkurulus.php>, (25.12.2014)
- İkiz**, Mete, “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Şirketleşmesi ve Halka Arzları”,
<http://www.futbolekonomi.com/Raporlar/yonetsel/Turk%20Spor%20Kuluplerinin%20Sirketlesmeleri%20Mete%20ikiz%20KHU%2013%20Subat%202010.pdf>,
 (25.12.2014)

Merih, Kutlu, “TFF Mevzuatı, Bosman Kuralı ve Deniz Bariş Olayı”, 2010, http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=758:tff-mevzuat-bosman-kural-ve-deniz-bari-olay&catid=119:kutlu-merih&Itemid=61, (25.12.2014)

TFF, “Dopingle Mücadele Kurulu”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=348>, (25.12.2014)

TFF, “Engelli Futbolu Koordinasyon Kurulu”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1036>, (25.12.2014)

TFF, “Futbol Federasyonu Kuruluyor”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=294>, (25.12.2014)

TFF, “Özerklik ve Tarihi Başarılar”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=297>, (25.12.2014)

TFF, “UEFA’ya Üye Oluyoruz”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=296>, (25.12.2014)

TFF, “Ülkemizde Futbolun Doğuşu”, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=293>, (25.12.2014)

Vargılı, Sedat, “Bosman ve Balog Kararları”, <http://skorer.milliyet.com.tr/sedat-vargili/bosman-ve-balog-kararlari/BlogYazarYazisi/38180/default.htm>, (25.12.2014)

- GAZETELER -

BBC, “FIFA Threaten Ban on Switzerland over Sion Transfer Ban”, 17.12.2011, <http://www.bbc.com/sport/0/football/16231758>, (20.01.2015)

BBC Türkçe, “M. United Hisse Beklentisini Düşürdü”, 10.08.2012,

http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2012/08/120810_united_stock_value.shtml (25.12.2014)

BBC Türkçe, “M. United Hisse Başına 16 Dolar Umuyor”, 31.07.2012,

http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/07/120731_manchester_share.shtml, (25.12.2014)

Hürriyet Gazetesi, “Bin Yıldır ‘Tepük’lüyoruz”, 22.11.2008,

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/10418592.asp>, (25.12.2014)

Merter, Ender, “Futbolun Kökeni”, Türkiye Gazetesi, 14.09.2012,

<http://www.turkiyegazetesi.com.tr/ender-merter/549000.aspx>, (25.12.2014)

- KANUNLAR, DÜZENLEMELER VE BELGELER -

31.03.2005 tarih ve 25772 sayısıyla Resmi Gazete’de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği

3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun

5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun

Avrupa Birliği ve UEFA’nın Yetki Alanı Dahilinde Yapılacak Olan Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinin Asgari Şartlarını Belirleyen Anlaşma (Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory),

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FBlobServlet%3FdocId%3D7678%26langId%3Den&ei=qMHYVJSQKdTVoATSzoKoAQ&usg=AFQjCNHXF6WtOVCKZWwQSEum8MXodwbMz>

[Q&sig2=1sYKVbAy_GuaQJRROLcpIg&bvm=bv.85464276,d.cGU,](http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/84/00/rulesgoverningtheproceduresoftheplayersstatuscommitteeandthedipsuterresolutionchamber(2014)_neutral.pdf)
(09.02.2015)

Dinç, Mutlu, Türk Borçlar Kanunu (Gerekçeli), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011

FIFA Oyuncuların Statüsü Komitesi ve Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı (Rules Governing the Procedures of the Players' Status Committee and the Dispute Resolution Chamber),
[http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/84/00/rulesgoverningtheproceduresoftheplayersstatuscommitteeandthedipsuterresolutionchamber\(2014\)_neutral.pdf](http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/84/00/rulesgoverningtheproceduresoftheplayersstatuscommitteeandthedipsuterresolutionchamber(2014)_neutral.pdf), (09.02.2015)

FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, (Regulations on the Status and Transfer of Players),
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/83/85/regulationsstatusandtransfer_2014_e_neutral.pdf, (09.02.2015)

FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın Yorumu (Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players),
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/51/56/07/transfer_commentary_06_en_1843.pdf, (09.02.2015) (FIFA Talimat Yorumu)

FIFA Statüsü (FIFA Statutes), Ağustos 2014,
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/02/41/81/55/fifastatuten2014_e_neutral.pdf, (10.02.2015).

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Soruşturma No: 2010/2287, Esas No: 2011/813, İddianame No: 2011/598, Tarih: 02.12.2011

Sportif Uyuşmazlıkların Çözümünde Görev Alan Organların Statüsü / CAS Statüsü (Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports-Related Disputes) md. S20, 01.03.2013, http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code20201320corrections20finales20_en_.pdf, (12.02.2015)

T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 18. Dönem, 1. Yasama Yılı, C.12, 72. Birleşim,
27.05.1988, Bölüm:VI, Sıra:12

TFF Disiplin Talimatı, Temmuz 2015,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/00000016/TFF/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati.pdf> , (29.08.2015)

TFF Futbolda Dopingle Mücadele Talimatı, Ağustos 2009,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbolda-dopingle-m%C3%BCcadele-talimati.pdf>, (08.01.2015)

TFF Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatı, Temmuz 2015,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/00000016/TFF/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Menajerleri-Calisma-Talimati.pdf>, (29.08.2015)

TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, Haziran 2009,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>, (08.01.2015)

TFF Statüsü, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu-29.07.2011.pdf>, (06.03.2015)

TFF Tahkim Kurulu Talimatı,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Tahkim-Kurulu-Talimati.pdf>, (06.03.2015)

TFF Tek Tip Profesyonel Sözleşme Formu,

<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=128>, (08.01.2015)

TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı,

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Uyusmazlik-Cozum-Kurulu-Talimati-24.08.2011.pdf>, (06.03.2015)

- **KARARLAR** -

Avrupa Adalet Divanı Kararı, C-415/93, *Jean Marc Bosman v Royal Club Liegeois* SA, 15.12.1995, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61993CJ0415&from=EN>, (19.01.2015)

Birleşik Krallık İş Hukuku Heyeti kararı (Employment Tribunal Case), *Singh v The Football Association*, 5203593/99, 03.12.2001.

Danıştay 10.D., E.1986/1303, K. 1987/333, T.25.02.1987 (Danıştay Dergisi, S.68-69)

Danıştay 10.D., E.1986/1076, K. 1988/2237, T.19.12.1988 (Danıştay Dergisi, S.74-75)

Danıştay 10. D., E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991 (Kazancı Elektronik Bilgi Bankası)

Danıştay 10. D., E.1991/1149, K.1991/2286, T.17.06.1991 (Kazancı Elektronik Bilgi Bankası)

Danıştay 10. D., E.1997/3478, K.1998/826, T.25.02.1998 (Kazancı Elektronik Bilgi Bankası)

Danıştay 10. D., E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.06.2001(Kazancı Elektronik Bilgi Bankası)

FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Kararı (Dispute Resolution Chamber), 27.08.2009, *FC Lens v Gael Kakuta & Chelsea FC*, <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/27/70/91/89733.pdf>, (20.01.2015)

FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Kararı, 04.04.2007, *Hearts of Midlothian v Andy Webster & Wigan Athletic FC*,

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/47936_15014.pdf, (23.01.2015)

İngiliz Yüksek Mahkemesi Kararı (The Supreme Court of the United Kingdom),
Macari v Celtic Football & Athletic Co Ltd, 1999 S.C. 628

İngiliz Yüksek Mahkemesi Kararı (High Court), *Imperial Group Pension Trust Ltd v Imperial Tobacco Ltd* [1991] 1 WLR 589

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 01.06.2010, CAS 2009/A/1880 *FC Sion v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Al-Ahly Sporting Club & CAS 2009/A/1881 E. v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Al-Ahly Sporting Club*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1880,%201881.pdf>, (20.01.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi (karara ilişkin basın bildirisi), 04.02.2010, “Press Release – Chelsea FC, RC Lens and Gael Kakuta Have Reached an Agreement Before the Court of Arbitration for Sport”,
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/federation/01/16/65/25/cas_mediarelease.pdf, (20.01.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 30.01.2008, CAS 2007/A/1298 *Wigan Athletic FC v. Heart of Midlothian*, CAS 2007/A/1299 *Heart of Midlothian v. Webster & Wigan Athletic FC*, CAS 2007/A/1300 *Webster v. Heart of Midlothian*,
<http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1298,%201299,%201300.pdf>, (23.01.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 09.02.2007, CAS 2006/O/1055 *Del Bosque v. BJK*,
<http://www.managingsport.com/files/MgSport-Del%20Bosque%20vs%20Besiktas.pdf>, (11.02.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 10.11.2006, CAS 2006/A/1018 *C.A. River Plate v. Hamburger V.S.*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/1018.pdf>, (12.02.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 10.10.2006, CAS 2005/ A/ 273, *Panathinaikos v. S.*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/973.pdf>, (25.12.2014)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 05.12.2005, TAS 2005/A/903 *AJ Auxerre v Philip Mexes & AS Roma*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/902,%20903.pdf>, (20.01.2015)

Spor Tahkim Mahkemesi Kararı (The Court of the Arbitration for Sport – CAS / Tribunal Arbitral du Sport - TAS), 27.08.2004, TAS 2003/O/530 *AJ Auxerre c. FC Valencia & M. Sissoko*, <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/530.pdf>, (10.02.2015)

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2004/237, K. 2005/5, T.14.01.2005

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2006/64, K.2006/106, T.04.05.2006

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2008/235, K.2008/265, T.11.09.2008

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2009/199, K.2009/308, T.21.05.2009

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2009/192, K.2009/385, T.25.06.2009

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2009/384, K.2009/410, T.03.07.2009

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2009/307, K.2009/469, T.20.08.2009

TFF Tahkim Kurulu Kararı, E.2010/155, K.2010/197, T.29.04.2010

Yargıtay 9.HD, T. 17.11.1992, E.1992/8777, K.1992/12603

Yargıtay 15. HD, T. 02.10.1995, E. 1995/2259, K. 1995/5181

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı T.18.11.1964, 2/4, Resmi Gazete’de Yayınlanma
Tarihi: 27.11.1964

ÖZGEÇMİŞ

Yazar, 21 Kasım 1988 tarihinde Ankara’da doğmuştur. 2002 yılında ilköğretim eğitimini ODTÜ Geliştirme Vakfı Koleji’nde, 2005 yılında da Dr. Rıdvan-Binnaz Ege Anadolu Lisesi’nde orta öğrenimini tamamlamıştır. 2005 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde hukuk lisans eğitimine başlamış ve lisans eğitimi sırasında ELSA Avrupa Genç Hukukçular Derneği Ankara Şubesi’nde tanıtım komitesi üyesi olarak 1 yıl süreyle ve Model Birleşmiş Milletler Konferansı’nda görev yapmıştır. 2008 yılında Erasmus Öğrenci Değişim Programı kapsamında burs kazanarak Passau Üniversitesi’nde bir yıllık hukuk eğitimi almak için Almanya’ya gitmiştir. 2009 yılında Passau Üniversitesi’ndeki eğitimini, 2010 yılında da Ankara Üniversitesi’ndeki lisans eğitimini tamamlamıştır. Yazar, lisans eğitimini tamamlaması üzerine aynı yıl Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Özel Hukuk Yüksek Lisansı programına başlamıştır. 2011 yılında İstanbul Barosu’na başvurarak avukatlık stajını başlatmış ve Adalet Hukuk Bürosu’nda stajyer avukat olarak çalışmaya başlamıştır. 2012 yılında avukatlık ruhsatını alan yazar, Gürel & Tanrıöver Hukuk Bürosu’nda fikri mülkiyet hukuku ve spor hukuku alanları başta olmak üzere avukatlık mesleğini devam ettirmiştir. 2013 yılında, Avrupa Birliği tarafından fonu sağlanan ve T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen Jean Monnet Burs Programı’nı kazanarak Birleşik Krallık’ta bulunan Glasgow Üniversitesi’nde “Fikri Mülkiyet Hukuku ve Dijital Ekonomi” başlıklı yüksek lisans programına katılmıştır. 2014 yılında Türk Patent Enstitüsü tarafından düzenlenen marka ve patent vekilliği sınavlarında başarılı olan yazar, marka ve patent vekili olmaya hak kazanmıştır. Aynı yıl Glasgow Üniversitesi’ndeki yüksek lisans programını, “merit” (başarı) derecesiyle tamamlamıştır.

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Galatasaray Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Adı Soyadı : Onur Şahin

Tez Başlığı : Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Sona Ermesi Ve Bundan Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Sportif Yargı Yoluyla Çözümü

Danışmanı : Doç. Dr. Mehmet Erdem

JÜRİ ÜYELERİ

- Doç. Dr. Mehmet Erdem

- Doç. Dr. Serap Amasya

- Doç. Dr. Pınar Memiş Kartal

Enstitü Müdürü:

Prof. Dr. M. Yaman Öztekin

Savunma Tarihi: 18.12.2015